REGIMEN SA:

nitatis cū expositione magistri Arnal-
di de villanoua Cathellano
Nouiter impressus.

Incipit Regimē sanitatis salernitanū excellētissimū pro cōseruatione sanitatis totius humani generis putilissimū: necnō a magistro Arnaldo de Villa noua Cathellano omniū medicorꝝ uiuētiū gēma utiliter: ac secūdū omniū antiquorꝝ medicorꝝ doctrinā ueraciter expositū: nouiter correctū ac emēdatū ꝑ egregissimos ac medicine artis peritissimos doctores Montispessulani regētes. Anno. M. cccc. lxxx. predicto loco actu moram trahentes.

Anglorꝝ regi scripsit scola tota salerni
Si uis icolumē. si uis te reddere sanū
Curas tolle graues irasci crede prophanum
Parce mero cenato parꝝ. non sit tibi uanum
Surgere post epulas. somnū fuge meridianū
Nō m ictū retine. nec cōprime fortiter anū.
Hec bene si serues. tu longo tempore uiues.

Iste libelllus ē edit⁹ a doctoribus salernīēsibus in quo inscribunt̄ multa & diuersa pro cōseruatiōe sanitatis humane. Et editus est iste liber ad usū regis anglie. Et ī textu lecto auctor ponit octo documenta generalia pro cōseruatiōe sanitatis: de qbus postea spāliter ꝑ ordinē determinabit̄. Primū ergo documētū est ꝙ hō: sanus uolēs uiuere: debet ab eo remouere graues curas. Nā cure exsiccāt corpa: ex quo tristificāt spiritus uitales: mō spiritus tristes exsiccāt ossa. Et sub isto documēto ēt cōprehēdi debēt tristitie q̄ similiter corpa exsiccāt & īfrigidāt: maciē & extenuationē inducūt: cor stringūt: & spiritū obtenebrāt: ingeniū ebetāt & rōnē īpediūt: iudiciū obscurāt & memoriā obtūdunt. Verūtamē aliq pingues & carnosi sunt spiritus adeo nobiles & callidos habētes ꝙ eis interdū bonū est tristari: ut spiritus calor ebetet̄: & corpus aliqualiter maceret̄. Secundū documētū est non irasci. Primo qa ira silr corpa exsiccāt: cū ipsa sūme singula mēbra supcalefaciat. Nimia autē calefactio siccitatē inducit: teste Auic. i.

Curæ graues: Tristitie
Ira

doc.iii.c.i. Secūdo qa irā pp feruorē cordis oēs act⁹ rōnis cōfūdit. Aduertēdū tñ est ꝙ qdā frigidi sunt & maleficiati: qbus īterdū ira sci ꝓdest i regimine sanitatis: ut i eis calor excitet̄. Tertiū est parce uti potu uini: nimia enī repletio uini somnolētiā pigritiā debilitatē mēbroꝝ. debilitatē stomachi & multa alia his similia inducit. de q bus posterius magis patebit. Quartū est. paꝝ cenare. qa nimia nocturna repletio dolorē i uētre inducit ac inqetudinē. īsomneitatē & angustiā ꝓut manifesta patet expiētia. & īferius magis declarabit̄. Quintū est: surgere post cibū sumptū. qđ facit ad digestionē. ꝓpterea ꝙ cibū sumptū facit descēdere ad fundū stomachi in quo uiget uirtus digestiua. Sextū est. nō dormire post prādiū. cuius documēta postea tangunt̄ in textu ibi. Febris pigricies. Septimū est. nō diu retinere urinā. Ex nimia enī urine retētione aliqñ seqt̄ difficultas mingēdi aut oīno ꝓhibitio a mictu. ut testat̄ Aui. xix. i trac. iii. c. de difficultate urine. Siīr ex nimia retētione fecali plura ꝓueniūt nocumēta. Indurant̄ enī feces in ītestinis pp cōtinuā suctionē uenaꝝ meseraicaꝝ cū ītestinis cōtinuataꝝ oēm humiditatē a fecibus sugentiū. & sic remanēt sicce. Difficilis exitus ītestina opilans. ad quā opilationē pp uētositatē. eductionis ꝓhibitionē & aliaꝝ secum aceruationē sequunt̄ nocumēta in textu posterius posita. ibi Spasmus & c. Octauū est. non fortiter cōprimere anū. ex hoc enim sequitur tenasmon siue exitus longaonis. Vlterius subdit autor ꝙ oīa ista debite cōseruans longo tempore sanus uiuere poterit.

Si tibi deficiant medici: medici tibi fiant.
Hec tria. mens leta. requies. moderata dieta.

Autor ī hoc passu tāgit tria remedia generalia ꝑ cōseruatione sanitatis nature humane & ꝑcipue ipsoꝝ nobiliū. Primū est ꝙ animus hoīs debet esse letus & gaudēs: cū leticia siue gaudiū etatē floridā facit

hoīem in iuuētute cōseruat.uirtutē cōfortat.uitā ꝓlongat.ingeniū acuit.& ad singulos actꝰ hoīem abiliorē reddit. Et debet istud gaudiū in regimine sanitatis coueniēs eē tpatū & nō excessiuū.qa excessiuū sincopim & mortē iducit.& maxime gaudiū cōpetit his q multū curant & solicitudinibus destruunt. Et pōt in ipsis de nouo acqri p usum cibi & uini delectabiliū & dimissione eoꝝ q̄ tristitiā inducūt.& inhabitare cū sibi dilectis & similibus qbus uirtus cōfortat.teste Auic.xi.in.c.de casu uirtutis subito sic dicēte. Et scias ꝙ uirtus augmentat cibo & uino subtili cōueniētibus & odoribus bonis.ex trāquilitate & gaudio & dimissiōe eoꝝ q̄ cōtristāt & rixari faciūt.& renouatione reꝝ amabiliū.& habitatione cum dilectis. Secūdū est trāquillitas animi. Nobiles.n.pp.nimis magnas & diuersas curas q̄s habēt plus ledunt ceteris paribus q̄ qui mediocres sunt. Inquietatio uero mētis somnū maxime īpedit q nobilibꝰ sūme utilis est:qui cōiter nature sicce sunt atq; colerice.qbus pmaxime somnus est utilis. Tertiū est moderata dieta.i.moderata sūptio cibi & potus:Nocumēta uero supflui cibi & potus postea dicemꝰ.

Lumina mane manꝰ surgēs gelida lauet aq̄.
Hac illac modicū pgat/modicūq; sua mēbra
Extendat:crines pectat:dentes fricet:ista:
Confortant cerebrū:cōfortant cetera mēbra
Lote cale.sta pranse uel i.frigesce minute.

In hoc textu autor ponit.vi.documēta qbus cerebrū cōfortat : & silr singula corpis mēbra. Primū est:postq̄ hō de mane surrexerit debet lauare oculos in aq̄ frigida:mūdari.n.debēt ut ab eis remoueant īmūdicie palpebris adherētes & circa oculos existētes.ne ab ipsis oculi corrodant. Et istud satis innuit Auic.in trac.ca.de rememoratione cōseruationis sanitatis oculi:& rememoratione eoꝝ que nocēt ipsi.ut dicit. Ex eis aūt q̄ abstergūt oculū & acuūt ipsum est

ſubmergi in aq̄ clara & apire oculũ ĩ ea. Et idem uult trac.iiii.c.de cura debilitatis uiſus.dicẽs.Et ingredi aquã clarã uiridẽ & ſubmergi in ea & apire ambos oculos ĩ ea ſecũdũ quãtitatẽ q̄ poſſibile eſt. Eſt ex eis q̄ ſeruãt ſanitatẽ oculi & cõfortãt ipſum & ꝓprie ĩ iuuẽtute. Cã aũt q̄re oculi magis debẽt lauari ĩ aq̄ frigida q̄ calida ẽ.qa unũquodq; cõſeruat̃ ſuo ſimili:ut dicit Auic.in.i.c.i. Et ideo uult Gali.in ter.canone illo. Calidiora calidioribus indigẽt adiutoriis.frigidiora frigidioribus:ſed ſic eſt.ſi oculi ſũt frigide nature.ergo potius debẽt lauari aq̄ frigida q̄ calida. Secũdũ eſt:ꝙ hõ debet lauare manus qa ſunt inſtrumẽta qbus mũdant̃ organa p̄ q̄ exeũt ſupfluitates cerebri.ut ſunt aures.oculi.nares.Et ergo ob hoc man⁹ debẽt eſſe mũde. Plus tñ debẽt lauari ĩ aq̄ frigida q̄ in calida.qa lotio manuũ in aq̄ calida generat uermes in uẽtre:& hoc ſpecialiter dũmõ manus in aq̄ calida lauant̃ poſt ſumptionẽ cibi ut innuit Aui.xyi. in trac.v.c.i.ubi agit de uermibus in uẽtre genitis. Et rõ eſt:qa p̄ lotionẽ manuũ ĩ aqua calida poſt ſumptionẽ cibi trahit̃ calor naturalis quo cõplet̃ digeſtio ĩ ſtomacho ad extra:quare ĩpfecta ſit digeſtio:q̄ potiſſima cã eſt uermiũ. Tertiũ eſt:ꝙ poſtquã hõ ſurrexerit a ſomno debet paulatĩ ĩcedere ſiue ſe mouere:Cuius cã ẽ ut ſupfluitates prime & ſecũde digeſtionũ q̄ ſunt feces & urina deſcẽdãt & p̄parent̃ faciliori euacuationi. Quartũ eſt:ꝙ poſtq̄ hõ ſurrexerit a ſomno debet extẽdere manus & pedes & alia mẽbra. Cuius cã eſt:ut trahant̃ uitales ſpiritus ad mẽbra exteriora:& p̄ hoc ſubtiliãtur ſpiritus cerebri. Quintũ eſt ꝙ debet crines pectere. Cuius cã ẽ: ut appiant̃ pori per hoc capitis & exeant uapores cerebri derelicti poſt ſomnũ & ſubtilient̃ eius ſpũs. Vnde uſus pectinis multũ cõfert uiſui & maxime ſenſibus ꝓdeſt. Vnde dicit Aui.iii.in trac.iiii. ca.de cura debilitatis uiſus. Adminiſtratio pectinis ſup̄ caput iuuatiua eſt & cõfert ꝓprie ſenſibus.q̄re oportet ꝙ miniſtret̃ oĩ die mul

toties qm̄ attrahit uapores ad supiora & mouet eos a parte oculi. Sextū est: q̄ hō debet mūdare & fricare dētes. Cuius cā est: qa imū dicies dētiū est cā fetoris anhelitus: silr a dētibus imūdis spūs imū di eleuat̄ ad cerebrū ipsum pturbātes. Preterea: cōmixtio limositatis dentiū cū ipso cibo ab stomachū missa est cā corruptiōis cibi in stomacho. Modū aūt cōseruādi sanitatē dentiū & bonitatē odoris eoꝝ tāgit. Aui. vii. in. c. de cōseruatiōe dētiū sub his uerbis. Et ex eo q̄ cōseruāt sanitatē dētiū est ut colluat̄ os i mēse bis cū uino i quo decocta est radix titimalli. Est. n. pueniēs ad ultimū i faciēdo bonū odorē: & nō aduenit faciēti illud dolor dētiū. Vlterius autor i ultimo uersu subdit aliq̄ p̄cepta generalia. Primū ē q̄ hō lotus stupha uel balneo debet se tenere calidū: qa tūc pori sunt apti: & sic de facili frigus posset subintrare: & magna nocumēta corpi iferre. Aliud est q̄ postq̄ hō sumpserit cibū debet modicū stare: ut cibus pfecte descēdat ad fundū stomachi i quo cōplet̄ digestio: deinde lēte ābulet & nō fortiter: ne pp motū fortē calor trahat̄ ad ptes exteriores: & p hoc ipediat̄ cibi digestio. Aliud est q̄ hō frigidus debet cauere ne subito se calefaciat: sed paulatim. Mutatiōes. n. subite naturā ledunt. Oia. n. extra naturā molesta sunt, ut dicit Gal. i cōmēto illius canonis secūdū multū & repēte.

Sit breuis aut nullus tibi sōnus meridianus
Febris. pigricies. capitis. dolor atq̄ catharr⁹
Hec tibi proueniunt ex somno meridiano.

In hoc textu tāgit autor. iiii. nocumēta q̄ pueniūt ex sōno facto post prādiū. Quoꝝ primū est q̄ ex somno meridiano solet seq febris q̄d aliqui putāt uerificari de febre pueniēte ex oppilatiōe cām istius febris reddētes: quia tpe diei calor & spūs mouent̄ ad exteriora: & sic uirtus digestiua i die est debilis. Digestio. n. pfecta est qn̄ calor & spūs ad iteriora mouent̄: pp quoꝝ mo

tũ calor naturalis incẽdit᷑.Et sic tp̃s noctis est tp̃s pfectiõis digestio
nis.Indigestio.n.& cruditas humoꝝ est cã oppilationis:q̃ oppilatio
est cã febris:secũdũ Aui.in.iiii.i pluribus passibus.Secũdũ nocu/
mẽtũ est pigricies:q̃ ex eadẽ cã uidet᷑ oriri.Ex materia.n.indigesta
& grossa:grossi eleuant᷑ spũs:qui moti ad mẽbra corpis grauedinẽ
corpi inducũt:queadmodũ spũs subtiles & leues leuitatẽ aĩ & cor
poris iducũt.Tertiũ est dolor capitis:qui ẽt ex eadẽ cã puenire uř.
Ex cibo.n.indigesto i stomacho eleuant᷑ grossi spũs cerebrũ pturbã
tes:qui spũs sũt cã discoloratiõis ẽt facici qñ ad cutẽ mouent᷑:quia
ubi est materia grossa:necesse est quicquid ex tali materia dissoluit᷑
eẽ grossum:ut inuit Gal.i cõmẽto illius amphorismi.Et qui crescũt
sic inquiẽs.Quicqd.n.de q̃libet re dissoluit᷑:ei uñ dissoluit᷑ necesse
est ut assimilet᷑.Quartũ nocumẽtũ est catarrus:qui similiter ex ca
dẽ cã uř oriri.s.ex reumate.Reuma.n.dř oĩs fluxus materie de mẽ
bro ad mẽbrũ in q̃cũq; pte corpis fuerit.sed secũdũ q̧ ad diuersas
partes corpis fluit.diuersa sortitur noĩa.Qñ.n.mouet᷑ ad pectus si
ue ad mẽbra spũalia uidelicet ad pulmonẽ.dř catarrus.Sed qñ fluit
ad fauces siue ad colatoriũ palati.dř brãcus.Et qñ fluit ad nares dř
coriza.ut habere in istis uersibus.

Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus.
Ad fauces brancus.ad nares dico corizam.

Preter tñ p̃dictoꝝ nocumẽtoꝝ cãs narratas alie pñt assignari ma/
gis efficaces.Cã nãq; primi nocumẽti.s.febris q̃ aliqñ est effimera.
aliqñ putrida.est febris qdẽ effimere retẽtio fuliginũ i somno diur
no.quaꝝ resolutionẽ uigilia facere cõsueuerat.quibus aceruatis &
spiritibus admixtis i eis accẽdit᷑ calor extraneus causans febrẽ effi
merã.Febris uero putride putrefactio humiditatũ multiplicataꝝ
ex somno diurno ad cor effumãtiũ.Secũdũ uero nocumẽtũ.s.pi/
gritia cõtigit pp humiditates p somnũ diurnũ retẽtas circa muscu

los cordas & iuncturas qbus torpescunt & tarde reduntᵗ ad solitos motus. Tertiũ uero nocumẽtũ ex simili cã oritᵗ .s.ex humiditatibus & uaporibꝰ p somnũ meridianũ retẽtis.q moti uerius caput & cerebrũ.dolorẽ ingerũt.Quartũ uero nocumẽtũ uidelicet catarrus. quo uniuersaliter oẽ reuma significatᵗ cõtingit ꝓpterea.qa uapores & fumi q undiq; p cutẽ hora uigiliaꝝ resolui solẽt i somno diurno ad caput tẽdũt.ubi inspissati recidũt interius reumatizãtes. Auic. aũt in.i.c.fen.iii.do.ii.ca.ix.alia supaddit nocumẽta somni diurni quoꝝ primũ est generare egritudines humidas.ut guttas & paralises ex retẽtionibꝰ humiditatũ q̃ de die magis resolui solẽt. Secũdũ est corruptio coloris faciei pp humiditates aquosas urine similes in sanguine multiplicatas ex somno diurno.resolui solitas tpe uigiliarũ.q̃ ad faciei cutẽ cũ sanguine expulse reddũt eã tumidã & declinãrẽ ad citrinitatẽ. Tertiũ est generatio splenis.i.plẽtice passiõis in dispositis ad eã.Cuius cã est retẽtio humoris grossi melãcolici i splene ex somno diurno.sicut.n.iuuãt uigilie motũ & liberꝝ trãsitũ huiꝰ grossi humoris p cãnales strictos cũ calore diei uias apiẽte.sic somnus ipedit maxime diurnus.cũ tũc istet hora secũdũ plurimũ trãsitus melãcolie p cãnales suos.& maxime p illũ cãnalẽ.qa splẽ trãsit ad orificiũ stomachi gra ꝓuocationis appetitus p quẽ splenis supfluitas emũdari solet.Nõ.n.cõuenit ut de nocte ꝓuocet sed de die potius appetitũ cibi.Quartũ est relaxatio neruoꝝ seu remolitio eorũ.Cuius cã est ꝓhibitio resolutionis humiditatũ quã facere solent uigilie diurne q̃ interius retẽte neruos imbibũt.Quintũ est debilitatio appetitus.Cuius cã est ꝓhibitio resolutionis q̃ est prima cã famis:alia cã est repletio stomachi ex fumis uaporibus & humiditatibus remolliẽtibus & saturãtibus orificiũ stomachi. Sextũ est generatio apostematũ.Cuius cã ẽ.qa supfluitates p somnũ diurnũ multiplicate colligũtᵗ sepe i aliquo mẽbroꝝ:& ipsũ itumescere faciũt.

b

Et ulterius di. Aui. ꝙ due de potioribus causis pp q̄s nocet somnus diurnus sunt. prima qdē. qa cito interrūpit̄ ppea ꝙ calor diei tra/hit uersus exteriora calorē corpis. & ecōtra somnus ad īteriora. Vñ motus ꝓuenit agitatiuus. & iō cōsulit̄ tūc dormire uolētibus ꝙ in umbra dormiāt. & ī tenebroso loco. secūda uero ꝓpterea ꝙ reddit naturā stupidā & q̄si pterritā retrahētē se ab eo ī quo erat. s. a dige/stione cibi. Aduertēdū tñ est ꝙ licet somnus diurnus generaliter ui tupet̄ & nocturnus cōmēdet̄. ex diurno tñ ille minus uitupat̄. q a mane est usq; ad tertiā. s. ab ortu solis usq; ad tertiā post ip̄m. Iuxta illud ypocratis ꝓnosticoꝝ secūda dicētis. Somnus ut moris est cō/ueniēs & naturalis ut noctē nō effugiat & diē nō īpediat est lauda bilis. cōtrarius uero est īprobādus. minus tñ si a mane usq; ad tertiā tenuerit. Q uāq̄ tñ somnus diurnus & meridianus intātū a primis medicine inuētoribus detestet̄. moderno tñ tpe nō oīs somnus diur nus est uitupādus. & ꝓprie si ī eo qnq; cōditiōes obseruant̄ ut uult bartrúcius. Prima est ut sit cōsuetus: secūda ut nō sit illico supra ci bū: tertia ut nō sit capite depresso: quarta ut nō sit longus: quinta ut nō fiat ab eo subito stupida & repētina expergefactio. sed morosa.

Q uattuor ex uēto ueniunt in uētre retēto:
Spasmus: idrops: colica: uertigo q̄ttuor ista.

In hoc textu au tor ponit q̄t tuor no cumenta ꝓueniētia ex retētiōe uētosita tis ī corpe nr̄o quoꝝ primū est spasmus cuius cā est: qa uētositas re tēta sepe capit raptū ad iūcturas: & neruos ipsos replēs ex quoꝝ re pletione sequit̄ ipsoꝝ cōtractio q̄ uocat̄ spasmus. Et ab Aui. ii. ī ca. de spasmo: spasmus sic diffinit̄: Spasmus est egritudo neruosa: qua mouent̄ lacerti ad principia sua & inobediētes sunt ī dilatiōe coꝝ: Et iste spasmus ē duplex: Nā qdā est ex repletiōe ī quo mēbrū ab/breuiat̄ & īgrossat̄ pp rē īplentē: sicut coriū aut corrigia cū est res

implés abbreuiat̃ & ingrossat̃. & iste spasmus fit subito: Alius est ex inanitione i quo cõtrahit̃ longitudo & latitudo & minorat̃ mẽbrũ secũdũ lõgũ & latũ: sicut i pgameno: cũ apponit̃ igni fit cõtractio secũdũ lõgũ & latũ & iste spasmus fit paulatĩ. Secũdũ nocumentũ est ydropisis: q̃ est morbus materialis causatus ex re frigida plurima ĩgrediẽte & ĩflãte mẽbra aut loca partiũ: ĩ qbus regimẽ. i. digestio ciboꝝ fit & humoꝝ: ut dicit bartrucius. Idropisis. n. nõ generat̃ nisi cũ sanguis nõ generat̃: ut dicit Gal. yi. pticula amphorismoꝝ in cõmẽto illius. Emorroides sanãti antiqs. Et est triplex ydropisis. s. ypozacha: asclites & timpanites: & de timpãite ĩtelligit̃ istud secũdũ nocumẽtũ. Timpanite. n. ut dicit Bartrucius fit a mala cõplexione frigida stomachi & epatis ꝓhibẽte cibũ trãsmutare ĩ chilum & humorẽ benignũ aut sanguineũ: q̃re cõuertit̃ ĩ rẽ uẽtosam q̃ dũ nõ expellit̃ p eructuationẽ aut aliũde opilatione uiaꝝ ꝓhibẽte uel uirtute expulsiua: uel sequestratiua seu supfluitatũ debili existẽte colligit̃ ĩter siphac & mirach uẽtris & causat ydropisim. Tertiũ nocumẽtũ est colica q̃ est egritudo multũ dolorosa: facta ĩ ĩtestino dicto colon: qđ est unũ de ĩtestinis grossis: queadmodũ yliaca est egritudo dolorosa facta ĩ ĩtestino gracili dicto ylion: & fiũt iste egritudines sepe ex uẽtositate ĩclusa ĩ dictis ĩtestinis. Quartũ nocumẽtũ est uertigo & est egritudo cũ qua uĩ hoĩ ꝙ oĩa uoluant̃ in giꝝ: Cuius egritudinis cã est uẽtositas ad cerebrũ mota q̃ pp eius ĩ cerebro motionẽ uertiginẽ facit. Et ista quattuor nocumẽta cũ qbusdã aliis pulcre cõmemorat. Aui. xyiii. ĩ. c. de rebꝰ q̃ nocẽt colicis dicẽs: Et scias ꝙ retẽtio uẽtositatis multotiẽs facit accideĩ colicã: ppterea ꝙ subleuat eã & reprimit ipsam: ita ut aggreget̃ res una & ꝙ facit accidere debilitatẽ in intestinis. Et quãdoqꝫ pducit illud ad ydropisim. Et quãdoqꝫ generat tenebrositatẽ & uisus uertiginẽ & epilẽsiã. Et quãdoqꝫ retinet̃ in iunctura: & facit accidere spasmum.

In hoc textu autor ponit unũ documẽtũ pro cõserua/tione sanitatis dicẽs:ꝙ hõ ĩ cena debet eẽ sobrius & se nõ multũ cibo replere:qa nimia repletio nocturna ĩducit ĩpedimẽtũ somni:tortionẽ uẽtris:inquietudinẽ corpis pustulas ĩ facie:grauitatẽ capitis ĩ mane.& maliciã oris.

Ex magna cena.stomacho fit maxima pena
Vt sis nocte leuis.sit tibi cena breuis.

Dubiũ iã incidit utrũ maior quãtitas cibi sit sumẽda ĩ prãdio ꝙ̃ ĩ cena.Pro cuius decisione aduertẽdũ est ꝙ secũdũ diuersitatẽ corpoꝝ:maior aut minor quãtitas cibi sumẽda est ĩ prãdio q̃ ĩ cena:qa corpa aũt sunt ĩ morbũ decidẽtia:aut sub latitudine sanitatis.Si in morbũ deciderint:aut cũ humoris uicio aut sine humoris uicio.Si sine humoris uicio:sic est magis cenãdũ.Cuius rõ est:qa natura ĩ talibus solũ est ciboꝝ digestioni ĩtẽta:nõ aũt superfluitatũ maturationi:carẽt.n.eis ꝙ si cũ humoris uicio patiant̃ cõueniẽtius est prãdio maiore.uñ Aui.ĩ.iii.ĩ trac.y.c.de cura epilẽsie. Ille cuius cõsuetudo nõ tolerat ut semel reficiat̃:diuidat cibũ suũ q̃ est minor refectione sua ĩ tribus ptibus:& sumat duas tertias ĩ prãdio & tertiã in cena post exercitiũ subtile rõne sic psuadet̃:qm̃ illo tpe pro quo natura debilis iuuat̃ ĩ digestione calore solari uiuifico: & resoluunt̃ amplius supfluitates amplior sumẽdus ẽ:hoc aũt magis fit ĩ prãdio q̃ ĩ cena:ergo &c.Preterea ĩ die calor uitalis adest solaris & locis digestiuus cũ sit uite principiũ:q̃re ad digestionẽ diurnalẽ tũc duplex opabit̃ calidũ:nocte uero nõ. Et etiã nocte natura magis est circa supfluoꝝ digestionẽ ĩ talibus ĩtẽta:nõ est ergo ĩpediẽda multa ciboꝝ exhibitiõe:q̃uis.n.calor ĩ plerisq; fortificet̃ ĩ nocte spirituũ retractione & somni reductione nõ tñ põt hmõi calor duo:ut alimẽtũ & supfluitates digerere.Cõuenit itaq; ĩ his cenã breuiare.Si uero hmõi corpa sub latitudine fuerint sanitatis:aut sunt sufficiẽter sana robusta supfluitatibus sensibilibus carentia:cũ oẽs

expellãt sua uia:ut athlete:& hos expedit cena maiorare. Tũ qa natura eoꝝ nocte solũ est digestioni ciboꝝ ĩtẽta:& nõ supfluoꝝ maturationi:cũ illis fere careãt: Tũ quia solũ robur corpis ĩtẽdũt: qđ & in nocte acquirit᷑ magis cũ amplior fiat sanguificatio distributio & spirituũ in his generatio. Si autẽ corpa fuerint a dicto tempamẽto & robore distãtia:sicut sunt plurima usq; ĩ egritudinẽ nũc deueniẽtia:talia aut exercitant᷑ exercitatio forti cõtinuo & uehementi aut nõ:si sic:ut sunt uictũ manibus querẽtes:melius est eis prãdiũ sup cenã maiorare. Cuius cã est:quia alimẽtũ nõ solũ expetit᷑ ꝑpter nutrire:sed ꝑpter humectare mẽbra ac irrorare ne arefiãt ex forti motu:& resistat᷑ resolutioni caloris: ꝑpter qđ oportet plus cibi exhiberi ĩ prãdio:neq; ꝑpter exercitiũ talia corpa cessant ab eoꝝ digestione:cũ ita sint cõsueti. Vsus.n.est res ṗter naturã. Est & calor uehemẽs ꝑpter exercitiũ potẽs sup digestionẽ ĩ eis: ꝑpter qđ uidemus eos ter ĩ die cũ appetitu comedere & benedigerere. Si aũt nõ utãt᷑ forti & laborioso exercitio cõtinue sicut ṗdicti:dupliciter illud euenit:quia aut solũ qñq; utunt᷑ exercitio forti & laborioso & nõ cõtinue:aut solũ utunt᷑ exercitio debili.cũ quo stat multiplicatio supfluitatũ.si utant᷑ exercitio plurimo forti & laborioso ꝑpter occupationes necessarias in uita & ad salutẽ:sicut ciuiles uiri q̃ plures circa bona fortune negociãtes ad salutẽ ĩterdũ exercitio forti & laborioso mouent᷑:& diu equitãtes uel itinerãtes aut aliud quoddã fortius a cõsueto agẽtes exercitio:& his utilius ẽ cenã sup prãdiũ amplius augere. Cuius rõ ẽ:qa si tales prãdiũ augerẽt cũ nõ sint cõsueti a deo forti & laborioso exercitio agitari ut priores ipsoꝝ:iã corrũperet᷑ digestio:maloꝝ humoꝝ generatiua. Itẽ ꝑpter motũ supfluũ calor hoꝝ disseminatione est debilitatus:cuius qdẽ unitio que magis nocte fit q̃ die potissima est fortitudinis & digestionis cã:qre in cena ĩstãte nocte alimẽtũ amplius põt administrari. Itẽ isti prius

nõ laborioso utebant̃ exercitio:& sic corpus eorꝫ humiditatibus ple nũ est qbus & paruo cibo sufficiẽter põt resisti resolutiõi & exsicca tioni factis ꝑ motũ ĩ die occurrẽtẽ. Si uero paucis debilibus exer/ citiis & paruis occupatiõibus ĩ uita utant̃ :ꝑcipiẽdũ est ipsis meliꝰ prãdere q̃ cenare. Et declarat̃ sicut istud ni corpibus nũc egrotãtibꝰ apparuit. Cũ.n.hi sunt debilis digestiõis:ut plurimũ iuuant̃ ꝑ calo rẽ solis & lucẽ:ualde uiuificos:confortant̃.n.inde spũs ꝑꝑ suũ sĩle. Ipse.n.est lux:aut effigiẽ hẽt lucis secũdũ Aui. Iuuat̃ ẽt qa supflui tates:tunc melius expellunt̃ poris aptis de die q̃ de nocte. Preterea nocte nõ oportet eos multo cibo sed pauco repleri:cũ natura tunc intẽta est:magis circa digestionẽ humorꝫ crudorꝫ:quos somnus hẽt maxime digerere ac ad benignũ reducere. Licet.n nocte digestiua fortificet̃ uirtus nõ tñ adeo ꝙ ualeat cibũ & supfluitates digerere. Aduertẽdũ est insup ꝙ ĩ exhibitiõe cibi maioris aut minoris ĩ prã dio q̃ ĩ cena maxime seruãdus est usus:qa cõsuetudo est res maxi/ ma ĩ cõseruatiõe sanitatis & egritudine curãda. Secundo regiminis acutorꝫ:qđ oñdit̃ ex eo ꝙ eius mutatio & maxime subita uehemẽ ter ẽ lesiua. Vñ Dama. Mutare cõsuetudinẽ nociuũ est & molestũ: & ꝑcipue senibus. Et iõ praue cõsuetudines abolende sunt. sed non mox. eo ꝙ natura nõ sustinet repentinas mutationes. Et sicut patet ꝙ uniuersalius maiorãdũ est prãdiũ sup cenã. cũ plurime egritudi nes sunt materiales & plurima corpa lapsa. Si tñ solũ semel in die comedat̃ melius est cibũ ĩ cena exhibere nisi oculi aut cerebrũ pa/ tiant̃ tunc.n.melius est ĩ prãdio exhibere cũ nõ parꝫ egrotãtis no/ cet oculis & cerebro. Vlterius circa textũ est notãdũ ꝙ nõ solũ re/ pletio nocturna siue ĩ cena nocet stomacho. imo oĩs repletio cibi ge nerat.n.opilatiões febres:putredines:apostemata. & leprã. qa est cã in digestionis:ꝙ aũt oĩs repletio nocitiua est stomaco declarat Aui. .xiii.ĩ trac.i.c.de rebus q̃rꝫ usu ledunt̃ stomachus & itestina. dicẽs.

Ex rebus magis inimicis stomacho est repletio.& ꝓpter illud non augetᷣ corpus gulosi qm̃ cibus eius nõ digeritᷣ.q̃re nõ crescit ex eo corpus.Illc aũt q cibo abstinet dũ tñ remanet aliqd appetitus eius augetᷣ qm̃ stomachus eius bñ digerit cibũ.Et sic ualde cauendũ est ne stomach⁹ torqueatᷣ & multũ graueťᷣ ex cibo ita ut anhelitus an gustietᷣ:& pulsus uelocitetᷣ & silr̃ repletio nauseatiua & fastidiũ in ducens:multũ est euitãda:& spãliter ex malis nutrientibus.Nã si fa stidiũ fit ex grossis nutrientibus:ꝓueniũt iuncturaꝝ dolores & re/nũ.& podagra & grossicies splenis & epatis & regulariter egritu/dines flegmatice & melãcolice.Et si fastidiũ sit ex nutrientibus sub tilibus ꝓueniunt febres acute & maligne:& apostemata multũ acu ta:igitᷣ euitãda est repletio nauseatiua:nõ igitᷣ tm̃ est comedendum quin stomacho maneat aliquis locus uacuus:nec ex toto debet desi deriũ sopiri:sed retineri debent aliq̃ reliquie appetitus:& hoc spãli ter obseruãdũ est ĩ habẽtibus appetitũ fortẽ.Sunt.n.aliq quoꝝ ap/petitus naturaliter multũ sopitus est:& isti forte debent plus come dere q̃ appetunt.

Tu nũq̃ comedas stomachũ nisi noueris añ.
Purgatũ uacuũq; cibo quẽ sumpseris ante
Ex desiderio poteris cognoscere certo
Hec tua sunt signa subtilis in ore dieta

In hoc textu po nuntᷣ aliqua p̃cepta q̃ hõ sane cupiẽs ui uere necessario de/bet obseruarᷣ añ sũ/ptionẽ cibi. Quoꝝ primũ est ꝙ hõ non debet sumere cibũ nisi nouerit stomachũ suũ eẽ purgatũ malis hu moribus qď fit p uomitũ expellẽdo humores putridos & malos in eo existentes:quia si sumeretᷣ cibus p̃dictis malis humoribus ĩ sto/macho remanentibus ex cõmixtione taliũ humoꝝ cum cibo:cibus sumptus corrumpetᷣ.Secundũ p̃ceptũ est.ꝙ hõ non debet sumere cibũ de nouo nisi p̃senserit cibũ sumptũ ĩ stomacho suo fore dige/

stũ & ab eo euacuatũ.quia nihil est deterius ĩ humano corpe q̃ in/
tromittere cibũ sup aliũ qui non est digestus:sed digeri incipit.Nã
supassumptus cibus prioris digestionẽ inchoatã ĩpedit. Et digestio
prioris añ cõplebit᷑ q trãsiẽs ad epar p uenas miseraicas ducet secũ
cibũ supassumptũ ĩdigestũ.uñ crudi humores ĩ corpe multiplica/
bunt᷑.Vlterius ĩ textu ponunt᷑ duo signa euacuatiõis stomachi a ci
bo passumpto.Primũ est desideriũ certũ.i.uera fames. Et pro ĩtel/
lectu istius sciẽdũ ẽ ꝙ duplex ẽ fames.s.uera & mẽdosa.Verã Gal.
describit.ii.Amphorismoꝝ ĩ cõmẽto illius canonis.ubi dicit.Indi/
gẽtia nõ oportet laborare.dicẽs.Certa fames est cũ hõ cibo indiget
uñ ĩmẽsus sequat᷑ appetitus.Sed mẽdosa fames est cibi appetitus
corpe nõ indigẽte.Et sic ut uera fames fit ex cõstrictione & corru/
gatione uenaꝝ officii stomachi pcedẽtibus a succione mẽbroꝝ ma
nitoꝝ cibo indigẽtium.sic mẽdosa fames solet ab his fieri q̃ strin/
gunt & rugãt orificiũ stomachi mẽbris cibo nõ egẽtib⁹.ut ab actu
frigidis stipicis aut acetosis.Et istius signi & secũdi pcepti pcedẽtis
cõmemorat Auic.in.i.doctri.ii.ca.de eo quod comedit᷑ sic inquiẽs.
Oportet pterea ne aliqs comedat nisi post desideriũ neq; ĩ hoc tar/
det᷑ cũ desideriũ ebulierit.i.forte fuerit nisi mẽdosũ fuerit.ut ebrio/
rum desideriũ.& hñtiũ fastidiũ:qm̃ tollerare famẽ stomachũ putri
dis & replet humorib⁹:Et postea eodẽ caplõ dicit:Et neq; ipse neq;
oẽs q sanitatẽ hr̃e uolũt aliqd comedãt nisi desideriũ fuerit certũ &
stomachus & supiora ĩtestina a prĩo nutriẽte euacuata fuerint:Q d̃
enĩ ĩ corpe existit deterius ẽ si nutriẽs sup nutriẽs q d᷑ nõ ẽ digestũ
mittet᷑.Secũdũ signũ q d᷑ significat sup certo desiderio siue certa fa
me ẽ subtilis dieta pcedẽs.i.pua admĩstratio cibi:qñ.n.illã seqt᷑ fa/
mes significat᷑ eẽ certa & uera.Sciẽdũ ẽ insup ꝙ ĩ una & eadẽ refe
ctiõe pessimũ est sil᷑ multos & diuersos cõiũgere cibos:ut carnes &
pisces uel pullos & porcũ:& postea plõgare tp̃s ĩ comẽdo:qa pri/

mus cibus iã digeri ĩcipit cũ aduenit ultimus:& sic ptes cibi dissi/miles fiũt in digerẽdo:sic ꝙ ꝑassumpte prius digeste sunt q̃ postre/mo sumpte sue digestionis mediũ attigerint:uñ fit ꝙ q̃dã corrũpũt alias.Et istud ĩuit Aui.in.i.doc.ii.c.de eo qđ comedit dicẽs. Et nihil qdẽ deterius est q̃ diuersa nutrimẽta simul adiũgere:& post hoc in comedẽdo tp̃s ꝓlongare:cũ.n.postremũ nutriẽs aduenit primũ iã ĩcepit digeri:nutriẽtes ergo ptes ĩ digerẽdo nõ similant. Sciẽdũ est tñ ꝙ ꝓlongatio in comedẽdo moderate facta fere una hora:grã bone mastigationis & trãsglutitionis est laudabilis & plurimũ cõferẽs ad cõseruationẽ sanitatis:qa ꝑfecta cibi masticatio cũ morosa trãsglutitione siue ingluuie est ueluti media digestio:sed mala ma/stigatio uel digestionẽ cibi ĩpedit uel uehemẽter retardat:sed ꝓlon/gatio in cõcedẽdo cũ interlocutionibus & pausis duabus uł tribus horis est plurimũ nociua:& sequunt ex ea nocumenta prenarrata:

Persica:poma:pira:lac:caseus:& caro salsa.
Et caro ceruina:leporina:caprina:bouina.
Hec melancolica sunt infirmis inimica.

In hoc textu tã/gunt decẽ cibi siue alimẽta melãcholiã generatiua aut infirmis inimica.Quo/rũ primũ est comestio ꝑsicoꝝ:de qb⁹ Gał.ii.ali.c.xix.dicit ꝙ & horũ succus & qđ uelut caro facile corruptibilis ẽ:& oĩno qdẽ prau⁹: q̃re nõ oportet:sicut qdẽ ẽ post aliud alimẽtũ offerre:corrũpunt.n: supnatãtia.Meminisse aũt oportet huius qđ cõe ĩ oĩbus:q̃cũqꝫ cacochima humida lubrica & facile subire potẽtia:pp hoc oportet ipsa comedere priora aliis:sic.n.ipsa celeriter subeũt:& illis uiã faciunt: ultimo aũt sumpta simul corrũpũt & alia.Et ita patet ꝙ istud dcm̃ debet ĩtelligi de ꝑsicis comestis post cibũ aliũ:qa ipsa sumpta añ cibũ bona sunt stomacho uẽtrẽ leniẽtia atqꝫ appetitũ ꝓuocãtia.Iuxta illud Auic.ii.cano.c.de ꝑsicis:dicẽtis.Matura sunt bona stomacho:

& in eis est uirtus faciẽdi appetitũ cibi. Et subdit Auic. Et oportet qdẽ ut nõ comedant̃ post aliũ cibũ: qm̃ corrũpunt̃ post eũ: sed p̃ce dãt añ cibũ. Silr̃ Serapion ĩ aggre. c. de eis: auctoritate Diascoridis ait: matura ex p̃sicis sunt bona stomacho & molliũt uẽtrẽ. Immatura uero strigũt & qñ desiccant̃ stringũt fortius: & decoctio siccorũ qñ. s. bibit̃ ꝓhibet fluxũ humiditatũ ad stomachũ & uentrẽ: & qñ trita sup locũ puluerizãtur uñ fluit sanguis abscindent eũ. Et licet prenarrata habeãt iuuamẽta: qa tñ humorẽ generãt putrefactibilẽ: nocitiua sunt infirmis: & maxime qñ indebite sumunt̃. Et sunt p̃sica frigida ĩ primo gradu & humida ĩ secũdo. Secũdũ est pira siue comestio piroꝝ. Et cã ei⁹ est qa pira & generaliter oĩs fructus recẽs nõ coctus replet sanguinẽ aquositate buliẽte ĩ corpe: & sic p̃parant sanguinẽ ad putrefactionẽ: & p cõsequẽs nocẽt egris. Pira similiter ut dicit Auic. ii. cano. ca. de eis: a ꝓprietate inducũt colicã: Ipsa tñ inter ceteros fructus multos impinguãt: ꝓpterea porci ex ipsis piris impinguant̃ plusq̃ ab aliqbus aliis fructibus. Et qa pira uẽtositatẽ generãt & sic inducũt colicã. Vsus habet q̇ pira & alii fructus uẽtositatẽ faciẽtia cũ carnatiuis. i. uẽtositatẽ expellẽtibus comedũt: ul̃ possumus obuiare nocumẽto ipsoꝝ supbiẽdo uinũ uetus odoriferꝝ & meliora pira sũt q̃ magis odorifera sunt & magis dulcedinẽ participãtia. & ẽt meliora sunt decocta q̃ cruda: & p̃nt decoq cũ aniso feniculo & zuccaro. Tertiũ est comestio pomoꝝ: de qb⁹ dicit Aui. ii. cano. ca. i. q̇ assiduatio comestionis eoꝝ facit euenire dolorẽ neruoꝝ. Et poma ẽt malã habẽt ꝓprietatẽ ĩ generãdo uẽtositatẽ ĩ secũda digestione: q̃re nocẽt egris: & ẽt pp similẽ cãm illi q̃ dicta est de piris. Et ista dicta de piris & pomis maxime ĩtelligẽda sunt de ipsis crudis & nõ de ipsis coctis. Et nedũ isti fructus ab infirmis sunt uitãdi: ĩmo oẽs fructus ĩplẽtes sanguinẽ aquositate ebuliẽte: ut fruct⁹ recẽtes: quoꝝ succus in humano corpe ebulit sicut mustũ: & succus

fructuū ebuliūt exterius in uase:& hoc pp calorē solis derelictū in eis cū maturabant. Isti.n.fructus pp ebulitionē succi eoꝝ pparant sanguinē ad putrefactionē:licet pro hora q̄ sumunt iuuamētū prestent humectationis. Et de hac cā Auic. febricitātibus ꝓhibuit fructus maxime recētes in.iiii.trac.ii.c.vii.dicēs. Et oēs fructus nocēt febricitāti cū ebulitione sua & corruptiōe ī stomacho. Quartū est comestio lactis. Cuius cā est:qa lac de leui corrūpit & in fumū aut acetositatē cōuertit ī stomacho imūdo:sicut ut plurimū est stomachus febricitātis febre putrida:& ergo febricitātibus febre putrida nō cōcedit. Et silr est malū hn̄tib9 dolorē capitis & siticulosis & pluribus aliis:de qbus loqt Ipocras.v.ꝑticula amphorismoꝝ:amphorismo illo. Lac dare caput dolētibus malū &c. Veꝝ est tn̄ ꝙ in aliqbus passionibus cōuenit sicut in ptisi & ethica & aliqbus aliis,ꝑut ēt dicit Ipocras amphorismo iā allegato.& ēt īferius aliquid dicet ibi. Lac ethicis sanū &c. Et licet lac in p̄dictis passionibus uitupet: In sanis tn̄ laudabile ē & hoc si ī stomacho & epate bn̄ digerat.tūc eni intestina lauat sua aquositate.& mūdificat butirositate sua.humoribus uenenosis repugnat.mēbra humectat.caseitate sua uulnera pectoribus iuuat & pulmonis gutturis renū quoq; intestinoꝝ & uesice morsurā acutoꝝ humoꝝ in itestinis mitigat qa uisceribus inuiscat:& humoꝝ ꝓhibet morsum. Preterea cōuenit lac corpibus tēperatis.quoꝝ stomachus mūdus est a colericis & fleumaticis humoribus. In his.n.lac bn̄ digestū multū dat nutrimētū:laudabilē sanguinē generat carnē augmētat.totū corpus laudabiliter humectat: exteriora pulchra facit.ut refert ysaac ī dietis uniuersalibus. Et ibi ēt auctoritate Ruffi dicit ꝙ lac bibētes ieiunos eē oportet & bibat calidū cū exeat ubera.neq; aliquid comedat quousq; digerat:& labor & nimius motus caueat. Nō est tn̄ quiescēdū oīno a deambulatione sed deambulādū est suauiter quousq; in stomachi fundum

descẽdisse sentiat̃.In distẽpatis uero corpibus lac nõ cõuenit. In calidis.n.corpibus cito mutat̃ in fumositatẽ & colerã i frigidis uero in acetositatẽ & putredinẽ.In stomacho ẽt imũdo lac non cõuenit. quia i eo corrũpit̃.Circa electionẽ aũt lactis sciẽdũ est q̃ magis eligẽdũ est lac mediocre i uia nutrimẽti & nõ subtilissimũ sicut lac cameli aut ẽt asininũ neq̧ pinguissimũ & grossissimũ.sicut lac uaccarũ & pecudũ.Eligẽdũ est igit̃ lac capre:nõ.n.hẽt tm̃ aquositatis sicut lac cameli q̃d nõ est aptũ ad nutriẽdũ rõne nimie humiditatis. sed uentris subductiuũ.nec habet tm̃ pinguedinis & grossiciei seu caseitatis & unctuositatis sicut uacaꝝ & pecudũ q̃d pp grossiciem & unctuositatẽ est uenaꝝ opilatiuũ.uentositatũ generatiuũ:& difficilioris digestionis quã sit necessariũ i regimine sanitatis.Eligat̃ igĩ lac capre nõ nimis ꝓpinq̃ partui:nec nimis distãtis a partu nõ pinguãtis:nutrite ĩ bonis pascuis & ĩ tpe quo repiunt̃ meliora pascua.
Quintũ est comestio casei & põt ĩtelligi de oĩ caseo maxime tñ de ueteri:Cuius rõ est q̃a caseus recẽs est frigidus & humidus & grosse substãtie & difficilis digestionis & opilatiuus & lapidis generatiuꝰ & nõ multũ cõpetit uia cibi ĩ regimine sanitatis:Et caseus uetus est calidus & siccus pp sal.facit cibũ digeri & difficulter digerit̃ paꝝ nutrit & male:ĩ stomacho nocet:& nimis desiccat:& minus cõpetit q̃ recens.Et si aliq̃s caseus est medius ĩter nouũ ueterẽ & uiscosum & frãgibilẽ duꝝ & mollẽ & paꝝ declinãs ad aliqualẽ dulcedinẽ:nõ nimis salsus:nõ lachrymosus:cũ ĩcidit̃ saporis delectabilis & boni odoris:cuius i stomacho mora nõ diuturna ex bono lacte cõueniẽter factus sufficienter unctuosus:talis utiq̧ caseus bonus est:& ĩter alios magis est diligendus:& post cibũ sumptus nõ multa quãtitate:multa uero quãtitate stipatus in uia cibi uniuersaliter est malus. stomachũ grauãs & inobediens digestioni:& opilatiuus.& lapidis in renibus:& humoꝝ grossoꝝ in corpe & uentositatẽ generatiuus.

Solū igit̄ ille caseus est bon⁹ quē dat auara manus. Sextū est caro salsa. Caro.n.salsa siue sole siue fumo exsiccata cuiuscunq; generis aut aīalis fuerint generat sanguinē grossum & melācolicū: & p cō/sequens nocet īfirmis: nec est cōueniens sanis. Et istud inuit Aui.ii. in doc.ii.c.xv.ī fine dicens. Et exēplū spissi pauci nutrimenti mali chimi.i.mali humoris est caro solita. Septimū ē caro ceruina.q̄ silr̄ est sanguinē melācolicū generās. teste Rasi.ī Almāsore.c.de aīalib⁹ siluestribus & domesticis. Octauū est caro leporina q̄ silr̄ sanguinis melācolici est generatiua. Dicit.n. Rasis de ea loco pall̄. Ipsa:n.plus aliis melācolie generatiua est. Et de ista ēt dicit Isaac ī dietis uniuer salibus q̄ nō cōuenit ī uia cibi: sed solū ī uia medicine. Et est sciēdū q̄ ista caro leporina & silr̄ ceruina cū puenerit ad antiqtatē simplr̄ sunt euitāde. si tñ aliquo mō cōueniant meliores sunt iste carnes cū partui sunt ppinq̄ ut siccitas eoꝝ obtēpet̄ ab etate: & ēt sunt euitā/de. nisi sint pingues. nā ex ea pinguedine obtēpat̄ siccitas. Nonū est caro caprina. Decimū est caro bouina: qa iste carnes ēt sunt carnes melācolice. Nā Isaac in dietis uniuersalibus de eis dicit. Caro capri na & bouina sunt pessima dura ī digestione tarda: & digesta grossū generāt sanguinē & melācolicū. Et Auice.ii.cano.de carne caprina dicit. Caprina uero nō est bona multū: & ei⁹ humor fortasse est ma lus ualde. Et sub istis ēt intellige carnē hircinā & uaccinā q̄ peiores sunt p̄dictis carnibus.s.caprinis: & bouinis. Nā de eis dicit Aui.ii. can.c.de carne. Et caro uaccina & cetuoꝝ hircoꝝ siluestriū & ma/gnaꝝ auiū facit euenire febres q̄rtanas. Et de carne uaccina adhuc dicit q̄ caro uaccina plurimi nutrimēti est grossa melācolica gene rās egritudines melācolicas. Et ulterius dicit q̄ caro uaccina gene/rat leprā. Et de carne hircina dicit q̄ est mala absolute. Quia iā tex tus locutus est de carnib⁹ uitādis: & maxime aīaliū q̄drupedū. Vi/dēdū est ulterius de carnib⁹ aīaliū q̄drupedū. Et qa circa electionē

carniũ aĩaliũ q̃drupedũ cõtrouersia uī ĩter auctores medicine. Q ui dã.n.dicũt carnes porcinas eẽ meliores sicut Gal.& qdã alii. Alii ue ro dicũt ꝙ carnes edinas eẽ meliores: sicut Rasis Auic.& Auer.licet Auer.v.colliget ĩponat Aui.ꝙ dixerit carnes porcinas eẽ meliores: qđ tñ nõ dicit auctoritate ꝓpria: sed auctoritate christianoꝝ.alii ue ro laudãt uitulinas pre aliis. Secũdũ est ꝙ electio & melioritas car/ niũ aĩaliũ q̃drupedũ põt multipliciter attẽdi. Primo mõ ex pte ma ioris nutrimenti & irresolubilioris & carnibus humanis siĺioris. Et isto mõ caro porcina ceteris est melior. Primo pp maximã siĺitudi/ nẽ quã hẽt cũ carnibus humanis: teste Gali.iii.alimẽtoꝝ ubi dicit: porcine aũt carnis similitudinẽ ad hoĩes addiscere.est ex eo ꝙ qdã comederũt humanas carnes ut porcinas nullã suspitionẽ hñtes secũ dũ gustũ ipsaꝝ & odorẽ. Et Auic.ii.canon.c.de sanguine ait. San/ guis hoĩs & sanguis porci sunt similes in oĩ re: ita ut qdã fuerũt qui uẽdebãt carnẽ hoĩs ac si eẽt caro porci: & occultatũ fuerat illđ usq; quo inuẽti fuerũt ĩ ea digiti hoĩs. Et istud idẽ sentit satis Auerro.v. colliget.c.de carne. Secũdo qa caro porcina ualde nutritiua est. Nã dicit Galie.iii.alimẽtoꝝ. Omniũ ediliorꝝ caro porcoꝝ est maxime nutritiua: & huius expiẽtiã euidẽtissimã hẽnt athlete. Et postea eo/ dẽ libro ait: porcoꝝ carne nullũ aliud amplioris nutrimẽti habebis sumere. Tertio qa generat alimẽtũ stabile fortiter resistẽs resolutõi. Et ista fuit mens Galieni multis passib⁹ ubi nõ paꝝ ꝑfert porcinas carnes ceteris carnibus.s.ĩ octauo de ĩgenio.ubi dicit. Ceteris carni bus porcina laudabilior est si porcus montana ĩcoluerit.post porcũ edus. Et siĺr ĩ q̄nto teraputice.ubi dicit. Q uadrupedũ caro laudabi lior est porcina ĩ calore & humiditate tpata.eiusq; cibus plurimus & sanguis ab ea generatus oĩ melior est sanguine. Et istud ueritatẽ hẽt de carne porcoꝝ nõ antiquoꝝ.qa coꝝ caro ĩdigestibilis est.nec iuuenũ siue lactentiũ qa caro eoꝝ humidissima est.sed etate medio

criũ;puta unius anni uel duoꝝ tã domesticoꝝ quã siluestriũ. Veri/similiter tñ estimãdũ est ꝙ porci siluestres sunt domesticis meliores quia carnes porcoꝝ domesticoꝝ sunt plus debito uiscosiores. Et de carnibus porci siluestris siue apri di. Aui. ii. can. c. de carno: christiani uero dixerunt & q eos imitant᷑ ꝙ melior caro siluestres est caro porci siluestris. nã cũ hoc est leuior carnibus domestici porci: est fortis nutrimẽti & plurimi. & est uelocis digestionis. & est melior q̃ eẽ põt ĩ hyeme. Et ex isto ulterius sequit᷑ ꝙ ꝑdicte carnes porcine multũ laudabiles sunt corpibus iuuenibus sanis & fortibus. laborãtibꝰ nõ dispositis ad opilatiões: & his qui ĩpiguari q̃rũt quia talia corpa indigẽt plurimo nutrimento & difficulter resolubili. Et ergo dicit Ra. in Almã: c. de uirtute carniũ. Caro uero grossa multũ laborãtibus cõueniẽs est: subtilis uero his q̃ ꝑdictis sunt cõtrarii cõuenit. Et idẽ uult Aui. in. i. c. de regimine eius qđ comedit᷑ dicens. Exercitati ꝑterea & multi laboris magis sunt tollerãtes nutrientia grossa. alio mõ põt attendi melioritas & electio carniũ ex pte tpate cõplexiõis eaꝝ. facilis digestiõis & sanguinis ex ipsis generati tpantiã. ut. s. illa caro dicat᷑ melior q̃ tẽpate est cõplexionis. facilis digestionis sanguinẽ generãs tẽpatũ in caliditate & frigiditate subtilitate. & grossi/tate. Et isto mõ caro edina est melior & laudabilior ceteris. ut uult Rasis Auic. & Auer. Nã dicit Rasis in Almã. c. de aialibus siluestribus & domesticis. Edina caro est tẽpata nullã in se hñs malicie ad/mixtionẽ q̃ licet tpatũ generet sanguinẽ: laborãtibus tñ nõ cõgruit. cui nulla alia caro ꝑferẽda est. Nõ est. n. adeo debilis ut ex ea uirtus minuat᷑ neq; eius nutrimẽtũ adeo multũ est & grossũ ut ex eo ꝓueniat repletio. & grossus generet᷑ sanguis. Sanguis quoq; q ex ea generat᷑ ĩter subtilẽ & grossum ac ĩter calidũ & frigidũ existit. Et ista caro nõ cõuenit multũ laborantibus. sed iuuenibus tpatis exercitio mediocri utẽtibus. qa ista caro generat sanguinẽ forti exercitio uel

labore faciliter resolubilē.licet non exercitio mediocri. Et sicut quo ad istā intētionē caro edina īter carnes domesticas.ita caro capreoli inter carnes siluestres ē melior.Et post istā carnē edinā plurimi me dicoꝝ sicut Ra.& Auer.ponūt carnē arietinā.Et dicit Auer.v.colli get.c.de carne.ꝙ est hec opinio maioris ptis medicoꝝ pter gali qui abominat' carnes arietū.Et uī sibi.qa caro uituloꝝ est melioris nu/ trimēti quā arietina.Et forsan gali.hic attēdit melioritatē nutrimē ti ex eo qđ est plurimū nutrire.& nutrimētū dare magis irresolubi le:qđ magis uī cōuenire carnibꝰ uitulinis quā arietinis.cū arietine magis humide sint.Tertio mō pōt attēdi melioritas & electio car/ niū ex pte minoris uiscositatis & melioris odoris eaꝝ. Et sic carnes uituline sūt meliores aliis carnibꝰ.Et istud īnuit Auer.v.colliget.c. de carne dicēs.Et carne uituloꝝ sunt bone carnes iō qa nō hēnt illā uiscositatē frigiditatē & siccitatē quā hēnt carnes bouine ueteres:& carnes eoꝝ sunt magis odorifere aliis carnibus.& quātū est in hoc meliores sunt carnibus edinis:qa ī carnibus edinis manifestat' q̄dā muscillago.i.uiscositas anq̄ coquant':sed carnes edine sunt meliores uitulinis:qa meliores generāt humores.Et ex isto patet qūo non est tāta cōtrouersia īter auctores medicine sup electione carniū quāta prima facie apparet.Notādū est īsup ꝙ carnes aīaliū sicce cōplexio nis meliores sunt circa partū q̄ distantes multū a partu.ergo edi & lactētes uituli meliores sunt hircis & bobus:qa siccitas prime etatis humiditate corrigit'.Sed carnes aīaliū cōplexiōis humide sunt me liores distātes a partu.& circa partū deteriores:qa sua nimia humi ditas pcessu etatis exsiccātis.s.iuuētutis corrigit' aut tollit' & ab hu miditate prime etatis crescit. Et iō iuuenes castrati arietes.s.unius anni sunt meliores & minus uiscosi lactētibus agnis:& porci unius āni uel duoꝝ meliores lactētibꝰ porcellis.Et ergo bn̄ dicit Aui.iii.c. de regimine eius qđ comedit'.Oportet aūt ut cibꝰ supple sanitatis

cōseruatiuus sit tales quales sunt carnes:& ꝓprie carnes edoꝝ & ui tuloꝝ lactētiū paruoꝝ & agnoꝝ aīaliū. Et ex istis oib⁹ cōcludit̄ ꝙ carnes hircoꝝ capraꝝ & arietū & boū & porcoꝝ ātiquoꝝ:& spālr nō castratoꝝ & porcelloꝝ lactētiū & agnoꝝ lactētiū nō sunt multū cōueniētes in regimine sanitatis sed carnes uituloꝝ iuuenū & arietū aīaliū & porcoꝝ duoꝝ annoꝝ uel unius ēt castroꝝ sufficiēter cōuenietes sunt esui ī regimine sanitatis. Et est diligēter notādū ꝙ carnes declinātes ad siccitatē debēt elixari:& declinātes ad humiditatē debēt assari:ut caꝝ humiditas tēpet̄:& iō carnes cuniculoꝝ & leporū ceruoꝝ uituloꝝ & capriologꝝ debēt elixari:& carnes porcellorū & castratoꝝ arietū assari:elixatio.n.obtēpat siccitatē. Et ex hoc patet ꝙ in tpibus & cōplexionibus humidis magis cōpetūt carnes declinātes ad siccitatē ut assent̄. In tpibus siccis & cōplexione & etate siccis magis cōpetunt carnes declinantes ad humiditatem.

Oua recentia:uina rubentia:pinguia iura.
Cum simila pura nature sunt ualitura.

In hoc textu ponunt̄ tria alimēta q̄ in modica quātitate mł'tū nutriūt. Quorū primū est oua recētia:qa sunt de his q̄ ī modica quātitate multū nutriūt:ut inuit Auic.ii.cano.c.de ouis. Et idē uult.iiii.ī.c.i.ubi dicit:nutriēs uero parue quātitatis & multi nutrimēti sunt oua & galloꝝ testiculi. Et illd̄ idē ī mł'tis aliis locis repetit. Circa electionē ouorū sciēdū ē oua ꝙ galliaꝝ & ꝑdicū & fascanoꝝ iuuenū & pinguiū sunt bona in sanitatis regimine:& aliis ouis simpl'r meliora:uñ oua paruula longa sunt bona.uñ filia ꝑ̄sbri iubet pro lege teneri. Quod bona sint oua cādida longa noua.ampli⁹ oua tremula.i.ꝑ decoctionē aliq̄liter inspissata:ut ī manu tenētis ī cortice suo uideant̄ tremere:sunt meliora duris & sorbilibus.& sunt multi nutrimēti:& facilis & bone digestionis:& generāt sanguinē maxime cordi ꝓportio

nabilẽ.uñ cõualeſcẽtibus ſenibus & debilibus maxime cõueniũt:& maxime uitella.uñ Auic.i trac.de uiribus cordis uult ꝙ uitella oua rũ aĩaliũ bone carnis ſicut gallinaꝝ pdicũ & faſeanoꝝ.licet nõ ſint medicine cordi.multũ tñ cor cõfortãt.Et poſtea ſubdit ꝙ cito ĩ ſanguinẽ cõuertunť:& poſt cõuerſionẽ paucã hñt ſupfluitatẽ & generãt ſanguinẽ ſubtilẽ & claꝝ:& ergo maxime cõfortãt cor generãdo ſanguinẽ ei ꝓportionabilẽ.Et ulterius dicit ꝙ multũ ualẽt in diſſolutione ſubĩe ſpũs & diminutione ſanguinis cordis. Sorbilia uero oua facilis ſunt digeſtionis:& leniunt pulmonẽ:& pectus:uẽtrẽ lubricãt & minus nutrint quã tremula. Dura uero oua ꝑ decoctionẽ facta ad digerẽdũ ſunt difficilia:& nutrimẽtũ exhibẽt groſſum:& tarde a ſtomacho deſcẽdẽs:& tarde penetratiuũ. Notãdũ eſt inſup ꝙ ex diuerſitate ꝑparationis:ouoꝝ eẽ acqriť in eis bonitas uel malitia:aut.n.ſunt aſſata:aut elixa:aut frixa:aut ĩ iure ſũt cocta. Aſſata elixis groſſiora ſũt & ad digerẽdũ duriora:qa foc⁹ ſubãlẽ eoꝝ hũiditatẽ deſiccat:Et fiũt duob⁹ modis:aut.n.cũ corticib⁹ ĩter calidos cineres ponunť aut ĩ teſtis frãgũť.In teſtis fracta peiora ſũt aliis.Illa aũt q̃ cũ corticib⁹ ĩter calidos cineres ponunť duob⁹ fiũt mõis aut ĩter cĩeres ponũť tota:aut ſup carbões pti diſcoopta:q̃ ĩ cineribus ponunť tota ſunt peiora:qa cũ calor foci circũeat:fumoſitates retinet: diſcoopta ſũt carbões poſita fumoſitatẽ emittũt & mũda fiũt:Elixa ĩ aq̃ meliora ſũt q̃ aſſata:qa aq̃ humiditas calori foci ĩ hũiditate deſiccãda repugnat.Et fiũt duobus modis:aut.n.cũ corticib⁹ elixanť aut infra aquã frãgunť.Cũ corticibus peiora ſunt aliis:qa cortices ꝓhibẽt diſſolutionẽ fumoſitatũ & groſſiciei. In aq̃ fracta calor aq̃ tẽpate penetrat & groſſiciẽ ſuã ſubtiliat:& aufert ſibi grauitatẽ ſui odoris.uñ hmõi laudabiliora ſunt ceteris oĩbus:frixa ceteris peiora ſunt:qa peſſimos generãt humores:& ſunt ĩ ſtomacho morãtia fumoſitatẽ & corruptionẽ inducẽtia & faſtidiũ faciẽtia.In iure cocta

inter assata & i aq̃ fracta sunt mediocria. Et ista colligunt̃ ex Isaac in dictis uniuersalibus. Sciēdũ est ẽt ꝙ ouũ diuersificat̃ secũdũ eiꝰ partes cõponẽtes. Nã uitellũ i caliditate tẽpatũ existit: albumẽ uero frigidũ est & uiscosum dure digerit̃: & sanguis ẽt ex eo generatꝰ nõ est bonus, ut habet̃ ex Rasi. iii. Almã. c. de uirtutibus ouoꝶ. Et sicut oua p̃dicta. s. gallinaꝶ ꝑdicũ & faseanoꝶ sunt cõueniẽtia i regimi/ne sanitatis: ita oua anatũ: anseꝶ structionũ: & siĺiũ uolatiliũ minꝰ cõueniẽtia sunt i regimine sanitatis: uel simpĺr euitãda. Secũdũ est uinũ rubeũ. Pro quo sciẽdũ est ꝙ uina diuersificant̃ i colore. Nã q̃dã sunt alba: q̃dã rubea clara: q̃dã citrina: & q̃dã nigra. Vina. n. alba debiliora sunt ceteris: minus calida & minus nutritiua, ueꝶ sunt minus ledẽtia caput & magis urine ꝓuocatiua & apperitiua. Quod sunt debiliora ceteris. patet. qa secũdũ Gal̃. sup. i. can. iii. ꝑte regiminis acutoꝶ. Debile uinũ est qd̃ minus calefacit & minus replet ca/put: cũ ergo uina alba minus calefaciũt & minus replẽt caput cete/ris: ut patebit debiliora erũt ceteris. Qd̃ aũt uina alba sunt ceteris minus calida: patet ꝑ Gal̃. in cõ. illius can. iii. ꝑti. regiminis acutoꝶ. de uino eteni albo: dicẽtẽ. Nõ est possibile alicui ex uinis albis ut calefaciat calefactione uehemẽti. Et postea subdit. Vinũ aũt albũ est minoris calefactionis oĩbus uinis. Et istud est ueꝶ cõparando uina eiusdẽ territorii adinuicẽ: & nõ aliter: q̃m uina rubea & ruffa galli/cana nõ sunt ita fortia nec ita calida: sicut sũt multa uina alba q̃ reperiunt̃ i aliis territoris. Debet igit̃ fieri cõparatio iter uina eiusdẽ maneriei & territorii. Qd̃ aũt sint ceteris minus nutritiua patet ꝑ Gal̃. i cõ. illius amphorismi secũde ꝑticule amphorismoꝶ: facile est repleri potu q̃ cibo: dicẽtẽ. Vinũ. n. aquosum subtile atq; albũ usualiter aq̃ est uicinũ & illius uirtuti uicinat̃ ad nutriẽdũ: uñ urina ꝓ/uocat̃: nec corpus inde nutrit̃. Et siĺr i cõ. illius amphorismi eiusdẽ particule. Eoꝶ q nutriunt̃ dicit Gal̃. uinũ aquosum nimis dat cor/

pori nutrimẽtũ cuius liquor est sicut aq̃ subtilissima & color albus. qđ aũt nimis ledũt caput p Auic.in.i.doc.ii.c.de regimine aq̃ & uini dicẽtis. Vinũ uero albũ & sub tasse calefactũ est melius:nõ.n.capitis efficit dolorẽ:sed fortasse humectabit & capitis dolorẽ alleuiabit. Et idẽ ẽt uult Gal.in cõ.illius can.iii.pticule regiminis acutorꝝ. Potus aũt dulcis.rõ aũt q̃re minus ledũt caput est:qa minus fumosa & uaporosa sunt ceteris:qđ aũt magis sunt urine ꝓuocatiua & apriua:patet p Ipo.ĩ canone illo.iii.parti.regiminis acutorꝝ de uino etenĩ albo dicẽtẽ. Sed trãsitus eius.s.uini albi in uesicã est facilior q̃ cuiuslibet alterius potus:cũ quo ẽt uim apitiuã hr̃e dinoscit̃. Et ex hoc textu sequit̃ ꝙ ista uina alba subtilia plus coueniũt q̃ alia uina calefactis siue a natura sicut colericis & sanguineis naturalibus siue ab accidẽte:sicut calefactis ex ira uel mora ĩ sole. Et sil'r magis coueniũt studẽtibꝰ:q debẽt uti uino nõ turbãte cerebrũ & sil'r coueniũt hñtibꝰ cerebrũ debile siue naturaliter siue accidẽtaliter:qa hñtes cerebrũ debile & forti uino faciliter inebriant̃.ut habet Auic:ĩ.i.loco p̃alle. Et ergo si uti uelint uinis fortibus necesse est ea fortiter limphare. Et sil'r coueniunt hñtibus epar calidũ & stomachũ calidũ & habitãtibus ĩ regiõe calida:qa calida uina ĩ istis facerẽt estuationẽ. Vina uero rubea clara sicut beluacẽsia calidiora sũt ceteris.ut uult Galie.cõ.illius canonis sup almã. De uino etenĩ albo.ubi dicit. Verũtãmẽ cuius calefactio ex uinis est uehemẽs.eius color est rubeus clarus. Et ista uina ẽt nutribiliora sunt ceteris:ut hẽt Gal.ĩ cõ.illius amphorismi p̃all'. Facile est repleri.ubi dicit.grossum uero & rubeũ uinũ nutribilius est ceteris:ĩplẽs corpa cito obnoxia inanitioni. Et circa istud est intelligendũ ꝙ uina rubea dicunt̃ nutribiliora eo ꝙ plus eorꝝ ĩ substãtia mẽbrorꝝ couertit̃. Vina tñ nigra pñt dici nutribiliora ceteris:qa cõstãtius dãt nutrimẽtũ.& tardius a mẽbris resolubile. Et isto mõ dicit Gal.in cõ.illius amphorismi p̃alle. Eorꝝ q nu

triunť q̄ uina grossa & rubea nũtribiliora sunt quã aquosa minus tñ quã nigra. Et isto mõ ẽt intelligiť dictũ Isaac ĩ dietis particulari bus ubi uult q̄ uinũ nigrũ plus nutrit q̃ rubeũ. Et ista uina rubea magis ledũt caput quã alba & minus urine sunt ꝓuocatiua. & hinc est q̄ ista uina qa fortia sunt hñtibus debile cerebrũ nõ cõueniũt: ut dictũ ẽ: sed bñ cõueniũt hñtibus forte cerebrũ: cũ forte cerebrũ ua pores eleuatos ad ipsum nõ suscipit: ut dicit Auic. i. i. cap. ꝑalleg. & circa istud est sciẽdũ q̄ ingeniũ hoĩs fortis cerebri magis clarificať & acuiť si bibat uinũ bonũ quã si nõ biberet. ut uult Aui. i. c. i. ꝑal. & rõ est: qa ex bono uino plusq̃ ex quocunq̄ alio potu generanť & multiplicanť spũs subtiles clari & puri. & inde est qd̓ theologi cõtẽ plari soliti circa altissima bona uina diligũt. & secũdũ Aui. ibi. Ista uina ualẽt hoĩbus frigide cõplexionis & fleumaticis. Talia nãq; ui/ na corrigũt lapsum frigiditatis cõplexionis & apiũt opilatiões eue nire solitas frigidis fleumaticis: & digerunt fleumata coopantia ad cõuersionẽ eoꝝ ĩ sanguinẽ: & digerunť faciliter: & cito penetrãt & ꝑbẽt alimẽtũ mundũ & spũs plurimos. Vina uero citrina minoris calefactionis sunt q̃ rubea clara: ut uult Gal. i. cõ. illius canonis ꝑal. de uino eteni albo. maioris tñ calefactionis sunt q̃ alba. & ergo ma gis sunt caput ledẽtia q̃ alba. ut uult Gali. ĩ cõ. illius canonis ꝑalleg. Potus aũt dulcis. Et ista uina ẽt minus nutritiua sunt q̃ rubea. ma/ gis tñ q̃ alba. Et apud quosdã ista uina ẽt uocanť alba. Et hinc est q̄ aliq dicũt q̄ uina alba cito calefaciũt multũ. Vina uero nigra sunt minoris calefactionis q̃ citrina. & ergo ẽt minus ledũt caput q̃ citri na. Sed qa tardioris descẽsus sunt ĩ uẽtrẽ. & minus urine ꝓuocatiua q̃ alba. magis ledũt caput q̃ alba. ut hẽt Gal. ĩ cõ. illius ca. ꝑall. Potꝰ aũt dulcis. Et sunt ista uina ẽt plus nutritiua q̃ alba. & citrina minꝰ tñ q̃ rubea. ut ꝑdictũ est. Tertiũ est sorbilia facta ex iuribus carniũ & maxime ex brodio pulloꝝ. Talia. n. brodia nature humane sunt

amica exquo facillime in sanguinẽ sunt mutabilia.& bonũ sanguinẽ generãt.& maxime dũ fiũt ex simila.i.ex subtilissima pte farine qa simila & maxime tritici multũ nutritiua est & bonũ nutrimẽtũ affert.ut hri põt ex Ra.in almã.Et ista tria ponit Auic.ii.in doc.ii.sum.in.c.xv.i fine.ubi dicit.Exẽplũ subtilis multi nutrimenti boni chimi.i.humoris est ouoꝝ uitelli & uinũ & aq̃ carnis.Et ex isto cõcludit ꝙ ista tria sunt de genere naturã humanã maxĩe cõfortãtiũ.

In hoc textu tãgunt duodecim res corpus humanũ nutriẽtes ac ĩpinguãtes:quaꝝ prima est triticũ.i.pãis ex tritico.

Nutrit & ĩpinguat triticũ:lac:cascus infans
Testiculi:porcina caro cerebella.medulle
Dulcia uina:cibus gustu iocõdior:oua
Sorbilia:mature ficus:uueq3 recentes.

de quo dicit Aui.ii.can.c.de pane.ꝙ ĩpinguat uelociter & maxime de frumẽto nouo.Ra.uero i Almã.de tritico dicit. Triticũ tẽperamẽto uicinũ est.licet caliditati paꝝ attineat. Q d aũt ponderosius & solidius inuenit maioris est nutrimẽti. Oĩbus quoq3 hoĩbus aliis granis ꝓficiẽs magis ꝓpriũ inuenit.Sanguis ẽt ex eo generatus oĩ sanguine q ex aliis generat granis tẽpatior est. Et sequenti.c. dicit.Panis q ex tritico fit pluribus hominũ cõuenientior est.Circa electionẽ aũt tritici sciẽdũ est.ꝙ electio ei9 põt sumi uno mõ ex pte substãtie ipsius.alio mõ ex pte ꝑparationis eius. Electionẽ aũt eius ex pte substãtie ipsius ponit Aui.ii.cano.c.de frumẽto dicẽs. Meli9 est istud qd est mediũ ĩter duriciẽ & raritatẽ.magnũ.pĩgue.recẽs.i. nõ nimis antiquũ.planũ.qd est ĩter rubedinẽ & albedinẽ.frumẽtũ uero nigrũ mali est nutrimenti. Rasis uero supaddit ponderositatẽ eius sup electione eius.Circa electionẽ uero eius ex pte ꝑparationis eius sciẽdũ est ꝙ oĩa q̃ sunt ex farina tritici frixa tarde a stomacho descẽdũt.generãt grossos humores.opilãt uias epatis:augmẽtãt sple

nē & generāt calculū multū nutriūt si digerant. Triticū uero elixū est cibus grauis & indigestibilis. sed si digerat. fortiter nutrit & roborat uirtutē. Sed triticū sub forma panis bn̄ fermētati & assati in clibano moderato igne est electus cibus: Et oīa ista colliguntur ex Galie. i. ali. Secūda res est lac: Et pōt illud ītelligi de lacte ebutirato qd apud medicos adohohe dr̄ & apud cōes balbuca: balbuca. n. recēs si comedat cū pane recenti siue calido & īposito maxime īpinguat: pōt ēt ītelligi de lacte caprino qd ēt multū nutrit de quo prius latius dictū est ibi: psica poma pira: tertia res est caseus infans siue recēs: de quo dicit Aui. ii. cano. c. de caseo: q est nutritiuus & īpinguatiuus. Et licet caseus recēs nutriat & īpinguet. ī regimine tn̄ sanitatis nō cōuenit: qa sequunt ex eo nocumēta prius dicta ibi: psica poma pira. Quarta res testiculi: & illud maxime intelligēdum est de testiculis galloꝝ īpinguatoꝝ: de qbus Aui. ii. cano. c. de testiculo dicit: q sunt ualde boni nutrimēti & pulchri & . iiii. in. c. i. c. i. de eis dicit q ī modica quātitate multū nutriūt. Et pōt istud ēt ītelligi de testiculis porcoꝝ multū pinguiū nōdū coeūtiū: sicut porcoꝝ caro: q̄ alioꝝ aīaliū q̄drupedū melior existit: & hoc quo ad hoc q ē nutrimētū pbere maius irresolubilius corpi humano silius: sic ēt & porcoꝝ testiculi respectu testiculoꝝ alioꝝ aīaliū q̄drupedū: & ē hoc diligēter notādū q testiculi aīaliū puectoꝝ in qbus est iā fermētatū semē & generatū nō sunt boni nutrimēti: sed testiculi aīaliū iuuenū adhuc nō coire potētiū qbus adhuc nō est sperma fermētatū: sunt satis laudabilis nutrimēti si bn̄ digerant: & de istis ēt ītelligit dictū prius: Quinta est caro porcina. de cuius electione & effectu satis ample dictū ēst prius. ibi psica: poma: pira. Sexta est comestio cerebroꝝ: pro quo sciēdū est q cerebrū est stomacho malū nauseatiuū deiectiuū appetitꝰ: & grossi humoris generatiuū: ueꝝ est tn̄ q si bn̄ digerat alimētū dat corpi nōtabile: sed nullo mō comedi de-

bet post alios cibos:bonũ aũt est ꝙ cũ origano uel calamẽto uel cũ aliqbus ꝓtẽpãtibus eius uiscositatẽ & frigiditatẽ ĩ qbus fit uirtus incisiua & calefactiua paret̃:Et cauẽdũ est qđ si comedat̃ qđ primitus asset̃ sup carbones:& est aduertẽdũ qđ nõ cõfert illis qbus frigide solẽt aduenire egritudines sed bñ hñtibus cõplexionẽ calidã:ut uult Rasis ĩ almã.& de uirtutibus mẽbroꝶ aĩaliũ.Et breuiter parũ cõuenit ĩ regimie sanitatis:sed aliqñ bñ cõuenit uia medicine.sicut cerebrũ capreoloꝶ cõueniẽs est cõtra uenena:& cõtra morsum uenenosoꝶ:& cerebrũ leporis cõtra tremorẽ.& secũdũ quosdã.cerebrũ pulloꝶ & caponũ ad memoriã & subtiliationẽ ĩgenii cõferũt. Circa electionẽ tñ cerebroꝶ sciẽdũ est ꝙ meliora eoꝶ sunt cerebra uolatiliũ.& ꝓprie montanoꝶ:& ex cerebris q̃drupedũ cerebrũ arietis deinde uituli.ut uult Aui.ii.cano.c.de cerebro. Septima est medulle q̃ multi sunt nutrimẽti si bñ digerant̃ ꝓut dicit Aui.ii.cano. .c.de medulla.& ẽt facile ĩ sanguinẽ cõuertit̃.hoc tñ malũ faciũt ꝙ deiiciũt appetitũ atq; nauseã ĩducũt.Et ergo Aui.docet eas comedere cũ pipib⁹.Et ẽt aliq eas p̃parãt cũ citoniis & pastillis:ut faciũt lecardi.Et pro electione eaꝶ dicit Aui.ꝙ cõueniẽtior est medulla uituloꝶ & cerui.deinde thauri:& postea capraꝶ.deinde ouiũ.Et secũdũ aliquos medulle thauroꝶ iuuenũ & pinguiũ multũ cõueniẽtes sunt.Octaua est dulcia uina de qbus posterius dicet̃ ibi.sunt nutritiua.Nona est cibus gustu iocundior:qa talis maxime nutrit: Iuxta illud Ipo.ii.pte amphorismoꝶ dicẽtis.Paꝶ deterior cibus & pot⁹ delectabilior qdẽ melioribus magis delectabilis est appetendus. Et Gali.ĩ cõ.illius ait.Oĩs.n.cibus sapidus ĩ quo qsq̃ delectat̃ cũ accipit̃ a stomacho cõplexus retinet̃ & cũ magna delectatione digerit̃ plus q̃ qlibet alius q fit abominabilis:fugit uñ uomitus fastidiũ inflatio rugitus generãs.Et hinc est ꝙ aliq melius ualẽt cũ malo cibo q̃ cũ bono:qa maiorẽ delectationẽ hẽnt ĩ malo.Decima est oua sor/

bilia q̃ i modica quãtitate ẽt multũ nutriũt.de qbus ẽt dictũ est su pra ibi.Oua recẽtia.Vndecima est ficus mature q̃ pp suã dulcedinẽ multũ nutriũt & ĩpinguãt.Circa istud sciẽdũ est ꝙ licet nutrimẽtũ sic nõ existat ĩ robore nutrimẽti carnis:& granoꝝ.est tñ uehemẽtio ris roboris q̃ nutrimẽtũ omniũ fructuũ:ut uult Aui.ii.ca.c.de ficu bus.Et ibidẽ ẽt dicit ꝙ ficus est nutribilior ceteris fructibus. Et idẽ uult Aui.in.i.c.de regimine eius qd̃ comedit̃ dicẽs ꝙ ĩter fructus: fructus magis nutritiui & siꝉiores & ꝓpinqores carnibus ĩ nutriẽdo sunt ficus & uue ualde mature & dactili.Circa electionẽ uero earũ sciẽdũ est ꝙ secũdũ Auic.ii.canone.c.i.de ficubus. Melior est alba qa lenior.deinde rubea siue citrina.& deinde nigra.Et q̃ uehemẽter matura est melior est & ꝓxima ad hoc ut noceat. Itẽ humide & re cẽtes ficus magis & uelocius nutritiue sunt q̃ sicce & citius trãseũt de stomacho ad epar & magis humectãt epar & magis lenificant q̃ sicce:sicce uero sũt minus ĩflatiue & magis stomacho cõueniẽtes q̃ humide de siccis dicit Aui:loco ꝑall̃.Sicca qdẽ ĩ suis opationib⁹ est laudabilis.ueꝝ sanguis ex ea generatus nõ est bonus:& pp hoc facit pediculos:ueꝝ si fit cũ nuce tũc eius chimus.i.humor fit bonus:& post nucẽ cũ amigdala.Et postea dicit ꝙ administratio sicce cũ ie/ iuniũ adest.est mirabilis iuuamẽti ĩ apiendo uias cibi.& ꝓprie cũ nuce & amigdala.cũ tñ ei⁹ nutrimẽtũ cũ nuce sit plus quã cũ amig dala.Et cõueniũt utreqꝫ ficus ĩ hoc ꝙ ĩ ipsis est ĩflatio & lenificatio & expulsio supfluitatũ ad cutẽ & ꝓuocatio sudoris & remotio aspi tatis gutturis:& mũdificatio & lenitio pectoris pulmonis & canne eius aptio opilationũ epatis renũ & splenis.Duodecima res est uua recẽs.i.uua dulcis & bñ matura. Pro quo.sciẽdũ est ꝙ uua est tri/ plex.Nã q̃dã est ĩmatura & acerba.& fit ex ea agresta.& ista strin/ git uẽtrẽ & colerã rubeã repremit atqꝫ sanguinẽ.& multũ ualet in fluxu uẽtris colerico:alia est matura uiridis & recẽs:ex q̃ fit uinũ:

Et ista spāliter qñ est alba.& sine nucleis & cortice uētrē laxat & ceteris fructibus plurimi & melioris nutrimenti existit sicut & ficus: minoris tñ nutrimēti est q̄ ficus ut hēt Aui.ii.canone.c.de uua.uerū est tñ ꝙ uētositatē generat & īflationes uētris dolorē. Et si remāserit p duos dies uel tres post collectionē suspēsa donec cortex detumescat melius nutrit & minus laxat:nec tm̄ īflat. Et hn̄tes stomachū plenū cibo & īmūdū malis humorib⁹ nullo mō comedāt uuas & spāliter recētes & sine arillis:uelociter enī ī stomacho īmūdo corrūpunť & ī stomacho pleno cibis:qa nimis cito digeruntť:& nō poterunt exire de stomacho post earꝝ digestionē pp cibū nondū digestum:q̄re tunc in stomacho corrumpunť & aliū cibū corrumpūt. Et similiter ēt intelligendū est de aliis fructibus laxatiuis:& si aliqs uelit sumere uuā uiridē & recētē bonum est ꝙ primitus infundatť in aqua feruenti per horā.& deinde ponatť in aquā frigidā.& post sumatť.Ra.uero in almā.de uua recēti.& spāliter dulci.dicit ꝙ cito corpus impinguat & augmentat erectionē uirge & ulterius dicit ꝙ illa uua q̄ est subtilioris corii.i.corticis citius descendit a stomacho: illa uero q̄ grossioris tardi⁹.Alia est uua sicca:que passula uocatť:& ista licet ponatť & numeratť īter equalia:parꝝ tñ caliditati attinet:& bn̄ nutrit secundū Ra.lo.p̄allť.& cōfortat stomachum & epar secūdum Auic.loco p̄alleg.& opilationes remouet.Et dr̄ ꝙ epar impinguatť ex eis & maxime si mundentť ab arillis:Et sic tex. p̄dictus pōt intelligi de uua matura recenti:& de uua sicca que passula dicitur.

In hoc textu ponunť q̄ttuor generalia qbus uina ꝓbātť Primū est odor:uinum.n.boni odoris

Vina probanť odore:sapore:nitore:colore:
Si bona uina cupis hec qnqꝫ ꝓbanť in illis
Fortia:formosa:fragrātia:frigida:frisca.

siue redolēs multiplicatiuū est spūum subtiliū. Et secūdū cōstā.v.

theorice bñ nutrit:& bonũ sanguinẽ generat:uinũ uero fetidũ abo minabile est nature humane spũs grossos melãcolicos generãs:& se cũdũ cõstã.v.theorice malũ sanguinẽ & capitis dolorẽ ex malo fumo caput ascẽdere generat. Gal.uero.iii.regiminis acutorꝝ cõ.i.loquẽs de diuersitate uinorꝝ ex odore dicit ꝙ ex uino boni odoris est melioris chimi.i.humoris.& secundũ illud est multitudo ꝗ iplet ex eo caput:ꝙ est qa est subtilius & calidius. Q d' aũt ex eis est mali odoris secũdũ maliciã chimi generati ab eo erit paucitas lesiõis ei⁹ in capite:q d'est qa est frigidius & grossius. Illud aũt cui penitus nõ est odor nõ facit oĩno aliqd accidere ĩ capite:qa ẽ uehemẽter grossũ Secũdũ est sapor.sicut.n.cibus sapidior melius nutrit & melius a stõacho amplectit̃.ut dictũ ẽ ĩ snĩa ꝑcedẽti ita & uinũ. Circa istud tñ sciẽdũ est ꝙ uina in sapore diuersificant̃:ꝗdã.n.sunt dulcia aliis nutribiliora grossum sanguinẽ faciẽtia & uẽtrẽ humectãtia ad digerẽdũ dura & sitim generatiua. Alia sunt põtica siue stiptica stomachũ cõfortãtia:uẽtrẽ cõstipãtia:pectori & sue ꝑtinẽtie.s.pulmoni & cãne eius nociua:ĩtestinis cõgrua.ad digerẽdũ dura. alia sunt acerba ꝗ sunt diuterica.i.urine ꝓuocatiua.grossos humores nõ generatiua:sed dissoluẽtia. alia amara minus calida.ut habet cõstã.v. theorice. Tertiũ est nitor siue resplẽdẽtia ꝗ ĩdicat sup subtilitate uini & sic ex cõsequẽti sup subtilitate spirituũ ex ipso generatorum. Q uartũ est color. Ex pte.n.coloris uina diuersificant̃ ĩ nutritione. Vina.n.rubicũdiora ceteris paribus magis nutribilia sunt albis:& ideo plus cõueniũt macris quã alba.alba tñ plus cõueniũt pinguibus. Et de ista diuersitate uini:ex colore dictũ est prius ibi. Oua recentia. Deinde ĩ textu ponunt̃ qnq; spãlia qbus ꝓbat̃ bonitas uini. Primũ tangit̃ cũ dr̃. Fortia. Fortitudo.n.uini cognoscit̃ ex effectu. Vinũ.n.forte ẽ qd calefacit corpus uehemẽter replẽs caput secũdũ Galĩ.cõ.i.iii.pti.regiminis acutorꝝ. Istud.n.uinũ maxime spirituũ

est multiplicatiuũ & multũ nutritiuũ. Caueãt tñ ab illo nisi sit limphatũ q sunt debilis cerebri: qa magna effumatio ab ipso ad cerebrũ ipsum pueniret & ipsum lederet. Secũdũ tãgit cũ dr. formosa Vinũ.n. formosum siue pulcrũ qa cũ maiori appetitu sumit meli9 digerit & melius nutrit. Tertiũ tãgit cũ dr. fragrãtia. Vinũ.n. frãgrãs siue bñ redolẽs maxie cõfortatiuũ est & spirituũ subtiliũ generatiuũ. ut dictũ est. Quartũ tãgit cũ dr. frigida. Nã uinũ debet eẽ frigidũ quo ad tactũ. nõ autẽ quo ad effectũ. Vinũ.n. calefactũ cũ sit rarius & subtilius citius inebriat. neruos debilitat. & caput ledit nisi ĩ modica quãtitate sumptũ fuerit. Quintũ tãgit cũ dr. frisca. Vinũ.n. bonũ debet eẽ friscũ siue leue. qd spumãdo sonum facit & habet spumã tenuẽ de facili labilẽ. & ĩ medio existẽte. siue qñ in eo mouent athomi. Vinũ.n. nõ istius dispositionis pẽdulũ dici debet: & maxime si nõ sonat uel corpa athomalia non hẽat: uel debet dici debile uel limphatum si spumã hẽat cũ magnis ampullis: uel ad latus ciphi spuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia candida uina.

In hoc textu ponit unũ documẽtũ de uinis. Et est q uina cãdida & dulcia ceteris paribus uel nutriunt reliqs uinis. Et istud uoluit cõstã. loco pall. & idẽ uult Aui. in. i. c. de regimine aq̃ & uini. ubi dicit. Vinum quoq grossum qd est dulce. est melius illi q uult eẽ pinguis: Et rõ ẽ qa uina dulcia uehemẽter a mẽbris attrahũt pp eoꝝ dulcedinẽ cui natura cõgaudet nã dicit Aui. ii. can. trac. i. c. iii. opationes aũt dulcis sunt digestio & lenificatio & multiplicatio nutrimẽti. & natura diligit ipsum. & uirtus attractiua attrahit ipsum: Et licet iste textus uerificet de oi uino dulci: eligibile est tñ uinũ moderate dulcedinis. & nõ dulce ĩ sũmo. sicut uinũ qd uulgo muscadellũ siue muscadetũ dr: qa tale corrũpit sanguinẽ. Cuius rõ est: qa natura rapit auide

tale uinũ a ſtomacho ad epar prius q̃ digerat̃ qđ ĩ eo eſt utile chili/
ficationi & añq̃ maturet̃ eius ſupfluitas:pp delectationẽ eius maxi
mã ĩ cõnaturalitate dulciũ:& ſic replet ſanguinẽ aquoſitate ĩdige/
ſta:ex q̃ reddit̃ aptus ebulitioni & putrefactioni.Et iſtud ẽt ĩtelligẽ
dũ eſt de aliis cibis dulcibus ĩ ſũmo.Pro maiori noticia ſciẽdũ eſt
ꝙ ex uſu uini dulcis alioꝝ nutriẽtiũ dulciũ tria timent̃ nocumẽta:
& maxime his q ad ea ꝓni ſunt.Primũ eſt faſtidiũ ꝓpterea ꝙ dul
cia ſuis caliditate:& humiditate leniũt & applanãt orificiũ ſtoma/
chi ĩducẽtia illic diſpoſitionẽ cõtrariã inanitioni & corrugationi q̃
ſunt cã famis.Secũdũ eſt uelocitas ĩflamationis eoꝝ & cõuerſiõis ĩ
colerã.nã res dulces cõueniẽtiſſime ſunt ĩ generatione colere.Et pp
hoc mel plus oĩbus rebus generat colerã:qm̃ ipm̃ eſt dulcius oĩbus
rebus:& poſt ipſum uinũ dulce:ut hẽt Gal.ĩ cõ.illius can.iii.pti.re
giminis acutoꝝ.Mẽtẽ leuius pcutit.Et hinc eſt ꝙ ĩducit ſitim nec
cõuenit febricitãtibus:nec ẽt colericis.ut ibidẽ dicit Gal.Tertiũ eſt
opilatio epatis & ſplẽis:qa dulcia trahunt̃ ab eis cũ fece pp magnã
delectationẽ quã hẽt eis:& maxime epar añq̃ digerat̃:q̃re illic leui/
ter ĩducũt opilationes:coopante ad hoc ſubſtãtia groſſa:ĩ q̃ fundat̃
ſapor dulcis ſecũdũ Aui.ii.cano.trac.i.c.iii.Et hinc eſt ꝙ uinũ dul/
ce minus eſt urine ꝓuocatiuũ q̃ alia uina.Et cõtra iſta tria nocumẽ
ta ſũme ualẽt acetoſa:qa appetitũ ſua accetoſitate ꝓuocãt & ſua fri
giditate ĩflamationẽ ꝓhibẽt & ſubtilitate ſue ſubſtãtie opilationes.
apiũt.Notãdũ ĩſup ꝙ licet uina dulcia & alia nutriẽtia dulcia opi
lent epar & ſplenẽ:deopilãt tñ ipſum pulmonẽ.Et rõ q̃re nõ opilãt
pulmonẽ ſicut epar & ſplenẽ eſt:qa a dulcibus ĩ trãſitu ſuo p meri
nil niſi ſubtile ad ipſum reſudat.& ſanguis genitus ex rebus dulci/
bus ad pulmonẽ uenit iã purificatus ĩ epate prius & corde ſubtilia
tus.Et iſtud uult Gal.ĩ cõ.illius can.iii.parti.regiminis acutoꝝ:dul
cis potus.Itẽ uina dulcia minus inebriãt ſecũdũ Ipõ.iii.pti.regimi

uina dulcia minus inebriant:

nis acutorum: canone illo mentē leuius pcutit q̄ reliq̄ fortiora uina ex p̄dictis cōcludi pōt ꝙ si bibat uinū rōne nutritionis corpis restaurationis & īpinguationis. sicut cōtigit ī his q macri sunt: siue naturaliter siue accidētaliter: tūc uina dulcia & grossa sufficiēter colorata. Talia. n. uina sunt sufficiēter nutritiua & depditi restauratiua: & corporum īpinguatiua: uñ coueniētiora sunt ad īpinguādū corpa macra. Et p oppositū si intēdamus nō nutritionē nec depditorum restaurationē nec īpinguationē ut cōtingit in his q̄ sunt multū carnosi & pingues: tūc cōpetunt uina subtilia nō dulcia; sed sapore amicabili odorifera ad albedinē declinātia sufficiēter fortia eligenda sunt. Si uero det uinū ad sitis extinctionē tūc uinū albū subtile debile est eligibilius. tale. n. uinū magis humectat & īfrigidat: & p cōseques melius extinguit sitī: & quāto sitis est maior tāto tale uinū est coueniētius. Si uero uinū det ad spirituū cōfortationē & repationē & uirtutis cōfortationē: tūc debet dari uinū subtile odoriferum saporis delectabilis: mediocris coloris: sufficiētis fortitudinis: & tale uinū debet sumi cū pauco cibo: & debet eē depuratū ab utraq; supfluitate: & debet sumi in pauca q̄titate. Si uero intēdamus pectoris & pulmonis mundificationē & uētris laxationē: tūc uina mediocris substātie sapore dulcia sunt magis eligibilia.

Si uinū rubeū nimiū q̄doq; bibatur.
Venter stipatur: uox limpida turbificatur.

In hoc passu ponunt duo nocumēta nimie potationis uini rubei. Primū ē ꝙ nimia bibitio uini rubei cōstipat uētrē. i. duros facit recessus seu difficulter hr̄e egestionē. Cuius cā secundū aliquos est: qa tale uinū rubeū plus ceteris paribus est calefactiuū & magis nutritiuū. In quātū. n. eius plus est calidū magis exsiccat: & īquātū magis nutritiuū auidius a natura retinet. Pōt tñ textus ītelligi de nimia potatiōe ui/

ni rubei stiptici aut põtici:ex q̃ stipticat̃ & cõstipat̃ uẽter pp stipticitatẽ & ponticitatẽ uini. Circa istud tñ sciẽdũ est q̄ si exhibeat̃ uinum ad stomachi & uiscerꝫ cõtentiue fortificationẽ eligemus uina grossa pontica uel stiptica rubea uel nigra sicut cõtingit ĩ hñtibus fluxũ uẽtris pp debilitatẽ cõtentiue stomachi:& istud uult Ipo.iii. parti.regiminis acutorꝫ.can.illo palmeus qdẽ & niger:& sil'r Gal.ĩ cõ.illius. Sed si intẽdamus cõfortationẽ digestiõi cõpetũt uina subtilia uel mediocria ĩ substãtia & colore boni odoris & cõueniẽtis saporis & sufficiẽtis uigoris aliq̃lis stipticitatis. Secũdũ est exaspatio gutturis siue raucedo quã inducũt aliq̃ uina intẽse rubedinis pp eorũ siccitatẽ & terrestreitatẽ. Et istud nocumẽtũ ẽt cõtingit ex uinis rubeis patrie brabãtie pp eorꝫ stipticitatẽ & terrestreitatẽ:& maxime qñ musta sunt uina p̄dicta istud nocumẽtũ secũdũ cõtingit:nõ tñ primũ:qa mustũ magne rubedinis solet ĩducere uẽtris fluxũ pp feces suas terrestres cũ eo mixtas q̃ sui mordicatione mordicãt intestina:ex q̃ mordicatione fluxus uẽtris causat̃:& tale uinũ nõ debet bibi mustũ.i.q̃diu fuerit turbidũ & bulliẽs:qa exquo ip̄m est mordicãs pp suas feces terrestres:ab eo ẽt eleuat̃ fumus mordicãs:q ad cerebrũ ueniens sui mordicitate mordicat oculos atq; rubificat: Et istud ẽt ĩtelligẽdũ est de istis mustis patrie barbãtie siue rubeis siue albis pp eorꝫ terrestreitatẽ:Cã aũt q̃re iste fumus est mordificatiuus est.qa uinũ a quo dissoluit̃ est mordificatiuũ.Iã ut dicit Gal'. .i.pti.amphorismo.in cõ.illius ampho.& qui crescunt quicquid a quilibet re dissoluitur ei unde dissoluitur necesse est ut assimiletur.

Allea:nux:ruta:pira:raphanus:& tiriaca:
Hec sunt antidotũ cõtra mortale uenenum

In hoc textu ponunt̃ sex medicine ualẽtes cõtra uenenũ. Prima est alleũ qd' maxime ualet cõtra nocumẽta ꝓuenire solentia ex mala aq̃:&

Fluxu ventris:
Raucedo
Musti

maxime ualet cõtra potũ male aq̃:de quo dicit Serap.& Aggre.c
de eo ꝙ qñ sumit᷑ alleũ & post bibit᷑ aq̃ corrupta non nocet aq̃ illa
potãti:& idẽ innuit Aui.ii.can c.de eo:& in.i.c.de cõseruatiõe iter
agẽtis a nocumẽto diuersaꝝ aq̃ꝝ.Et istud idẽ ẽt opat᷑ cepe:ut uult
Aui.ii.can.c.de eo:& sic põt cõprehẽdi sub alleo:de eo ẽt dicit Aui.
in.i.loco pall᷑.ꝙ cepe est ut tiriaca malaꝝ aquaꝝ:& maxime cũ ace
to:qa cepe est subtiliatiuũ ĩcisiuũ abstersiuũ cũ stipticitate & apert
fortiter.ut uult Aui.ii.can.c.de eo.Et est calidũ ĩ tertio:q̃re calefacit
malas aq̃s ꝓhibẽs ne sua frigiditate stomacho noceant:& subtiliat
grossas faciẽs eas cito penetrare.Et acetũ huic ꝑmixtũ uigorat uir
tutẽ eius ĩ subtiliatione & penetratione aq̃ꝝ & ꝓhibet a siti quã in
ducere solet cepe comestũ.Et eadẽ rõne uerificat᷑ de alleo. Et ergo
etiã dicit Aui.i.i.primo loco pall᷑.ꝙ allea comedẽda sũt aq̃s grossas
& turbidas:qa subtiliãt eas cito descẽdere faciũt & ꝓhibẽt ne sto/
macho noceãt & intestinis:& ne uenas opilẽt.alleũ ꝑterea comestũ
añ iter & post hoc:ex melioribus rebus est & cõueniẽtioribus illis q̃
ueniũt ab aere frigido uel q uadũt ad eũ:ut ĩnuit Aui.i.i.c.de regẽ
do iter agẽtẽ ĩ frigore & cõgelatũ:Et ex isto sequit᷑ ꝙ alleũ multũ
ualet iter agẽtibus & ꝑ diuersas terras euntibus potibus utentibus:
ĩuxta illud metricũ:allea q mane ieiuno sumpserit ore: Hunc igno
taꝝ nõ ledit potus aquaꝝ:nec diuersoꝝ mutatio facta locoꝝ.Valet
ꝑterea alleũ ad pũcturã uermiũ uenenosoꝝ & morsum serpẽtũ qñ
bibit᷑ cũ uino:q̃d Aui.ii.can.c.de eo se dicit fuisse exptũ:& cõfert
etiã morsui canis rabiosi & qñ fit emplastrũ ex alleo & foliis ficus
& cimino sup morsum migalis cõfert ut ibidẽ dicit Aui.Cepe uero
secundũ Auic.ii.can.c.de eo cõfert ẽt morsui canis rabiosi cũ linit᷑
sup ip̃m aq̃ eius aut emplastrat᷑ ex eo cũ sale & ruta:& cepe q̃d co/
medit᷑ expellit nocumẽtũ uentositatis uenenosoꝝ: Et dixerunt q̃dã
ꝙ ipsum generat ĩ stomacho humorẽ humidũ plurimũ frãgẽtẽ no

cumētū uenenosoꝝ:notādū est circa istud ꝙ alleū & cepe & silr̄ ēt porrū uia cibi nō cōpetūt tēpatis corpibus nec calidis:& spālr̄ cruda:parꝝ.n.nutriūt & male nutriūt:generāt sanguinē acutū & pungitiuū:grossos humores tñ subtiliāt & uiscosos incidūt:& postq̄ decocta sunt:pdūt pungitiuitatē:& adhuc remanet uirtus incisiua & subtiliatiua:uñ magis cocta cōpetūt q̄ cruda. Porri.n.sunt calidi & sicci & dāt corpi alimētū illaudabile & oculis nocēt & generāt sanguinē nigrū melācolicū:& somnia terribilia & neruos ledunt rōne pungitiuitatis eoꝝ:nocent dentibus & gingiuis:& nullus colericus nec melācolicus eis utat᷑:& spālr̄ crudis. Cepe calide sunt & habent humiditatē supfluā terrestrē cū humiditate aquosa subtili īdigesta: Si comedant᷑ cruda generāt ī stomacho malos humores & putrefactabiles & corruptibiles:& inducūt somnia mala & terribilia & dolorē capitis:& nimius usus eaꝝ disponit hoīem ad memoriā depdēdā & pturbat ītellectū & pducit ad dementiā. sed si comedant᷑ cocte cū aqua laudabiliū carniū laudabiliter iuuāt digestōm & minuunt᷑ eaꝝ nocumēta & tēpāt cibaria frigida cū qbus decoquunt᷑: sed melius est eis nō uti. Allea calida sunt & declināt ad aliq̄lē hūiditatē. sed minus q̄ cepe:ualēt cōtra uētositatē: & ualēt ī tussi:& bñ screare faciūt:sed nocēt uisui & dolorē capitis inducūt:& sunt tiriaca rusticoꝝ: Et sic p̄dicta solū cōueniūt his q fleumaticū aut grossū uiscosum humorē habuerint. Colerici uero a p̄dictis abstineāt. Secūda est nux de qua dicit Aui.ii.can.c.de ea ꝙ ipsa cū ficubꝫ & ruta est medicina oībus uenenis & ex ea cū cepe & sale fit emplastrū sup morsum canis rabiosi. Et istud maxime intelligit᷑ de nuce sicca añ cibū sumpta mō p̄dicto. Et circa istud ulterius sciēdū est ꝙ nuces sicce peiores sunt recētibus & humidis:qa sicce magis unctuose sunt:rōne cuius incolerā cōuertunt᷑:& īducūt capitis dolorē & oculos turbāt:& uertiginē generāt:& spālr̄ sumpte post cibū & lingue

paralisim inducũt.uomitũ ꝓuocãt & uesicas in ore faciũt. Et hñtes stomachũ colericũ maxime debẽt euitare nuces siccas:& q̃to ãtiq̃o res tãto peiores sunt. Recẽtes aũt minus male sunt:qa nõ sunt tãte unctuositatis:& ió nõ generant dolorẽ capitis aut uertiginẽ & sĩlia sicut sicce:& rõne humiditatis lubrificãtis laxãt uẽtrẽ & si aliquãtu lũ torreant̃ & comedant̃ post cibũ:cõprimunt cibũ sumptũ. Et sic patet ꝙ nuces recẽtes sunt magis cõueniẽtes corpibus sanis q̃ sicce. Tertia est ruta de qua dicit Aui.ii.can.c.de ea qua resistit uenenis. & postea subiungit. Et q̃ sibi timet ne i potu sumat uenenũ & pũgi a uenenosis bibat de semine ei⁹ pondus dragme unius cũ foliis suis cũ uino:& ꝓprie si bibit̃ cũ nuce & bolo oĩbus cõtritis & cõmix/tis. Et dicit Ari.in lib.de aĩalibus ꝙ cũ mustela uult pugnare cũ ser pẽte siue cũ bufone:ipsa comedit rutã ut ĩterficiat eũ:qa odor rute est inimicus ueneno:uñ comestio rute cũ ficubus & amigdalis dul/cibus in mane p̃seruat a ueneno. Notãdũ circa istud ꝙ duplex est ruta q̃dã domestica & alia siluestris. Domestica melior siluestri est: qa siluestris & maxime sicca.calida & sicca est in quarto gradu.q̃re plurimũ sumere de ea est ꝑniciosum. Domestica uero humida:cali da & sicca est in secũdo gradu.sicca uero i tertio.& est incisiua reso lutiua carminatiua uẽtositatũ.& istud maxime cõuenit sicce. Nam dicit Serap.c.de ea.ꝙ est de rebus magis cõferẽtibus inflationibus idest uẽtositatibus:sed in humida est inflatio. Itẽ ruta uehementer acuit uisum:& ꝓprie succus eius cũ succo feniculi & melle collirio facto ex ea aut comesta ut dicit Aui.ii.can.c.de ea. Quia tñ ĩ succo rute q̃dã est bauracitas nocẽs oculo:ió ruta põt applicari oculo uẽ/tilãdo:ita ꝙ solũ uapor siue fumalis euaporatio ei⁹ & nõ substãtia ruta ad substãtie oculi ptingat. Quarta est pira de q̃bus di.Aui.ii. can.c.de eis ꝙ sunt cura fungoꝝ mortificãtiũ. Et qñ quoquunt̃ isti fungi cũ piris minorat̃ nocumẽtũ ipsoꝝ. Vel põt iste tex.uerificari

de piris aromaticis q̄ sui aromaticitate spūs cōfortarēt & sic nocu/
mētū ueneni repellerēt. Qnta ē raphanus de quo dicit Aui.ii.can.c.
de eo.ꝙ cōfert morsui uipe: & cū uino morsui cornute ēt: Et semē
eius cōfert uenenis & uermibus uenenosis. Et si ponat̃ fructus eius
sup̱ scorpionē morit̃: & aq̄ eius est expta in hoc: & est fortior. Et si
momorderit aliquē scorpio q raphanū comederit nō nocebit ei. Et
cōfert ēt p̱uocatiōi q̄ fit a fūgis mortiferis. Vel pōt dici ꝙ raphanꝰ
ualet cōtra uenenū: qa p̱uocatiuꝰ est uomitꝰ: & sic p̱ uomitū stoma
chus purgat̃ a malis humoribꝰ si q i eo sint. Et circa istud sciēdū ē
de raphano & radice q̄ sūt ꝓpinq̄ i cōplexiōe ꝙ nocēt corpibus co
lericis generāt.n.sanguinē acutū & pungitiuū. Et raphanus est ma
lus stomacho faciēs eructuare: & generat humorē grossum: & si di
gestiua sit debilia generat humorē crudū hēt tñ uirtutē subtiliati/
uā & incisiuā: qdā aūt comedūt radicē & raphanū post alios cibos
ad cōfortādū digestionē. de quo admirat̃ Gal. Vnde uerꝫ est qđ ex
periētia docet. Et dicūt sapiētes medici ꝙ si comedant̃ post aliū ci
bū iuuāt ad digestionē & descēsum eius & uentrē laxāt. Sed si co/
medant̃ ante aliū cibū ipellunt̃ ad supiora & uomitū inducūt: bo
nū est aūt ꝙ comedant̃ cū aceto & sale post alios cibos & i modica
q̄titate. Verꝫ est tñ ꝙ oculis nocēt & capiti. Ra. uero i almā. di. ꝙ ra
phanꝰ lōgā faciēdo morā i stōacho icidit fleuma. cuiꝰ folia cibū di
gerūt & appetitiuā adiuuāt qñ parꝫ sumit̃ de eis. Sexta ē tiriaca. q̄
a toto gñe ualet cōtra uenenū. & iō ualet tā rōabilibꝰ q̄ brutis cōtra
uenenū tā frigidū q̄ calm̄. Et sub tiriaca pōt cōphēdi metridatū qđ
sil̃e opat̃. De tiriaca.n.di. Aui.vi.i tra.iii.c.i. Scias qđ canō maxius
i curatōe ueneni ē cōfortatio caloris inati & exercitatio ipm̄ expelē
dū sicut facit tiriaca. De tiriaca uero & metridato sil̃s di. Auic.vi.i
tra.i.c.đ medicis cōibꝰ ad uenena sūt medicie q̄ cōtrarie sūt ueneno
q̄re nō pmittūt ipm̄ puēire ad cor & sūt sicut tiriaca & metridatū.

In hoc textu notant̃ q̃ttuor documẽta circa electionẽ aeris habitabilis

Aer sit mundus habitabilis ac luminosus
Nec sit infectus nec olens fetore cloace:

quoꝝ primũ ẽ ꝙ hõ debet eligere aerẽ mũdũ.i. nõ infectũ uaporibus qa aer imũdus alterat cor secũdũ cõplexionẽ illius qđ sibi cõmiscet̃:inuit Haly.i tegni i cõ.illius can.Oia hoc eni &c.secũdũ est ꝙ hõ debet eligere aerẽ luminosum aer.n.turbidus iducit in corpe tristitiã & pigritiẽ:qa aer turbatus cõmiscet humores:& turbidus ad cor puenit:q̃re ex ipso & humoribus grossi & turbidi generant̃ spũs animã tritificãtes & pigriciẽ inducentes. Nihil ẽ ergo qđ magis iocũdũ facit hominẽ atq; minus grauẽ quã in claro aere ambulare uel mane surgere.Tertiũ est ꝙ hõ debet uitare aerẽ infectũ cuiusmodi est aer in quo fiũt strages cõiter.n.i locis in qbus p̃cesit maxima hominũ iterfectio sequit̃ pestis & i locis uicinis aer.n.ifectus qñ ispirat ificit spũs i nr̃o corpe.Quartũ ẽ ꝙ hõ debet uitare fetorẽ cloace.Et p hoc inuunt̃ ifectiones particulares aeris.Cuiusmodi est infectio aeris latrinaꝝ uel foueaꝝ quo qne uel locoꝝ in qbus proiiciunt̃ cadauera mortua & ossa mortuoꝝ:& aeris uicini aq̃ i q̃ putrescit linũ uel canapus:aer.n.taliter ifectus inficit spiritus nr̃i corpis & maxime cerebro nocet.Et hinc est qđ dicit Aui.ii.in doc.ii.c.ii.Et aer qdẽ dũ est tẽpatus & clarus neq; substãtia extranea cõplexioni spiritus cõtraria ei admiscet̃ est sanitatẽ efficiẽs & ipsam cõseruãs:& cũ mutat̃ cõtrariũ sue opatiõis opat̃. Et pro maiori declaratione p̃dictoꝝ sciẽdũ est ꝙ aer necessarius est in regimine sanitatis dupliciter.Primo qdẽ pp refrigerationẽ cordis.Secundo pp expulsionẽ fumosaꝝ supfluitatũ tribulãtiũ spiritũ & calorẽ innatũ:sicut.n.i exterioribus nos uidemus qđ gnis sine euẽtatione aeris suffocat̃ & extiguit̃:sic ẽt imaginari debemus qđ spũs & calor innatus indigẽt aere ipsum nutriẽte cõseruãte & ob-

tempante. Obtéparío igit caloris ïnati fit p aeris attractionẽ & ei⁹ deputatio fit p aeris expulsionẽ: primũ qdẽ fit p motũ attractionis & secundũ p motũ expulsionis: si igit aer attractus sit fetidus & ĩ purus corrũpit calor & spiritus innatus aer igit debet eẽ bone sub stãtie cui nõ admiscet aliqd ex uaporib⁹ nec fumositate extranea: nõ.n.debet eẽ aer turbidus nec nebulosus nec malis uaporibus: ad mixtu hic.n.aer humoris cõturbat & animũ cõtristat ut dictũ est. Et debet eẽ discoopius celo & nõ inter parietes & tecta cõstrictus: & ut sit ad unũ dicere: maxime euitãdus est aer inclusus & nõ euẽ tatus. Verꝫ ẽ tñ ꝙ tpe epidimie ĩ quo accidit aeris putrefactio cõis: eligẽdus est aer inclusus. Vñ tpibus illis bonũ ẽ manere ĩ domibus: & tenere fenestras clausas ne aer putrefactus ĩgrediat: sed alius aer discooptus melior existit. Euitãdus ẽ pterea ĩ regimine sanitatis aer cui miscent uapores lacuũ & pfunditatũ aquã putridã cõtinẽtiũ. & oleꝝ taliũ q̃lia sunt caules & eruca & siſia: & arboꝝ uiscositatum malaꝝ: q̃les sunt ficus & nuces. Amplius eligẽdus est aer ĩ quo suf flant uẽti ex terra alta uel equali. Et multũ ẽt solicitari debemus ꝙ aer nõ excedat ĩ aliqua qualitatũ primaꝝ.s.caliditate frigiditate hu miditate & siccitate. Quod si forsan cõtigerit. obtẽpet p artẽ. quã tũ possibile est. Et ista colligunt ab Aui.ii.i.doc.ii.c.diuersis.

Si tibi serotina: noceat potatio uini
Hora matutina rebibas: & erit medicina.

In hoc textu po nit unũ documẽtũ & est ꝙ si qs male ualuerit ex sũptiõe uini de nocte siue tpe serotino: talis ĩ crastino debet iterato sumere uinũ. Vñ potatio uini nocturna põt ĩducere ebrietatẽ siue sitim ma tutinã: uel põt inducere sup calefactionẽ corpis: si uero inducat sup calefactionẽ corpis tũc maximus error est de mane iteꝝ sumere ui nũ: qa est addere ignẽ igni: si uero hõ ĩcurrat ebrietatẽ cũ aliq̃li nau

Semel i mēse imbriari: qt minuit. pt̄z:

sca:tūc de mane bonū est sumere uinū qa ex sumptione uini de fa
cili tunc ꝓuocat̄ uomitus:ex quo sequit̄ mundificatio stomachi:q̄
mundificatiōe facta:de facili cessat nocumētū ebrietatis & nausea.
Et pp hoc cōsulit Ipo.semel ī mēse inebriari.ut ex ebrietate ꝓuocēt
uomitus:q est maxime p̄seruatiuus ab egritudinibus cronicis.i.lon
gis & malis:si ēt ex potatione uini nocturna ledat̄ aliqs:& hoc pp
incōsuetudinē potādi uinū tunc de mane pōt cōcedi uinū ut assue
scat:& sic minus ledit̄ a sumptiōe uini.A cōsueto.n.minor fit lesio
ut uult Ipo.ii.Amphorismoꝝ:ibi.Ex multo tpe cōsueta &c.Si ue
ro ex potatione uini nocturna sequat̄ sitis matutina illa est mēdosa
q̄ curat̄ potione uini magis tñ sedat̄ potatiōe aq̄:Et qa iā dictū est
de lesione & sumptione uini.sciēdū est ꝙ hō debilis cerebri & etiā
cuiuscunq; alterius cōditiōis sūmope cauere debet a frequēti ebrie
tate.Frequēs ebrietas secundū Aui.in.i.c.de regimine aq̄ & uini in
ducit sex icōmoda i corpe humano:quoꝝ.Primū est corruptio cō
plexionis epatis:qa uinū supflue bibitū ad epar ueniēs uel supflue
resoluit calorē ipsius:uñ amittit uirtutē sanguificā.& loco sangui
nis generat aquositates efficiētes ydropisim uł icēdit epar & humo
res eius uñ generat̄ lepra uel mania.Secundū est corruptio cōple
xionis cerebri pp assiduā eleuationē fumoꝝ uini ad ipsum:dispo
nētiū calidū cerebrū manie & frenesi:& frigidū epilēsie litargie ap
poplexie & subeth.Tertiū est debilitas neruoꝝ:uidemus.n.bibulos
inebriari solitos tremere caput & mēbra:nō solū i senio:sed ēt i se
nectute & iuuētute qñq;.Quartū ē egritudines neruoꝝ sicut spas
mus & paralisis:qa uinū supflue acceptū sepe i stomacho acceptū
efficit̄:q̄d ualde nocet neruis.Sepe quoq; cōuertit̄ ex defectu dige
stionis in aquositates indigestas q̄ neruos remolliunt.Et sepe ducit
humores grossos ad neruos qbus distendunt̄ uel cōtrahunt̄.Q uin
tū est appoplexia pp humiditates cerebri multiplicatas a uino:ita

ut totaliter opilēt uias spirituū aīaliū a cerebro in mēbra. Sextū ē mors subitanea dū .s. stertēdo & dormiēdo uie anhelitus multitudine uini uel humiditatū ex eo generatarꝝ claudunt & ebrius suffocat. Et licet uinū īmoderate sūptū pdicta īducat nocumēta: moderate tñ sūptū multa īducit iuuamēta. Tāgit .n. Aui .c. pall. qnq; eius iuuamēta. Primū est ꝙ est bonus cibi penetrator ī toto corpe .i. facilē efficit penetrationē cibi cui īmiscet ad oīa mēbra sui caloris subtilitate & couueniētia ī ꝓprietate occulta. Secundū est ꝙ īcidit fleuma. & hoc suis calore & subtilitate substātie: resoluit ipm coaptādo expulsioni uias apiēdo: & naturā cōfortādo ad expulsionē. Tertiū est ꝙ īcidit colerā rubeā ī urina & aliis euacuationib⁹ ut sudore egestione & resolutione insensibili. Et istud intelligēdū est de uino subtili subrubeo uel albo qd uel debile sit ex natura sui uel fortiter limphatū. Alioqn multiplicaret colerā p cōuersionē ipsius in eā & sup calefactionē epatis ab eo. Quartū est ꝙ facit melācoliā: q̄ grossa ē & tardi motus faciliter labi p cannales ꝓprios ab epate ad splenē: & a splene ad os stomachi: & tādē a corpe cū fecib⁹ exire: & flectit seu reprimit nocumētū melācolie pp cōtrarietatē ī cōplexiōe & mō substātie & in effectibus. Nā melācolia tristiciā pusillanimitatē & auariciā parit. Vinū uero gaudiū audaciā magnanimitatē: & liberalitatē. Quintum est ꝙ resoluit oēs modos seu spēs lassitudinis: nisi multa q̄litas extranea fuerit eis sociata: qa uinū resolutos spūs abūde reparat: uirtutē cōfortat: humiditates relictas ī musculis: neruis cordis & iuncturis tollit aut minuit. Et si fuerit opus humectatiōe ut ī lassitudine arefactiua uinū uelociter humectat dū mō limphet. Preter hec aūt iuuamēta plurima alia īducit. Omniū .n. uelociter & subito nutriētiū est uinū calorē & spūm naturalē cōfortat: & totū corpus calefacit: īgeniū clarificat: irā cōpescit: tristiciā remouet: libidinē īcitat; & sup oēs pot⁹. semicrudos hūores digerit. Et ut sit ad

unũ dicere. Vinũ reddit hoiem uirilẽ & secũdũ aiam & secũdũ cor pus: unde ceteris paribus nõ bibẽtes uinũ sunt effeminati respectu bibentium uinum.

Hic primo ponit unũ documẽtũ de uino: & est q̄ uinũ melius meliores generat humores &

Gignit & humores: melius uinũ meliores.
Si fuerit nigrũ: corpus reddet tibi pigrum
Vinũ sit clarũq; uetus subtile maturũ
Ac bene limphatũ saliẽs moderamine sũptũ

cã est: qa quãto massa humorũ est melior tãto humores ex ca geniti meliores eẽ debẽt. Deinde subdit q̄ uinũ nigrũ inducit pigriciã in corpe. Et cã est qa uinũ nigrũ grossius & terrestrius est reliqs ergo spiritus ab eo geniti grossi sunt. Iuxta aliã auctoritatẽ Gal. prius al. Quicqd de aliq̄ re dissoluit ei uñ dissoluit necesse est ut assimilet spũs aũt grossi faciũt corp⁹ graue siue pigrũ. Deinde ponunt .vii. documenta circa electionẽ uini. Primũ est q̄ debet eligi uinũ clarũ: tale.n. qa subtile ẽ spũs subtiles & claros generat. Scdm ẽ q̄ debet eẽ uetus id est nõ nouũ: nouũ.n. uinũ siue mustũ ceteris paribus facilius inebriat: fluxũ uẽtris ꝓuocat: atq; colicã iducit & c. accidẽtia posterius dicẽda ibi. Impedit urinã: nec est itelligẽdũ q̄ uinũ oino debet eẽ uetus: tale.n. secundũ Aui. in .i. c. de regimine aq̄ & uini: est q̄si medicina: & nõ sicut pot⁹. i. magis inest ei uirtus alternatiua corporis ad caliditatẽ & siccitatẽ q̄ uirtus alterabilitatis a corpe p op⁹ nutritionis & est pauci nutrimẽti qa est spoliatũ a fece & a uiriditate quã ꝓhabuit & pene ignẽ factũ: pp qđ in Aggre. scribit .c. de uite auctoritate Gal. q̄ est calidũ & siccũ in tertio gradu. Tertiũ ẽ q̄ uinũ debet eẽ subtile. Subtile.n. uinũ multos spiritus ꝓcreat atq; subtiles: grossum autẽ grossos. Quartũ est q̄ uinũ debet eẽ maturũ & nõ stipticũ. Vinũ.n. stipticũ abscindit oẽs ſpẽs euacuatiõis: ut uult Gal. i cõ. illius can. iii. particu. regiminis acutorũ. Sciẽdum etiã & c.

Et ergo nocet corpibus indigentibus euacuatione p urinã & oibus mēbris ſupioribus:ut ibidē ēt dicit Gal. Verū eſt tñ q uinū ſtipticū cōueniēs eſt infirmitatibus accidētibus in inteſtinis:ut ibidē di. Gal. & ēt ſupius dictū eſt remouet tñ ſtipticitas a uino p multã cōmixtionē aq̄:ut ibidē ēt uult Gal. Quintū eſt q uinū debet eē limphatū:qa p hoc remittit uinū a ſua fumoſitate:& ſic minꝰ inebriat. Et iſtud eſt uerū de uino ſubtili. Vinū tñ groſſum ſi limphet citius inebriat:qa p hoc ſubtiliat & magis fumoſum efficit. Et de iſto uino intellexit Aui. qñ di. i. c. de regimine aq̄ & uini q uinū limphatū citius inebriat q̄ uinū purū. Sextū eſt q uinū debet eē ſaliens cū ppinat. & eſt de conditionibus boni uini prius dictis. Septimū eſt ſumptū ex conditione bibētis & nō uini & eſt q uinū debet tēpate ſumi. qa tēpate ſumptū acuit īgeniū. & īducit iuuamēta prius narrata. Ex pdictis oibus cōcludi pōt q uinū eligibilius & melius ī ſanitatis regimine eſt uinū mediū ſeu eq̄le īter uetuſtatē & nouitatē: & eſt clarū ad rubedinē trahēs bonū hēns odorē & eq̄lis ſaporis qd nec acre. nec acutū. nec dulce ſit. qd nō fumoſū nec groſſū nec ualde ſubtile. ſed ad ſubtilitatē declinās:qd ēt īter fortitudinē & debilitatē obtinet mediocritatē. qd ēt nō creuit in ſaxoſis & lapidoſis mōtibus. nec in terra ſimplr̄ plana & arabili ſed in terra montuoſa uerſus meridiē diſcoopta. & in regione nō nimis calida nec nimis frigida. Et iſta partim colligunt ex Aui. in primo loco pall. Circa regimē uini quo ad etates notādē ſunt tres regule q̄s ponit Aui. ī primo loco pall. Prima eſt qd dare uinū pueris ī potu eſt ſicut ignē addere igni ī lignis debilibus:eo q pueri uehemēter rari ſunt. & de facili inflāmabiles pp abundātiã ſui caloris īnati & ſunt debiliū neruorū:& debilis cerebri:q̄re ledit eos multipliciter uinū & īflāmatione facili & pcuſſione cerebri & neruorū ſua penetratione facilima & fumatiōe copioſa. Cū igit pueris uinū ī potu dat calor eius īflā-

g

mabilis calori pueri īflāmabili addit᷑ i corpe pueri.qđ est pauce re/
sistētie. sicut debile lignū uel arūdo sicca uel stipula arida añ faciē
ignis. Secūda regula est ꝙ seni semp pōt dari uinū ī potu q̄tū tolle
rare pōt sine nocumēto.s.q̄tū appetit appetitu naturali & regulato.
Sicut.n.ueteres ocree aride & rugate renouant᷑ oleo:leniunt᷑ & ap/
planant᷑:sic corda senū potu uini electi:sicut uini beluacēsis. Senes
eni frigidi sunt & a uino calefiāt:& habēt spūm tristē & abūdāt in
melācoliis:sed uinū exhilarat eos & melācolias reprimit. cōiter ma
le dormiūt.uinū uero ꝓuocat i eis somnū.Ad opilationes ꝓni sūt:
q̄s uinū apit.eas ꝓhibet:Et sic sicut uinū est pueris cōtrariissimū.ita
senibus utilissimū. Tertiū est uinū tēpate dādū est iuuenibus.tēpa
te qdē secūdū mēsurā quātitatiuā & decentē limphationē.Licet.n.
iuuenes sint calidi sicut pueri.tñ habent mēbra solidiora.neruos &
cerebrū fortes qbus potēter resistūt nocumētis potus uini. Cōseq̄uē
ter ēt dicit ex potu uini sobrie sumpti iuuamēta plurima:uidelicet
eductionē colere.corpale robur.& igenii acumē.abūdātiā spirituū
subtiliū & paruoꝝ.

In isto tex.ponū tur qnq; circa electi onē ceruisie.Quo/

Non sit acetosa ceruisia sed bene clara.
De ualidis cocta granis satis ac ueterata

rū.Primū est ꝙ debet eligi ceruisia nō acetosa:qa acetosa nocet sto
macho.Acetū.n.nocet neruis secūdū Aui.ī pluribus passibus. Iam
stomachus est mēbrū ualda neruosum.& hoc quo ad eius orificiū.
Secūdū est ꝙ ceruisia debet eē clara:qa turbida opilat atq; calculo
sis nocet nimiū.īpinguat ac īflationē inducit:atq; breuitatē anheli/
tus:& est multoꝝ fleumatū generatiua.Tertiū est ꝙ debet eligi cer
uisia de bonis granis non corruptis.s.de optimo ordeo:tritico:siue
auena:qa quāto grana sunt meliora:melior ex eis generat᷑ humor.
Quartū est ꝙ ceruisia debet eē bona cocta:qa melius digeritur &

amicabilius a natura recipit᷑:& nocuměta q̄ ꝓueniūt ex bibitione eius melius tolerant᷑.Ceruisia.n.nō bñ cocta uĕtositates in uĕtre inducit tortionē iflationē atq̄ colicā. Quintū est ꝙ ceruisia debet eē antiq̄ & a fecibus mūdata nō nimiū recēs:Recēs.n.ceruisia iducit eadē nocuměta q̄ ceruisia nō bñ cocta:& cū hoc de se facilime inducit strāguiriam.

De qua potet᷑ stomachus nō inde grauetur.

Hic ponit᷑ unū documentum circa usū ceruisie.& ē ꝙ utens ceruisia debet ea uti tēpate sic ꝙ nō grauetur stomachus uel inducat᷑ ebrietas.Ebrietas.n.q̄ ex ceruisia ꝓuenit deterior est ea q̄ ex uino est & magis durans cū de ceruisia fumi & uapores eleuati ad caput sunt grossi:q̄re minus resolubiles sunt quā q ex uino eleuant᷑.Et est hoc sciēdū ꝙ i principio prandii uel cene ceteris paribus utilius est icipe suū potū a ceruisia quā a uino.Cuiꝰ cā est:qa i principio mēse corpus est famelicū:& sic stomachus añ principiū sumptionis cibi famelicus erat:& sic traxit sup̄fluitates a mēbris.Si ergo uinū i principio mēse daret᷑ ex quo natura maxime trahit uinū:qa de se maxime nutritiuū ille sup̄fluitates.s.a stomacho tracte simul cū uino ad ptes corpis traherēt᷑:sed natura nō ita auide trahit ceruisiā.Sil'r ceruisia lauat humores adherētes orificio stōachi.Et pp illā cām medici cōsulūt ꝙ i maxia fame debeat prius ꝓuocari uomitus q̄ cibus sumat᷑ ut ille sup̄fluitates a stōacho famelico tracte euacuent᷑ ne cōmisceant᷑ cū chilo.sil'r timens siti ex nimia potatōe uini d̄bet bibere ceruisiā.Ip̄a.n.siti mēdosā reprimit

Temporibus ueris:modicū prādere iuberis:
Sed calor estatis dapibus nocet imoderatis
Autūni fructus:caueas ne sint tibi luctus
De mensa sume:quantū uis tempore brume

In hoc passu determinat᷑ de quātitate cibi sumēdi secūdū diuersitatē tēpoꝝ.iiii.āni. q̄ sunt

uer.estas:autũnus:& hyems:& dicit tex.Primo ꝙ tpe ueris debem⁹
modicũ prãdere.i.paucũ sumere cibũ.Et idẽ uult Auic.ii.c.doc.ii.
&c.vi.de regimine tẽpoꝝ cũ rectificatiõe aeris.Et rõ huius est ut ibi
dẽ ẽt uult Auic.qa tpe hyemis pp gelositatẽ.exercitii prauitatẽ.&
resolutiõis ꝓhibitionẽ multiplicant humores crudi & maxime fleu
matici q pp ꝓportionabilitatẽ tẽpis tũc maxime generant:& isti ĩ
ĩnterioribus corpis coadunant pp frigus circũstãs.Ver aũt supue/
niẽs istos humores crudos ĩ ĩterioribus coadunatos eliquat & facit
eos currere p totũ corpus:q̃re natura tũc multũ occupat circa di/
gestionẽ eoꝝ.Si ergo tpe ueris daret magna quãtitas cibi natura a
digestione taliũ humoꝝ fleumaticoꝝ ĩpediret & diuerteret:qa per
istos humores & magnã quãtitatẽ ciboꝝ nimiũ grauaret:& sic ta/
les humores ĩ corpe manerẽt indigesti & currẽtes ad aliqđ mẽbrũ
illic egritudinẽ inducerẽt.Et ergo sumope cauere debemus a ma/
gna quãtitate ciboꝝ ĩ uere:qa diminutio ciboꝝ tali tpe est unũ de
maxime p̃seruãtibus ab egritudinibus ueris.ut uult Auic.in.i.loco
p̃all.Et istud qđ dictũ est maxime ueritatẽ habet de medio & fine
ueris & nõ de initio eius:qa initiũ eius hyemi assimilat:q̃re tũc hõ
põt nutriri sicut ĩ hyeme.Et istud ẽt ĩtelligẽdũ est qñ uer ĩuenit cor
pus repletũ humoribus fleumaticis crudis.Si.n.uer ĩueniat corpus
tẽpatũ ĩ humoribus:cibus ĩ eo dãdus est secũdũ mẽsurã caloris in
nati & resolutionẽ q̃ sit a corpe:qa tũc ablata est cã:q̃re diminueret
cibus:Et istud uoluit Ipo.i.ampho.dũ dixit: Vẽtres hyeme & uere
calidissimi sunt natura & somni longissimi.In his igit tẽpibus ob/
lationes plures dãde sunt:eteni ĩnatus calor est multus:nutrimento
igit ĩdiget ampliori.Secundo dicit ꝙ nimia sumptio cibi nocet in
estate.Cuius cã est:quia tũc tẽpis digestiua uirtus ẽ debilis cũ spũs
& calor ĩnatus qui sunt instrumentũ uirtutũ multũ sunt debiles &
paꝝ resoluti pp calorẽ extrinsecũ uehemẽtẽ trahẽtẽ eos ad exterio

ra:& ergo multus cibus nō posset digeri:Et circa istu d sciēdū est q̧ pp uehemētiā resolutionis humiditatū tā substātialiū q̄ nutrimēta liū corpis i estiuo tpe grossior & maior cibus exhibēdus eēt si uirtꝰ sufficeret ad digerēdū talē & tm̄ sed qa nō sufficit una uice multū digerere cibū par̄ sepe & sepe de eo dādū est:iuxta illud Gal.i.am pho.cō.illius can.Et qbus semel aut bis.dicētis.In estate cibus mul totiēs erit dādus & par̄.multotiēs:qa indiget pp sepissimā dissolu tionē.par̄ pp uirtutis defectionē.Et licet i estate par̄ de cibo sit dā dū.multū tn̄ de potu pōt dari cū tūc resolutio maxima fiat & desic catio corpis & eleuatio caloris sup humidū & plus sitiat hō q̄ alio tpe.Ver̄ est tn̄ q̧ potus uini & p̄cipue uinosi puri minuēdus est:qa tale uinū est faciliter iflāmabile & calorē tā acutū estu uiolēto excā descere facit:& ergo si bibat uinū miscēda ē multa aq̄:& dimittat uinū uetus & forte.Tertio dicit q̧ i autūno debemus cauere a fru ctibus saltē illius tpis ut uuis psicis:ficubus & silibus:uel saltem nō multū de eis comedere qa tales fructus generāt sanguinē dispositū ad putrefactionē pp ebullitionē quā i corpe & humoribus faciūt: & maxime si fuerint i stomacho imūdo uel i cacochimico corpe re cepti q̄le corpus i autūno sepius occurrit.Et sic male tūc accidunt egritudines.s.uariole morbili & pestilētes.Pro maiori tn̄ noticia re giminis cibi & potus tpe autūni sciēdū est q̧ tpe autūni debet eui tari fames sitis & repletio multi cibi i una hora:ut uult Ra.i almā. .c.de regimine corpis secundū tpa.Vinū p̄terea q̄d bibit tpe autū ni uehemēter est limphādū ut corpus humectet & calorē reprimat: sed nō supflue debet limphari i tm̄ quātū i estate:neq; supflue debet tunc bibi:qa tūc natura debilitata nō sufficeret ipm regere & dige rere & nimis limphatū calorē obtūderet & multiplicaret uētosita tes qbus colica generari posset.Quarto dicit q̧ tpe hyemali debe mus sumere cibū tm̄ quātū uolumus.i.plus quā ceteris tēporibus.

In esta[te] [potus] uin[i] ... [corpo]ris:

Vini i Autuno

Et idē uult Aui.i.i.loco pall'.& Gal'.i cō.illius ampho.i.pti.amph. Et qbus semel aut bis.ubi dicit. In hyeme multus cibus & paulatī est dādus.Et rō huius est:qa calor nr̄i corpis ī hyeme est fortissimus. tū qa unitus:tū quia fortificatus p antipharistesim.i.iuxta positio/nem sui cōtrarii:uidelicet frigiditatis aeris nr̄a corpa circūdātis. Et istud uerū est ī corpibus robustis & carnosis:& nō ī raris & debilib⁹ quia in talibus corpibus frigus ītēsum hyemis nō cōfortat calorē: sed magis debilitat.Et istud īnuit Ipo.i.ampho.dicēs. Vētres hye/me & uere calidissimi sunt natura:& somni longissimi. In his ergo tpibus oblationes plures dāde sunt:quia calor est multus:nutrimē/to igit' ampliori indiget:Ex isto ēt sequit' q̄ nutrimēta grossiora & durioris digestionis cōueniūt hyeme q̄ aliis tpibus:quia calor ē for tior. Vinū autē quo utēdū est hoc tpe debet ēē roseū nō albū cū aq̄ pauca. Notādū hic q̄ licet cōsideratiōe habita ad fortitudinē calo/ris & digestiue uirtutis ī hyeme grossiores & dēsiores cibi cōueniāt quia tn̄ corpa tūc disposita sunt ad opilatiōes & repletiones ex fleu mate plurimo:nec ab eis resolutio multa fit a cōtinēte:tutius est uti tunc mediocribus cibis inter solidū & rarū:grossum & subtile sicut carnib⁹ edi uituli & mutonis luciis pciis & cācris:& utētibus gros sioribus cibis ut boue porco ceruo cōchis ostreis carpis & silib⁹ ex pedit unica comestione ī die cōtinent' ul' utant' sepe rebus diureti cis & apitiuis ut petrosilino nasturcio apio & silibus & forti utant' exercitio.

In hoc passu po nunt' duo remedia corrigētia potū ma lū:quorū Primū est saluia cui⁹ folia īposita potui corrigūt maliciā potus sua ppríetate:& ēt ī se hēnt uirtutē cōfortādi neruos & cere brū qbus cōfortatis melius resistūt malis fumis recipiēdis qui puc

Saluia cum ruta faciunt tibi pocula tuta
Adde rose florē minuit potenter amorem

vinum in hieme

folia Salvie: Rute: roseq rubreq:
Ista tria i vino ī fusa: corrigunt malitiā potus:

niunt ex malo potu. Secūdū est rūta cuius ēt folia itegra absq3 coꝶ alia cōtritiōe debēt potui iponi. quia sua caliditate & ꝓprietate cor rigunt maliciā potus. Et de ruta qūo ualet cōtra uenenū prius dcm̄ est ibi. Allea nux ruta. Postea subdit textus qd istis duobus p̄dictis pōt addi flos rose. Et hoc maxime debet itelligi de rosa rubea q̄ sua aromatizitate existēte i eius supficie & similiter sua stipticitate cor rigit maliciā potus:

Nausea nō poterit: queq̄ uexare marina
Antea cum uino mixtam si sumpserit illam

In hoc tex. poni tur unū remedium cōtra nauseam siue uomitū ꝓueniēs ex trāsfretātibus nō cōsuetis dicens: ꝙ ille q debet trāsfretari an̄q̄ nauē intret debet aliqbus diebus miscere aquā mari nā suo uino. Et istud est remediū pro diuitibus ꝙ si paup fuerit de bet potare aquā marinā ut facilius nauseā euitet. Et cā huius: quia aq̄ maris salsedinē hēt & sic sua salsedine & stipticitate q̄ cōsequit̄ salsedinē orificiū claudit: & p hoc uomitus īpedit̄. Et circa istud ē notādū ꝙ sicut uult Aui. iii. i. c. de regimine iter agētis in mari: uia tor in mari nō debet multū conari retinere uel cōpescere a pricipio nauseā uel uomitū: sed dimittat̄ uomitus ipsius cōtinuari donec p ipsum fuerit bñ purgatus: hoc. n. p̄seruat a multis egritudinibus: & nedū p̄seruat: imo ēt curat uel alleuiat graues & magnas egritudi nes ut leprā ydropisim appoplexiā & frigiditatē stomachi & eius inflationē ꝓut uult Aui. iii. i doc. ii. c. ii. si tñ uomitus uiatoris i ma ri supfluxerit sic ꝙ uehemēter debilitet ipsum restringēdus est co mestione fructuū stipticoꝶ & acetosoꝶ sicut sunt citonia maciana acetosa. Vel poma de capēduto & mala granata acetosa qbus orifi ciū stomachi cōfortatū depellit humores iferius. Et stomachus etiā cōfortatus ab his humores repellit effluētes ad eū exagitatione ab undis. Vel pōt semē apii torrefactū bibi cū uino uel absinthiū pōt

comedi aut bibi. Et silr panis assatus & ifusus in uino bñ redolente comestus ualet ad idē. Et uniuersaliter ualet nutritio uiatoris ī mari ex cibis acetosis cōfortātibus os stomachi:& phibētibus uapores & fumos ascēdere ad caput:sicut sunt lētes cocte i aceto uel in succo uue acerbe.

In hoc tex. ponitur modus faciendi salsamētū cōe si in mēsa deficiāt salsaméta spālia.

Saluia sal uinū:piper:allea petrosilinum.
Ex his fit salsa nisi sit cōmixtio salse

Et pro illo ponunt̃ qnq; ex qbus pōt fieri salsamētū primū est saluia:q̄ fit cōdimētū i assatione auce siue decoctione:uniuersaliter.n.auce assate siue porcelli saluia iplent̃ ut humiditates supflue siue uiscositates extrahant̃:& odor saluie aucis uel porcellis īmaneat. Post assationē tñ saluia eiici debet & non comedi. Silr ex saluia fit cōdimētū comestibile a rusticis uel cōib⁹ in comestione auce:terūt.n.alleū cū uino & saluia ad auferēdū aliqd saporis allii. Secūdū est sulcū & est salsamētū diuitū siue nobiliū. Ipsi.n.deficiēte sinapio uel ueriuto ponūt i salserio uinū cui modicū salis admiscēt. Tertiū est pip:& est salsamētū rusticoꝝ:cōmiscēt eni pip cū fabis & pisis. Silr ēt ex pane asso ceruisia uel uino & cū pipe fit salsamētū nigrū ad modū pultis qđ pip dr̃:& hoc supeffūdūt carnibus aut piscibus. Quartū est alleū ex quo ēt fit salsamētū rusticoꝝ miscēt.n.cū molli caseo & lacte terēdo alleū:& sic comedūt cū cibo siue asso siue elixo siue salso siue dulci & cū ouis duris. Quintū est petrosilinū ex cuius foliis cōtusis est ueriuto uel albo uino fit uiridis salsa cū assis comestis. Et circa istud est notādū q; salsaméta siue salse diuersificant̃ primo secūdū tp̃a. Tp̃ib⁹.n.calidis declināt salse ad frigus uel paucā caliditatē. tp̃ibus uero frigidis e cōuerso: Materia igit̃ salsaꝝ i estate sit ueriutū uel agresta de summitatibus uitis uel acetū:succus limonū uel citrāguloꝝ grana/

toꝝ cū zuccara & aq̄ rosaꝝ. Et interdū in salsis q̄ fiunt ī estate pōt addi aliquātulū serpilli & petrosilini ad obtēpandū frigiditatē p̄di ctoꝝ: Materia uero salsaꝝ cōpetentiū tp̄ibus frigidis sunt sinapiū: eruca zinziber: pip̄ cinamomū: gareofili allea saluia: mēta: serpillū: & petrosilinū uinū aq̄ carniū acetū non forte: sed ꝓpinquū nature uini & in tp̄ibus mediocribus sunt mediocris caliditatis & frigiditatis. Secūdo diuersificant᷑ rōne cibarioꝝ pro q̄bus fiunt: nā alia & alia cibaria indigēt aliis & aliis salsis sicut sciunt dn̄oꝝ coci: mutonū. n. & siſr uituloꝝ caprioloꝝ salsa cōueniēs ē salsa uiridis. In estate q̄dē ex aceto & agresta cū paucis specieb⁹ & sine alleis cū petrosilino zinzibere albo & agresta & pane asso infuso ī aceto uel agresta: ī hyeme fit eadē salsa cū pluribus spēbus & pauco alleo & optimo uino & pauca agresta: uel pōt sufficere sinapiū & eruca. salsa āt pro carnibus bouinis elixis ē pip̄ bullitū q̄d fit ex pip̄e & pane asso & aq̄ carniū & pauca agresta: & ista eadē salsa est satis cōueniēs carnibus porcinis in hyeme. P̄nt ēt carnes porcine: comedi in estate cū aceto & petrosilino in principio refectiōis. Si aūt p̄dicte carnes pastillant᷑: & spāliter bouine & porcine: ī hyeme q̄dē apponat᷑ cepe albū cū puluere spēꝝ dulci ī parua q̄titate: ī estate uero sine cepis & cū ueriuto uel p̄nt apponi cepe parue & ī pauca q̄titate. Si aūt pastillatura sit ex carnibus subtilioribus nō apponat᷑ cepe: sed ī estate lac amigdalaꝝ cū ueriuto & pauco puluere spēꝝ dulciū: & in fine pōt apponi ouū cōquassatū cū agresta: sed ī hyeme loco agreste ponit᷑ uinū & plus de spēbus. Assature aūt cuniculoꝝ & pulloꝝ iuuenū cōueniens est salsa in q̄ est cinamomū & mica panis cū agresta q̄dē in estate & cū uino in hyeme. Assature aūt porci salsa cōueniēs est liquor descēdēs cōquassatus cū optimo uino & cepis in hyeme & in estate uiridis salsa supius noiata. Assature aūt fasianoꝝ & colūbaꝝ & turtuꝝ nulla alia salsa indigēt nisi sale. Caponū aūt & gal

linarum elixatorium conueniens salsa est aqua decoctionis eorum cum aliquantulo pulueris specierum dulcium:& precipue si in predicta decoctione addatur saluia: ysopus:petrosilinum:& hoc in hyeme:& in estate sufficit sola aqua cum aliquantulo sicci summitatum uitis. Sed pro salsa caponum & gallinarum pinguium pastillandorum nihil penitus est apponendum nisi aliquantulum pulueris specierum & in fine agresta supradicta in estate:optimum uinum in hyeme. Pisces uero quanto sunt grossioris carnis & difficilioris digestionis & maioris superfluitatis & humidioris nature:tanto indigent salsis calidioribus & acutioribus:& hoc etiam uerum est in carnibus.

Si fore uis sanus ablue sepe manus
Lotio post mensam tibi confert munera bina
Mundificat palmas & lumina reddit acuta

In hoc textu ponuntur due comoditates prouenientes ex lotione manuum post cibum sumptum. Prima est:quia per hoc palme manus mundantur. Secunda est:quia reddit lumina acuta.i.prodest oculis & hoc maxime per accidens:quia manus sunt instrumenta mundandi oculos:quare multum confert eas esse mundas. Et de istis comoditatibus dictum est etiam prius ibi. Lumina mane manus.

Panis non calidus nec sit nimis inueteratus
Sed fermentatus oculatus sit bene coctus
Modice salitus frugibus ualidis sit electus
Non comedas crustam coleram:quia gignit adustam
Panis salsatus fermentatus bene coctus
Purus sit sanus:que non ita sit tibi uanus

In hoc textu ponuntur duo uitanda circa electionem panis. Primum est caliditas. Non.n.debet panis comedi calidus. Panis.n.calidus est humane nature nociuus. Iuxta illud Aui.ii.can.c.de pane:dicentis. Non comedatur calidus sicut est. Panis.n.calidus non est apud naturam receptabilis & acceptio eius quod est de furno & reliquorum sibi similium est mala. Et ratio est:quia talis pa

nis multũ opilat. Et postea iterꝫ dicit Aui. Panis calidus sitim facit sua caliditate & natat pp suã humiditatẽ uaporosam: & est uelocis digestionis & tarde descẽsionis. Et q̃uis iste panis calidus nõ couẽniat in regimine sanitatis quo ad esum odor tñ panis calidi multũ cõfert resuscitat. n. sincopizãtẽ: & possibile est aliquos hoĩes uiuere ex odore panis calidi. Secũdũ ẽ ꝙ nõ debemus comedere panẽ diu pistũ siue muscidũ: qa talis panis nõ est cõueniẽs pro nutrimẽto nature humane: exsiccat. n. corpus ac humores melãcolicos generat: & ex isto relinquit᷑ ꝙ panis nõ debet esse calidus nec uetustate induratus: sed priori die coctus: postea in textu ponunt᷑ qnqꝫ cõditiões panis electi. Q uarꝫ prima est ꝙ panis debet esse fermẽtatus bene. Et istud uult Gal'. i. alimẽ. c. ii. dicẽs. Optimi autẽ panũ pro digestione sunt q maxĩe fermẽtati & q assationẽ habuerũt a cõmẽsurato igne in clibano Et iterꝫ eo. c. dicit q uero penitus infermentatus est: nulli utilis est. Et secũdũ Aui. ii. can. c. de pane. Panis habẽs parꝫ fermẽti plurimi est nutrimẽti: sed eius nutrimẽtũ opilat nisi illos q sunt plurimi exercitii. Secũda ẽ ꝙ panis debet eẽ oculatus. i. porosus: & per hoc denotat᷑ ꝙ uiscositas eius est ablata. Verꝫ est tñ ꝙ iste panis secũdũ Aui. loco pall'. uelocis est penetrationis & minoris nutrimenti & deterioris: sicut est panis opirus q est plurimi furfuris. Tertia est ꝙ panis debet esse bene coctus: qa panis male coctus male digestionis est: & stomacho grauedinẽ affert. Et Auic. ii. can. loco pall'. dicit. Et ille q nõ bene decoquit᷑ est plurimi nutrimẽti. sed ẽt nutrimẽtũ opilat nisi illos q sunt plurimi exercitii. Et panis de patella est hui⁹ generis: eius nãqꝫ pars interior raro decoquit᷑ bñ. Q uarta est ꝙ panis debet esse tẽpate salitus. Nimiũ. n. dulcis opilat & nimiũ salsus exsiccat: moderate tñ salsus optimũ nutrimẽtũ ꝓbet dũ tñ cetere cõditiones assint. Q uinta est: ꝙ sit factus ex optimis granis: uidelicet ex optimo tritico & sana messe collecto. Deinde subdit text. ꝙ nos

debemus cauere ab esu cruste panis: q̄a illa generat colerā adustā siue humorē melācolicū: ex quo .n. ipsa adusta & sicca & humor ab ea genitus adustus erit & siccus: & ꝑpterea nobiles q natura colerici sunt deponere faciūt suꝑiorē crustā panis ac inferiorē quos imitant̃ ꝑlati & deliciosi. Eligat̃ igit̃ mica panis q̄ est melioris maioris & uelocioris nutrimēti q̄ crusta. Veꝝ ē tñ ꝙ aliq̄n cōuenit sanis habentibus stomachū humidū & uolētibus demacerari & in fine comestionis plus cōpetit. Iuuat .n. cibi descensum & cōfortat orificiū stomachi. postea in duobus ultimis uersibus innuit̃ qͩ panis bon⁹ debet hr̄e istas quinq; cōditiōes. s. ꝙ sit salitus fermētatus: bñ coct⁹: purus. i. de mūdis granis & sanus. i. de granis sana messe collectis: Et istas cōditiones partim īnuit Aui. loco ꝑall̃. dicēs. Oportet ut sit panis mundus salitus massam habēs cōfectā fermētatus coctus bene & una nocte permanens. Et circa istud est sciendū ꝙ si queratur nutritio maior & prior mūdificet̃ panis a furfure: & si uelimus uētris subductionē aliqualē dimittamus aliquā partē furfuris: furfur enim paꝝ nutrit & uentrem subducit & farina econuerso.

Est caro porcina: sine uino peior ouina.
Si tribuis uina: tunc est cibus medicina.

In hoc textu cōparat autor carnē porcinā carni ouine dicēs ꝙ caro porcina sine uino minus sana est ouina: tñ si caro porcina sumat̃ cū uino ipsa est optimū nutrimētū & medicinā ꝓbens quia multū humectat: & hoc ītelligēdū est maxime de porcellis assis siue de apris optime preparatis. Et circa istud est sciendū ꝙ carnes porcine quibus rustici & cōmunes utunt̃ quādo uidelicet sunt salse uel sole uł fumo exsiccate nullo mō saniores sunt carnibus ouinis ceteris paribus siue cū uino siue sine uino sumant̃. Sed istud dictū ueritatem hēt de carnib⁹ porcelloꝝ assatoꝝ uel de carnib⁹ aprinis mō ꝓdicto.

Ilia porcorum bona sunt: mala sunt reliquorũ. In hoc textu cõparant̃ omasa porcorum omasis reliquorum brutorum. & dicit textus q̄ omasa porcorum. i. itestina p̄ualēt quo ad esum intestinis aliorum brutorum. Cuius rõ pōt esse ista: quia pauca itestina comedimus nisi illa q̃ replent̃ sanguine uel q̃ aïaliũ multũ sunt pinguiũ cuiusmodi sunt porci. Nã solus sanguis porci pp suã complexionẽ & sĩlitudinẽ cõplexionis cũ natura humana est sanguis quo omasa siue ĩtestina ĩplent̃. Et sĩlr porci facilius ĩpĩguant̃ q̃ aliqd aliorum brutorum: iõ magis sumim⁹ ĩtestina porci q̃ aliorum brutorũ.

Impedit urinam mustũ soluit cito uentrem
Epatis emfraxim: splenis generat lapidẽq̄

Hic ponunt̃. v. nocumẽta p̄ueniẽtia ex potatione noui uini uel musti. Primũ est q̄ mustũ ĩpedit urinã & hoc pōt ĩtelligi dupliciter. Primo quia mustũ grossum pp suã grossitudinẽ ex fece admixta opilat ipsum epar siue ipsos renes sic q̄ urina de facili nõ pōt hr̃e suũ cursũ. Secũdo ĩpedit urinã quo ad debitũ mõ sicut facit mustũ renẽse aliqd & q̃dã alia uina subtilia: sĩlr est quia aliqd mustũ renẽse cuius feces sunt mordicãtes & dũ ipm uenit ĩ uesicã ille partes terrestres nitrose mordicant uesicã & cogũt urinare sine ordine debito & mõ cõsueto. Secũdũ est q̄ soluit uentrẽ. Et rõ est quia abstergit uiscera nitrositate siue salsedine sue fecis: & stimulat ea ad expulsionẽ. Primo pp mordicationẽ fecis. Secũdo pp multitudinẽ uẽtositatis quã inducit tale uinũ siue mustũ. Tertio lubricãdo cito ĩferius p uiã indigestibilitatis & grauaminis stomachi: q̃re stomachus se relaxat & portas nariũ cõpressas apit. Tertiũ est q̄ mustũ nocet bone cõplexiõi epatiu: quia opilat ipm pp ĩmixtionẽ plurimã sue fecis & p̄ducit ad dissenteriã epaticã pp inflationẽ eius q̃ debilitat epar. Et istud uult Auic. iii. in. c. de regimine aque & uini.

Et sic ẽt inducit catheciã siue malã dispositionẽ coloris & malas in ducit egritudines epatis.s.diuersas & spẽs ydropisis. Quartũ est: ꝙ mustũ nocet spleni & dispositioni eius pp eãdẽ cãm q̃ dicta ẽ de epate:qa opilat splenẽ:& sic ĩducit duriciẽ eius. Quintũ est:ꝙ mustũ generat lapidẽ & maxime illũ q in renibus est:qui rubeus est:de facili frãgibilis cã opilatiõis quã facit & grossitudine sue substãtie. Et istud ueꝝ est de musto uinoꝝ multũ dulciũ nõ hñtes feces nitrosas & mordicãtes. Mustũ.n.hẽns feces nitrosas & mordicãtes magis ĩpedit lapidẽ:qa multũ facit urinare sicut mustũ aliqđ renẽse facit apparere arenulas in urina siue grauelã:qa facit multũ urinare. Multa.n.urina sua lotione abstergit arenulas adherentes que cum ea expelluntur.

Hic ponunť.ii. nocumẽta ꝓueniẽtia ex potu aque & hoc quo ad edẽtẽ.

Potus aque sumptus fit edẽti ualde nociuus.
Infrigidat stõachũq; cibũ nititť fore crudũ.

Primũ ẽ ꝙ potus aq̃ nocet stomacho edẽtis.Cuiꝰ rõ est:qa ipm infrigidat & relaxat & maxime deiicit appetitũ cibi. Secundũ est ꝙ potus aq̃ cũ sumitť cibus ĩpedit digestionẽ cũ cibũ sumptũ incrudet.Et istud uult Aui.in.i.c.de regimine eius qđ comeditť.dicẽs.Neq; post ipm.s.cibũ multa bibẽda est aq̃ q̃ ĩter ipm .s.cibũ & corpus stomachi sepationẽ faciat.& ipsum natare faciat. Et.c.de regimine aq̃ & uini dicit.Et cũ natura indigerẽdo nutriens studeat sacietate aq̃ iã p̃cedẽte sufficiẽter.i.si p̃cesserit sacietas aque sufficiẽs ad bonã cibi ꝑmixtionẽ:aq̃ ueheme͂ter est ĩpediens supple digestionẽ inchoatã.Et idẽ uult Aui.ii.can.trac.i.c.iiii.dicẽs. Est ẽt uitãdus potus aq̃ i mẽsa nisi rõne adherẽtie & tarditatis descensus bucelle.Nõ est.n.sumẽda aq̃ cũ cibo.Et Auer.i cõ.ait. Cã qdẽ huiꝰ est qm̃ cũ sumitť aq̃ sup cibũ priusq̃ stomachus calefacerit ipm infrigidat & incrudat.Est ẽt cã q̃re supnatet cibus sumptus i stoma/

cho:q̃re ẽt nõ adhereat & uniat̃ eidẽ ꝙ cõterat ipſum ſicut exigit̃.
Actio nãq; ſtomachi ſup ſũptũ cibũ fit cõterẽdo & coquẽdo ſimul.
Vñ ſicut cũ ĩfundit̃ ſimul & ĩ magna quãtitate aq̃ ĩ olla pp qđ tar
dat̃ cibi decoctio in eadẽ:ſic ẽt cõtingit idẽ ipſi ſtomacho. Et iſtud
maxime uerificat̃ de potu multe aq̃. Modica.n.quãtitas aq̃ frigide
ſugẽdo ſumpta põt cõcedi añ deſcẽſũ cibi ut p eã cõpleat̃ cibi de/
ſcẽſus ad ĩferiora:& hoc ſi ſitis infeſtauerit:& bibere coegerit. Nã
modica quãtitas aq̃ frigide p̃dicto mõ ſumpta ſtomachũ alleuiat
& colligit.alleuiat qdẽ a ſiti.alleuiat ẽt coopando ad deſcẽſum cibi.
Colligit autẽ ſua frigiditate coadunãs ptes ſtomachi.Et iſtud colli/
git̃ ab Aui.locis pall̃.Notãdũ ꝙ q̃uis ĩ ſitis extinctione aqua ſit cõ/
ueniẽtior potus quã uinũ tñ oĩbus cõſideratis uinũ eſt potus cõue/
niẽtior in regimine ſanitatis quã aqua.nã dato ꝙ in ſitis repreſſiõe
que eſt appetitus frigidi & humidi:aqua uniuerſaliter melior ſit:qa
frigida & humida:naturaliter tñ ĩ cibi pmixtione & eiuſdẽ delatiõe
ſiue miſſione ad ptes corpis extremas uinũ p̃ualet aqua.nã uinũ rõ
ne ſue ſubtilitatis in ſubſtãtia & actione ſubtilius pmiſcet̃:& ſpãl̃r
qa natura magis ĩ eo delectat̃:iõ citius atrahit ip̃m & aliis cibis p/
miſcet:& ſpãl̃r qa hec mixtio fit p uiã cuiuſdã ebulitiõis:quã uinũ
magis iuuat rõne uirtualis caliditatis:& aq̃ ĩpedit rõne frigiditatis.
Et ſic patet ꝙ uinũ p̃ualet aq̃ ĩ ciboꝝ pmixtione.Et ſil̃r p̃ualet ĩ eo/
rũdẽ delatiõe.nã uinũ eſt optimus penetrator:qđ ei debet̃ rõne ſub
tilitatis ſue ſubſtãtie:& rõne caliditatis uirtualis:ſubtilia.n.& calida
multũ ſunt penetratiua:& p cõſequẽs uinũ eſt magis delatiuũ quã
aq̃:ĩ aq̃ nihil eſt uirtualiter calidũ nec ſubſtãtie aereitatis:nec ignei
tatis.uñ aq̃ mora trãſeũdo ĩpedit oẽm curſũ.amplius aqua ex alio
nõ eſt potus ita cõueniẽs ſicut uinũ:qa aqua ĩpedit alimẽtũ nutrire
eo ꝙ nõ nutrit:quare illud utiq; minus nutrit.uñ quãto cibus ẽ ma
gis aq̃ticus tãto eſt minus nutritiuꝰ.bonũ ẽ igit̃ ꝙ uinũ pmiſceat̃

cũ cibo q̄d solũ nõ ĩpedit nutritionẽ imo multũ iuuat:qa uinũ est maxime nutritiuũ & maxime restauratiuũ & uelocissime nutrit.ut prius dictũ est.Notãdũ insup q̄ nõ solũ nociuus est potus aq̄ edēti siue sumēti cibũ imo ĩ pluribus aliis casibus nociuus est.quos nar/rat Aui.in.i.c.de regimine aq̄ & uini.Primo.n.incõueniẽs est ĩ hoĩe ieiuno.tunc.n.bibere penetrat aqua bibita nullo retinaculo ĩpedita usq; ad intima mēbro℞ principaliũ mortificans suũ calorẽ innatũ. Et istud est ue℞ de hoĩe uere ieiuno.Ebrio.n.q̄nq; ꝓficit neq; ledit̃ ipse si ieiunus bibat aquã:qa ieiunus ebrius nõ est oĩno ieiunus nec est ĩ stomacho uacuus:sed adhuc habet reliq̄s aliquas hesterne cra pule:qua℞ nitrositas aqua mitigat̃ & stomachus ab his p̄ aquã ab/luit̃:& repressis uaporibus & fumis p̄parat̃ stomachus ad receptio nẽ noui nutriẽtis.Secũdo incõueniẽs est ĩ hoĩe exercitato forti exer citio:& silr̃ statĩ post coitũ.nã tũc pori corp̄is sunt multũ apti:qua re penetrat aqua ĩ ꝓfunda mēbro℞ mordificãs calorẽ ĩnatũ:q post coitũ ẽt debilitatus est.Tertio ĩcõueniẽs est post balneationẽ maxi/me cũ fit hec balneatio uētre uacuo.tunc.n.uie sunt uehemēter ap/te:quare ledens penetrat aqua ut dictũ est. De isto potu aq̄ di.Aui. in.iiii.sum.ii.c.ulti. Ex potu illius in ieiunio & post balneũ & post coitũ timet̃ corruptio cõplexionis & ydropisis.Q uarto incõueniẽs est bibere aquã frigidã cã obediẽdi siti nocturne mẽdose:q̄ accidit incrapulatis & ebriis.nã p̄ potũ aq̄ frigide ꝓhibent̃ resolutio & di gestio hũoris salsi uel fortis uini.uel alterius acuti faciẽtis sitĩ:& sic cito post potũ reuertit̃ sitis ita fortis ut añ. Sed si uehemẽs affuerit sitis nimiũ uexãs & inquietãs nec sufficiat aeris ĩspirati frigiditas: nec ablutio oris cũ aqua frigida:bibat sitibũdus aquã frigidã cũ ua se stricti orificii.siue gracilis rostri quatenus aqua ꝓlixius det̃ sup̄ orificiũ stomachi ut fortius sitĩ mitiget:& de ea minus sumat̃ ne di gerendo℞ digestionẽ penitus ĩpediat. Q uinto generaliter malũ est

ſanis bibere multã aquã frigidã:qa extinguit calorẽ ĩnatũ:& pectus offendit & ſtõachi appetitũ deiicit.& mẽbris oĩbus neruoſis obeſt. Verꝫ eſt tñ ꝙ aq̃ tẽpate frigida aliquãdo ꝑ accidẽs appetitũ excitat & ſtomachũ fortẽ efficit coadunãdo ipſum & ſtringẽdo uillos ei9.

Sunt nutritiue multũ:carnes uituline.

In hoc paſſu autor laudat carnes uitulinas dicẽs ꝙ carnes uituline multũ ſunt nutritiue.Et iſtud innuit Aui.i.i.c.de regimine eius qđ comedit͛.ubi uult ꝙ cibus ſanitatis cõſeruatiuus debet eẽ tales q̃les ſunt carnes:qa ſunt ſilis nature prius apte fieri ſanguis:& maxime carnes edoꝝ & uituloꝝ paruoꝝ lactãtiũ & agnoꝝ annaliũ.Et iſtas carnes uitulinas ſũme laudat Gal.iii.alim.ubi uult qđ carnes uituli lactãtis ſex ebdomadaꝝ uł octo aſſate ſaniores ſũt multo nimis:facilis.n.digeſtõis & multũ nutritiue ſunt. Et de iſtis carnib9 uitulinis ẽt prius dictũ eſt.

Sũt bõa gallina & capo turt͛ ſturna colũba
Quiſtula uel merula phaſianus ethigõeta.
Perdix frigellus orix tremulus amarellus

In hoc paſſu ponunt͛ carnes eligibiliores pro nutrimẽto nature humane aĩaliũ uolatiliũ.& enumerant͛.xiiii. Aues quaꝝ carnes bone ſunt pro nutrimẽto hoĩs. Prima auis eſt gallina:cuius eſus ſiue comeſtio nature humane cõueniẽs eſt. Haly.n.Auenzoar Auer.& me.ut dicit Cõſi.ꝑceteris laudãt pulloꝝ carnes & maxime q̃ nõdũ ꝑpit & galli q nõdũ calcauit. Sunt.n.facilis cõuerſionis in ſanguinẽ & ſupfluitatũ paucaꝝ:ꝓprietatẽ mirabilẽ hñtes ĩ tẽpãdo cõplexionẽ & humores cuius brodiũ optima leproſis eſt medicina. Et de carne gallinaꝝ dicit Aui.ii.can.c.de gallinis & gallo:& caro gallinaꝝ q̃ ſũt pulle ĩtellectu augmẽtũ efficit:clarificat uocẽ & augmẽtat ſperma.Et melior gallina ſecũdũ eũ ibi ẽ:q̃ nõdũ parit oua.

Secũda auis est capo siue gallius castratus:cuius carnes ponit Cõsi
drĩa.lxviii.inter laudabiliores carnes.Et carnes istas & silr priores
digerit stomachus a ꝓprietate.Tertia auis est tur͛ q̃ ẽt est boni nutri
mẽti & bonũ generãs humorẽ cuius carnẽ Auic.ii.can.c.de carne
sũme laudat dicẽs.Volucris qdẽ caro melior nõ est quã alduragi.i.
turturus & gallinaꝝ & subtilior caꝝ & nõ sunt cũ nutrimẽto car/
niũ alcubegi.i.ꝑdicũ &c.Quarta auis secũdũ aliquos est sturnus:
& ista auis debet comedi in iuuẽtute:& est auis nota teutunice eyn
spree.secũdũ alios est starna:quã Rasi.iii.almã.ꝑceteris uolatilibus
laudat dicẽs:starne caro oi carne auiũ leuior inuenit͛ atq; his q sub
tili uolũt custodiri regimine cõuenientior. Et põt ꝑ starnã intelligi
auis magna uelut anser grisea cinerea:cuius caro laudabilis est ma
xime cũ iuuenis fuerit:& isto mõ ĩtelligit Ali.ꝓferẽs istã carnẽ aliis
Vel põt ꝑ starnã ĩtelligi maneries ꝑdicis parue quã moyses uſ ĩtelli
gere iudeis inquiẽs:silr starne nõ uident͛ pro dño nr̃o:qa uẽtrẽ cõ/
stringũt.Et istã ꝓprietatẽ alii attribuũt ꝑdicibus carnes.n.ipsaꝝ uẽ
trẽ cõstringũt teste.Ra.iii.almã.Quinta auis est colũba:q̃ est auis
nota cuius caro est colerica.Et de colũbis dicit Ra.loco ꝑall͛.Colũ/
be uemẽtis sunt caliditatis q̃ sanguinẽ ĩflamatũ generãt & cito fe/
bricitare faciũt.Et ergo aptius columbe comedi debẽt ĩ pastilis cũ
uuis acerbis q̃ assari.Per uuas.n.acerbas aufert͛ caliditas q̃ sangui/
ni inducũt.Et electiores colũbe pro esu sunt colũbe iuuenes uolare
potẽtes:qa tales sunt leuioris digestõis & melioris humoris.Pulli.n.
nõ uolare potẽtes caliditatẽ & humiditatẽ habẽt supfluas q̃re gros/
sos generãt humores.ut uult Aui.ii.can.c.de colũbis.Antiq̃ uero co
lũbe & eaꝝ caro ꝑꝑ caliditatẽ nimiã & siccitatẽ & digestionis diffi
cultatẽ sunt euitãde.Et silr ẽt turtures antiq̃.Sexta auis est q̃stula q̃
ab aliq̃bus noiat͛ coturnix:qa q̃stula ẽ nomẽ onomatopeion.s.fictũ
a suo sono.Et caro ista secũdũ aliquos ẽ subtilis substãtie:bonũ ge

nerās humoré & multū cōpetit sanis cōualescētibus. Secūdū ysaac tū coturnices ceteris uolatilibus sunt peiores nec nutrimēto: nec digestioni laudabiles: qa ex comestione carnis eaꝝ timet spasmus & tethanus: put ēt uult Aui. ii. can. c. de eis. subiūgēs rōnē. s. qa i substātia carniū eaꝝ est uirtus faciēdi hmōi accidētia narrata. & sic nō pueniūt illa accidētia ex eo solo qa coturnices comedūt elleboꝝ. Et hinc est ꝙ gallici comedunt coturnices cū molli & pingui caseo: & īde faciūt pastilla. Pōt tñ p coturnicē itelligi alia auis a pdicta. pdice maior. eiusdē fere coloris cū rubeis pedibus & rostro saporis delectabilis. dicta coturnis ytalica līgua. Et isto mō Rasis. iii. almā. accipit coturnicē qñ pfert carnes eius post carnes starne alioꝝ uolatiliū carnibus: Septima auis est merula. q̄ est eiusdē quātitatis cū sturno: sed est ad nigredinē tēdēs. & hēns rostrū subrubeū. & silr debet comedi iuuenis. Octaua auis est phasianus. i. gallus siluestris. q̄ ab oibꝰ medicis enumerat iter aues laudabilis carnis. Caro. n. talis auis nature humane est cōueniētissima. & est cibus principū & magnatū. Cōciliator. n. loco pall. dicit. siluestriū uero laudabiliores sūt phasiani ad sanitatē & ad robur. Et fortassis ēt uniuersaliter domestici cū gallinis ppinqssimi & eiusdē fere speciei sintq; illis siccioris aeris & alimēti ac exercitii amplioris. Nona auis est ethigoneta: q̄ est auis parua ad modū pdicis. sed longū rostrū habēs. cuius caro est optima. Decima est pdix cuius caro scdū Aui. ii. can. c. de cubegi est de subtilioribus carnibus ipinguās: qa multū nutrit. cor abstergēs ydropisi & stomacho cōferēs & augmētū i coitu faciēs: ueꝝ est tñ ꝙ stringit uētrē. Et istā carnē Gal. iii. alimē. c. x. Et octauo de igenio. c. ii. pfert oibus aliis uolatiliū carnibus. Et dr de ista carne ꝙ si assidue comedat maxime cōfert memorie. Vndecima est frigellus: & est auis comedēs racemos: uelociter uolās: silis sturno: sed meliotis nutrimēti quā sturnus: & multe tales inueniunt ubi sunt uinee:

& inebriant̃ ex esu racemoꝝ:& melior ẽ caro eaꝝ circa festũ oĩum sctõꝝ. Duodecima est orix. Et est secũdũ aliquos gallina siluestris siue gallina phasiani. Vel secũdũ alios est gallina aq̃tica.i.natãs ĩ aq̃: & siue sit femina phasiani siue gallina aq̃tica:eius caro est boni nutrimẽti. Decimatertia est tremulus & est auis cõiter stans ꝓpe mare minor quã gallina:sed est auis fusca alte clamãs & uelocissime uolat:& qñ ambulat sup̱ terrã cauda eius semp̱ tremit:& ió dr̃ tremulus:& hẽt sup̱ caput eius longas plumas. Et nõ est parua auis:longã hẽns caudã:q̃ a medicis uocat̃ cauda tremula. Vltima auis est amarellus:& ẽt est auis sil̃r existẽs in aqs:sil̃s anete:sed ea minor. Et generaliter loquẽdo inter aues comestibiles plus laudant̃ ille q̃ uolatu uelociores sunt. Et sicut carnes p̄dictaꝝ auiũ sunt laudabilis nutrimẽti:& facilis digestionis:ita ẽt repiunt̃ carnes aliquaꝝ auiũ illaudabilis nutrimẽti:difficilis digestionis:& inequalis cõplexiõis. sicut sunt carnes anseꝝ & pauonũ & malardoꝝ:& uniuersaliter auiũ habẽtiũ collũ longũ & rostrũ longũ degẽtiũ ĩ aqs:& carnes passeꝝ q̃ sunt calidissime:& a tẽpamẽto lõgissime:& multũ excitãtes coitũ. Circa electionẽ uero carnis uolatiliũ sciẽdũ est:ꝙ secundũ diuersas laudabilioris nutrimẽti ꝓprietates ac eius qd̾ nutrit̃ sanitatis uel roboris intẽtionẽ:carnes laudant̃ uarie: Vñ Gal. respiciẽs facilẽ alterationẽ & subtilitatẽ ĩ carnibus pdicũ p̄fert easdẽ. Ra. uero cũ ysaac respiciẽs subtilitatẽ starne ac leuitatẽ ip̄am ceteris p̄tulit. Isaac ẽt secũdũ diuersas intẽtiones carnes uolatiliũ laudauit diuersas. Aui. uero laudauit carnes turturꝝ p̄ceteris:uel qa respexit ad ꝓprietatẽ qua roborãt & cõfortãt ĩtellectũ:uel qa ĩ terris eius est ipsaꝝ tãta bonitas q̃ nõ est ĩ aliis terris:sciẽdũ est insup̱ ꝙ carnes uolatiliũ plus cõueniũt quã carnes quadrupedũ his q relicto exercitio corp̱ali uocãt cõsiliis studiis & cõtemplationibus:qa digerunt̃ facilius aliis:iuxtã illud Gal. iii. alimẽ. Digestibilior est tamen hec caro uolatiliũ aĩaliũ

& maxime pdiciũ:& generant sanguinẽ claꝝ:mundũ:spumosum:
mentis exercitiis & eleuationi intellectis aptum.

Hic ponunt̃ .ii. accidẽtia ex quoꝝ noticia attẽdit̃ electio pisciũ.

Si pisces molles sunt:magno corpore tolle
Si pisces duri:parui sunt plus ualituri

Vñ pisces aut sunt duri aut molles.si molles sunt tũc seniores sunt eligibiliores.Cuius cã est ista:qa mollicies ꝓuenit ex humiditate q̃ i iuuene pisces idigesta est:& i sene plus digesta:& sic i iuuẽtute tales pisces sunt generatiui fleumatũ:sed senes minus & sic patet ꝙ anguilla senior sanior est iuuene:secundũ quosdã.si uero tales pisces sunt duri:tunc iuuenes sunt saniores.i. digestibiliores:cuiusmodi sunt lucii & ꝑce:duricies enim inquantũ huius resistit digestioni:& istã sententiã ponit Aui.ii.can.c.de piscibus dicens. Et eligit̃ quidẽ ex piscibus durã carnem habentibus ille qui est minor:& ex habentibus mollẽ carnem ille qui est maior ad terminum aliquem.

Hic tangunt̃ .x. pisces eligibiles pro nutrimento nature humane: quoꝝ.

Lucius & parca saxaulis & albica tenca.
Sornus plagicia cũ carpagalbio truca.

Primus est lucius:qui est piscis notus:& dr̃ eẽ tyrãnus pisciũ:qa nõ solũ deuorat pisces alterius speciei:sed ẽt eiusdẽ speciei cũ eo:uñ uersus.Lucius est piscis rex & tyrãnus aquaꝝ.aquo nõ differt luciꝰiste paꝝ.Est ẽt piscis dure carnis & natatu uelox. Secũdus est parca:a parco parcis:ere:dicta ꝑ cõtrariũ:qa nulli pisci parcit:imo irata uulnerat alios pisces suis squamis quas hẽt supra dorsum:nec cã audet euadere lucius:imo ut narrat Albertus de naturis aĩaliũ:est naturalis amicitia parce & lucii.Lucius.n.lesus ab alio difficulter sanat̃:sed lesus q̃rit parcã q̃ uidẽs eũ lesum tãgit & lenit uulnus lucii:sic

lucius sanať:& est parca siľr piscis dure carnis notᵘˢ:teutonice eyn/ baers. Tertius piscis est saxaulis uel saxaulus piscis marinus:apud gallicos dictᵘˢ sola. Alii dicũt q̄d est piscis teutonice eyn tunghe:& est piscis multũ sanus iter pisces marinos. Quartus est albica:teu/ tonice & uitinc:& est piscis marinus. Quintus est tenca q̄ ē dulcis piscis aq̄ notus:pellē habēs lubricā atq̧ uiscosam ad nigredinē ten/ dens:sed eius caro est dura.uñ ab istis tribus piscibus q sunt luciᵘˢ parca & tenca post eoꝝ coctionē auferť pellis. Et dř iste piscis.teu/ tonice eyn tinche. Sextus est sornus:& est piscis minimus marinus albus ad quãtitatē medie ꝑtis medii digiti quo ad longitudinē.qui comediť cũ capite & spinis.& dř teutonice eyn gaernaert. Septimᵘˢ est plagicia & est piscis marinus notus.latus.hñs i una ꝑte sue pel/ lis maculas rubeas.& pellis est tota alba curuũ os habens.teutonice eyn blaryſ scol. Octauus est carpa q̄ est piscis dulcis aq̄ notus.mul/ tũ tñ de se est uiscosus.sed a magnatibus decoquiť i uino:& sic ab eo tolliť eius uiscositas. Nonus galbio:& est piscis marinus notus a qbusdā dictus rogetus:teutonice eyn rotbarth:& est piscis dure car nis & sanus. Alii textus habēt gouio:& est piscis paruus dulcis aq̄ ad longitudinē unius digiti longi:& est rotũdus & suauissimus:gal lice gouion. Vltimus est truta q̄ est in carne sĩľs salmoni:nec tñ est salmo & est longus & nõ grossus. Et capiť i magnis fluuiis & ꝑmit tit se fricare i aq̄:& sic capiť:& ex eo fiunt pastilla cũ sp̄ebus:& est piscis ualde ꝑciosus:gallice trutes. Circa electionē uero pisciũ sciē/ dũ est primo ꝙ pisces respectu carniũ:ceteris paribus:minoris sũt nutrimēti:& facilis digestionis & nutrimētũ eoꝝ ē pluriũ supflui tatũ:& fleumaticũ & frigidũ & humidũ:& minus mãsiuũ:& sunt ad digerēdũ duri & longã faciũt morā i stomacho. Et qa i eoꝝ di/ gestione laborat stomachus:& iterdũ corrũpunť i stomacho & q̄lĩ tatē quādā suscipiũt putredinalē;sitim generãt:Et ut sit ad unũ di/

tere:carniũ laudabiliũ nutrimẽtũ melius est nutrimẽto pisciũ. Se/
cũdo sciẽdũ est ꝙ pisces marini sunt meliores i regimine sanitatis
ceteris paribus:piscibus aq̃ dulcis:eoꝝ.n.nutrimẽtũ est minus sup
fluũ & nature carniũ magis ꝓpinquũ. Sed qa ceteris paribus:pisces
marini sunt duri oris carnis piscibus aq̃ dulcis:iõ sunt difficilioris
digestionis & resolutiõis & pluris nutrimẽti & purioris. Veꝝ est tñ
ꝙ in egris magis cõferũt pisces aque dulcis:pp debilitatẽ digestiue
eoꝝ. Tertio sciẽdũ ꝙ i piscibus tã marinis quã aque dulcis eligẽdi
sunt quoꝝ caro est alba nõ uiscosa:sed frãgil' nõ multũ grossa:sed
subtilis:nõ grauis odoris:sed suauis:nec cito putrefactiõis:sed suffi
ciẽtis durationis.nõ mali coloris sed boni:& quoꝝ habitatio nõ est
in lacubus stagnis nec i locis sordidis:nec i aqs hñtibus malas her/
bas. Et eligẽdi sunt nõ ualde iuuenes nec ualde magni:& q sunt ue
locis motus & pauce uiscositatis. Et si sint pisces marini eligẽdi sũt
q capti fuerũt i fluminibus multũ distãtibus a mari:& hoc ceteris
cõditionibꝰ bonis suppositis. Itẽ suppositis ꝑdictis cõditionibꝰ quã
to pisces sunt squamosiores:tãto sunt meliores. Et silr intelligit' de
spinis:qa spine multe & squame sercãt puritatẽ substãtie piscis. Itẽ
inter pisces marinos meliores & puriores sunt q capti & nutriti sũt
in mari ꝓfundiori & magis agitato:ad qd est cursus pluriũ fluuio
rũ. Et ergo capti i mari septẽtrionali qd magis est agitatũ & magis
tẽpestuosiũ & uelocioris fluxus & influxus meliores sunt captis in
mari mortuo uel meridionali. Et silr itelligẽdũ est de piscibus dul/
cis aque nã ceteris paribus quãto aq̃ est ꝓfundior & mobilior tãto
piscis i ea nutritus est melior. Et de his sufficiẽter eligi põt q pisces
sunt uitupabiles & q laudabiles:sunt:pisces.n.bestiales sicut porcus
carnis marinus:delphin:morua:nõ multũ cõpetũt i sanitatis regi/
mine. Sunt n.difficilis digestionis & grossi humoris & multe sup/
fluitatis:nec i carnibus ꝑdictoꝝ pisciũ apparent cõditiones supius

numerate:puta:albedo subtilitas &c.Et si hos pisces & cõsiles comedi cõtingat nõ stati sũt coquẽdi & comedẽdi postquã capti sũt: sed obseruãdi sunt p aliquos dies quousq; coꝝ carnes mollescant & tremiscãt sine substãtie corruptione.Et ẽt p̃dicti pisces meliores sũt semi salsi quã recẽtes aut pfecte salsi.Inter alios aũt pisces marinos cõsideratis cõditionibus supradictis laudabiliores uident̃ rogetus & gornatus siue gornus.Nã eoꝝ caro & substãtia est purissima. Et post hoc plagicia & sola.sed hoꝝ caro est magis uiscosa & nimis frãgibilis & minus alba & magis grossa & minus subtilis:nec hoꝝ sapor aut odor est ita delectabilis:& forte piscis merlẽgẽdus est laudabilior post rogetũ.Nõ ẽ.n.tãte grossiciei & uiscositatis sicut plagicia & sola:& eius substãtia est satis frãgibilis sed cõsideratis sapore & odore cũ colore & substãtie puritate & mollitate deficit ĩ bonitate a rogeto & gornato:& silr ĩtelligat̃ de allece.Et morua iuuenis satis appropinquat p̃dictis ĩ bonitate cõsideratis p̃dictis cõditionibus:est tñ grossior & uiscosior p̃dictis piscibus.salmones aũt & turboti & maquerelli multũ deficiũt ĩ bonitate.sunt.n.multũ grossiores & uiscosiores & ad digerẽdũ difficiliores & magis supfluitate pleni.uñ cõpetũt nisi exercitãtibus fortibus iuuenibꝰ cũ qbusdã salsis eoꝝ uiscositati grossiciei & frigiditati repugnãtibus;Inter pisces aũt dulcis aq̃ cõsideratis p̃dictis cõditiõibus:parca & lucius mediocris:primũ gradũ bonitatis obtinẽt supposito q̄ sint pingues:deide uẽdosia:& deide lopia:& quãuis carpa sit squamosior p̃dictis tñ nõ hẽt carnẽ adeo albã & frangibilẽ & subtilẽ sicut lucius & parca:& sepius reperit̃ ĩ stagnis:& uniuersaliter ceteris paribꝰ meliores sũt pisces dulcis aque q capiũt̃ ĩ aq̃ petrosa currẽte uersus septẽtrionẽ ꝓfunda:multe agitationis:ad quã nõ cõfluũt sordicies ciuitatũ:ĩ q̃ ẽt nõ sunt herbe male.Cancri aũt fluuiales & marini multi sũt nutrimẽti:& nõ facile ĩ stomacho corrũpunt̃:ueꝝ sunt difficilis dige

stionis: sciendũ est insup ꝙ pisces recẽtes corpus humectãt & lac & sperma multiplicãt & multũ cõpetũt colericis: & nõ sunt comedẽdi pisces post forte exercitiũ uel fortẽ laborẽ: quia tũc de facili in stomacho corrũpunt: & caueant ab usu pisciũ hñtes stomachũ debilẽ uel malis humoribus plenũ. Amplius sciendũ ꝙ pisces grossi semi salsi meliores sunt q̃ recẽtes pisces: & saliti multi tpis nõ sunt boni: Itẽ nõ sũt comedẽdi pisces & carnes simul: nec pisces & lacticinia: nec sunt comedẽdi pisces post alios cibos. Itẽ pisces laudabiles paꝝ saliti & in pauca quãtitate sumpti reuocãt appetitũ & ipsum corroborant si quis habuerit appetitum ad eos

Vocibus anguille praue sunt si comedãtur.
Qui phisicã non ignorant hec testificantur
Caseus anguilla nimis obsunt si comedãtur
Ni tu sepe bibas & rebibendo bibas

Hic autor subdit qđ anguilla est piscis insanus maxime nocẽs uocibus: & hoc ꝑbat sermone medicoꝝ & naturalẽ philosophiã studentiũ: & rõ est: quia anguilla ẽ piscis limosus uiscosus & maxime opilatiuus: & multũ deficit a cõditionibus boni piscis prius narratis in parte ꝑcedẽti. & qđ dictũ est de anguilla ẽt intelligẽdũ est de lampreda: licet lãprede parue laudabiliores sunt anguillis & minus ꝑiculose cũ nõ sint tãte uiscositatis & grossiciei sicut anguille: ut patet ad sensum. Vñ salua reuerẽtia utentiũ isti pisces sunt ualde ꝑiculosi quãuis ori sũt saporosi. Hoꝝ.n. pisciũ ĩ aq̃ similis est generatiõ generationi serpẽtũ ĩ terra: uñ multũ dubitãdũ est: qđ nõ sint uenenosi: uñ eoꝝ capita & cauda ĩ qbus uenenũ cõsueuit eẽ: & similiter interior spina: nullo mõ sunt edenda. bonũ est ẽt ꝑꝑ caꝝ uiscositatẽ qđ submergant in uino optimo uiue & dimittant ibi quousq; mortue sint: & deĩde ꝑparẽt cũ galẽtina optimaꝝ spẽꝝ secũdũ qđ coci magnoꝝ dñoꝝ facere cõsueuerunt. bonũ est tñ qđ obuliant primo

duabus ebulitionibus in uino & aq̄:& illa abiecta decoquant̄ ad p̄fectionē:& fiat gallētina uel pastillatura uel assatura cū salsamēto appropriato:uidelicet cū salsa uiridi cū fortibus spēbus & uino in hyeme:& cū debilibus spēb9 & agresta & aceto ī estate. Cōmodosi9 tn̄ est manerie hmōi pisciū dimittere. Deinde subdit textus:q̄d casseus & anguilla multū nocēt si comedant̄:& istud intelligēdū est:si in magna quātitate sumant̄:quoꝝ cause dicte sunt de caseo ibi. Persica poma:& de anguilla nūc dicta est cā. postea dicit tex. q̄d si ista sumant̄ cū frequēti potatiōe uini malicia eoꝝ corrigit̄. & istud nō debet itelligi de uino subtili & penetratiuo nec de uino q̄d dat̄ uia potus cōductiui qa tale nō debet dari sup cibū generatiuū mali humoris qn̄ comedit̄:nec an̄ ipsum nec postq̄ fuerit digestus ut uult Aui. in. i. c. de regimine aq̄ & uini:qa tale uinū magnū nocumentū īduceret:penetrare. n. faceret humorē malū ex hoc cibo genitū usq; ad extrema corpis q forte nō sufficeret penetrare sine uini auxilio & cōductu:sed ītelligēdū est istud de uino forti nō multū penetratiuo:sepe & ī parua quātitate dato grā pmixtionis ciboꝝ. Tale. n. corrigit maliciā ciboꝝ cōfortat digestionē & digerit fleumaticos humores & frigidos:q̄re iuuat ad digestionē casei & anguille:q̄ male digestionis sunt.

Hic autor tāgit duo documēta: quorū primū est. q̄d co/

Inter prandēdum sit sepe parūq; bibendum

Si sumas ouum:molle sit atq; nouum.

medens ī prādio uel cena debet uicissim comedere & bibere multiplicādo uices bibitionis:sed pro q̄libet uice paꝝ potus sumere:& facere nō debet queādmodū bruta:q̄ totū cibū capiunt:& postea bibūt:qa si potus melius cibo pmiscet̄ & cibus exinde reddit̄ remollitus & digestionis capacior. & circa istud est sciendū q̄d triplex est potus. s. pmixtiu9 delatiuus:& sitis sedatiuus. Istud aūt q̄d dictū ē:

intelligẽdũ est de potu pmixtiõe ciboꝶ:iste.n.potus debet uicissim recipi cũ cibo.& saluo meliori iudicio non debet iste potus differri usq; ad finẽ comestionis nec debet expectari sitis. Et iste potus maxime cõpetit qñ sumunt᷑ cibaria actualiter sicca uł uirtualiter:sicut patet ĩ laborãtibus comedẽtibꝰ panẽ siccũ. Sed potus sitis sedatiuꝰ regulariter & in hoibus bñ dispositis debet differri usq; ad finẽ comestiõis tũc.n.est uera sitis pp estuationẽ cibi calidi & sicci. Nõ.n. multũ rõnabile est ꝙ simul urgeat sitis & fames:qa sunt appetitus cõtrarioꝶ.Et debet iste potus dari secũdũ plus & minus secũdũ ꝙ maior uel minor ẽ sitis.Potus uero delatiuus maxime cõpetit cõpleta prima digestiõe regulariter:& paꝶ añ horã suscipiẽdi aliũ cibũ sequẽtẽ.Et talis potus spãłr cõpetit qñ cibaria primitus sũpta fuerint grossa ĩ substãtia.nec debet expectari sitis ad talẽ potũ suscipiẽdũ.nã talis potus ꝑparat stomachũ ad suscipiendũ cibũ sequẽtẽ & iuuat trãsitũ cibi ad epar a stõacho:nec debet talis potus eẽ magne q̃titatis ut cito possit digeri.Añ.n.eius digestionẽ nõ trãsit ad epar. Et istud ueꝶ ẽ nisi talis potus delatiuus fuerit aq̃.ĩ q̃ nõ oportet expectare digestionẽ añ penetrationẽ eiꝰ ad epar.Regulariter aũt potus cõueniẽs delatiuꝰ aut ẽt pmixtiuus nõ debet eẽ aq̃:sed uinũ uł aliqd ꝓportionabile uino:puta ceruisia uł cerasiaꝶ uel pomeriũ uel mellicratũ uł aliq̃d siłe qbꝰoĩbꝰuinũ ẽ meliꝰ.Sciẽdũ secũdo ꝙ q̃to cibꝰ ẽ grossior & siccior & frigidior:tãto potꝰ pmixtꝰ & delatiuus debet eẽ maior:& ecõuerso quãto cibus est calidior subtilior & humidior:tãto potus delatiuus & pmixtiuus debet eẽ minor. Et quãto cibus est grossior & frigidior & digestioni inobediẽtior:tãto uinũ pmixtiuũ uel delatiuũ debet eẽ subtilius & fortius.Et quãto cibus est subtilior calidior & digestibilior:potus debet esse debilior: uel uinũ debilius. Vñ fortius uinũ bibẽdũ est tã cũ carnibus bouinis q̃ pullinis:& fortius bibẽdũ ẽ cũ piscibus q̃ carnibus regłariter:

Secūdū documētū est ꝙ sumens ouū debet ipsum sumere qn̄ est molle & nouū: cuius cā dicta est supra.

Hic ponit unū notabile documētū de piscis: & ē ꝙ pisa aliquo mō laudātur: & aliquo mō uituperant. Laudant .n. qn̄ comedunt ablatis corticibus. Vitupant uero qn̄ comedunt cū corticibus & pellibus: qa tūc sūt īflatiua. Et ergo nō est artificiale ea comedere simul cū cortice qa medullaꝝ & corticū nature discordāt. Alteꝝ .n. laborat ut soluat & exat: alteꝝ obuiat ut cōstringat: ut dicit Isaac ī dietis uniuersalibus: q̄re ī corpe fit motus agitatiuus inducēs torturā & īflationē. Et istud nedū ueritatē hēt de piscis: ueꝝ ēt de oībus leguminibus: sicut fabis faceolis: lētulis & similibus. Et spāliter de hn̄tibus multū corticē sicut fabe & cicera nigra: Cortex ēt in oībus est peioris nutrimēti quā medulla: Et circa istud est sciēdū ꝙ est una maneries pisoꝝ alboꝝ rotūdoꝝ hn̄tiū corticē exteriorē ualde paucū & subtilē: & ista pisa securius pn̄t comedi cū cortice q̄ alia: q̄uis melius sit ꝙ depurent a cortice: Et qa dictū p̄cedēs ueritatē hēt de oībus leguminibus: Sciēdū ē ꝙ legumina recētia minus habēt de cortice: & ī eis minor diuersitas ē inter corticē & medullā & facilius digerunt. Et iō dicūt aliq ꝙ magis cōpetūt corpibus sanis: sed nō est ita qa legumina recentia sunt plurimaꝝ supfluitatū & corruptibilioris substātie: q̄re minus cōueniūt corpibus sanis. Et iō pro ueritate tenēdū est ꝙ legumina sicca depilata a cortice exteriori sunt saniora quā recētia nō depilata: sed uiridia sunt saniora siccis nō depilatis. Sciēdū ulterius ꝙ qa oīum leguminū substātia est inflatiua & difficilis digestionis & eoꝝ nutrimētū malū nō cōpetit ī regimine sanitatis: sed brodiū siue deco-

Pisam laudare decreuimus ac reprobare
Pellibus ablatis est bona pisa satis
Est inflatiua cum pellibus atq; nociua.

ctio ipsorum coueniēs est:qa eorum decoctio uētris est subductiua.i.laxatiua.urine ꝓuocatiua:& uenarum deopilatiua:uñ satis couenit tpibus ī qbus hoīes utunt̃ cibis grossis & opilatiuis:puta tpe ieiuniorum. In isto.n.brodio siue ī ista decoctione coueniēter facta nō sunt nocumēta q̄ sunt ī substātia:uñ ī ea nō est īflatio:nec difficultas nutritionis & digestionis:nec malicia nutrimenti. Fit aūt ista decoctio p istū modū. In sero.n.ponunt̃ cicera uel pisa in aq̄ feruēti & in eadē longo tpe manibus cōfricant̃.deinde p̄dicta aqua tota nocte tēpet̃ & in eadē sequēti nocte buliant duabus uel tribus bulitionibus:& postea colet̃ & colat̃a reseruet̃:& appropinquāte hora refectionis p̄paret̃ cū cynnamomo & croco & aliq̄tulū uinū addat̃:& deinde unico feruore buliat & spumet̃ ī principio refectiōis. Et brodiū seu purenta cicerum & pisorum rotundorum alborum est melius & couenientius & nature amicabilius:& similiter eorum substantia.

Lac ethicis sanū caprinū post camelinum.
Ac nutritiuum plus omnibus est asininū.
Plus nutritiuū uaccinū sic & ouinum
Si febriat caput & doleat nō est bene sanū

Hic ponūt̃ q̄dā documēta circa electionē lactis. Primū est q̄ lac caprinū est sanū ethicis.i. cōsūptis & maceratis uł habētibus febrē ethicā. Et istđ uult Aui.ii.can.c.de lacte dicēs. Lac caprinū & lac asininū sunt bona ethice. Et idē uult.iiii.trac.in.c.de rememoratiōe medicinarum humectātiū ethicos. Et rō ēt ē:qa lac caprinū est tēpatum secūdū Aui.ii.cano.c.de lacte & etiā multi nutrimēti:ut uult hic tex. Et post istud lac ualet camelinū. Istud.n.subtilē est multe aquositatis & humiditatis:q̄re pōt humectare eos:uerum est tñ q̄ istud lac ꝑꝑ suā nimiā humiditatē parum nutrit:q̄re minus eis couenit quā caprinū:istud tñ lac camelarum & maxime nouiter fetarum cōfert ydropisi ualde & patiētibus dolorē in epate.& renouat epar

secūdū Aui.ii.can.c.de lacte. Secūdū documentū est q lac asininū plus ceteris lactibus ethicis cōuenit. Et istud uerꝝ est cōpādo lac asininū ad lac alioꝝ brutoꝝ:qa lac asine declinat ad frigiditatē & humiditatē:& est subtilius & citius penetrās & tardius coagulabile q̄ lac alioꝝ brutoꝝ secūdū Gal.vii.de ingenio.c.vii. Et istud idē uult Aui.in.iiii.loco pall.dicēs. Et nō ē lac post lac mulieris sicut lac asine. Et prius dicit. Et ꝓprie lac asine eradicat ethicā si fuerit ei eradicatio. Cōparādo tn̄ lac asine ad lac mulieris minus conuenit. Lac.n. mulieris sugēdo sumptū cōueniētius est oibus:ut uult Auic.in.iiii. loco pall. Et rō est:qa lac humanū siue muliebre subtilius est frigidius & humidius:& nature humane magis sile:uelocius penetrans: citius digestū & magis nutriens. Et debet istud lac dari ethicis q̄tū possibile est mulieri magis ꝓpe lectū īfirmi & ei ꝓtinus sine mora administrari ne ab aere corrumpat᷑. Et circa istud sciēdū est q nō semp cōuenit ethicis lac mulieris aut asine:īmo ī aliqbus casibꝰ lac acetosū siue ebutiratū est utilius ethicis quā lac mulieris aut asine. Q uoꝝ primus est qn̄ cū ethica est solutio uētris. Secūdus est qn̄ ē suspitio de coagulatione lactis ī stomacho uel de ardore uehemētis febris:uel qa stomachus de se est colericus ut lac in colerā cōuertat. Tertius est qn̄ cū ethica cōpilat᷑ putrida p̄cipue qn̄ in īterioribꝰ nō fuerint multe opilationes. Nā lac acetosū restringit uētrē:& nō faciliter colerizat᷑:qa priuatū ē butirositate:p quā faciliter lac īflāmat᷑: nec ī putrida febre:qa cito putrescit pp eādē cām. Q uartus ē si stomachus fuerit sordidus:tūc.n.lac ī eo facile corrumpit᷑. Q uintus si ethicus abominet᷑ lac dulce & ītegrū:& nō acetosū siue ebutiratū. Tertiū documētū est q lac uaccinū & ouinū sunt magis nutritiua: qa pinguiora & grossiora sunt aliis:ut dicit Aui.ii.can.c.de lacte. Et ibidē de lacte uaccino dicit lac oīs aīalis cuius p̄gnatio ꝓlixior est p̄gnatione mulieris est malū:q̄ pp ꝓportionabile est illud qđ ꝓximū

est sicut uaccinū. Ra. uero ī almā. c. de lacte dicit. Vaccinū. n. lac oī lacte cuiusq; aīalis alterius grossius iudicat᷑: q̄d ēt oībus sui corpib⁹ pinguedinē adipisci uolētibus cōueniētius existit. Quartū documē tū est ꝙ lac nocet hn̄ti febrē & dolorē capitis. Cui⁹ cā dicta ē supra ibi. p̄sica poma pira.

Lenit & humectat soluit sine febre butirum — Hic autor ponit ꝓprietates butiri q̄s ipsum īducit ī corpe humāo. Prima est ꝙ butiꝝ lenit uētrē siue mollificat atq; lubrificat: hāc ꝓprietatē facit sua unctuositate. Secūda ꝓprietas ē ꝙ butiꝝ est humectatiuū: qa ex melioribus p̄tibus lactis cōpositū est & ita sibi cōuenit humectare sicut & ipsi lacti a quo extrahit᷑. Tertia est ꝙ soluit uētrē. i. est ꝓuocatiuū secessus: & hoc lac facit: qa lubricitatē īducit ī testinis. Et istas ꝓprietates eius ēt ponit Aui. ii. can. c. de butiro. Et īducit butiꝝ istas tres ꝓprietates ī corpe nō febricitāte. Nociuū tn̄ est corpi febricitāti: qa butiꝝ sola unctuositate de facili īflāmat᷑: & ī febricitāte calorē augmētat. Circa istud sciēdū ꝙ licet butiꝝ inducat p̄dictas ꝓprietates rōne tn̄ sue nimie humiditatis & unctuositatis nō cōpetit uia cibi spāl'r ī q̄titate notabili. Primo. n. si q̄s eo utat᷑ ī q̄titate notabili abominationē īducit & facit cibū sup̄natare ī orificio stomachi: & uentrē plus debito laxat & uomitū īducit. Nullo ergo mō butiꝝ est comedēdū uia cibi ī q̄titate notabili: & spāl'r nō comedat᷑ post alios cibos: sed ad cōdimētū cibarioꝝ satis cōuenit.

Incidit atq; lauat penetrat mūdat quoq; seꝝ — Hic ponunt᷑. iiii. ꝓprietates seri. i. aq̄ lactis: quaꝝ prima ē ꝙ seꝝ est īcisiuū siue subtiliatiuū. Secūda ē ꝙ est lauatiuū. i. abstersiuū. Tertia est ꝙ est penetratiuū: & ista seq̄tur ex prima. Quarta est ꝙ seꝝ est mūdificatiuū. i. solutiuū siue purgatiuū. Et tres istaꝝ ꝓprietatū narrat Aui. ii. can. c. de lacte: dicēs ꝙ aq̄

eius.s.lactis est subtiliatiua lauatiua & solutiua & i ipsa nō est mordicatio.Ra.uero in almā.dicit ꝙ serꝝ colerā rubeā expellit:scabiei quoq; atq; pustulis:nec nō eis pustulis q̄ in facie nascunt᷑.hycterICIE etiā:atq; ei cui fortis uini potus nocuit.auxiliū prebet.

In hoc tex.autor duo facit.Primo ponit.iiii.ꝓprietates casei:Quarꝝ prima ē ꝙ caseus ē frigid⁹.i.

Caseus ē frigidus stipās grossus quoq; dur⁹
Caseus & panis bonus est cibus hic bn̄ sanis
Si nō sunt sani tunc hunc nō iungito pani:

frigide nature & istud ītelligēdū est de caseo recēti:q est frigidus & humidus:& nō de ueteri q est calidus & siccus.ut uult Aui.ii.ca.c. de caseo.uel pōt ītelligi de caseo q fit ex sola coagulatōe lactis absq; alicuius alterius rei cōmixtione.Repit᷑.n.caseus calide nature calefaciēs stomachū ac linguā mordicās ex cōmixtione rerꝝ sibi admixtarꝝ:sicut est aliqs caseus uiridis q si ī magna quātitate sumat᷑ multū calefacit corpus.Secūda ꝓprietas est ꝙ caseus ē stipās.i.cōstipatiuus siue durꝝ uētrē efficiēs.Et istud maxime hēt ueritatē de ueteri & multū coagulū habēte.Tertia ē ꝙ caseus est grossus.i.grossi humoris generatiuus:qđ ueritatē hēt de oī caseo:qa oīs caseus ex grossiori & terrestriori ꝑte lactis fit.Quarta est ꝙ caseus est durus.i.duriciē uētris efficiēs.Et ista pōt eē eadē cū secūda. Deinde dicit tex. ꝙ caseus q̄uis solus sūptus sit īsanus:ex quo male digestionis est.ut ꝑdictū ē:tn̄ si ī modica q̄titate misceat᷑ pani:cū ipso pane digestibilis fit.alias nō:& istud ueritatē hēt ī corpe sano.ī egro aūt nō.Et de caseo prius dictū est ibi.Nutrit & impinguat.

In hoc passu autor fingit ꝑsonā loquētē ī spē casei cōtradicētes usū casei

Ignari medici me dicunt esse nociuum
Sed tamen ignorant cur nocumenta feram
Languenti stomacho caseus addit opem.

Si post sumat terminat ille dapes
Qui phisicā non ignorant hec testificantur

esse insanū. Et dicit loquēs ī psona casei: Ignari medici.i.medicinā ignorātes dicūt me caseū esse nociuum supple uniuersaliter ignorāt cām cur nature humane nocere dicor. Et post hoc tāgit autor duas utilitates sumptionis casei. Prima utilitas est q caseus cōfert egrotāti stomacho. Et circa istud est notādū q si oīs caseus cōfert opē oī stomacho languētiū: sed in certis casibus oīs caseus nocet. s. stomacho rare texture: & oī stomacho debilitato ex longa egritudine: sed case9 recēs & nocu9 nō multe uiscositatis opē cōfert stomacho calido: qa teste Ra. in almā. adustionē & caliditatē eius reprimit & stomacho ēt sicco cōfert pp eius humiditatē. Et talib9 stomachis multū nocet caseus antiquus siue multū acutus uel multū coagulū hñs. Sed stomacho hñti multa fleumata eius pelliculis adherētiā multū cōfert caseus antiquus uel multū coaguli hñs: qa talis sui acuitate fleuma incidit & abstergit. Sed tali stomacho maxime nocet caseus recēs & mollis. Et sic patet q in aliquo casu caseus semp nocet & in aliquo nō: & q aliqñ caseus recens pdest & aliqñ uetus. Secūda utilitas est qđ caseus sumptus post cibū terminat ipsum: qa facit cibū descēdere ad illū locū in quo uiget digestio. s. ad fundū stomachi. Et istud totū sciūt q uerā sentētiā medicine habēt. Et de caseo acuto dicit Ra. ī almā. Verūtñ cū post comestionē pua ex eo gustat quātitas os stomachi corroborat: sacietatē quoq; nimiā atq; fastidiū q̄ ex dulcibus & unctuosis nutriētibus in ore stomachi proueniūt aufert.

Inter prandendū sit sepe parūq; bibendum
Vt minus egrotes nō inter fercula potes

Hic ponit. ii. documēta. Quorꝝ primū est q prādēdo. i. comedēdo aliqs debet uicissim post sumptū paꝝ & sepe bibere: ita

q̄ nō debet primo totū cibū sumere.& postea potū. Et istū uersum primū aliq nō habēt:qa reuera idē uersus ī forma prius expositis ē. Secūdū documētū est qđ inter duas comestionis sicut inter prādiū & cenā debemus pro posse potū euitare:& hoc si cibus sumptus in stomacho nōdū fuerit digest⁹:nisi magna necessitas assit:qa talis potus sumptus īpedit & interrūpit digestionē cibi primo sumpti:cibū facit indigestū de stomacho descēdere:atq; appetitū deiicit circa cibū in cena sumēdū & corpus grauat:& ad dispositionē ī q̄ hō neq; sanus neq; eger est īclinat siue ad dispositionē preueniētē febrem.

Hic autor innuit qđ cena debet īcipi a potu. Et aliq expo

Vt uites penam de potibus incipe cenam

nunt metrū istud. Si tu uis uitare penā.i.infirmitatē:prius potes in principio cene anteq̄ comedas:sed ista expositio nō ualet qa secūdū medicos regularius est a cibo cenā incipe quā a potu. Et quāuis iste liber directus sit anglicis:ipsi tn̄ hāc sententiā nō obseruāt:qa regulariter q̄cūq; hora diei potū sumūt p̄ponūt morsū panis:iō aliter pōt exponi uersus iste accipiēdo potū pro cibo liqdo & facile digestibili:sicut accepit Ipo.potū.ii.pti.ampho.ibi:facile ē repleri potu quā cibo:ita qđ sensus istius uersus sit q̄ melius ē cenā incipe a potu.i. cibo liqdo & facile digestibili:Cuius rō est qa si cibus liqdus & facile digestibilis post sumat̃ cū ī nocte supueniēte fortificet̃ calor digestiuus cibus liqdus & facile digestibilis longo tpe erit digestus añ grossum & difficulter digestibilē:& cū nō poterit hr̄e exitū pp cibū grossum nondū digestū nimis aduret̃:uel si exeat grossum secū rapiet cibū nōdū digestū plene. Melius est ergo ut iste cib⁹ liqdus & facile digestibilis prius sumat̃ ut tpe quo digestus sit exitū habeat nullo repugnante.

Hic autor ponit

Singula, post oua:pocula sume noua

Post pisces nux sit:post carnes caseus assit
Vnica nux ꝓdest:nocet altera:tertia mors est

aliqua documenta. Primũ est post sumptionem cuiuslibet oui recẽtis suppe & mollis debemus sumere potũ:maxime haustũ uini:cuius cã pót eẽ:qa ouũ recẽs & molle est optimi nutrimenti & facilis digestionis:& est de his q̃ ĩ modica q̃titate multũ nutriunt:& p̃cipue eius uitellus:ut dictũ prius ibi.oua recẽtia:sic ergo uinũ qđ est amicũ nature facit ꝙ ouũ auidius ad mẽbra trahit̃,& ad ei⁹ penetrationẽ iuuat:& cã alia ẽt pót eẽ:qa ouũ tarde ꝑ mery descendit: potus ergo uel uinũ iuuat eius descẽsũ. Secũdũ documẽtũ est post comestionẽ pisciũ debem⁹ sumere nuces loco casei:qa nux sua siccitate impedit generationẽ fleumatis qđ generari solet ex piscibus:& hinc est ꝙ in q̃dragesima ultimo dant̃ nuces. Tertiũ documẽtũ est qđ post comestionẽ carniũ debemus sumere caseũ & non nuces qa nuces nimiũ exsiccarẽt & caseus nõ:sed facit cibũ descẽdere ad fundũ stomachi quo uiget digestio:& istud est uerꝫ de caseo mediocri inter ueterẽ & nouũ.Deĩde subdit tex.ĩ ultimo uersu qđ unica nux .s.nux muscata ꝓdest nature humane & ꝓficua est:qa bonũ odorẽ oris efficit uisum cõfortat:& silr̃ epar:splenẽ & stomachũ:& maxime os eius:secũdũ Aui.ii.cano.c.de nuce muscata:sed altera.s.nux auellana uel cõis nocet.Auellana qdẽ qm̃ ĩstatiua est & generatiua uentositatũ in uẽtre ĩferiori & facit zoda & tarde est digestionis & excitat uomitũ:ut hẽt Aui.ii.cano.c.de ea.nux uero cõis:qa ẽt facit zoda & difficilis est digestionis & mala stomacho & hoc calido ꝑp eius caliditatẽ.sed tertia nux.s.nux baliste est mors.i.mortẽ inferẽs: quia ꝑ balistã hoĩes interficiunt̃.Vel pót istud intelligi de nuce mechel q̃ secũdũ Aui.ii.cano.est uenenũ stupefactiuũ q̃re mortifera ẽ.

Adde potum piro:nux est medicina ueneno

In hoc primo uersu autor dat unũ do

cumētū dicēs q nos debemus post esū piroꝝ sumere potū.s. uinū: cuius cā suffi

Fert pira nostra pirus: sine uino sunt pira uirus
Si pira sunt uirus: sit maledicta pirus.
Si coquas ātidotū pira sunt: sed cruda uenenum
Cruda grauāt stōachū releuāt pira cocta grauatū.
Post pira da potum: post pomum uade fecatum.

ciēter dicta est prius: quia pira sūt generatiua uētositatis & de ꝓprie tate colicā inducētia & sanguinē aquositate replētia: & ergo cū eis debet potari uinū: & maxime forte & calidū qđ est uētositatū carminatiuū & aquositatū cōsumptiuū q̄s inducūt pira. Secūdo dicit tex. q nux est medicina ueneno.i.remediū cōtra uenenū: ut pri⁹ dictū est ibi. Alea nux ruta. Deinde in secūdo & tertio uersibus inuit q pira sumpta sine uino sunt uenena.i.nature recētia pp cām dictā in primo uersu. Veꝝ est tñ q pira non sunt uirus.i.uenenū simplr: quia si sic comestio eoꝝ mortē induceret: & pirus ea portās eēt maledicta. Deinde i q̄rto uersu autor īnuit q pira cruda sūt uenenū.i. nocumētū inferētia: quia faciūt ebulitionē humoꝝ: colicā fleumata & scabiē: si tñ ipsa coquanť sunt anthidotū.i.medicina mō quo dictū ē supra cū uino & maxime ēt post alios cibos sumpta: quia sic iuuāt ad expulsionē fecū. Deinde i.v.uersu dicit q pira cruda grauant stomachū: quia ipsum īpediunt a digestione & inflatiua sunt: sed pira cocta releuant stomachū grauatū: & disponunt ipsum ad suā naturalitatē. Et ī ultimo uersu subdit duo. Primū est q nos debemus post piꝝ sumere potū ꝓpter causam prius dictā. Secundū est q post esum pomi debemus ire fecatū: idest ad secessum: & secū dū Aui.ii.can.c.de pomis: poma dulcia & acetosa quādo in stomacho inueniunt humorē grossum quādoqꝫ deponunt ipsum in egestione. Ratio tamē textus pōt esse: quia poma multū inflatiua sunt uentositatem generantia: que in secessu emittetur.

Cerasa si comedas tibi cōfert grādia dona
Expurgant stomachū:nucleus tibi tollit
Et de carne sua sanguis eritq; bonus

Hic ponunt᷑.iii. cōmoda ex esu cerasoꝝ ꝓueniētia. Primū est ꝙ cerasa expurgāt stomachū:& istud secūdū quosdā ueꝝ ē qn̄ siḿ cū eis nuclei terunt᷑:qa siḿ hn̄t q̄ndā uim absteriuā ac mūdificatiuā.Secūdū est ꝙ nucleus cerasoꝝ.i.arillus habet uirtutē frāgēdi lapidē renū uı́ue sice si siccus sumat᷑ uel ex eo fiat lac.Tertiū est ꝙ caro cerasoꝝ ē generatiua optimi sanguinis & cōfortās ac ı̄pinguās:& istud expimētū cōprobant᷑:qa uidemus passeres q sunt aues multū comedentes cerasa ꝙ tpe cerasoꝝ habēt epata multū maiora quā alio tpe:signū igit᷑ est:ꝙ magnificāt epar & cōfortāt:circa illud est notādū qd̄ duplicia sunt cerasa.s.grossa & parua. Grossa autē adhuc duplicia.s. dulcia & pōtica.Oı̄a dulcia & parua sunt insana de facili corruptibilia ac ı̄ corpibus faciētia uermes:grossa pontica dicunt᷑ cina:& illa sunt adhuc duplicia:q̄dā sunt rubea & mollis carnis:& talia debēt recētia comedi & ı̄ principio mēse:& habēt uim abstersiuā stomachi atq; appetitū incitādi:alia sunt cina nigra & grossa satis dure carnis & inter cetera maxime pontica:& ista debēt comedi ı̄ fine prādii siue cene:cuius cā est:qa ista sua pōticitate qn̄ ı̄ fine mēse sumunt᷑ claudūt orificiū stomachi:quo clauso digestio melior ac uelocior fit.

Infrigidāt laxant multū prosunt tibi pruna

Hic ponunt᷑ due utilitates ꝓueniētes ex esu prunoꝝ.Prima est qd̄ pruna infrigidāt corpus:& iō portegalenses ı̄ calida regiōe existētes ı̄ decoctiōe suaꝝ carniū semp cōmiscēt pruna:& maxime damascena.Secūda est qd̄ pruna laxāt uētrē & hoc est pp coꝝ humiditatē & uiscositatē secūdū Gaḿ.ii.alimen. Et istud est ueꝝ de prunis maturis.In crudis.n.q̄ non sunt matura

est stipticitas & eorum nutrimētū est paucū:ut dicit Auic.ii.can.c.de eis.Et ista secūda utilitas licet etiā multū cōueniat prunis damasce nis sicut est prima:maxime tñ cōuenit prunis armenis.i.deportatis ex terra armenia:qa meliora sunt oībus & uehemētius soluētia se/cūdū Aui.loco pall.& pro maiori declaratiōe istarum utilitatū sciēdū est qd pruna matura sunt usu & nō īmatura:pruna aūt magis na/ture cōueniētia sunt illa q̄ sunt figure oblōge habētia carnē paucā & durā aliq̄lē siccitatē declināntia & corticē exteriorē tenuē:& debēt esse i sapore nō uere dulcedinis:sed debet eē eorum dulcedo attinēs ali cui acredini:& hmōi sunt pruna damascena:talia.n.pruna īfrigidāt ut dictū est:sunt aūt multe alie maneries prunorum quorum usus nō est approbādus:sunt ēt q̄dā prunella siluestria parua q̄ crescūt in siluis & nō sunt laxatiua:sed uētris restrictiua & ex is aq̄ q̄ uētris restri/ctionē facit:debēt aūt pruna q̄ sumunt pp uētris laxationē primo poni i aq̄ frigida:tūc.n.pfectius īfrigidāt & humectāt: & colerā q̄ īueniūt lubricādo soluūt:& sic stomachus melius disponit ad ci/bū recipiēdū:& est diligēter notādū qd pruna humida recētia sunt magis alteratiua quāuis sint peioris nutrimēti & pluriū supfluita/tū:sed pruna sicca magis cōfortāt:& melius nutrimētū dant corpi: & sicut dictū est de prunis sic suo mō itelligat de cerasis:uerum tñ est qd cerasorum humiditas est subtilior & minus uiscosa:uñ minus nu/triunt quā pruna.

Persica:cū musto uobis datur ordine iusto
Sumere sic est mos nucibus sociādo racemos
Passula nō spleni:tussi ualet:est bona reni

In hoc passu tria ponunt documēta. Primū est q mustū est bibēdū cū psicis: uel psica comedēda sunt cū musto. Cā prime ptis est qa mustū est calefactiuū & ebulitionē faciēs i corpe nr̄o:hanc aūt ebulitionē & calefactionē phibēt psica sua frigiditate:cā secūde ptis est:qa psica

ſunt multũ frigida & corpus multũ ĩfrigidãtia: ergo ſup oĩa debet bibi illud uinũ qđ plus calefacit. Illud aũt eſt muſtũ qđ ſcit᷑ expiẽtia. & de ordine comedẽdi pſica multis & aliis dictũ eſt prius ibi: Perſica poma pira. Secũdũ documẽtũ eſt qđ racemi debẽt comedi qñ comedunt᷑ nuces & maxime antiq & ſicce: recẽtes. n. nuces ſane ſunt p ſe ſed antiq̃ ſicce nimiũ exſiccãt: & pp eoꝝ unctuoſitatẽ de facili iflãmationẽ i corpe inducũt: q̃re cũ eis comedi debẽt racemi q reſiſtũt iflãmationi & exſiccationi cũ humectẽt: & de nucibꝰ am ple dictũ ẽ ibi: Allea nux ruta. Tertiũ documẽtũ qđ paſſula. i. uua paſſa nocet ſpleni: qa inducit opilationẽ eius ſed uua paſſa utilis eſt renibus: quia exquo ipſa eſt urine ꝓuocatiua: ipſa eſt lauatiua renũ ex multa enim aquoſitate ad renes ducta ipſi renes mundificant᷑: & de uuis paſſis ſiue paſſulis ẽt dictũ eſt ſupra ibi: nutrit & ĩpinguat:

Scrofa tumor glãdẽs ficꝰ cataplaſmate cedit
Iunge papauer ei confracta foris tenet oſſa.

Hic ponunt᷑ due utilitates ꝓueniẽtes ex emplaſtratione ficuũ. Prima eſt qđ ficus decocte i aliquo liquore: uidelicet i aq̃: & tũc ſuppoſite cũ humiditate curãt iſtas tres egritudines. ſ. ſcrofolas glãdes & tumores: p ſcrofulas intelligunt᷑ iflationes ſub mẽto circa collũ & dr̄ ſcrofula a ſcroffa: qđ idẽ eſt qđ ſus ſiue porca: uel qa iſta egritudo multũ accidit porcis pp guloſitatẽ eoꝝ: uel qa eius figura ſecũdũ plurimũ aſſimilat᷑ porcis ut uult Aui. in. iiii. tra. ii. c. de ſcrofulis: p glãdẽs uecto itelligunt᷑ apoſtemata q̃ cõiter ſolẽt accidere ſub aſcellis & i iguinibus. & p tumorẽ pñt itelligi inflationes in q̃libet pte corpis: Vñ p iſtis apoſtematibus curãdis & maxime maturãdis debet decoq ficꝰ in aq̃ & ipſi aq̃ debet cõmiſceri modicũ aceti ut acetũ iuuet penetrationẽ uirtutis ficus: & decoctiõe facta debẽt teri ĩ mortario: & deinde miſceri cũ modica aqua cũ qua bulite ſunt: Vñ cathaplaſma

pprie ē medicina facta ex aliqua re & succo eius iuxta illud metrū tūc cathaplasma facis cū succū pomis & herbā. Secūda utilitas est q̧ ficus cū papauere cathaplasmate retinēt ossa fracta:& debēt de/coq insil' cū aq̄ absq; appositiōe aceti:& debēt sil' teri:& addi eis aq̄ decoctiōis eaꝝ & tūc supponi:& cā istius pōt eē qa papauer est stu pefactiuū:& p illud tollit' dolor q accidere solet ī fractiōe ossiū:& puocat somnū:ficus silr facit moueri humiditates ad exteriora:qui bus humiditatibus ad ossa motis:ossa pn̄t retinere ad nascētiā:nūq̄ tn̄ uere cōtinuari. Aliqui tn̄ textus habēt loco tenet trahit:& tūc sen sus est melior: Vn̄ papauer est triplex.s.albū nigrū & rubeū:rubeū autē est siluestre & uenenosum & crescit ī bladis & iuuenes solēt te rere flores & facere incaustum ex ipsis floribus.

Hic ponunt' due opationes ficuū. Prima est q̧ ex comestione ficuū sequit' multitudo pediculoꝝ ī corpib⁹ hūanis:& istud maxime ueritatē hēt de ficubus siccis:ut dicit Aui.ii.can.c.de ficu/bus. Et cā scd̄m eū ibi:est pp maliciā & corruptionē humoris gene rati ex eis:& alia cā ēt pōt eē:quia ficus puocāt multum sudorē:ex quo sequit' generatio pediculoꝝ. Secunda opatio est q̧ ficus īcitāt appetitum coeundi:quia generāt:uētositatē q̄ iuuat ad erectionē uir ge:& silr sunt multaꝝ supfluitatum & sperma augmētantes.

Pediculos uenerēq; facit sed cuilibet obstat.

Hic ponunt' due utilitates esculoꝝ. Primū est q̧ multiplicāt mictū siue urinā:cuius cā pōt eē:quia indurāt feces:& sic aquositas fecū ē cā mul titudinis urine. Vel pōt sumi cā silis illi q̄ sumit' ex illo āphorismo. Vrina nocturna multū facta:modicū secessum sercat ī die:& ecō/

Multiplicāt mictū uētrē dāt escula strictū
Escula dura bona sed mollia sunt meliora

uerso:q multas habuit cameras nocturnas de mane hēt paucā uri/
nā cuius cā est:qa si multa fiat digestio multū de humiditate q̄ trāsi
re deberet ad uesicā sil' cū ea exit:& si urina fiat multa:multū de hu
miditatib⁹ q̄ trāsire deberēt cū egestiōe & eā magnificare cū urina
euacuant'. Secūda utilitas est q̄ escula cōstipant' uētrē:& istud acci
dit pp co℞ ponticitatē & stipticitatē:ex quo īfert text⁹ q̄ escula du
ra sunt bona:& hoc qa cōstrigūt uētrē:& ergo pro sūt uētri nimiū
laxato:sed mollia escula sunt meliora duris:qa nutriūt & min⁹ uē/
trē cōstipāt:& circa istud est sciēdū qd' escula minus cōpetūt nutri
mēto:quā poma pira psica ficus & similia:qd' satis ostendit auste/
ritas saporis co℞ & duricies substantie co℞ postq̄ in arbore matu/
rata sunt & ergo ex his pa℞ debet comedi:& magis recipi debent
uia medicine quā cibi:& quia uirtus co℞ est stiptica ualde satis cō/
petunt in fluxu uentris:& qa escula in arbore nō mollescunt mol/
licie sufficientē ad esum:ideo antequā comedat' remollia nt':& tunc
sunt magis delectabilia gustui & minus stiptica.

Prouocat urinā mustū cito soluit & inflat.

Hic ponunt' tres proprietates musti: quarū. Prima est qd

mustū ꝓuocat urinā cuius causa est:qa in musto sunt partes terre/
stres nitrose mordicātes uesicā cū ad eā ueniunt:& ꝓpter ea℞ mor
dicationē uesica citius nitit' eas expellere & ipsum mustum:& ista
ꝓprietas ītelligēda de mustis hn̄tibus feces mordicātes sicut musta
plurima renēsia:qa musta hn̄tia feces grossas nō mordicātes sed ma
gis opilātes īpediūt urinā sicut prius dictū ē ibi īpedit urinā. Secū
da est quod mustū cito soluit uel laxat uentrē ꝓpter eādē causam
dictā in prima ꝓprietate. Tertia est qd est inflatiuū pp ebulitionem
quā facit in corpore ex qua ꝓueniunt uentositates. Et cause ista℞
dua℞ ꝓprietatū dicte sunt prius ibi: impedit urinam.

Grossos humores nutrit ceruisia:uires.
Prestat:& augmētat carnē:generatq; cruorē
Prouocat urinā:uētrē quoq; mollit & inflat
Infrigidat modicū:sed plus desicat acetum
Infrigidat macerat.melā.dat spma minorat
Siccos infestat neruos & impinguia siccat

In hoc textu autor duo facit.Primo pōit octo pprietates ceruisie q̄r.Prima ē qđ ceruisia facit in corpore nro grossos hūores:& istud maxime hēt ueritatē respectu uini:& diuersificatᷣ ceruisia ī generando grossos humores ex pte suorꝝ cōponētiū:nā ceruisia ex grossiori substātia grossiores humores generat:& ex minus grossa minus grossos.Secūda est ꝙ ceruisia augmētat uires:& istud est ītelligēdū de ceruisia ex optimis granis cōposita:q̄ plurime decoctionis est:cuiusmodi ē ceruisia ostiēsis:ista.n.multū nutritiua est:& ergo uires augmētat.Tertia est ꝙ augmētat carnē:& istud puenit pp multā eius nutritionē.Quarta est ꝙ multiplicat sanguinē eadem de cā:& iste tres ultime pprietates hēnt ueritatē de ceruisia ātiq̄ multū decocta & de optimis granis cōposita.Quinta est ꝙ puocat urinā.Sexta ē ꝙ laxat uētrē & iste due pprietates maxime hēnt ueritatē de ceruisia clara multū lupulēta.i.ī q̄ plurimū lupuli īponitᷣ:cuiusmōi ē ceruisia hāburgēsis q̄ puocat urinā & laxat pp lupulū:ipsa tñ nō ualet debilia cerebra hñtibus:qa tales de facili inebriantᷣ pp multitudinē lupuli.Septima ē ꝙ īflat uētrē:& istud hēt ueritatē de ceruisia modica decoctiōe cocta:cuiusmōi est coyta holādie q̄ maxime īflat & opilat:& pꝑterea plurimū īpinguat.Octaua est ꝙ ceruisia modicū infrigidat:cuiusmōi est ceruisia holādie brabācie hannonie & flandrie:& illa q̄ cōis hō utitᷣ:& ista pprietas maxīe ueritatē hēt respectu uini:& circa istud est sciēdū qđ ceruisia pōt fieri ex auena & ordeo & ex frumēto.& secūdū qđ fit ex alio & alio grano est alterius & alterius cōplexiōis:q̄.n.fit ex ordeo plus attinet frigiditati:qa or

deũ est frigidũ. Que aũt fit ex ordeo & auenaminus opilat & minus generat uẽtositates & minus nutrit: & q̃ fit ex frumẽto plus attinet caliditati & magis nutrit: & magis opilat: & quãto ceruisia est grossior: tãto est deterior: & quãto subtilior tãto melior: & ulteri⁹ est sciẽdũ q̄d pessima ceruisia est q̃ fit ex reb⁹ inebriãtibus: puta ex grano q̄d noĩat̃ loliũ: & qa ista maxime dolorẽ capitis generat & neruos ledit: deinde ponit textus quinq̧ ꝓprietates aceti: Quaꝝ prima est q̄d acetũ exsiccat: dicit. n. Auic. de eo. ii. cano. q̄d est fortis exsiccationis: & ꝓpterea medici p̄cipiunt tp̄e pestis uti aceto cũ cibo & similiter cũ potu: dicit. n. Auic. in. i. in. c. viii. doc. v. aceto p̄terea in cibo & potu uti in pestilẽtia est nocumẽti ipsius securatio. Secũda ē q̄d acetũ infrigidat ꝓprietate q̃ in eo est. Tertia est q̄d macerat. i. facit hoĩem macrũ: & rõ est qa exsiccat: & istud maxie ueꝝ ē de aceto in ieiuno stõacho sũpto: ut uult Aui. in. i. doc. iiii. c. v. de extenuatiõe crassi. Veꝝ est tñ q̄d assidu⁹ usus aceti: maxime in ieiunio: multa inducit incõmoda: uisum debilitat: pectus offendit: tussim cõmouet: stomachũ & par ledit: neruos & iũcturas uehemẽter opprimit: has arteticis doloribus: tremoribus: & paralixib⁹ uexãs. Quarta est q̄d acetũ generat melãcoliã eo q̄d humores infrigidat & exsiccat. Quinto est ꝙ acetũ minorat sperma: ꝓpterea qa exsiccat: ĩfrigidat: & macerat: & istas ꝓprietates aceti ponit Rasi. in almã. dicẽs acetũ frigidũ ē & siccũ: & q̄d maciẽ efficit & uires destruit: sperma quoq̧ minuit & colerã corroborat nigrã: rubeã uero colerã & sanguinẽ debilitat: cibosq̧ quibus admiscet̃ subtiliat: deinde ĩ ultimo uersu autor subdit tria. Primũ est q̄d acetũ nocet macris & rõ est: qa acetũ exsiccat & sic addit in macredine: sil'e. n. additũ suo sil'i facit ipsum furere: & ēt oĩs cõplexio lapsa p̄ contrariũ medicat̃: & p̄ sil'e deteriorat̃: Secundũ est quod acetũ nocet neruis: ut dicit Aui. ii. cano. c. de eo. Tertiũ est quod acetum macerat; ut dictum est.

In hoc passu po/ nunt primo tres uti litates rape tpate co cte:& unũ ei⁹ nocu

Rapa iuuat stomachũ:nouit pducere uentũ
Prouocat urinã:faciet quoq3 dente ruinam
Si male cocta dat hinc torso tunc generat

mẽtũ. Prima utilitas est ꝙ rapa iuuat stomachũ qa bñ digerit a sto macho:nec ipse ea grauat. Secunda est ꝙ rapa est puocatiua uẽti: qd patet expimento. Tertia est ꝙ rapa est puocatiua urine:pter tñ istas pprietates uult Auer. qd magnã hẽt pprietatẽ i cõfortãdo ui/ sum:nocumẽtũ uero rapaꝝ est ꝙ assiduatio rapaꝝ nocet dẽtibus:i ultimo aũt uersu subdit qd rapa male cocta tortiones facit i corpe qa multiplicat uẽtositates:iuxta illud uẽtũ sepe rapis si tu uis uiue re rapis. & est sciẽdũ qd caude rapaꝝ fortiter uẽtrẽ laxãt:pro maio ri noticia sciẽdũ est qd rape inter radices magis cõueniũt ad corpis nutritionẽ:qd satis oñdit ex amicabilitate sui saporis/hec.n.cõple/ xio est oĩb⁹ edulis qd amara & pungitiua minus alimẽtũ dãt corpi & dulcia magis/qa ergo rape radicib⁹ aliis sunt dulciores & minus pungitiue/magis cõpetunt uia cibi/sed generãt sanguinẽ grossum & melãcolicũ si digestiua sit debilis/& bonũ est qd depurent a pri ma aq̃/& nullo mõ debẽt comedi crude & incitant ad coitũ/& uias mundificant urinales.

In isto passu no/ tant qnq3. Primũ est qd cor aĩaliũ come/ stũ tarde digerit & tarde ẽt egerit/& rõ est/qa caro cordis ẽ

Egeritur tarde cor/digerit quoq3 dure
Similiter stõachus melior sit i extremitates
Reddit lingua bonũ nutrimẽtum medicine
Digeritur facile pulmo cito labitur ipse
Est melius cerebrũ gallinaꝝ reliquoꝝ

caro melãcolica q̃ difficulter digerit & tarde descẽdit/& nõ est caro bona scd̃m Aui.ii.can.c.de carne/& nõ multũ nutrit ut dicit Ra.i almã. Secũdũ est ꝙ stomachus silr ẽ male digestiõis & tarde descẽ/

sionis|cuius rō est|qa stomachus est mēbrū neruosum cartilagino/
sum|qre difficile digerit|& ergo ēt nō generat bonū sanguinē|dein
de subdit tex.ꝙ stomachus i eius extremitatibus.s.quo ad eius fun
dū & orificiū melius digerit|cuius rō est|qa i illis ptibus magis car
nosus est & magis pinguis. Tertiū est ꝙ lingua est boni nutrimētil
& hoc quo ad eius radicē|ut uult Aui.ii.can.c.de carne|& rō est|qa
est facilis digestiōis & carnosa|& iter reliqs linguas porcelli|q abla/
ta eius pelle eqpat carni apri|ut sciūt scindētes an principes. Ligua
tñ bouis nō est multū sana pp eius nimiā humiditatē|leccatores tñ
linguis uti uolētes an eaꝝ assationē iponūt gariofilos|quibus humi
das linguaꝝ minuit|& sic aptiores sunt esui. Quartū est ꝙ pulmo
facile digerit & facile egerit|& istud ē pp eius raritatē & mollicię.
Veꝝ est tñ qđ eius nutrimētū nō est couenięs nature humane quia
paruū est & fleumaticū|ut dicit Aui.ii.can.c.de eo|& circa istud ē
sciēdū qđ pulmo arietis quāuis nō sit bonus cibus|est tñ bona me/
cina|qa sanat excoriationē calcanei ex calciamēto|si ponat sup ip/
sam calidus:ut dicit Aui.loco pall. Quintū est qđ cerebrū galline
inter oia cerebra est melius:de quo dicit Aui.ii.can.qđ ꝓhibet flu/
xū sanguinis nariū:debet tñ cū sale aut cū spēbus comedi:qa de se
uomitū ꝓuocat:& circa istud sciēdū est ꝙ de cerebro pulloꝝ dicūt
medici ꝙ augmētat memoriā:cerebra uero porcoꝝ nature nō sunt
couenietia:sed cerebrū ouis leporis uel cuniculi cū sale uel spēbus
comedi pōt:& de cerebro amplius dictū ē ibi. Nutrit & ipinguat.

Semē feniculi fugat & spiracula culi

Hic ponit unū documētū:& est qđ semē feniculi:qđ dr maratrū:expellit uētositates aut eas dissoluit. Et rō est qa est calidū & siccū & carminatiuū. Et circa istud est sciēdū ꝙ a cōibus qttuor tangunt utilitates ꝓuenietes ex esu maratri siue seminis feniculi.

Prima est q cōfert febribus. Secūda est q pellit uenenū. Tertia est q mundificat stomachū. Quarta est qd acuit uisum. Et de isto solēt dari isti uersus cōes: bis duo dāt maratrū febres fugat atq; uenenū. Et purgāt stomachi lumē quoq; reddit acutū: & istas q̃ttuor utilitates tāgit ēt Aui. ii. can. loquēs de feniculo. Et circa q̃rtā utilitatē nota qd Aui. loco pall'. de semine feniculi dicit. Democritus existimauit qd uenenosi uermes pascūt feniculi recentis semē ut eoꝝ uisus cōfortet': ut uipe & serpētes fricāt oculos suos cū egrediunt' de cauernis suis post hyemē sup ipm ut illuminent' oculi eoꝝ: sciendū ulterius qd feniculus tarde digerit' male nutrit & paꝝ: & ergo non cōpetit uia cibi: sed magis uia medicine: nō igit' utēdū est eo in regimine sanitatis: nisi ad correctionē malicie quorūdā alioꝝ ciboꝝ: sicut īterdū cū lactuca comedimus petrosilinū ad resistēdū frigiditati & humiditati lactuce: sic ēt cū cucurbitis pōt decoqui feniculꝰ: & similiter cū rapis ad corrigendū maliciā earum.

Hic ponunt' due utilitates anisi: quaꝝ Prima est qd anisū cōfortat uisum. Secunda est q anisum cōfortat stomachū: cuius cā est: qa anisum mūdat stomachū a fleumatibus: & ipm calefacit & ꝓpterea ēt confert uisui: qa nihil est qd uisui magis noceat quā īmūdicia stomachi: qa a stomacho īmūdo eleuant' fumi īmūdi q oculis nocent pturbādo spūs uisiuos: & ista duo iuuamenta facit anisiū dulce. Et pter istas utilitates Auic. ii. cano. c. de aniso plures alias utilitates anisi ponit. Vult. n. ibi qd anisum est apitiuū: doloꝝ sedatiuū: est uētositatū resolutiuū: sedatiuū sitis: cāne ex hūiditatibꝰ salsis apitiuū & opilationū epatis & splenis generataꝝ ex hūiditatibꝰ: & silr renū uesice & matricis: ꝓuocatiuū urine & menstruoꝝ: & mundat matricē a flu-

Emendat uisum stomachū cōfortat anisum
Copia dulcoris anisi sit melioris.

xu humiditatū albaꝝ & est motiuum coitus. Hic ponit̄ unū iuuamētū spodii:& est qd̄ spodiū sūptū sanat fluxū sanguis:

Si cruor emanat spodiū sumptū cito sanat

cui⁹ cā pōt eē:qa spodiū hēt uirtutē ppriā cōfortādi epar:& sic fortificato epate qd̄ est fons & origo sanguinis sanguis ab eo meli⁹ retinet̄:& dicit Aui.ii.cano.c.de spodio:qd̄ spodiū est radices cānaꝝ aduste.Dr̄.n.quo ipse adurunt̄ pp fricationē suaꝝ extremitatū cū uētus eas pflat:Simō tñ ianuēsis dicit qd̄ spodiū ē res cuius origo nos latet:res tñ adusta uī & diuisiōes cānaꝝ adustaꝝ:& nedū spodiū cōfert ī nimio fluxu sanguinis:īmo ēt in nimio fluxu uētris & uomitu:ut dicit Ra.in almā.& cōfert ēt ī febribus acutis:cōfortat cor & tremori eius:& sincopi facte ex effusione colere ad stomachū auxiliat̄:ut uult Aui.loco pall̄.& ē sciēdū circa pdicta qd̄ sicut spodiū hēt respectū ad epar & pprietātē cōfortandi ipm:ita sunt aliq̄ medicīe q̄ hēnt similē aspectū & similē pprietatē cōfortādi aliq̄ alia mēbra spālia:sicut macis cor:muscus cerebrū liqritia pulmonē:cappes splenē:& galāga stomachū:ut patet ī his uersibus.

Gaudet epar spodio:mace cor cerebrū quoq; musco:
Pulmo liquiricia:splē.cap.stomachusq; galanga.

In hoc textu tria fiunt. Primo ponit̄ unū documētū generale quod obserua apud oēs:& est qd̄ uas cōdimēti.s.salis qd̄ cōi noīe salinum

Vas condimenti preponi debet edenti
Sal uirus refugat:& nō sapidumq; saporat.
Nā sapit esca male que datur absq; sale
Vrunt per salsa uisum:spermaq; minorant
Et generant scabiē pruritum siue uigorem

dr̄ debet pponi ī mēsa ipsi edēti iuxta illud cōe metrū:sal prio poni debet primoq; reponi.Oīs mēsa male ponit̄ absq; sale. Secūdo tā/

gunť duo iuuaměta salis. Primũ est qđ sal resistit ueneno: cuius du/plex pót eẽ cã: Vna ẽ: qa sal exsiccatiuũ ẽ: & sic sua siccitate exsiccat humiditates ex qbus pót sequi corruptio. Alia cã est: quia sal exsic/cat & cõprimit humiditates a corpe extrahẽdo: Et sic claudit poros & p cõsequens ꝓhibet penetrationẽ ueneni q̃ fieri deberet p poros. Secũdũ iuuamẽtũ salis est qđ sal inducit saporẽ ĩ cibariis: nã cõiter uidemus ad sensum qđ nulla cibaria sapiũt sine cõmixtiõe salis: ut dicit tertius uersus. Tertio ponunť. iiii. nocuměta salis siue cibario rũ ualde salsoꝝ. Primũ est qđ cibaria ualde salsa urũt uisum. i. dep/dunt uisum uel nocẽt uisui: cuius cã pót eẽ duplex. Prima est: quia res nimiũ salse inducũt nimiã siccitatẽ. q̃ est cõtraria oculis. qui sunt instrumẽta uisus: cũ oculi sint de natura aqua: ut dr̃ in de sensu & sensato. Secunda cã est: quia cibaria multũ salsa sunt pruritiua & mordicatiua: mõ ut supius dictũ ẽ a cibariis mordicatiuis ĩ stoma cho existẽtibus eleuanť fumi mordicatiui: qui sui mordicatiõe ocu lis nocẽt ac ipsos multũ rubificãt. Et ergo uidemus qđ buliẽtes sal rubeos cõiter hẽnt oculos. Secũdũ nocumẽtũ est ꝙ cibaria multũ salsa minorãt sperma: & rõ est quia cibaria multũ salsa multũ exsic cant oẽs humiditates corpis q̃re ẽt sperma exsiccať & sic minorať. Tertiũ nocumẽtũ est qđ generãt scabiẽ. Cuius rõ est/quia sal gene/rat humorẽ acutũ mordicatiuũ adustũ qui ẽt est cã scabiei. Quar/tũ nocumẽtũ ꝙ augẽt pruritũ. Et rõ est quia generãt humorẽ mor dicatiuũ & pruritiuũ/& ista quattuor nocumẽta cõmemorat Rasis in almã. de sale dicẽs/eoꝝ p̃terea sanguinẽ qui multã ex eo sumpse/rint quãtitatẽ adurit/uisum quoq; debilitat/atq; minuit sperma & generat pruritũ & scabiẽ/& p̃ter ista nocumẽta p salsa. i. multũ sal sa inducunt serpigines & impetigines/morpheã/leprã indispositis/ & uias urine excoriant cum diu cõtinuanť. Moderate tamen salsa fastidium auferunt appetitũ excitant atq; acuunt.

Hic feruore uigēt tres: salsus amarus: acutus
Alget acetosus sic stipans ponticus atq;.
Vnctus & insipidus dulcis dāt tēperamētū.

In hoc textu ponunt̄ q̄litates cuiuslibet saporis. Et prio dr̄ q̄d isti tres saporés.s.salsus.amarus & acutus calefaciūt corpus sumētis ipsos. Secūdo dr̄ q̄ isti tres sapores.s.acetosus.stipticus & pōticus īfrigidāt. Tertio dr̄ q̄ isti tres sapores.s.unctuosus insipidus & dulcis sūt tp̄ati: nec inducūt ī corp̄e caliditatē aut frigiditatē: & pro ītellectu ampliori sciēdū est q̄ scd̄m Aui.ii.can.trac.i.c.iii.octo sunt ueri sapores q̄ sequunt̄ insipidū: & sunt dulcedo: amaritudo: acuitas: salsedo: accetositas ponticitas: stipticitas: & unctuositas: enumerādo tñ īsipiditatē pro sapore sicut textus facit hoc: tūc sunt nouē sapores & capit̄ hic sapor pro oī eo q̄ gustu iudicat̄ & īter istos sapores tres sūt calidi ut dicit hic tex.s.salsus amarus & acut⁹: & scd̄m Aui.lo.p̄all̄. Acutū est calidus: deinde amar⁹: & deinde salsum: qm̄ acutū est fortius ad resoluēdū incidēdū & abstergēdū quā amar⁹: & inde salsū ē sicut amar⁹ cōfractū cū humiditate frigida. Et tres de istis saporib⁹ sunt frigidi.s.acetosus stipās.i.stipticus & ponticus. Ponticus tñ ceteris frigidior deinde stipticus: & postea acetosus & p̄p̄ istd̄ ī oībus fructibus q̄ dulcescūt prius est ponticitas uehemētis infrigidatiōis deinde postq̄ p̄ calorē solis digestiuū aliquo mō digesti sūt fructus appet in eis stipticitas: & deinde declināt ad acetositatē sicut agresta & postea dulcescūt: & licet acetosum sit min⁹ frigidū q̄ stipticū: tñ p̄p̄ sui subtilitatē & penetrationē ī pluribus est maioris īfrigidationis. Et scd̄m Aui.loco p̄all̄. Ponticū & stipticū sunt ī sapore p̄pinq̄: sed stipticū nō cōtrahit linguā nisi quo ad sup̄ficiē apparētē: sed pōticū cōtrahit & exaspat q̄d appet ī lingua.s.sup̄ficiē: & occultū.s.interiora eius: & tres de istis saporibus sunt tp̄ati.i.nō excedētis caliditatis uel frigiditatis: sicut dulcis: unctuosus: & insipidus. Licet.n.dul

ce sit calidū:tñ ī eo nō appet fortitudo caliditatis:sicut dicit Rasis in almā.Et est sciēdū ulterius qđ unicuiq; sapore ꝓprie debent̃ opa tiones:ut uolūt Auic.& Rasis locis ꝑall'. Opationes.n.dulcis scđm Aui.sunt digestio & lenificatio & multiplicatio nutrimenti/& natu ra diligit ipsum/& uirtus attractiua attrahit̃ ipm. Et secūdū Rasis dulce est generatiuū multe colere rubee & opilationū ī epate & sple ne & flegmōis ꝑcipue si ꝑdicta mēbra ad hoc fuerint appata.& uē tris fluxus ex ipso sequit̃ & mollificat stomachū & confert pectori & pulmoni/corpus īpinguat & augmētū spmatis tribuit/opatiōes uero amari secūdū Aui.sunt abstersio & exaspatio. Et secūdū Ra. amaꝝ calefacit & desiccat fortiter:cito sanguinē ad adustionem & maliciā ꝑducit:colerā quoq; rubeā & sanguinē augmētat/opatio ue ro pontici secūdū Aui.est cōtractio si ponticitas sit debilis/aut ex/ ꝑssio si sit fortis & scđm Rasis ponticū corpus īfrigidat & desiccat carnis & sanguinis minorationē facit:si multotiēs aliqs eo utat̃:sto machū quoq; cōfortat & frequēter uētrē cōstrīgit:& sanguinē gene rat melācolicū:opationes uero stiptici scđm Aui.sunt cōtractio:īpis satio:īduratio & retētio.Et secūdū Rasis opatiōes eius sūt sicut pō/ tici licet debiliores:qa ipse uŕ cōprehēdere stipticū sub pontico:qa de stiptico nihil dicit exꝑsse:opatiōes uero unctuositatis scđm Aui. sunt lenificatio lubrificatio & coctio.i.digestio parua.Et scđm Ra. unctuosū stomachū mollificat & uētris facit fluxū:& sacietatē anq̄ hō sibi quātitatē sibi necessariā assumat adducit:& calefacit:maxīe tñ febricitantes & hñtes epar & stomachū calidū.Corpus ēt hume/ ctat & lenit:fleuma uero auget:& cognitionē ebetē reddit:& auget somnū.Opationes uero acuti sunt resolutio inciso & putrefactio se cūdū Aui.& scđm ablutio Rasis.Acutū calorē auget & corp⁹ cito inflāmat & sanguinē adurit & ipm prius in colerā rubeā mutat:& postea ī nigrā:opatiōes salsi secūdū Aui.sunt absterso exsiccatio &

ꝓhibitio putrefactiōis:& scđm Rasis dicte sunt in tex.imediete p̄ce
denti:Opatiões uero acetose sunt secũdũ Aui.infrigidatio & icisio:
Et scđm Ra.acetosũ colerã rubeã & sanguinẽ reprimit & uẽtrẽ stri
git si stomach⁹ & itestina mũda fuerint.Si aũt fleumatis i eis fuerit
multitudo uẽtris facit fluxũ & corp⁹ ifrigidat:uirtutẽ quoq3 dige/
stiuã debilitat & ꝓprie i epate.Neruis uero & neruosis mẽbris nocu
mẽtũ affert & corp⁹ desiccat:uirtutẽ aũt appetitiuã excitat:De opa
tionibus uero isipidi dicit Ra.ꝙ aliqđ est isipidũ qđ magis nutrit.s.
qđ eq̃litati magis uicinũ est:aliud est qđ tpate calefacit:& aliud qđ
tpate infrigidat:& si cũ ipso fuerit multa humiditas humectabit:si
uero siccũ fuerit desiccabit.

Bis duo uipa facit:mundat dẽtes:dat acutũ
Visum:ꝙ minus est iplet:minuit & abũdat

Hic ponunť .iiii.
iuuamẽta uipe.Pri/
mũ est ꝙ uipa mũ/
dat dentes.Cuius cã est:quia pp panẽ diutius inherentẽ dentibus q̃
uinũ solũ sine pane:limositas illa dentibus adherẽs a qua dentes lu/
rididicunť:a uino melius cõsumiť & abstergiť. Secũdũ ẽ qđ acuit
uisum quia ꝓhibet malos fumos ad cerebrũ ascẽdere qui offusca/
rẽt:spũs uisiuos p eoꝶ imixtionẽ:& istud facit ex eo:qa digerit ma/
terias malas i stomacho existẽtes.Tertiũ ẽ qđ min⁹ digestũ facit di
geri:qa facit clausionẽ orificii stõachi & cõfortat digestionẽ. Quar
tũ ẽ ꝙ supflue digestũ ad mediũ reduciť:et totũ istud maxĩe uerita
tẽ hẽt de uipa panis cũ uino:dũmõ panis primo assatus sit:aut su/
pra prunas exsiccatus.

Omnibus assuetã iubeo seruare dietam.
Approbo sic esse:nisi sit mutare necesse.
Est Ipocras testis:qm̃ sequiť mala pestis
Fortior est metha medicine certa dieta:
Quã si ñ curas:fatue regis et male curas

Hic ponunť aliq̃ do
cumẽta:quoꝶ.Primũ ẽ
qđ oĩbus bonũ ẽ seruař
dietã cõsuetã:et p dietã
intelligiť administratio

cibi & potus:& rō huius documēti est:qa trāsgressio a cōsuetudine nocet nocumēto magno/cōsuetudo.n.est altera natura/sicut igit̄ na turā custodire oportet/sic & cōsuetudinē/& ſpāl'r si cōsuetudo fue/ rit laudabilis.Et sicut oportet seruare cōsuetā administrationē cibi & potus/ita ēt oportet seruare cōsuetudinē ī aliis rebus nō naturali bus pp eādē ōronē.Vñ si aliqs fuerit cōsuetus multū laborare/& ue lit hāc cōsuetudinē omittere & in ocio uiuere uel multo minus labo rare uel aliā spēm laboris assumere & aliud tēpus uel aliū modū p/ culdubio multū ex hoc debilitat̄.Et sil'r ītelligit̄ ī cibis & potibus somno & uigiliis & euacuationibus & aīe accidētibus. In oībus.n. multū obseruāda est cōsuetudo si sit laudabilis uel paꝝ laudabilis uel indifferēs ī bonitate & malicia respectu huius ad q̄d debet fieri pmutatio.Et circa istud sciēdū est q̄d assueti exercitare uel labore q busdā laboribus cōsuetis/dato ꝙ tales sint debiles uel senes minus ledunt̄ & fortius laborāt quā si eēnt iuuenes icōsueti/& istud uult Ipo.ii.ampho.dicēs.Assueti assuetos fe rre labores/& si fuerint ībe/ cilles aut senes ī cōsuetis fortibus & iuuenibus facilius ferūt. Et rō est/qa isti hēnt maiorē inclinationē & cōsuetudinē ad istos labores/ nā cōsuetudo prius habita leuior est ut dr̄ ī cōmēto p̄dicti ampho. Et ista est cā q̄re uidemus hoīes debiles/ut senes q ex consuetudine aliqñ exercēt opus mechanicū facere aliq̄ q̄ facere non possent eius fortiores & iuniores/aut minus ab eis ledunt̄/sicut uidemus moli/ torē debilē facilius saccū eleuare quā eo fortiorē/& fabrū antiquū minus ledi malleatione quā iuuenē fortē nō cōsuetū. Secūdū docu mētū est q̄d mala pestis.i.magnū nocumētū sequit̄ ex pmutatione dicte cōsuete/ut uult Ipo.Nisi fuerit necesse eā pmutare.Est aūt ne cessariū eā pmutare.Primo qñ est illaudabilis/sic q̄d ex ea pueniret ad pessimas egritudines/sicut cōsuetudo comedēdi malos cibos in fine ex necessitate pducētes ad malas egritudines. Talē.n.cōsuetu/

dinē & sīēs necesse est corrigere & pmutare uł totaliter uel saltē infra terminos latitudinis eaꝝ/sed hoc debet fieri paulatī & scđm quēdā ordinē/nā oīs subita mutatio uehemēter nocet/& spālr a cōsueto ad inconsuetū. Secūdo necesse est eā pmutare/ut aliqs minus ledat ex incōsueta si postea ad eā se trāstulerit/si.n.qs ad oēm dietā se assuescat/minus ab oī ledet cū se ad eā trāstulerit. Et istud ēt itelligēdū est in aliis rebus nō naturalibus. Et istud est qđ dicit Ipo.ii.amphо. Ex multo tpe cōsueta/& sic fuerint deteriora/incōsuetis minus molestare cōsueuerūt/oportet igit ad nō cōsueta trāsmutare/& circa istud est sciēdū qđ qsq; debet sibi cauere ne unius rei quātūcūq; bona sit sibi cōsuetudinē faciat q̄ ipm seruare sit necessariū. Verbi grā:siqs uno cibo cōsueto semp utat:uel aliquo potu:uł totaliter ab eis abstineat:uel dormire uel moueri uel coire totaliter assuescat:ad hoc grauiter astringit:maximū enī incurret nocumētū si īterdū ab eisdē oportet abstinere:sic igit qđlibet corpus se disponere debet ut calorē & frigus pati possit & ad motiōes & ad q̄libet nutriētia apt⁹ reddat:& ut somni & uigiliaꝝ horas:māsiones:& domos lectos & indumēta sine lesione pmutare possit. Quod qdē poterit fieri si cōsuetudo nō obseruet ad unguē:sed interdū ad īcōsueta trāseamus: Oportet igit ad incōsueta aliqñ pmutare:& istud uuls Rasis.iiii.almā.c.de cōseruatiōe cōsuetudinē. Tertiū documentū est qđ fortior & potior metha in medicādo egrū est administrare dietā certā:quā si medicus nō curauerit:& aliā indebitā administrauerit fatue regit egrū & male eū curat:& circa istud ē sciēdū qđ triplex est dieta.s. grossa:q̄ est q̄si dieta sanoꝝ:& tenuissima:q̄ est nihil dare uel q̄ñ:& media:q̄ absolute tenuis dr:& ista diuidit ī dietā tenuē declinātē ad latus grosse:sicut aq̄ carnis oua sorbilia:& pulli parui:& declinātē ad tenuissimā:sicut aq̄ ordei:mellicratū:& uinū granatoꝝ:& mediā q̄ certa noiat:ut ptisana nō colata:& extremitates pulloꝝ:& ista die

ta certa in pluribus cõuenit egritudinibus:nõ tñ in oibus:nõ.n.cõ/uenit ĩ egritudinibus longis:qa in talibus oportet uirtutẽ longo tpe eẽ añquã pueniat ad uictoriã:& uirtus cũ dieta certo tpe nõ posset pdurare sine magna debilitate:oportet ergo ĩ tali egritudine cibũ in grossare:silr nõ cõuenit in acutissimis egritudinibus.s.in illis q̃ ter/minant in q̃rto die uel añ:qa in talibus cõuenit dieta tenuissima:ut uult Ipo:i.ampho.ibi.ad ultimas egritudines ultime curationes ad perfectionẽ sunt potẽtes.

In isto tex.ponũtur sex a medico cõsiderãda in admini/

Q uale qd & qñ:quãtũ quotiens ubi dando
Ista notare cibo debet medicus dietando

stratione diete.Primũ est q̃le.i.cuius q̃litates debet eẽ cib9: qa ĩ egritudine calida debemus egrũ dietare frigido cibo:& ĩfrigida calido: in humida sicco:in sicca humido.Verũtñ qa naturalis cõplexio dieta sibi silr cõseruari debet:ut uult Gal.in tegni:ibi:calidiora calidioribus ĩdigẽt adiutoriis:frigidiora frigidioribus &c. Secũdũ ẽ qd.i. cuius substãtie debet eẽ cibus:qa athlete & rusti fortibus exercitiis suppositi debẽt dietari cibo grosso:quia ĩ eis uis digestiua est fortis: & sic nõ debẽt ut cibis subtilibus:ut pullis:caponibus:carnibus ui/tulinis seu edinis:quia iste carnes ĩ eis adurerent :aut nimis cito di/gererent :q̃re necesse eẽt eis sepe comedere:nobiles uero & ĩ ocio ui/uẽtes debẽt uti dieta subtilis substãtie:quia ĩ eis uirtus digestiua est debilis:nõ potẽs ĩ grossos cibos:cuiusmodi sũt carnes porcine salse & bouine:pisces sole exsiccati:silr ĩ egris:egrotãtes egritudinib9 acutis debẽt uti subtiliori dieta quã egrotãtes egritudinibus cronicis.i. longis sicut quartanis.Tertiũ est qñ.i.quo tpe dieta debet dari:quia in sanis maxie debet attẽdi cõsuetudo.Vñ ĩ estate hoies surgẽtes & cõsueti bis solũ ĩ die comedere:debẽt comedere hora.x.uel modicũ añ & nõ expectare mediũ diei pp nimiũ diei calorẽ:silr debẽt cena

re hora.vi.uel modicũ post:ĩ hyeme uero debẽt prãdere hora.xi.ue .xii.pp longitudinẽ somni:& deinde cenare hora.vii.uel modicum post:& maxime seruãda est cõsuetudo:ĩ egris uero ẽt cõsiderãdũ est tp̃s:quia in febribus in paroxismo uel stati añ paroxismũ uel stati post:nõ est dãda dieta:quia si stati añ paroxismũ uel in paroxismo det᷑:natura diuerti᷑ a digestione materie febris:p hoc q̄d debet digestioni cibi eẽ ĩtẽta:& nõ debet dari stati post paroxismũ:quia uirtus adhuc multũ debilitata est ex paroxismo ĩmediate p̄cedẽti:debet igi᷑ dari dieta añ paroxismũ tãto tpe q̄d possit digeri añ aduẽtũ paroxismi:uel debet dari aliquo tpe post paroxismũ:& hoc ẽ uerũ nisi timea᷑ magna debilitas uirtutis:tũc.n.dãdus est cibus quocũq; tpe:accidẽtibus.n.uirtutẽ dissoluẽtibus cibus illico dãdus est: ut uult Gal̃.in cõ.illius ampho.i.pti.cõtẽplari aũt oportet.Quartũ est quãtũ.i.quãtitas cibi sumẽdi:quia ut dictũ est prius:quãtitas cibi estate comedẽdi pro qualibet uice debet eẽ pauca:quia calor naturalis tũc debilis est pp nimias resolutiões:ĩ hyeme uero cib⁹ una uice sumẽdus debet eẽ multus:quia uirtus digestiua tũc fortis est cũ calor naturalis sit unitus pp frigus circũstãs ut dictũ ẽ pri⁹:ibi.Tpibus ueris.Quintũ est quotiẽs.i.quotiẽs ĩ die fit cibus dãdus:quia ĩ estate debet sepi⁹ dari q̃ ĩ hyeme:autũno uel uere licet modicũ pro qualibet uice:ut ẽt pri⁹ dictũ ẽ:silr uirtute digestiua existẽte debili sepe & modicũ de cibo est dãdũ:uirtute uero existẽte forti:põt multũ dari & paucis uicibus.Sextũ est ubi.i.ĩ quo loco:quia cib⁹ nõ ẽ sumẽd⁹ ĩ loco frigido mltũ:nec mltũ calido sed magis ĩ loco tpato.

Ius caulis soluit:cuius substãtia stringit
Vtraq; quãdo da᷑ uenter laxare paratur

In hoc tex:autor dicit tria. Primũ ẽ q̄d ius caulis.i.aqua & maxĩe prĩe ebulitiõis caulium si bulian᷑ soluit uẽtrẽ cuius cã est qa in foliis & ptibus exteriorib⁹

caulíũ est uirtus q̄dã nitrosa abstersiua debiliter inherẽs & facile se parabilis p̱ modicã decoctionẽ siue ebulitionẽ q̄ sparsa p̱ aquã ip/sam laxatiuã reddit & hinc ẽt ẽ q̄d pría aq̄ decoctiõis caulũ magis laxat quã secũda qa ista uirtus nitrosa abstersiua p̱ primã decoctio nẽ plurimũ sepat᷑. Secũdũ q̄d dicit est q̄d substantia caulíũ & hoc post decoctionẽ eoꝝ stringit uẽtrẽ & cã est qa oĩs uirtus q̄ laxaret p̱ decoctionẽ ab ea ablata est & manet substãtia terrea sicca q̄ uentrẽ stringit. Tertiũ q̄d dicit est q̄d utraq; simul sũpta .s. aqua decoctiõis caulíũ & substãtia eoꝝ laxãt uẽtrẽ & rõ est qa uirtus abstersiua & nitrosa i aq̄ manet gr̃a cuius totũ laxat. pro maiori noticia sciẽdũ ẽ primo q̄d caules generãt humorẽ melãcolicũ & somnia mala mali sunt stomacho paꝝ nutriũt uisum obtenebrãt somnũ íducũt men/strua & urinã ꝓuocãt ut p̱tim Aui. ii. cano. & p̱tí a Rasis. iii. almã: colligit᷑. Secũdo sciẽdũ q̄ comestio caulis siue decoctiõis siue semi nis eiꝰ ꝓhibet & retardat ebrietatẽ ut uĩ ínuere Arist. iii. p̱ti. ꝓbleu ma. q̄rẽs pp̄ q̄d caulis soluit crapulã. Et idẽ uolũt Ra. & Auic. locis p̄all᷑. Cuius cã pōt eẽ ista sc̄d̄m aliquos qa pp̄ comestionẽ caulis ele/uant᷑ fumi ualde grossi ígrossantes fumositates uini q̄ ígrossate ípe diunt᷑ penetrare ad cerebrũ pp̄ eoꝝ grossitudinẽ. Philo. uero ꝓbleu mate p̄dicto aliã dat cãm istã. s. qa q̄d᷑ trahit humidũ uinosũ ad se ac a corp̱e repellit & corpus ífrigidat curat crapulã sed caulis ẽ hu/iusmodi ergo curat crapulã. Q d᷑ aũt caulis sit hm̃oi ꝓbat qa p̱ suc cũ caulis q est diureticus trahunt᷑ humiditates uinose indigeste a to to corp̱e & in uesicã deferunt᷑ & p̱ substãtiã eius frigidã stipticã & terreã i stomacho relictã nõ potẽtẽ penetrare ífrigidat totũ corpus. Et p̱ cõsequẽs curat crapulã hoc mõ qm̃ sup̱fluitates subtiles q̄ non poterãt deorsum tẽdere pp̄ caliditatẽ uini mouẽtẽ eas ad sup̱iora ut ad cerebrũ ferunt᷑ represse deorsum & uirtute succi trahunt᷑ ad ue/sicã. Est. n. diureticus & menstruoꝝ ꝓuocatiuus ut dictũ est.

Dixerunt maluã ueteres quia molliat aluũ
Malue radices rase dedere feces.
Vuuluam mouerunt & fluxũ sepe dederũt.

DE MALVA

Hic ponunt̃.iii. ꝓprietates siue effectus malue: quorũ: Primus est q̃d malua mollificat uẽtrẽ:quia est unũ de remollitiuis. Sunt.n.q̃ttuor remollitiua.s.malua:bismalua:brãca ursina/& mercurialis:ex qb⁹ cõiter fit clistere lenitiuũ & mollificatiuũ q̃d ualet ad fecũ induratarum eductionẽ.Et est duplex malua:q̃dã.n.est hñs sanguineos flores:& alia hẽns albos flores.Et ĩ ista ẽ maior ꝓprietas mollificãdi q̃ ĩ pria. Secũdus effectus est q̃d radices malue abrase educũt feces:& hoc ẽ qñ ex ipsis fiũt suppositoria sicut solent fieri de radice mercurialis. Tertius effectus malue est q̃d facit fluxũ mẽstrui in mulieribus:& hoc est pp nimiã eius humectationẽ & lubrificationẽ:q̃ uene mñcis facilius a sanguine acuto fundunt̃.Et dicit platearius q̃d certo expimẽto mẽstrua ꝓuocat.

De Menta

Mentitur menta si sit depellere lenta
Vẽtris lũbricos stomachi uermesq; nociuos

Hic autor ponit unũ documentũ de mẽta dicẽs:q̇ mẽta ñ debet denoĩari hoc noĩe mẽta si nõ hẽat uim statĩ auferẽdi uermes uẽtris & stomachi. Mẽta.n.magne & fortis ẽ aromaticitatis & magne amaritudinis:& iõ quẽadmodũ absinthiũ uermes interficit sic & mẽta.Et debet dari decoctio eius sicut & absinthii & nõ subĩa.Aduertẽdũ tñ qa multũ calida est & sicca sanguinẽ adurẽs nõ cõpetit uia cibi ĩ regimine sanitatis:bñ tñ cõuenit uia medicine:qa stomachũ cõfortat & ipsum calefacit & sedat singultũ & digerit:& ꝓhibet uomitũ fleumaticũ & sanguineũ:& ad coitum incitat ꝓpter inflationẽ q̃ est in ipsa & humiditatẽ ortolanã:& prohibet sputũ sanguinis & cõfert ad morsum canis rabiosi:& est propria ad illud:& si frustra ipsius in lacte dimittunt̃ nõ caseat̃:ut colligitur ex Auic.ii.cano.c.de menta.

Cur moritur homo cui ſaluia creſcit in orto
Contra uim mortis nõ eſt medicamẽ ĩ ortis
Saluia cõfortat neruos manuũq; tremorem
Tollit:& eius ope febris acuta fugit
Saluia caſtoreũ lauendula premula ueris
Naſtur:athanaſia ſanãt paralitica membra
Saluia ſaluatrix nature conſiliatrix

In hoc tex.autor principalr̃ tria facit. Primo ĩnuit magnã utilitatẽ ſaluie q̃rẽs p modũ dubii. Cur hõ moriat̃ ĩ cuius orto creſcit ſaluia:ad hoc rñdet̃ in ſecũdo uerſu ſic ꝙ nulla eſt medicina creſcẽs ĩ ortis q̃ ꝓhibeat mortẽ q̃uis ĩ ortis bñ creſcat medicina ꝓhibẽs putrefactionẽ corpis & humiditatẽ naturalẽ defendẽs ne cito diſſoluat̃:& iſtud ĩnuit Aui.in.i.c.ſingulari dicẽs:& ars qdẽ ſanitatẽ cuſtodiens nõ eſt ars q̃ a morte ſecuros nos faciat neq; corpus ab extrinſecis nocumentis muniat neq; unũqdq; corpus ad ultimã uite longitudinem pducat q̃ eſt ſcd̃m hoiem abſolute:ſed de duabus rebus ſecuritatẽ p̄bet putrefactiõis penitus ꝓhibitiõe & defenſiõe humiditatis:ne cito diſſoluat̃.Secũdo ponit tres effectus ſaluie:quoꝝ.Primus eſt ꝙ ſaluia cõfortat neruos:qa exſiccat humiditates qbus ĩpediunt̃ & relaxant̃ nerui. Secũdus eſt ꝙ remouet tremorẽ manuũ:cuius cã eſt qa cõfortat neruos ut dictũ ẽ.Iã oẽ cõfortãs neruoꝝ tremorẽ remouet:cũ tremor cauſet̃ ex debilitate neruorũ:& ꝓpterea ſenes aliqui & uetule ſpãlr ĩponũt potui:ſiue cibo eorũ folia ſaluie.Tertius eſt qd̃ remouet febrẽ acutã.i.ĩpedit eã ne cõtingat cuius cã põt eẽ:quia exſiccãdo hũores ĩpedit eoꝝ putrefactionẽ:ad q̃ poſſet ſequi febris acuta.Et pro maiori notitia ſciẽdũ ẽ ꝙ ſaluia eſt calida:& ſicca:& iõ nõ multũ cõpetit p ſe uia cibi:quia tñ ipſa ſaluia multũ cõfortat neruos:hoies ĩ ſanitate multũ utunt̃ ſaluia dupliciter.Prĩo quidẽ cõponendo ex ea uinũ ſaluiatũ quo uino hoies ĩ latitudine ſanitatis utunt̃:ſpãlr ĩ principio menſe:& cõpetit

hmõi uinũ paraliticis & epiléticis moderate ſũptũ:& ꝓcedẽti purgatiõe añcedẽtis medicíe. Secũdo utunť ſaluia ĩ ſalſis:nã excitat appetitũ & ſpãľr cũ ſtõachus fuerit repletus malis hũorib⁹ crudis & idigeſtis:& ẽ duplex ſaluia.ſ.dõeſtica:& hẽt lata & folia magna. Alia ẽ q̃ uulgariter nobilis dř:& hẽt minora & ſtrictiora folia:& apđ medicos dř hlifagus. Tertio enũerat autor ſex res mediciales ualẽtes ĩ curatiõe paliſis:& dř ꝙ ſaluia caſtoreũ lauẽdula ꝑmula uelis naſturciũ & athanaſia curãt & ſanãt mẽbra palitica.i.paliſi tacta ſiue debilitata. De ſaluia aũt cã patet ex dictis:qa ut dcm̃ ẽ:ſaluia cõfortat neruos:q ĩ paliſi debilitati ſũt & ẽt qa ſaluia calida eſt & ſicca cõſumit materiã fleumaticã ĩbibitã neruis ex q̃ fit paliſis. De caſtoř patet:qa caſtoreũ eſt maxíe cõfortatiuũ calefactiuũ & exſiccatiuũ neruoꝝ:dicit.n. Aui.ii.can.c.de eo qđ ſubtilius & forti⁹oĩ qđ calefacit & exſiccat:& poſtea dicit ꝙ cõfert neruis & calefacit & cõfert tremori & ſpaſmo hũido & ſtupori & paliſi:& poſtea adhuc ſubdit qđ nõ ẽ aliqd magis iuuatiuũ uẽtoſitatũ aure q̃ ĩpm cũ ex caſtorio accipiť q̃tũ eſt lẽs una & diſſoluiť ĩ oleo nardío & diſtillať ĩ eã:plures alios effect⁹ hẽt caſtoreũ:quos Aui.narrat lo.ꝑal.& ẽ caſtoreũ teſticul⁹ cuiuſdã aĩalis marini:ꝙ dř caſtor:& oleũ de caſtore ẽt mľtũ ualet ĩ paliſi ſicut caſtoreũ poſt euacuationẽ materie:qa tũc illã materiã q̃ reſidua ẽ cõſũit & neruos cõfortat:đ lauẽdula ẽt patet qa ſua aromaticitate cõfortat neruos:& ſua calefactiõe cõſũit materiã paliſis đ ꝑmula ueris ẽt patet:qa ſua aromaticitate & calefactiõe cõfortat neruos:et dř ꝑmula ueris qa ẽ đ ꝑmis aromaticis ĩ ueř creſcẽtib⁹:đ naſturcio patet:qa naſturciũ ẽ calm̃ & ſiccũ ſubtiliatiuũ & iciſiuũ & reſolutiuũ q̃re aufert mãm paliſis:& di.aui.ii.ca.c.đ eo ꝙ cõfert oĩ mollificatõi neruoꝝ:qa calefač & eduč fleũate:et mũdificat neruos a fleũate:& iõ cõſulũt medici ut naſturciũ ĩ q̃drageſima edať ꝑpea qa cibi q̃drageſimales ſũt fleũatici:& ẽ naſturciũ herba cõis creſcẽs ĩ locis frigi

dissimis.s.in locis petrosis & aquosis ubi sunt multi fontes:de athanasia uero q̄ alio noīe dr̄ tanacetū:teutonice tente uel reynuaē:patet qa ista herba hēt uirtutē purgādi fleumate & sua caliditate exsiccat neruos:& hēt uirtutē purgādi uermes & materiā ex q̄ generant:& iō gallici cōiter ī diebus paschalibus utunt athanasia frixa cū ouis ad purgādū fleumata ex piscibus ī q̄dragesima generata ex qbus facile generant uermes ī dispositis:& ī fine tex.autor subdit qd̄ saluia dr̄ q̄si saluatrix nature.

DE RVTA

Hic ponit autor quattuor effectus rute.Primus ē ꝙ acuit uisum & ꝓprie succus ei⁹ ut dicit Aui. :ii.ca.c.de ea:& pri⁹

Nobilis est ruta:quia lumina reddit acuta
Auxilio rute uir quippe uidebis acute.
Ruta uiris coitū minuit:mulieribus auget
Ruta facit castū:dat lumen.& ingerit astū
Cocta facit ruta de pulicibus loca tuta.

dictū est ibi.Allea nux ru.Secūda est ꝙ ruta minuit desideriū coeūdi uiris sed in mulieribus auget:cuius cā pōt eē ista:qa ruta sua caliditate & exsiccatione sperma in uiris minorat:qd̄ subtile ē & aereū: sed in mulieribus subtiliat & calefacit/qa in eis sperma est aquosū & frigidū/& ergo eas magis ad coitū incitat ꝑꝑ subtiliationē & caliditatē spermatis ex ruta.Tertius effectus eius est ꝙ ruta facit astuciā.i.facilē apprehēsionē & inuētionē alicuius medii ī cā subtili/qa ꝑꝑ calefactionē & exsiccationē subtiliat spūs/& sic īgeniū clarificat Quartus effectus est ꝙ decoctio rute effugat pulisce/& hoc si ex ea irroret domus/quia interficit eas secūdū ꝙ cōiter dicunt medici & secūdū Aui.in.iiii.trac.iii.c.de effugatiōe pulicū/qn̄ aspgit domus cū infusione coloquintide saliūt pulices & fugiunt/& silr̄ ex decoctione rubi.Et postea subdit Aui.& dixerūt quidā qn̄ ponit sāguis hirci in fouea in domo aggregat pulices apud eū deide moriunt/ & silr̄ aggregant sup lignū linitū ex adipe ericii/& fugiūt ex odo-

Cōtra pulices.

re caulis & folioꝝ oleādri. Et secūdū aliquos nihil magis deiectiuū est pulicū q̄ res fortis odoris/& ergo ruta ualet/mēta/mētastrū/lupulus/& sup oīa feces uel urina eq̄. Itē domus irrorata ex decoctione seminis rape occidit pulices. Et si fumigent domus ex cornu taurino fugiēt pulices. Pro captione tñ eaꝝ nihil melius est quā impositio pauci bombicis in lecto/quia in illo aggregantur.

DE CEPIS

De cepis medici nō cōsentire uidentur.
Colericis non esse bonas dicit Galienus
Fleumaticis uero multū docet esse salubres
Presertim stomacho pulcrūq; creare colorē
Contritis cepis loca denudata capillis
Sepe fricās poteris capitis reparare decorē

Hic loquit̄ autor de cepis/& dicit.v. Primū est qd̄ medici dissentiūt nature cepaꝝ q̄ aliqbus uı̄ qd̄ cepe bone sunt fleumaticis/aliq uero qd̄ eis nō ualent/sicut forsan Ra. uult/quia dicit eas.iii.almā. generaī humores superfluos ī stomacho & fleumaticos. Secūdū ē qd̄ Gal. dicit cepas multū obesse colericis/cuius cā est/quia ut dicit Auic.ii.cano.c.de cepe: Cepe est calidū ī tertio/& ergo nocet calidis/ut sunt colerici. Tertiū est qd̄ cepe multū ualēt fleumaticis/quia snnt calide incisiue subtiliatiue absterſiue & apitiue/q̄re fleumaticos humores & uiscosos in fleumaticis multiplicatos digerūt/incidūt subtiliant & abstergunt. Quartū est qd̄ cepe ualēt stomacho/quia mūdificāt ip̄m a fleumatibus & ip̄m calefaciūt. Et ergo dicit Aui. loco pall̄. qd̄ istud qd̄ ex cepe comedit̄ pp suā caliditatē cōfortat stomachū debilē/& pp istd̄ etiā decorāt colorē faciei/quia nō est possibile colorē faciei esse uiuidū stomacho existente multū fleumatico aut repleto malis humoribus crudis & fleumaticis. Quintū est qd̄ loca depilata.i. loca pilis priuata: pilos siue crines recupant si cōterant̄ cepe cocte & ex eis fricent̄ loca depilata/& istud ueꝝ est qn̄ depilatio accidit pp opilatio

nē porox & corruptionē materie sub cute:quia cepe apiūt poros & resoluūt materiā malā que sub cute est & bonā ad locū attrahunt. Et ergo fricatio cū cepis ualet ad alopiciā multū:ut uult Aui.ii.ca. .c.alle.&.vii.iiii.c.de cura alopicie.Et pp istud infert textus qd capitis decor poterit repari p istā fricationē cū cepis:quia capitis decor pili sunt:pro maiori noticia effectuū cepax sciendū est qd cepe excitant coitū:appetitū puocāt:faciē rubificant:cū melle uerrucas eradicāt:sitim faciūt:intellectui nocēt:quia humorē malū grossum generāt saliuā multiplicāt:& succus eax cōfert aq descēdēti in oculū:& abstergit uisum:sicut colligit ex Aui.ii.can.c.alle. Sciēdū ulterius qd cepe trite cū melle & aceto cōferūt morsui canis rabidi:& ergo quidā supaddūt textui pcedēti istos duos uersus.

Appositas phibent morsus curare caninos:
Si trite cū melle prius fuerint & aceto.

Et de isto ēt prius dictū est ibi.Allea nux ruta.

DE SINAPIS

Est modicū granū siccū calidūq; sinapis
Dat lacrimas purgatq; caput:tollitq; uenenū

Hic autor duo facit.Primo ponit cōplexionē ipsius grani sinapis dicēs:qd granū sinapis est modicū granū calidū & siccū:qd uex est:qa est calidiū & siccū usq; ad quartū gradū scdm Aui.ii.can.c.de sinapi. Secūdo ponit tres pprietates siue effectus grani sinapis. Prim⁹ effect⁹ est qd cōmouet lachrymas:cuius cā est:qa sua caliditate nimia subtiliat & dissoluit humiditates cerebri:ex quibus tūc pp eax fluxū pueniūt lachryme.Secūdus effectus seminis sinapis est:q expurgat caput.i.cerebrū mūdificādo & abstergēdo humiditates fleumaticas a capite:expurgat ēt caput naribus ipositū puocādo sternutationē sua mordicatione:& iō iponit naribus appopleticox:p sternutationē aūt expellunt nocumēta cerebri:& silr semē sinapis sua calidita

te subtilat fleumata:& dissoluit illa q̃ opilāt meatus cerebri ex quorū opilatione sequit̃ appoplexia:& sic relinquit̃ ꝙ semē sinapis est ualde incisiuū fleumatis & cōsumptiuū & mondificatiuū. Tertius effectus est tollit uenenū:& istud cōcordat cū dicto Aui.loco pall̃.s. qͩ fugiunt ex fumo eius uermes uenenosi.

DE VIOLE

Crapula discutit̃ capitis dolor atq; grauedo
Purpureā dicunt uiolā curare caducos.

Hic ponunt̃ tres ꝓprietates siue effectus uiole.Prim⁹ effectus ē:ꝙ uiola hēt proprietatē sedandi ebrietatē:cuius cā pōt esse:quia uiola odorē hēt tpatū atq; suauē:& talis maxime est cōfortatiuus cerebri:forte.n.cerebrū nō patit̃ cito ebrietatē:sed debile:& ēt uiola est frigida q̃re cerebrū infrigidat:& sic ineptificat ipm ad recipiēdū fumū calidū.Secūdus effectus eius est:qͩ uiola est sedatiua doloris capitis atq; grauedinis:& istud ē uerū de dolore capitis ex calida cā:ut uult Auic.ii.cano.c.de uiola:& sil̃r Ra.iii.almā.& Me. Et rō est:quia uiola est frigida:& sic repugnat cause calide.Tertius est:ꝙ uiola dr̃ curare caducos inde ē:epilenticos:& dr̃ notāter ī textu:dicūt:quia cōes auctores nō attribuūt istū effectū uiole:& ergo si iste effectus cōueniat uiole:cā ei⁹ pōt eē: quia ꝑꝑ aromaticitatē uiole cerebrū cōfortat̃:quo existente forti a modicis nocumētis nō ledit̃:& ꝑ cōsequēs ēt nō incurrit epilēsiā:q̃ dr̃ parua appoplexia ex opilatiōe neruoꝝ sensatiuoꝝ constringens.

DE VRTICA

Egris dat somnū.uomitū quoq; tollit ad usū
Compessit tussim ueterē:colicisq; medetur
Pellit pulmonis frigus uētrisq; tumorem
Omnibus & morbis subueniet articulorum

Hic ponunt̃ septē effectus urtice: quoꝝ.Primus est:ꝙ urtica dat egris somnū:qa ē subtiliatiua & icisiua & abstersiua fleumatis & grossioꝝ hūoꝝ naturā grauantiū & sonū ipediētiū:

Secūdus effectus eius est/ꝙ tollit uomitū & usum uomitus/& rō ē: qa uomitus & nausea multū accidūt ex humore uiscoso/cuius urtica est incisiua. Tertius est qđ urtica sedat tussim antiq̄ & maxīe mel in quo tpata fuerint semina urtice/qa urtica de pectore fleuma expellit uiscosū/scđm Ra.iii.almā.& silr eius semina cū maxīe sint incisiua abstersiua & subtiliatiua/& dicit Aui.ii.can.c.de urtica/ꝙ cū bibit̃ cū aq̄ ordei mūdificat pectus & qn̄ decoquunt̃ folia eius ī aq̄ ordei educit humores grossos qui sunt ī pectore/sed eius semē ē fortius. Quartus est/ꝙ cōuenit colicis.i.colicā patiētibus/qa urtica est incisiua subtiliatiua resolutiua & abstersiua humiditatis fleumatice aut uētositatis grosse/ex qbus ꝓuēit collica plurimū/& ē colica egritudo dolorosa ī ītestino dicto colō/sicut iliaca egritudo dolorosa in intestino dicto yliō. Quintus est/qđ urtica pellit frigus pulmonis/& hoc pp sui caliditatē. Sextus est/qđ urtica ē sedatiua tumoris uētris/qa resolutiua est uētositatis ex q̄ ut plurimū fit tumor uentris. Septimus est/qđ urtica subuenit doloribus articuloꝝ.i.iuncturaꝝ/sicut artetice sciatice & podagre. Et hoc ueꝝ est qn̄ ꝓueniūt a materia frigida fleumatica grossa/cuius cā est:qa urtica ē calefactiua īcisiua subtiliatiua materie fleumatice grosse/& pp istos effectus secūdū Aui.ii.cano.c.de urtica excitat coitū ꝓprie semen eius cū uino/& apit orificiū mr̄icis/& soluendo educit fleuma & humorē crudū sua abstersiōe & nō cū uirtute solutiua q̄ sit ī ipsa. Ne tn̄ aliqs ī guttture ex urtica aut eius semine ledat̃ bonū est ꝙ post eius sumptionē bibat̃ aliquid de oleo rosaceo/& est urtica calida ī principio tertii gradus & sicca in secūdo/scđm Aui.loco pall̃.

DE ISOPO.

Isopus est herba purgans a pectore fleuma
Ad pulmonis opus cū melle coquat̃ ysopus
Vultibus eximiū fertur reparare colorem

Hic ponunt̃ effectus ysopi/quorum. Primus ē/ꝙ ysopus purgat fleuma a pe/

ctore:Cuius cā:est qa ysopus est herba calida & sicca i tertio:multū abstersiua dissolutiua & cōsumptiua humiditatis fleumatice & hēt respectū singularē sup ptes pectoris & pterea yposus ppriissime dr purgare fleuma a pectore. Secūdus effectus est q ēt ualet ad purgādū pulmonē a fleumate:eadē de cā. Et pprie si coquat cū melle:qa mel ēt abstersiuū & abstersione mellis augmētat abstersio ysopi & istud idē uult Aui.ii.ca.c.de ysopo.dicēs q ysop⁹ cōfert pectori & pulmoni patiētibus adisnia i tussi antiq:& eius decoctio cū ficubus & melle silr. Tertius effectus est qd facit bonū colorē faciei:& istud etiā uult Aui.loco pallr.dicēs q eius potus efficit colorē bonū. Et pp istos effectus soluēdo educit fleuma & uermes:ut uult Aui.ibidē:& scdm Platteariū uinū decoctionis eius matricē mūdificat a superfluis humoribus & abstergit.

DE CERIFOLIO.

Suppositū cācris tritū cū melle medetur
Cum uino potū poterit separare dolorem
Sepe solet uomitū uentrēq tenere solutum

Hic ponunt.iii. effectus cerifolii. Primus est:q cerifoliū tritū cū melle & suppositū cācro curat ipm:& istud idē dicit Pla.c.de cerifolio:& ē cācer apostema mellācolicū corrodēs ptes corpis tā carnosas quā neruosas:& dr cācer qa pcedere ur ut cācri. Secūdus effectus est:q cerifoliū bibitū cū uino abscindit dolorē uētris:cuius cā est:qa uētris inflationē de grossa uētositate ex q puenit:dolorē mitigat:cū stomachi uētositatē & oium uiscer soluit & opilationē apit:& ad hoc ēt coadiuuat uinū. Tertius effectus est:q cerifoliū cedat uomitum & fluxū uētris:cuius cā est:quia cū cerifoliū calidū est in tertio gradu & siccū in secūdo materiā illā digerit & exsicat:ex qua puenit uomitus & istud maxie uer ē qū uomit⁹ aut solutio uētris pueniūt a materia frigida fleūatica:& pter istos effect⁹ puocat urinā & mēstrua & soluit dolorē lateris:renū:& uesice:& pcipue datū cū mellicrato.

DE ENVLA

Enula campana reddit precordia ſana
Cum ſucco rute ſi ſuccus ſumitur huius
Affirmant ruptis nil eſſe ſalubrius iſtis.

Hic ponūť duo effectus enule cāpane/quorꝝ. Primus eſt qđ enula cāpana cōfortat p̄cordia.i.orificiū ſtomachi/qđ ꝓprie p̄cordiū dr̄ ſiue mēbra ſpūalia.i.mēbra anhelitus:q̄ uicina ſunt cordi:& ſpālr̄ radix eius. Quod aūt confortet orificiū ſtomachi patet:qa cū radix enule ſit odorifera cōfortat mēbra neruoſa:orificiū aūt ſtomachi mēbrū neruoſum eſt. Qđ aūt cōfortet mēbra ſpūalia patet qa uinū factū ex enula qđ uocať uinū enulatū mūdificat pectus & pulmonē.ut uult Aui.ii.can.c.de enula & enula etiā ſcđm ip̄m ibidē deglutita cū melle adiuuat ad expuēdū:& eſt ex eis q̄ letificāt & cōfortāt cor. Secundus effectus eſt qđ ſuccus enule cū ſucco rute maxime ualet ruptis.i.patiētibus rupturā ſiue deſcenſū īteſtinorꝝ ad burſam teſticulorꝝ:& hoc maxime qn̄ ruptura eſt pp uētoſitatē:qa illa diſſoluūt ſuccus rute & enule:& p̄ter iſtos effectus enula bona eſt ſtomacho malis humoribus repleto & apit opilatiōes epatis & ſplenis:ut uult Ra.iii.almā.& cōfert oībus leſionibus & doloribus frigidis & cōmotionibus uentoſitatū & inflationis:ſecundū Aui.loco preallegato:

DE PVLEGIO

Cum uino colerā nigrā potata repellit
Sic dicunt ueterē ſumptū curare podagrā

Hic ponūť duo effect⁹ pulegii/quorum. Primus eſt:qđ pulegiū & principaliter aq̄ eius ſūpta cū uino purgat colerā nigrā. Secūdus eſt:ꝙ pulegiū hēt ꝓprietatē curādi podagrā ueterē:ex quo hēt ꝓprietatē liquefaciēdi & diſſoluēdi fleuma ex quo podagra ſepius generari ſolet:& circa iſtud eſt notādū qđ ut dicit.Pla.pulegiū ē calīn & ſiccū in tertio gradu:ſubtilē hēt ſubſtātiā uirtutē hēt cōfortatiuā ex aro/

maticitate:apitiuā ex ſubſtātia & q̄litatē:attractiuā ex ignea ſubſtā tia uł natura cōſūptiuā ex calore & ſiccitate:& ſolū uinū decoctiōis ei⁹ ualet cōtra dolorē ſtōachi & ītestinoꝝ ex frigiditate uł uētoſitate

DE NASTVRCIO

Illius ſucco crines retinere fluentes.
Allitus aſſeritur dentiſq; curare dolorem
Et ſquamas ſuccus ſanat cū melle punctus

Hic ponūť .iii. effectus naſturcii/quorū. Primus ē:ꝙ naſturciū hēt ꝓprietatē retinēdi crines defluētes:& hoc ſi caput unguať cū ſucco eius:uł ſi aq̄ uł ſuccus ei⁹ bibať & hūc effectū tāgit Aui.ii.ca.c.de naſturcio dicēs. Retinet capillos capitis cadentes bibitū & linitū. Scd̄s eius effectus ē:ꝙ curat dolorē dētiū:& hoc maxīe ex cā frigida:qa naſturciū ē īciſiuū reſolutiuū & calefactiuū:ut patuit prius ibi. Cur moriť hō. Tertius effectus eius ꝙ ſuccus ei⁹ hēt ꝓprietatē curādi ſquamas pelli adherētes: qn̄ ſumiť cū melle:& ex eo liniť locus:& cā ē qa tales ſquame generanť ex fleumate ſalſo. Naſturciū aūt:ut p̄dictū eſt:oē fleuma purgat:& ergo p intus ſūptū ꝓhibet cām ſquamaꝝ:& ab exteri⁹ linitū ſua abſterſiōe eas abſtergit:& maxīe cū melle:qa hoc ēt abſterſiuū ē & ſic iuuat abſterſionē naſturcii:& p̄ter iſtos effectus naſturciū exſiccat putredinē uacuitatis uētris:mūdificat pulmonē:& cōfert aſmati:& ī medicīs aſmatis poniť pp illud ꝙ eſt i ip̄o de īciſiōe & ſubtiliatiōe:calefacit ſtomachū & epar & cōfert groſſiciei ſplēis:& ꝓprie qn̄ ex eo fit emplaſtrū cū melle & facit euomere colerā:& educit eā ſolutōe:augmētū efficit ī coitu:& ſoluēdo educit uermes:& ꝓuocat mēſtrua ut uult Aui.ii.ca.lo.p̄ałł.

DE CELIDONIA

Cecatis pullis hac lumina mater yrondo
Plinius ut ſcribit:quāuis ſint eruta reddit.

Hic poniť unū notabile de celidonia:& eſt qd̄ qn̄ pulli yrūdinis excecati fuerint tunc mr̄ affert celidoniā & cū ea fricat oculos pulli excecati:& ſic uiſus reſtituiť:& p

hoc dat innuere autor qđ celidonia maxie cõfortat uisum/& istud etiã manifeste patet/qa i medicis ualẽtibus cõtra debilitatẽ uisus cõ muniter ponit/& est celidonia herba nota glaucũ hñs succũ/cã aũt quare ipsi yrundini data est uirtus cognoscẽdi celidoniã plusq̃ aliis auibus põt eẽ ista:qa pulli yrundinis sepius cecitatẽ patiunt̃ q̃ pulli aliaꝝ auiũ:qa feces yrũdinũ hẽnt uim exsiccatiuã oculoꝝ & sepius patiunt̃ a fecibus matrũ:& est sciẽdũ qđ scđm Platea:celidonia est calida & sicca i tertio gradu. Et ex qualitatibus suis & substãtia hẽt uirtutẽ dissoluẽdi cõsumẽdi & attrahẽdi. Et radices eius trite & i ui no decocte ualẽt ad purgãdũ caput & uuluã ab humore frigido & humido:si patiẽs fumũ p eos recipiat & postea uinũ gargarizet.

DE SALICE.

Auribus infusus uermes succus necat eius
Cortex uerucas in aceto cocta resoluit.
Pomoꝝ succus flos partus destruit eius

Hic autor tria dicit de salice. Primũ est succus salicis auribus infusus interficit uermes auris:& istđ põt cõuenirẽ pp stipticitatẽ & exsicationẽ eius & ẽ hoc sciẽdũ q̧ scđm Aui.ii.ca.c.de salice:nõ est aliud magis utilissimũ quã succus folioꝝ eius i cura saniei q̃ currit ex aure. Scđm ẽ:q̧ cortex salicis.i. extrema ps eius i aceto decocta resoluit uerrucas:Aui.uero lo.pall. dicit q̧ eius cinis eradicat uerrucas linitus cũ aceto:& istud est pp uehemẽtẽ exsiccationẽ cineris eius:pro deletiõe tñ uerrucaꝝ:nõ ẽ ali qd magis abscindẽs uerrucas quã fricatio portulace sup uerrucas: & facit hoc portulaca sui pprietate & nõ q̃litate scđm Aui.ii.ca.c. de portulaca. Tertiũ ẽ:q̧ flos salicis & succus pomoꝝ.i.fructuũ ei⁹ nocẽt ptui:qa pp stipticitatẽ & exsicationẽ eoꝝ reddũt ptũ difficilẽ

DE CROCI

Confortare crocus dicatur letificando.
Mẽbraq; defecta cõfortat epar reparando

Hic ponunt̃ aliq̃ iuuamẽta croci/quoꝝ Primũ ẽ q̧ croc⁹ cõ-

fortat corpus hūanū letificādo:& circa istud est sciēdū q crocus tā tā ppriet atē hēt letificādi q datus ī maiori q̄titate q̄ debeat iterficit letificādo siue ridendo. Vñ di. Aui.ii.ca.c.đ croco. Tres aurei de ipo īterficiūt letificādo:& ē aureū pōd9 dragma uni9 & semis. Scđm ē qcrocus cōfortat mēbra defecta & principaliter cor. Cōfortat ēt stomachū pp suā stipticitatē & caliditatē:& eādē cām ēt reparat epar: & maxime pp stipticitatē:q̄ nō pmitit dissolui epar:nimius tñ usus eius īducit nauseā & deiicit appetitū:& istud īnuit Aui.lo.pall'.dicēs:ipse facit nauseā & deiicit appetitū:ppterea q appositus est acetositati q̄ est ī stomacho ex q̄ est appetitus:& pter istos effectus ē faciēs somnū & obtenebrās sensus & cū bibit' ī uino inebriat abstergit uisum:& phibet fluxū ad ipm:facit anhelitū facilē:& cōfortat īstrumēta āhelitus:excitat coitū:& puocat urinā:ut uult Aui.lo.pal:

DE PORRO

Reddit fecundas permāsum sepe puellas
Isto stillantem poteris retinere cruorem

Hic ponūt' duo iuuamēta porri. Primū est q por℞ pmāsum.i.p comestionē eius:Reddit puellas sepe fecūdas. Cuius rō pōt eē:qa scđm Aui.ii. cano.c.de porro:cōfert coartationi mr̄icis & duriciei q̄ est in ipsa:q̄ pn̄t eē ipedimēta cōceptiōis. Scđm ē:q por℞ abscīdit fluxū sāguisnariū idē uult Aui.lo.pall'.& plures alii effectus eius dicti sunt pri9 ibi. Allea nux ruta:

DE PIPER

Q uod pip est nigrū nō est dissoluere pigrū
Fleumata purgabit digestiuāq; iuuabit.
Leuco pip stomacho prodest tussiq; dolori
Vtile preueniet motū febrisq; rigorem.

Hic ponūt' multa iuuamenta pipis: & Primo tria pipis nigri: quo℞. Primū est:q p pip nigrum nō est pigrū ī dissoluēdo.i.resoluēdo pp fortē eius caliditatē & siccitatē:est.n.calidū & siccū ī q̄rto. Scđm ē:q purgat fleumata:qa at/

trahit ex iteriori corpe fleuma & ipm cõsumit.silr fleuma i pectore & stomacho inuiscatũ remouet:ipm calefaciẽdo subtiliãdo & dissol uẽdo.Tertiũ est:ꝙ est iuuamentũ digestiuũ:& istud patet p Aui.ii. ca.c.de pipe:dicẽtẽ ꝙ pip ẽ digestiuũ faciẽs appetitũ:& istd maxie itelligẽdũ de pipe longo:ꝙ est magis cõueniẽs digestiõi crudoꝝ hu moꝝ q̃ albũ uel nigrũ:ut testat Gal.iiii.de regimine sanitatis.c.vii. Secũdo põit.v.iuuamẽta leucopipis.i.pipis albi quoꝝ.Primũ est ꝙ pip albũ cõfortat stomachũ & istud patet p Gal.lo.pal.dicẽtẽ ꝙ est cõfortãs stomachũ sup alia duo pipa:& idẽ uult Aui.ii.ca.c.de pipe dicens:& albũ magis cõueniẽs est stõacho & uehemẽtius cõfortat. Scdm est:ꝙ pip confert tussi maxie ex materia frigida fleumatica: qa illã calefacit dissoluit & icidit:& istud uult Aui.lo.palr.dicens ꝙ qñ administrat pip i electuariis est cõueniẽs tussi & doloribꝰ pecto ris.Tertiũ est:pip albũ cõuenit dolori & põt istud itelligi de dolori bus pectoris sicut ex Aui.allegatũ est uel de dolore uentoso:tali eni cõuenit oẽ pip qa oẽ pip sui uẽtositate carminatiuũ est uentositatũ & sic educit uentositates:Aui.uero lo.palr.dicit pip albũ & silr lon gũ cõuenire i dolore uẽtris pungitiuo si bibat cũ melle & foliis lau ri recentibus.Quartũ est:ꝙ utiliter põt ꝑuenire motũ febris.i.acces sionẽ siue paroxismũ febris & hoc febris frigide:qa i tali pip aliquo mõ materiã calefacit & digerit.Quitũ est:pip albũ ualet i rigore fe briũ cuius cã est:qa pip sua caliditate cõfortat neruos & materiam sparsã sup eos cõsumit:& Aui.dicit ꝙ fricãdo fit iunctio ex ipo cũ unguento & cõfert rigori:& ista iuuamẽta qnq; ẽt pñt cõuenir aliis generibus pipeꝝ:ut ex Aui.lo.pal.patet & ꝑter istos effectus pip ca lefacit neruos & lacertos adeo ꝙ i hoc nõ est aliud ei par:mũdificat pulmonẽ:ꝓuocat urinã paucũ de ipso:sed multũ de ipso soluit uen trẽ:ut colligit ex Aui.lo.pal.& circa istud sciendũ est ꝙ triplex est pip.s.pip albũ:ꝙ dr leucopip:pip longũ ꝙ dr macrop:& pip nigrũ

quod dicit̃ melanopiper:albũ dicit̃ qđ est uiride multũ humidũ:& quãdo illud est desiccatũ aliquãtulũ ita qđ apparet quedã disconti nuatio inter eius partes nõ tamen sit ꝑfecte maturatũ dicit̃ piꝑ lon gum:sed qñ est ꝑfecte maturatũ tunc dicit̃ piper nigrum.

DE AVDITVS

Et mox post escam dormire nimisq; moueri.
Ista grauare solent auditus ebrietasq;

Hic tangunt̃ tria grauedinem auditus inducen tia.Primũ est im mediatus somnꝰ post cibũ:sumptũ:& hoc usq; ad repletionem:cuius cã põt esse ista: quia somnus ĩmediate post cibũ sumptũ facit ĩdigestionem ciboꝝ: cibi autem indigesti grossos ac indigestos fumos procreant:qui sua grossicie meatus auditus opilant:& etiã spiritus auditionis ingros/ sant & ꝑturbant.Secundũ est nimius cõmotus post cibũ sumptũ: qa talis etiã ĩpedit digestionem & clausionem debitã orificii stoma/ chi.Aliqui tñ textus loco nimis habent minus:& tuuc sensus est qđ nullus motus post cibũ sumptũ etiã grauat auditũ:cuius rõ est:qa tũc orificium stomachi nõ ita facile claudit̃ sicut ꝑ paucã deambu lationem:qua cibi descendunt ad fundũ stomachi:iã stomacho non existente clauso fumi multi ascendunt ad caput grauãtes auditum. Tertium est ebrietas:qa ex ebrietate ꝓcreant̃ fumi multi & uapores qui ascendunt ad caput & ad organum auditus:spm̃ eius ꝑturbãtes & auditum grauãtes:& nõ solum ebrietas inducit nocumentum au ditui:sed etiã uisui:& oĩbus sensibus ꝑꝑ eãdem cãm:ut etiã prius di ctum est Aui.uero.iiii.in.c.ii.de cõseruatiõe sanitatis auris etiã dat tria nocentia auribus:& dicit.& ex eis qdem q̃ nocent auri & reliqs sensibus sunt fastidium & repletio & ꝓprie somnus suꝑ repletionẽ: & est sciendum qđ aliqui tex.adhuc hñt istum uersum cõtinentẽ ad huc alia ĩducentia grauedinẽ auditus:& est iste:balnea sol uomitus

affert repletio clamor/quia ista iducunt et grauedine auditus/maxime tn̄ tinnitū/qa dicit Aui.iiii.i.c.de cura tīnitus oportet ut oēs iste uitent solē & balneū laboriosū & uomitū & clamorē & repletionē.

Hic tangunt se/ptē inducētia tinni/tū ī aure.i.sonū quē hō uī audiī exteri⁹.

DE MENTV

Metus:longa fames:uomitus:pcussio:casus
Ebrietas/frigus tinnitū causat in aure.

Quoꝝ/Primū ē metus/& scdm alios motus/cā est de metu/qa ī metu spūs & humores mouent ad īteriora.s.uersus cor subito/ex quo motu facile motus generat uētositas/q̄ penetrādo ad organū audi/tus tinnitū causat. De motu ēt patet/qa ex motu corpali ēt cōmo/uent humores & spūs ex q̄ cōmotiōe etiā generat uētositas facile q̄ ueniēs ad aures tinnitū causat/qa tinnitus causat pp aliq̄ cōmotio/nē uaporis aut uentositatis circa organū auditus cōmouētiū aerem cōnaturalē ī organo auditus existētē.Scdm est longa fames/& rōnē subiungit Aui.iiii.i.c.ix.dicens/& illud est pp agitationem cadētē ī humoribus sparsis ī corpe qescētibus ī ipso & cū nō iuenit natura cibū aliquē cōuertit ad eos/& resoluit ipos & mouet eos. Tertiū ē uomitus quia ī uomitu q est motus laboriosus mouent maxīe humo/res ad caput/ī signū cuius oculos & faciē uidemus fieri rubeos/& uisus fieri nocumētū/& sic etiā facile mouent ī uomitu uapores & uētositates ad organū auditus.Quartū est pcussio spe ī capite & ma/xime ī aure/cuius cā est/quia ex tali etiā accidit uehemens cōmotio aeris cōnaturalis ī organo auditus existētis qa natura aliquo mēbro leso īmediate mittit ad ipm spūm & sanguinē qui sunt īstrumenta nature/ex quibus tūc accidit in aure cōmotio. Quintū est casus/& maxīe supra caput/pp eādē cām q̄ dicta est de pcussione/& etiā ex casu quocūq; uehemens fit cōmotio humoꝝ ī corpe.Sextū est ebrietas/cuius cā est/quia ī ebrietate caput replet fumis & uaporibus/ex

quibus ad organũ auditus uehentibus facile cõmouet̃ aer cõnaturalis ĩ organo auditus existens. Septimũ est frigus:ex forti.n.frigore debilitat̃ organũ:q̃re ex leui cã facile patit̃ uel cõtingit tinnitus ex forti frigore:qa forte frig⁹ causat uẽtositates. Et nõ solũ ex istis causis cõtingit tinnitus auriũ:imo ex pluribus aliis sicut ex uẽtositate ĩ capite generata & ĩ ip̃o mota:aut ex sonitu saniei q̃ generat̃ fortasse ĩ ipsa:& ex feruore puris ĩ partibus eius aut ex motu uẽtositatis accidẽtis multotiẽs ĩ meatibus eius:sicut fit ĩ febribus aut ex repletiõe supflua ĩ corpe & ꝓprie ĩ capite:aut ex materia uiscosa resoluta ĩ paucã uẽtositatẽ:aut ex medicinis quaꝝ ꝓprietas est ut retineãt humores & uẽtositates ĩ ꝯpibus cerebri:ut colligit̃ ab Aui.loco ꝑal.

Hic ponũt̃.xxi.

Balnea uina uenus uẽtus piper allea fumus
Porri cum cepis lens fletus faba sinapis
Sol coitus ignis labor ictus acumina puluis
Ista nocent oculis sed uigilare magis.

res nociue ocl'is. Prima ẽ balneũ siue humidũ siue siccũ qd' stupha dr̃:prio q̃a calefacit eos calefactione multa:& sic ledit coꝝ cõplexionem:cũ naturaliter sint frigidi de natura aq̃. Secũdo qa exsiccat & resoluit humiditates subtiles oculoꝝ:qbus spiritus uisiui q sunt ignei habent refocillari & tempari. Et pp istud plures reperiunt̃ ceci supra renũ:ĩ q̃bus cõitas utit̃ stuphis & balneis:queẽadmodũ etiã plures reperiũt̃ leprosi ĩ holãdia q̃ in aliq̃ alia regiõe:pp ĩdebitũ regimẽ. Secũda res est uinũ:& hoc ĩmoderate sumptũ:tale.n.debilitãt oculos & uisum:qa caput replet fumis & uaporibus:& ergo etiã hebetat oẽs sensus. Tertia res est uenus.i.nimius usus coitus:q ab oĩbus medicis fert̃ debilitare multũ uisum. Et Aristo.iiii.ꝓbleu.pti.iii.assignat cãm istã dicẽs:qa.s.p coitũ aufert̃ qd oportunũ est oculis. Oportet.n.humidũ aqueũ subtile eis ĩesse:ĩ quo uisibiles sp̃ũs fulciant̃:nã oculus naturaliter ẽ talis.s.

humidus. Vñ de sensu & sensato:&.v.de gene.aiali.dr:oculũ esse de natura aq̃:sed euulsis humidis & euacuatis ꝓuenit supiora desiccari pp qđ oculi a sui recedũt natura q humiditate uigebãt:& merito oculi uigẽt humiditate:qa p spũs igneos q sunt ĩ multo motu euanescerẽt nisi humido sustẽtarent:& ex isto manifestũ est:q coitꝰ exsiccat ptes supiores subtrahẽdo humidũ ad qđ sequit lesio acuitatis uisus. Quarta res ẽ uẽtus:& maxĩe meridionalis:de quo dicit.Ipo.iii.ampho.ãphorismo illo:austrini flatus:qđ est caliginosus.i.caliginẽ & obscuritatẽ ĩ oculis inducẽs:qđ ꝓuenit qa talis uẽtus caput replet humiditatibus hebetãtibus sensus & spũs obfuscãtibus. Quinta res ẽ pip:qđ ꝓuenit pp sui acuitatẽ q̃ generat fumos oculos mordicãtes. Sexta est allea q̃ ẽt nocẽt uisui pp coꝶ acuitatẽ & uaporositatẽ:ut ẽt prius dictũ est ibi. Allea nux ruta. Septima est fumus q ẽt nocet oculis pp sui mordicationẽ & exsiccationẽ. Octaua est porri:qa ex esu ipsoꝶ generant fumi grossi melãcolici:qbꝰ uisus obũbratur:ut ẽt prius dictũ est ibi. Allea nux ruta. Nona est cepe:quaꝶ comestio nocet oculis pp caꝶ acuitatem. Decima est lens:de quo dicit Aui.ii.can.c.de lente:qđ illius q plurimũ eius comestiõe utit uisus obtenebrat pp uehemẽtiã exsiccatiõis eius. Vndecima res est fletus nimius qui debilitat oculos ex eo qđ inducit debilitatẽ retẽtiue oculoꝶ. Duodecima est faba cuius usus generat fumũ grossum melãcolicũ obtenebrãtẽ spũs uisiuos sicut porꝶ:& ergo ẽt comestio fabaꝶ inducit somnia terribilia. Decimatertia est sinapis:cuius usus inducit debilitatẽ uisus pp eiꝰ acuitatẽ. Decimaquarta est aspicere solẽ:& hoc est pp eius uehemẽtẽ nitorẽ & splẽdorẽ quibus destruit uisus:ut patet ad expiẽtiã:& hoc iõ:quia uehemẽs sensibile nõ ꝓportionatũ sensui sicut radii solares corrũpũt sensũ. Decimaquinta est coitus & maxĩe post nimiã repletionẽ:uel magis post nimiã uacuitatẽ & inanitionẽ:& de ista dictũ est. Decimasexta est ignis:cuius in/

ſpectus cauſat ſiccitatē uehemētē ī oculis:& ſic ledit uiſum:& ēt le-
dit pp claritatē eius:& ergo cōiter uidemus fabros & illos qui cōti-
nue corā igne opant̄ rubeos aut debiles hr̄e oculos.Decimaſeptima
nimi⁹ labor:quia talis ēt uehemēter exſiccat. Deciaoctaua ē pcuſſio
cōtra oculos q̄ ledit oculos & uiſū quia facit ſanguinē fluere ſpūm
uiſiuū pturbātē:& aliqn̄ apoſtema generātē. Decimanona ē:nimi⁹
uſus reꝝ acutaꝝ uidelicet uti diuerſis ſalſamentis acutis:& hoc pp
acuitatū fumoꝝ ex ipſis generatoꝝ. Viceſima eſt puluis ſiue ambu
lare ī locis puluerulētis ī quib⁹ de facili puluis ad oculos puenit &
uiſum obfuſcat. Viceſimaprima:& iter ceteras magis ledens oculos
& uiſum:eſt nimiū uigilare:quia uigilie nimie nimiā ſiccitatē ī ocu
lis inducūt.Et ī generali oīs repletio nocet oculis:ſil̄r oē ꝙ exſiccat
naturā|& oē ꝙ turbat ſanguinē ex rebus ſalſis acutis & aliis:& oīs
ebrietas. Vomitus uero cōfert ei inq̄tū purgat ſtomachū & nocet ei
īq̄tū mouet materias cerebri expellēdo eas ad ipm: Et ergo ſi fuerit
uomitus neceſſarius debet fieri poſt cibū cū facilitate:Et ſil̄r ſomn⁹
ſupfluus nocet uiſui:& ſomnus ſtatī poſt repletionē:& multitudo
fleubotomie:& ppie cū uētoſis cōtinuis:& iſtud colligit̄ ex Aui.in
.iii.trac.iiii.c.de rememoratiōe reꝝ uiſui nocētiū:ubi ēt Aui.plures
ex cauſis ī tex.narratis exprimit.

Feniculis uerbena roſa celidonia ruta
Ex iſtis fit aqua q̄ lumina redit acuta.

Hic tāgunt̄.v.res medici
nales:q̄ꝝ aq̄ confert uiſui.
Pria ē feniculis:cuius ſuc
cus ī oculo poſitus acuit uiſū ſcd̄m Ra.iii.almā. Secūda ē uerbena
cuius aq̄ a cōibus medicis ponit̄ ī receptis ponētibus cōtra debilita
tē uiſus. Tertia eſt roſa:cuius aq̄ cōfortādo ſpūm aīalē pōt cōforta-
re uiſū. Quarta eſt celidonia:& eſt herba habēs ſuccū citrinū:& dr̄
celidonia q̄ſi celica dona donās. Quinta ē ruta:& eſt herba cōis:&
aq̄ iſtaꝝ duaꝝ herbaꝝ ſil̄r ualēt:ut ex cōibus autoribus medicie pa

tet:& de pluribꝰ istaꝝ herbaꝝ prius ĩ diuersis passibꝰ dictũ ẽ ãpliꝰ.

Sic dẽtes serua porroꝝ collige grana.
Ne careas iure cũ iusqamo simul ure.
Sicq̃ p ẽbotũ fumũ cape dẽte remotũ

Hic ponunt̃ aliq̃ medicine ualẽtes ad dolorẽ dẽtiũ:& dicit tex.q̃d semina porroꝝ & iusquiamus simul usta ualẽt ĩ dolore dẽtiũ: & debẽt sic administrari:succus iusqami cũ seminibus porroꝝ debet simul cõburi & fumus istoꝝ p embotũ recipi ĩ illa pte ĩ q̃ est dolor dẽtis:Iusqamo.n.est uirtus stupefaciẽdi:& sic ex stupore dolor nõ pcipit̃:& in fumo seminis porris est uirus ĩterficiẽdi & eiiciẽdi uermes qui aliq̃ñ ĩ cõcauitatibus dẽtiũ existẽtes intolerabilẽ faciũt dolorẽ:& istud dicit Aui.ii.ca.c.de porro:& est porrũ herba nota:& iusqamus ẽ herba stupefactiua hñs lõga folia pĩgiua & fetida.

Nux oleũ frigus capitis ãguillaq̃ potus:
Ac pomũ crudũ faciũt hoiem fore raucũ

Hic ponunt̃ sex cause raucedinis uocis:quarũ Prima est nux.i.comestio nucũ:qa nuces multũ exsiccãt:& ergo uocẽ exasperãt & faciũt eã similẽ uocibꝰ gruũ. Secũda est oleũ:cuius usus põt ĩducere raucedinẽ:qa ptes eius aliq̃ uiscose adherẽt ipsi cãne pulmonis faciẽtes raucedinẽ:secũdo põt inducere raucedinẽ ĩ corpibus colericis:qa oleũ ĩ talibus cito iflãmat̃:& sic in ducit ex tali calefactiõe exaspatiõnẽ & raucedinẽ:pria tñ ã ui melior.Tertia est frigus capitis:cuius cã est:qa ex frigore capitis fit cõpressio cerebri:ex cuius cõpressione fluunt humores deorsum uersus guttur & cãnã pulmõis ĩducẽtes raucedinẽ pp nimiã humectationẽ cãne.Quarta est anguilla siue comestio anguille:qa ex esu eius fleumata uiscosa multiplicant̃ q̃ ueniẽtia ad cãnã pulmonis illic adherẽt ĩducẽtes raucedinẽ.Quita est potus nimius:& maxime q̃ñ itur dormitũ:cuius cã est:qa ex tali cãna pulmonis ẽt multũ hu

mectat᷑:iã uehemẽs humectatio cãne pulmõis potiſſima ẽ cã rauce/
dinis uocis ſcdm oẽs medicos. Sexta ẽ pomũ crudũ:qa ĩqtũ crudũ
multiplicat fleumata:& ſi ſit cũ hoc ĩmatuꝝ ſtipticũ ſiue ponticũ
guttur exaſperat.

Ieiuna uigila caleas dape ualde labora
Inſpira calidũ modicũ bibe cõprime flatũ
Hec bene tu ſerua ſi uis depellere reuma.
Si fluat ad pectus dicat᷑ reuma catarrus
Ad fauces brancus ad nares eſto coriſa.

Hic tãgunt᷑ ſeptẽ qbus curat᷑ reuma. Primũ eſt abſtinẽtia ſiue ieiuniũ:qa p hoc materia reumatis diminuit᷑ qa abſtinẽtia exſiccat
& materia melius maturat᷑ & cõſumit᷑:qa natura nõ hñs materiã ci
balẽ inq̃ agat agit ĩ materiã reumatis & cõſumit eã & caput minus
repleṫ:& ergo dicit Aui.v.in trac.i.c.xiii.& oportet qdẽ ne patiens
catarꝝ & coriſã repleat uẽtrẽ cibis q̃re repleat᷑ caput eius. Scdm eſt
uigilia:qa illa ẽt eſt exſiccatiua cerebri & ꝓhibitiua aſcẽſus multoꝝ
uapoꝝ ad caput. Tertiũ eſt cibi calidi qui ẽt iuuãt ĩ reumate cũ eſt
ex materia frigida:qa p illos ẽt tũc digerit᷑ materia frigida. Quar/
tũ eſt multũ laborare:quia p hoc ẽt cõſumit᷑ materia reumatis:quia
labor multus exſiccat ſupfluitates corpis:& loco iſtius dictiõis ual/
de:quidã tex.hñt ueſte:& tũc ſenſus eſt qđ ĩ cura reumatis ẽt ualet
calere ueſtibus:& hoc ẽt ueꝝ eſt maxĩe:tñ qñ materia reumatis eſt
frigida. Quĩtũ eſt inſpiratio aeris calidi:& hoc maxĩe in catarro ex
materia frigida:quia p aerẽ inſpiratũ calidũ tunc calefacit materia
& maturat᷑. Sextũ ẽ modicũ bibere & pati ſitim:quia p hoc ẽt ma
teria reumatis cõſumit᷑ cũ ſitis ſiue modica bibitio exſiccet:& ẽt p
modicã bibitionẽ nõ repleṫ ſicut p multũ potũ. Septimũ eſt cõprĩ/
mere flatũ.i.retinere anhelitũ:iſtud.n.ualde bonũ eſt in catarro ma
xĩe a cã frigida:quia p iſtã retẽtionẽ ãhelitus calefaciũt pectoralia:
& ſic melius digerit᷑ materia frigida fleumatica faciẽs catarrum:&

plima istorum & alia tāgit Aui.lo.pal.dicēs q̃ oportet ut assiduet cale factionē capitis & elōgationē eius a frigore:& minuat ipm a septē triōe:& ꝓprie post austrū:auster.n.replet & rarificat & septētrio cō stringit & exprimit & minorat potū aq̃ cōgelate.neq; dormiat ī die & siciat & famē patiat̃ & uigilet q̃tū pōt qm̄ sunt initiū cure:Rasis uero.ix.almā.uult q̃ patiēs reuma debet cauere ne iaceat supinus: & rō est:ne p illū decubitū materia fluat ad ptē posteriorē: & cū ps posterior nō hēt māifestos meatus p quos materia fluat timeat̃ ne fluat ad neruos & faciat spasmū uel palisim:& silr debet abstinere oīno a uino:qa uinū ē uaporosū:& cū multū calidū sit dissoluit ma teriā & auget reuma:& silr nō debet stare ad solē aut ad ignē:quia sol aut ignis dissoluēdo materiā augēt reuma:deinde tex. ī duobus ultīs uersibus pōit drīā īter ista tria noīa.s.catarrus:brācus:& corri/ za.& stat drīa in hoc q̄d est fluere materiā ad aliā ptē:unū reuma est nomē cōe ad oēm fluxū materie de uno mēbro ad aliud. Et ergo dr̄ reuma q̃si ruēs materia: ī cōi tn̄ usu capit̃ solū pro noīe cōi ad oēm fluxū materie a capite & cōtinet sub se istas tres spēs.s.catarrū brā chū & corisam:unū si illa materia fluat ad pectus uel mēbra uicina dr̄ catarrus:si uero ad fauces brācus:sed si fluat ad nares dr̄ coriza.

In hoc tex.pōit au tor medicinā curatiuā fistule dicēs q̃ empla/ strū fcm̄ ex auripig/ mento sulphure calce & sapōe simul mixtis curat fistulā:cuius cā est:quia ī istis est uirtus exsiccatiua & mūdifi catiua q̄ ītētiōes necessario requirunt̃ ī curatiōe fistule. de auripig/ mēto dicit Platea.q̃ est calidū & siccū ī q̄rto gradu dissoluit attra/ hit cōsumit & mūdificat:& sulphur & sapo scdm̄ cū etiā calida sūt

Auripigmētū sulphur miscere memento
His decet apponi calcem cōmisce saponi
Quattuor hec misce cōmixtis q̄ttuor istis
Fistula curat̃ quater ex his si repleatur

& sicca:sulphur tñ uehemẽtius:quia ẽ calidũ & siccũ ĩ q̃rto gradu: Sapo uero nõ.de calce dicit Aui.q᷑ calx abluta est exsiccatiua sine mordicatiõe & cõsolidat:notãdũ circa istud q᷑ fistula ẽ uulnus assi due & piodice fluẽs.i.scdm diuersa tpa uel scdm diuersas lunatiões auripigmẽtũ uero est illud quo utunt̃ sculptores:quo faciũt adhere re es siue metallũ lapid bꝫ.sapo uero.i.smigma est illa pĩguedo alba siue nigra q̃ mulieres lauãt & mũdãt uestes.alia uocabula nota sũt.

Ossibus ex denis bis cẽtenisq; nouenis
Cõstat hõ denis bis dentibus ex duodenis
Ex tricẽtenis decies sex quinqueq; uenis

In hoc tex. autor põit numerꝝ ossiũ dẽtiũ & uenarꝝ humani corpis & dicit. Prio q᷑ hõ cõ stat ex ducẽtis & nouẽ decĩ ossibus:scdm tñ solẽnes medicine doctores ut Ipo.Gal.Rasis: Auer.& Aui.Ossa hoĩs sunt ducẽta &.xlviii.licet ĩ pticulari enume ratiõe ossiũ discõueniãt:& istud uult ille cõis uersus. Ossa ducẽtena sunt atq; q̃ter duodena.Secũdo dicit ꝙ hõ debet hr̃e triginta duos dẽtes:& istud ĩtelligẽdũ est cõiter & ut plurimũ ĩ hoĩbus pfectis:ali qñ.n.cõtingit aliquos hoĩes nõ hr̃e dẽtes q̃ttuor extremos qui sunt post molares:& ĩ talibus dentes sũt.xxviii.tm̃:& aliqui carẽt his dẽ tibus ultimis ĩ pueritia tm̃:alii ĩ pueritia & ĩ iuuentute ita ꝙ nõ eis nascunt̃ dõec sint senes/alii tota uita/circa istud sciẽdũ est q᷑ scdm Aui.in.i.doc.v.sũ.c.de anathomia dentiũ.Inter oẽs dentes duo uo cant̃ duales/& sũt duo dentes anteriores/& duo q̃drupli iũcti duali bus a dextris & sinistris & tã duales quã q̃drupli sunt duo ĩ supiori mãdibula & duo ĩ ĩferiori/& sũt oẽs ordĩati ad ĩcidẽdũ/& iõ a qui busdã ĩcisores uocant̃ & spãl̃r duales/& post istos dentes sunt duo dẽtes q uocant̃ canini supius & duo ĩferius ĩmediate cõiũcti q̃dru plis/& officiũ eorꝫ est frãgere dura/& post illos sũt q̃ttuor dẽtes mo lares a dextris & a sinistris quattuor tã ĩ supiori q̃ ĩ ĩferiori mãdibu

la/& post istos ĩ aliquibus est dens unus sensus tã a dextris q̃ a sini/
stris/& tã ĩ iferiori q̃ supiori mãdibula/ĩ aliqbus uero nõ/& sunt isti
dentes molares & dentes sensus oẽs ordinati ad molẽdũ & sũma to
tius numeri dentiũ est trigĩtaduo/uel.xxviii.ĩ nõ hñtibus dẽtes sen/
sus.s.quattuor duales/quattuor quadrupli/& quattuor canini.xvi:
molares/& quattor dentes sensus. Tertio dicit q̄ hõ habet tricentas
& septuagintaquinq; uenas ut posset patere enumeranti eas.

In hoc tex.enume/rat/Prio autor humo/res qui sunt necessarii ad cõstitutionẽ hũani corpis/& dicit q̄ quat

Quattuor humores ĩ hũano corpe cõstãt
Sanguis cũ colera fleuma melancolia
Terra melã.aq̃ fleg.& aer sãguis col.ignis

tuor sunt humores ĩ hũano corpe.s.sanguis/fleuma/colera/& melã/colia/Secũdo õndit naturã & cõplexionẽ cuiusq; hũoris p hoc qđ cõpat unũquẽq; uni elementoꝝ/& uult qđ melãcolia est frigida & sicca/& sic cõpat terre q̃ silis nature est.fleuma est frigidũ & humidũ/& sic cõpat aq̃/sanguis est calidus & humidus/& sic cõpat aeri. sed colera est calida & sicca/& sic cõpat igni.& iste sensus ẽt patet in his uersibus.Hũidus ẽ sanguis/calet.ẽ uis aeris illi. Alget humet fleũa/illi uis fit aquosa.Sicca calet colera/sic igni fit simulata.Melã colia friget sicca q̃si terra.Et pro maiori ĩtellectu sciẽdũ est qđ secũdũ Aui.i.i.doc.iiii.c.i.quattuor sunt hũores ĩ corpe hoĩs.s.sanguis: fleuma:colera:& melãcolia:ut dcm̃ ẽ.Inter quos sanguis est melior. Primo:quia est materia spirituũ:ĩ quibus uita cõsistit:& oĩs opatio uegeratiua uitalis & aĩalis:Secũdo quia cõformis est cũ principiis uite.Est.n.calidus & humidus tẽpate:Tertio quia plus nutrit & re/staurat depditũ ceteris humoribus.Et ut ad unũ sit dicere.est thesaurus nature:ex cuius pditione sequit mors statĩ/deĩde sequit fleuma in bonitate.Prio quia aptũ est ut tpe necessitatis fiat sanguis:& iõ

nō hēt ꝓpriū receptaculū:sed ī cedit cū sanguine.Secūdo qa uicinꝰ est radicali humido:ꝙ est uelut basis uite: Deinde sequit̃ colera:qa participat cū naturali calore quādiu mēsurā seruat:deinde est melā colia uelut fex & sordicies elongata a principiis uite:inimica leticie & liberalitati & cōnata senio & morti.Secūdo sciēdū pro diuisione & diffinitiōe humoꝝ ꝙ sanguinis due sunt spēs.s.naturalis & īnatu ralis:naturalis est cuius color est rubeus.s.uenalis rubeus obscurus: & arterialis rubeus clarus malo carens odore:& est ualde dulcis:& hoc ꝑ respectū ad alios humores.Innaturalis est duplex. Nā qdā est innaturalis:q̄litate.s.qui est mutatus a cōplexione bona ī se sine alte rius humoris cōmixtiōe:alius est innaturalis ꝑꝑ humorē malū ei ad mixtū peccātē q̄litate substātia uel quātitate uel ī ꝓportiōe alterius ad alteꝝ:& iste ē duplex:nā quidā ē nō naturalis ex ꝑmixtiōe mali humoris qui ab extra sibi supuenit alius ē nō naturalis ex ꝑmixtiōe mali humoris generati ī ipsomet sanguine:qñ pars sanguinis putre facta est:sicut & eius subtile cōuersum est ī colerā:& grossum ī me- lācoliā:uel illa colera uel illa melācolia uel utraqꝫ mātit ī illo sangui ne:& iste sanguis nō naturalis ex admixtione mali humoris multi- pliciter diuersificat̃ a naturali.Prio ī substātia:quia grossior & tur- bidior est cū sibi miscet̃ melācolia:uel subtilior cū sibi miscet̃ cole- ra citrina uel aquositas.Secūdo ī colore:quia est declinas ad albedi nē ex ꝑte fleumatis uel ad nigredinē ex ꝑte melācolie.Tertio ī odo- re:quia fetidior est ex admixtiōe putridoꝝ humoꝝ uel oīno odore caret ex admixtiōe crudoꝝ.Quarto ī sapore:quia uergit ad amari tudinē ex admixtiōe colere uel ad acetositatē ex ꝑte melācolie ul' ad insipiditatē ex ꝑte fleumatis:Fleumatis uero naturalis etiā due sunt spēs.s.naturale & īnaturale:naturale est ꝙ ē aptū ut ī aliquo tꝑe fiat sanguis:qm̄ est sanguis nō bn̄ coctus.Et est qdā modus dulcis fleu- maticis ꝙ nō ualde existit frigidū:īmo corꝑis cōpatiōe est frigidita

tis pauce:sanguinis uero cōpatiōe & colere rubee est frigidū:& est naturaliter albū:& dr̄ istud fleuma dulce extenso hoc noīe dulce ad oēs sapores delectātes gustū:qa alio mō istud fleuma naturale nō ē dulce:cū sit īsipidū aquosū & sapori aq̄ multū ꝑpinquū:& nō fecit natura isti fleumati ꝑpriū receptaculū sicut colere & melācolie fe/cit:sed fecit ip̄m trāsire cū sanguine ut tp̄e necessitatis uertat̄ ī san/guinē:qa hēt similitudinē ꝑpinquā sanguini:& istius fleumatis due sunt necessitates:& una utilitas.Prima utilitas ē ut sit iuxta mēbra adhoc ut opent̄ ī eo eoꝝ uirtutes & coquāt & digerāt & nutriāt ex eo cū mēbra amiserint nutrimētū q̄ cōsueuit uenire ad ipsa:qđ est sanguis bonus pp̄ retētionē materie sanguinis:q̄ qdē retētio a sto/macho & epate fit pp̄ aliq̄s cās accidētales. Secūda necessitas est ut misceat̄ cū sanguine & reddat ip̄m aptū ad nutriēdū mēbra fleu/maticaꝝ cōplexionū sicut cerebrū & nuchā:ī quoꝝ sanguine ea nu trituro notabilē fleumatis partē eē oportet.utilitas uero eius est ut humectet iūcturas & mēbra q̄ multū mouent̄ ne desiccent̄ pp̄ calo rē q ꝑuenit ex motu & cōfricatiōe:fleuma uero īnaturale pōt diui/di:prīo ex p̄te substātie.Et sic quoddā ē muscillaginosū:& est fleūa: scđm sensū diuersū ī subtilitate & grossicie ī suis p̄tib⁹ & dr̄ muscil laginosū pp̄ sil̄itudinē quā hēt cū muscillaginibus extractis a semi nibus aliud est fleuma grossum qđ app̄et eq̄le ī substātia.i.ī subtili/tate & grossicie:secūdū iudiciū sensus:sed secūdū ueritatē diuersū est ī suis p̄tibus:& dr̄ fleuma crudū:& istud multiplicat̄ ī stomacho & ī itestinis:& pp̄ ipsius expulsionē a stomacho p̄cepit Ipocras fieri uomitū ī mēse bis:& ad eius expulsionē ab intestinis statuit natura colerā defluere a cistia fellis ad ītestinū ieiunū.& cōsequēter ad alia inferiora:quatenus abstergeret illud fleuma ab orificiis ītestinoꝝ & faceret ip̄m descēdere cū fecibus:multiplicat̄ etiā interdū in uenis sp̄al̄r in senibus pp̄ diminutionē digestiōis & illic morā trahēs pau/

latim augetᷣ & ĩgrossatᷣ:& cũ ab eo tãdẽ grauetᷣ natura:& nõ pos-
sit ip̃m p̱ uenas expulsionis ordinarias expellere faciẽs de possibili-
bus qđ melius est elongat ip̃m a corde & aliis mẽbris intrinsecis:&
mittit ad extrema & sp̃alr ad tibias:qa sua grauedine naturaliter tẽ
dit ad ĩferiora:& ista est cã q̃re tibie senũ ĩflantᷣ ĩnflatiõe relinquẽte
foueã post ĩpressionẽ digiti sp̃alr circa noctẽ:& ĩ pinguibus & soli-
tis nutriri humidis:aliud est fleuma ualde subtile:& ẽ fleuma aquo
sum sil'e aq̃ aliq̃lr inspissate:& sepe inuenitᷣ in saliuis & sputis male
digerẽtiũ & nimis bibẽtiũ & a cerebro ad nares distillare solet ĩ pri
cipio corizaꝝ & cũ p̱ decoctionẽ ĩgrossatᷣ cõuertitᷣ ĩ fleuma grossũ
aut muscillaginosũ aliud est fleuma ualde grossũ albũ uocatũ gip-
seũ:& est fleuma cuius subtile fuit resolutũ p̱p̱ nimiã morã eius in
ĩuncturis & grossũ remãsit q̃si lapidificatũ:Et istud fleuma facit po
dagrã nodosã fere insanabilẽ. Aliud est fleuma uitreũ & est fleuma
spissum:grossum sil'e uitro lequefacto ĩ colore:uiscositare & põdere.
Secũdo diuiditᷣ fleuma ĩnaturale ex p̱te saporis:nã quoddã est fleu
ma dulce ꝙ fit ex admixtiõe sanguinis cũ fleumate:& sub isto ẽt cõ
tinetᷣ fleuma unctuosum ꝙ fit ex admixtiõe unctuositatis sanguis
sicut quoddã fleuma uitreũ:Aliud est fleuma salsũ factũ ex admix
tiõe colere. Et istud est magis mordax siccius & lenius ceteris specie
bus fleumatis:p̱p̱ colerã quã suscipit ĩ se q̃ sicca existit lenis & acu-
ta:& hoc fleuma sepe rep̱itᷣ ĩ fleumaticoꝝ stõachis potãtiũ sepe ui-
na fortia & utẽtiũ salsis & acutis:& adherẽs stõacho cãt ĩterdũ siti
clamorosã:& diu currẽs p̱ ĩtestina qñqꝫ excoriat ea & ĩducit dissen-
teriã:& ĩ ano frequẽter ĩducit fortẽ tenasmonẽ:aliud est fleuma ace
tosum ꝙ fit qñqꝫ p̱p̱ melãcoliã acetosam sibi admixtã:& qñqꝫ fit p̱p̱
ebulitionẽ q̃ accidit fleumaticis:sicut accidit succis dulcibꝰ fructuũ
qđ p̃io ebuliũt & postea acescũt:& istud fleuma sepius app̱et ĩ sto
macho male digerẽtiũ q̃ ĩ aliis p̱tibus. Nã ad os stomachi naturali-

ter pfluit melãcolia ad desideriũ suscitãdũ:q̃ deorsum cadẽs qñq; fleumati mixta reddit ipm acetosũ:& hoc cognoscit̃ p ructus aci/dos & interdũ fleuma tale generat̃ i stomacho p uiã ebulitiõis a de/bili calore ex chilo:aliud ẽ fleuma põticũ:q̄ qñq; causat̃ pp admix/tionẽ melãcolie põtice:& istud raro repit̃ pp raritatẽ melãcolie põti ce:qñ uero causat̃ pp uehemẽtẽ ĩfrigidationẽ eius q̃ humiditas ei⁹ cõgelat̃ & aliq̃liter ad terreistratẽ alterat̃:& nõ supuenit ei calor de bilis q faciẽdo ipm ebullire cõuertat spũm in acetositatẽ:neq; color fortis q digerat ipm & cõuertat ipm i sãguinẽ colere uero spẽs silr̃ due sunt.s.naturalis & ĩnaturalis.Colera naturalis ẽ spuma sangui nis cuius color est rubeus clarus.i.citrinus i ultĩo gradu citrinitatis: sicut capilli safrani:& ẽ leuis acuta & quãto magis fuerit calida erit maioris rubedinis.Et ista colera postq̃ generata est in epate diuidit̃ in duas ptes:quaꝝ una trãsit cũ sanguine ad uenas & alia pars trãs/mittit̃ ad bursã fellis.Pars aũt illa colere q̃ trãsit cũ sanguine pene/trat cũ eo cã necessitatis & cã utilitatis.Necessitas est ut misceat̃ cũ sanguine ad nutriẽdũ mẽbra colerica:& utilitas est ut subtiliet san guinẽ & faciat ipm penetrare i uenis.Pars aũt illa q̃ trãsit i bursam fellis trãsit illic ẽt pp necessitatẽ & utilitatẽ:necessitas est duplex:q̃/dã est necessitas corpis totius.s.mũdare ipm a supfluitatibus coleri cis:alia est respectu burse fellis:& est nutrire ipam.Vtilitas etiã du/plex est:una est abluere intestina a fecibus & fleumate uiscoso adhe rẽtes eis:altera est pũgere ĩtestina & musculos ani ut sentiãt q̄ ẽ eis nociuũ & emittãt egestionẽ & huius rei signũ est q̄ colica sepe acci dit pp opilationẽ factã in foramine q̄ pcedit a bursa fellis usq; ad intestina:colera uero ĩnaturalis duplex est:nã una est ĩnaturalis pp cãm extrinsecã q̃ ei admiscet̃.Alia est ĩnaturalis pp cãm in se:quia substãtia eius nõ est naturalis colera ĩnaturalis pp cãm extrinsecã: alia est scita & famosa:& est illa cui fleuma admiscet̃:& dr̃ famosa

ſiue ēt nota/q̄a ſepiſſimegenerari ſolet.Et ex hac colera ſepe fit ter/
tiana nota/alia eſt q̄ eſt minoris fame/& eſt illa cui melācolia eſt ad
mixta.colera uero famoſa uel eſt citrina/& generatᷣ ex admixtione
fleumatis ſubtilis cū colera naturali/uel eſt uitellina ſiſ̄is uitellis ouo
rū/& generatᷣ ex admixtiōe fleumatis groſſi cū colera naturali/cole
ra uero minoris fame fit duobus modis/unus eſt qn̄ colera ī ſe adu/
ritᷣ/& fit cinis a quo nō ſepatᷣ ps ſubtilis colere/ſed cū eo miſcetᷣ/&
hec colera eſt peior/alius ē melācolia colere de foris adueniēs cū ea
miſceatᷣ/& hec colera eſt melior alia & eſt eius color rubeus/ſed nō
clarus nec floridus/īmo eſt magis ſiſ̄is ſanguini uenali/colere uero ī
naturalis ī ppria ſubſtātia ſine alterius humoris cōmixtiōe/alia eſt q̄
ſepius generatᷣ ī epate/p hoc qđ ſubtile ꝗ eſt ī ſanguīe aduritᷣ & trā
ſit ī colerā & groſſū ī melācoliā/alia eſt q̄ ī ſtomacho magis generatᷣ
ex cibis malis nō digeſtis ſed corruptis/uel generatᷣ ī uenis ex hūo/
ribus aliis & iſtius colore due ſunt ſpēs/nā q̄dā eſt praſſina ſiſ̄is co/
lori praſſi nigri q̄ generatᷣ ex uitellina qn̄ aduritᷣ/nā aduſtio facit in
colera uitellina nigredinē q̄ cōmixta cū citrinitate generatᷣ color ui
ridis:alia eſt eruginoſa ſiſ̄is ī colore eruginieris/& generatᷣ ex praſſi
na qn̄ praſſina tm̄ aduritᷣ donec ſiccetᷣ eius hūiditas/& īcipiat redi/
re ad albedinē pp ſuā ſiccitatē/& iſte due ultīe colere male ſūt & ue
nenoſe/eruginoſa tn̄ maior eſt.Melācolie uero ſpēs ſiſr due ſunt.ſ.
naturalis & īnaturalis/naturalis eſt fex boni ſanguinis et turbulētia
et ſupfluitas/cuius ſapor eſt medius īter dulcedinē et ponticitatē/et
iſta melācolia cū generata eſt ī epate partitᷣ in duas ptes/quaꝝ una
penetrat cū ſāguine et manat cū eo ad uenas/alia trāſmittitᷣ ad ſple
nē/pria ps penetrat cū ſāguine pp neceſſitatē et utilitatē/neceſſitas
eſt ut miſceatᷣ cū ſanguine ad nutriēdū mēbra melācolica frigida
et ſicca ſicut oſſa.Vtilitas eſt ut fluxibilitatē ſanguis nimiā coerceat
et uigore corpulētiā ei⁹ cōdēſet donec fiat ps ſolida mēbroꝝ duoꝝ

que debet nutrire/alia ps q̃ sanguis nō ĩdiget uadit ad splenē pp necessitatē & utilitatē:necessitas est duplex:una est scd̄m totū corp⁹.s. ip̄m a supfluitate melācolica mūdare alia est scd̄m splenē.s.ip̄m nutrire:utilitas uero ꝓcedit ex ea pp hoc ꝙ ip̄a ꝓfluit ad orificiū stomachi exprimēdo hūiditates q̃s illic ĩuēit:sicut mulier mulgēdo exprimit digestis lac ab uberibus uacce.Et hec utilitas est duobus modis:uno mō ipsa multa cōstringit & ĩspissat & cōfortat orificiū stomachi.Secūdo qa facit ĩ ore stomachi cōmotionē pp acredinē eius & exsiccat famē & facit desideriū.Melācolia uero ĩnaturalis ē sicut res adusta uel cinis respectu alioꝝ humoꝝ:& eius q̃ttuor sūt spēs famose licet plures sint nō famose.Prima est q̃ est cinis colere & est illud ꝙ aduriť de colera:& hoc spēs est amara. Secūda est q̃ est cinis fleumatis:& illud ꝙ fuit adustū ex fleumate:& si fleuma ꝙ adustū est fuerit ualde subtile & aquosū:tūc melācolia ex eo genita erit salsa ĩ sapore.Si aūt fuerit fleuma grossū ꝙ aduriť tūc cinis eius aut melācolia ex eo generata tēdit ad acetositatē aut pōticitatē.Tertia ē q̃ est cinis sanguinis & illud qđ adustū est ex sanguine:& hec melācolia est salsa paꝝ trahēs ad dulcedinē.Quarta ē q̃ cinis melācolie naturalis:& si melācolia naturalis ex q̃ fit fuerit subtilis:tūc est multum acetosa:& cū effundiť sup terrā ebulit:& eius odor est acris:& ab eo fugiunt musce & aĩalia.Si uero talis melancolia naturalis ex qua fit fuerit grossa:erit minoris acetositatis cū pauca ponticitate.

Hic ponit autor signa p q̃ cognosceř possumus hoīem sanguinee cōplexionis quoꝝ. Primū ē ꝙ sanguineus est naturaliter pinguis & nō debem⁹ ĩtellige/

Natura pingues isti sunt atq; iocantes
Semp rumores cupiunt audire frequētes
Hos uenus & bach⁹ delectāt fercula risus
Et facit hos hilares & dulcia uerba loq̃ntes
Oib⁹ hii studiis habiles sūt & magis apti
Qualibet ex cā nec hos leuiter mouet ira

Largus amãs hilaris ridẽs rubeiq; coloris
Cantãs carnosus satis audax atq; benign⁹

re q sanguineus sit pi/guis pinguedine ꝓprie accepta:qa tale signifi/cat semp frigiditatẽ cõplexionis.ut uult Aui.ii.in doc.iii.ca.iii.sed est piguis piguedine extẽsa ad multã carnositatẽ:qa ẽ multũ carno/sus.Vult.n.Aui.loco pall'.q multitudo carnis rubee cũ decẽti firmi tate & nõ laxitate eius significat cõplexionẽ calidã & humidã q̃lis ẽ sanguinea.Et rõ est:qa multitudo carnis rubee attestat' sup fortitu dine uirtutis assimilatiue & multitudine sanguinis q̃ uigẽt & iua/lescũt calido & humido:teste Gal'.ii.cõplexionũ dicẽtẽ. Multitudo aũt carnis multitudine sanguinis generat'. Calidũ uero pfecte dige rẽs & assimilãs carnis soliditatẽ opat'.dicit ẽt Aui.lo.pall'.q oẽ cor pus carnosũ sine multitudine pinguedinis & adipis est sanguineũ. Et idẽ uult Gal'.ii.tegni.can.illo.Humida uero & calida crassis. Se cũdũ est q est iocosus.s.ꝓferẽs uerba alios ad risũ ꝓuocãtia uel le/tus & hoc est pp benignitatẽ hũoris sanguinei ꝓuocãtis hoiem ad leticiã & iocũditatẽ pp spũs claros & pfectos ex sanguine genera/tos.Tertiũ est q libẽter audit fabulatiões iocosas:eadẽ de cã.Q uar tũ est q inclinatus est ad luxuriã pp caliditatẽ & hũiditatẽ ꝓuocã tiũ ad coitũ.Q uintũ est q talis libẽter bonũ uinũ potat.Sextũ est q libẽter comedit bona cibaria:quoꝝ cã põt eẽ:qa talis appetit simi liora cõplexiõis eius q̃ sunt bona uina & bona cibaria.Septimũ est q talis de facili ridet:cuius cã ẽ:qa sanguis ꝓuocat ad risũ. Octauũ est q talis est hylaris.i.hylarẽ faciẽ amabilẽ & iocũdũ habẽs pp ui/uacitatẽ coloris & formositatẽ cõplexiõis ex cõplexiõe sanguis.No nũ est q talis ꝓfert dulcia uerba pp amicabilitatẽ nature sanguinis Decimũ est q talis est aptus oibus artibus.i.de facili põt addiscere quãlibet artẽ pp uiuacitatẽ & ꝑspicacitatẽ ĩgenii eius.Vndecimũ ẽ q talis nõ facile irascit':& istud ꝓuenit pp hũiditatẽ ebetãtẽ feruo/

rē colere ꝓuocātis ad irā: Deīde tex. ī duobus ultimis uersibus repe tit aliq̄ signa dicta & aliq̄ addit. Primū est ꝙ sanguineus est largus nō auarus: sed liberalis. Secūdū est ꝙ talis est amās siue amorosus. Tertiū est ꝙ talis est hylaris. i. hn̄s uultū iocūdū. Quartū est ꝙ ta/lis q̄si semꝑ uī ridere: quoꝝ oīum cā ē benignitas sanguinis ad ista ꝓuocātis. Quintū est ꝙ talis est rubei coloris. uult. n. Aui. lo. ꝑall'. ꝙ color cutis rubeus significat multitudinē sanguīs: & debet istud ītel ligi de colore rubeo cū quodā splēdore & nō de rubeo fusco q̄lis te piri solet ī uultibus hoꝝ q libēter & abūde bibūt fortia uina & utū tur salsis & spēbus acutis: qa talis significat leprā futurā. Sextū est ꝙ talis libēter cantat uel audit cātare pp letū eius aīum. Septimū ē ꝙ talis est carnosus pp cām prius dictā. Octauū est qđ talis est satis audax pp caliditatē sanguīs q̄ ē cā audacie. Nonū ē qđ talis ē beni gnus pp sanguinei hūoris bonitatē.

Est & humor colere qui cōpetit īpetuosus
Hoc gen⁹ est hoīm cupiēs ꝑcellere cūctos
Hi leuiter discūt mľtū cōedūt cito crescūt
Inde magnanimi sunt largi sūma petētes
Hirsutus fallax irascens prodigus audax
Astutus gracilis siccus croceiq; coloris

Hic pōit autor que dā signa ꝑ que cogno scere possumus hoīem colerice cōplexiōis. Pri mū est qđ colericus ē impetuosus. i. faciēs rē cū īpetu: cuius cā ē: qa supfluus calor q est ī colerico mouet ad īpetū: & ergo ēt uult Aui. .ii. in doc. iii. c. iii. qđ opatiōes excessiui motus significāt caliditatē. Scđm est qđ talis est cupidus honoris & appetit eē īprimis sedibus & ꝑcellere cūctos alios: cuius cā est: qa supfluus calor ꝓnificat ani/mā ad arrogātiā & temeritatē. Tertiū est qđ isti cito discūt: & hoc pp subtilitatē hūoris colerici & eius caliditatē. Et ergo ēt dicit Aui. loco ꝑal. qđ ītellectus. i. ꝓmptitudo & uiuacitas ad ītelligētiā signifi cat caliditatē cōplexiōis. Quartū est qđ isti multū comedūt: qa in

ipsis fortior est calor digerēs & maior resolutio q̄ in aliis corpibus.
Quintū est q̄d isti cito crescūt.i.ꝑueniūt ad augmētū:& hoc ꝓpter fortitudinē caloris naturalis in eis q̄ est cā augmēti. Sextū est ꝙ isti sunt magnanimi.i.nō potētes tolerare iniurias:& hoc ꝓpter caliditatē ī eis:& ergo dicit Aui.lo.ꝑall.q̄d parꝝ pati ab unaquaqꝫ re.i.patientē se reddere sercat caliditatē. Septimū est q̄d isti sunt largi:& hoc respectu illoꝝ q̄bus honores accidere pn̄t. Octauū est ꝙ isti appetūt sūma.i.sūmas dignitates & officia ꝑꝑ cām secūdi signi. Nonū ꝙ colericus est hirsutus.i.pilosus & hn̄s multos crines ꝑꝑ caliditatē apientē poros & mouētē materiā piloꝝ ad cutē. Et dr̄ hirsutus q̄si hircos sequēs:q̄a īter oīa aīalia bruta hircus hēt longiores crines. Decimū est ꝙ ipse est fallax.i.deceptorius. Vndecimū est ꝙ ipse est irascēs.i.de facili irascit̃ ꝑꝑ caliditatē. Et ergo dicit Auic.lo.ꝑall.ꝙ ira frequēs & a leui cā significat caliditatē:& hoc ē ꝑꝑ facilitatē cōmotiōis colere & ebulitiōis sanguinis circa cor. Duodecimū ē ꝙ ipse est ꝓdigus:q̄a largus est ī exponēdo ꝑꝑ honores hn̄dos. Decimūtertiū est ꝙ talis est audax:q̄a audacia ēt ꝓuenit ꝑꝑ nimiā caliditatē & maxīe cordis. Decimūquartū est ꝙ ipse sit astutus.i.caut⁹. Decimūq̄ntū est ꝙ talis est gracilis.i.nō grossoꝝ mēbroꝝ neqꝫ multe carnis ꝑꝑ supfluā caliditatē uehemēter resoluētē. Decimūsextū ē ꝙ talis ē sicc⁹.i.macer ꝑꝑ siccitatē cōplexiōis. Decimūseptimū ē ꝙ tal̃ ē crocei coloris.i.citrini & ergo dicit Aui.lo.ꝑal.ꝙ color subruffus significat colere dn̄ium.

Fleūa uires modicas tribuit:latosqꝫ breuesqꝫ
Fleūa facit pigues:sāguis reddit mediocres
Ocio nō studio tradunt:sed corpora somno
Sensus ebes tardus motus pigritia somnus
Hic somnolētus piger ī sputamine multus.
Est huic sensus ebes pinguis facit color alb⁹

Hic ponit autor aliq̄ signa cōplexiōis fleumatice. Primū signū est paucitas uiriū:fleūatici.n.paucitas uires habēt ꝑꝑ

paucitatē caloris naturalis a quo oīs uis hēt exordiū. Secūdū est ꝙ fleumatici sunt sati & breues: qa ī eis est paucus calor naturalis non sufficiēs extēdere corpus ī longū: extēdit igit̄ corpus secūdū latū. Tertiū est ꝙ fleumatici sunt pingues pp eoꝝ frigiditatē & humiditatē: & ergo dicit Aui. lo. ꝑall̄. ꝙ pinguedo uel adeps supflua significat excessum frigiditatis & humiditatis & cōplexionē corpoꝝ frigidā & humidā: qa sanguis unctuositas q̄ est utriusq; materia cū resudat a uenis & obuiat mēbris frigide uel remisse calidis coagulat̄ ab eoꝝ frigiditate uel remissa caliditate & fit pinguedo: ut uult Gal̄. ii. complexionū. Et postea subdit hic textus ꝙ sanguinei sunt mediocres: supple in longitudine & breuitate. Quartū est qđ fleumatici magis ad ocia inclinant̄ quā ad studia pp frigiditatē mouentē ad ocia & pigriciā. Quintū est ꝙ multū dormiunt: & hoc est pp multā humiditatē eoꝝ: & ēt ꝓuenit multus somnus pp frigiditatē. ut innuit Aui. loco ꝑall̄. Sextū est ꝙ fleumatici sunt duri īgenii: qa sicut uiuacitas intellectus & ꝑspicuitas ingenii ꝓueniunt pp naturalē caliditatē: ita ebetudo intellectus & duricies ingenii pp cōtrariū. s. frigiditatē. Septimū est ꝙ fleumatici sunt tardi motus: & hoc etiā pp frigiditatē q̄ facit motū tardū: sicut caliditas uelocē. Octauū est qđ sunt pigri. Nonū ꝙ somnus in eis est longus. Quoꝝ cā eadē est cū predicta. Postea ponunt̄ duo alii uersus recolligentes signa ꝑdicta cū quibusdā aliis. Primū est fleumaticus est somnolentus. i. inclinatus ad multū somnū. Secundū est ꝙ ipse est piger. i. tardus ad oēm operationē. Tertiū est qđ est multi sputi ꝓpter humiditatem in eo abundantē multiplicatiuā sputi. Quartū est qđ talis est obtusus in sensibus: & nedū in sensibus īmo etiā in ītellectu. Quintū est qđ talis est pinguis. Sextū est qđ talis est albus in facie. Albedo. n. cutis & maxime faciei signū est priuatiōis sanguinis aut paucitatis eius cum frigiditate: ut dicit Aui. loco preallegato.

Restat adhuc tristis colere subie nigre:
Que reddit prauos: ꝑtristes pauca loq̄ntes
Hi uigilāt studiis: nec mēs est dedita sōno
Seruāt ꝓpositū: sibi nil reputant fore tutū
Inuid⁹ & tristis cupidus dextreq; tenacis
Non expis fraudis timidus luteiq; coloris

Hic pōit autor aliq̄ signa cōplexiōis melā/colie. Primū est praui tas. melācolia. n. reddit hoīes prauos & malo/rū moꝝ queadmodū sūt q seipsos īterficiūt. Secūdū est multa tristitia: melācolici. n. multū tristes sunt ut pluri/mū pp spūs melācolicos turbidos & tenebrosos sicut hoīes leti sunt pp spūum claritatē. Tertiū est taciturnitas: melācolici. n. tacidi sunt & paucoꝝ uerboꝝ pp frigiditatē: sicut nimia garrulitas ꝓuenit pp caliditatē. Quartū est qd̄ melācolici sunt apti studio: quia semp cu piunt esse soli. Quintū est qd' tales sunt insomnolēti: nec bene dor/miunt ꝓpter nimiā siccitatē cerebri & ꝓpter fumos melācolicos cō mouētes in eis somnia horribilia qbus excitant' a somno. Sextū est qd' tales sunt tenacis ꝓpositi. i. ꝑtinaces: & cū aliqd in mēte habent diu retinent: & difficulter placabiles sunt: & hoc ꝓpter siccitatē coꝝ que nō sinit ꝓpositū cito mutari. Septimū est qd̄ melancolici nihi reputant eis esse tutū: īmo semp timent: & hoc est ꝓpter spirituū te nebrositatē: postea in duobus ultimis uersibus ponunt' aliqua ex si/gnis p̄dictis & aliqua addunt'. Primū est qd' melancolicus est inui/dus. Secundū est qd' est tristis. Tertiū est qd' est auarus. Quartū est qd' est tenax: idest nihil uolens exponere & male soluens. Quintū est quod est fraudulosus simplex: & ꝓpterea homines melancolici sunt deuoti: multū legentes: ieiunantes: & alias multas abstinentias facientes. Sextū est quod est multū timidus. Septimum est qd' est lutei coloris: idest terrestris siue fusci coloris. Color enim fuscus & maxime si uiriditati approximat significat dominiū melancolie se/cundū Rasis. iii. almā. in prin.

In hoc tex. Prio posuit colores cōsequētes cōplexiōes: & dicit qđ fleumaticus est albi coloris: sed colericus est ruffi coloris & sanguineus rubei: & de melācolico dicit ī fine pcedētiū uersuū & de istis oībus dictū est prius.

Hii sunt humores q pſtāt cuiq3 colores
Oībus ī rebus ex fleumate fit color albus
Sāguie fit rubeꝰ: colra rubea quoq3 ruffus
Si peccet sāguis: facies rubet: extat ocellus
Inflant gene corpus nimiūq3 grauatur
Est pulsusq3 freqns plēus mollis dolor īgēs
Maxime fit frontis & cōstipatio uentris
Siccaq3 lingua sitis & sōnia plena rubore
Dulcor adest sputi sūt acria dulcia queq3

Secūdo ponit. xiii. signa supabūdātis sanguinis: quoꝝ. Primū est q facies est rubea pp ascēsum sanguis ad caput & faciē. Secūdū ē qđ oculi plus uident exire solito pp extēsionē quā facit sanguis multiplicatus. Tertiū est qđ gene iflant pp silem cām. Quartū ē qđ corpus totū grauat: qa natura suppeditat nō sufficiēs regere humores & sustētare debite corpus. Quintū est qđ pulsus fit frequēs ꝓpter caliditatē quā īducit sanguis multiplicatus. Sextū est qđ pulsus est plenus ꝓpter multitudinē uapoꝝ calidoꝝ & humidoꝝ. Septimū ē qđ pulsus est mollis ꝓpter humiditatē nimiā mollificātem arteriā. Octauū est qđ dolor fit ī fronte: & hoc ꝓpter sanguinē multiplicatū ī rethi mirabili. Nonū est qđ uēter cōstipat .i. durus fit: nec bene assellāt ꝓpter caliditatē nimiā exsiccātē feces. Decimū est qđ lingua fit sicca ꝓpter silem cām. Vndecimū est qđ sitis est magna ꝓpter exsiccationē orificii stomachi ex nimia caliditate. Duodecimū ē qđ fiūt somnia declinātia ad rubedinē: & istud uult Aui. ii. in doc. iii. c. vii. dicēs: & somnia q̄ illud sercāt .s. abundātiā sanguis sunt sicut cū hō ī somnis res uidet rubeas aut sanguinē multū ex suo corpe exire aut se ī sanguie natare: & silia. Decimūtertiū est qđ sputū est dulce ꝓpter sanguis dulcedinē: Notādū circa istud qđ sicut hec ponunt

signa supabūdātis sanguīs:ita qdā ēt ponūt signa supabūdātie alio rū humorꝝ sub qbusdā uersibus:signa qdē superabūdātis colere sub istis uersibus: Accusat colerā dextre dolor aspera ligua. Tinnitus uo mitusqꝫ frequēs uigilātia multa: Multa sitis piguis egestio torsio uē tris: Nausea fit:morsus cordis:lāguescit orexis:Pulsus adest gracilis dur⁹ ueloxqꝫ calescēs:Aret amarescit īcēdia sōnia fingit. Signa uero supabūdātis fleūatis sub istis uersibus:Fleuma supgrediēs ꝑprias in corpe leges: Os facit īsipidū fastidia cerebra saliuas:Costaꝝ stōachi siꝰ occipitisqꝫ dolores:Pulsus adest rar⁹ tard⁹ mollis inanis: Precedit fallax fātasmata somn⁹ aquosa: Signa uero supabūdātis melācolie sub his uersib⁹:Hūoꝝ plēo dū fex ī corpe regnat:Nigra cutis dur⁹ pulsus tenuis & uria: Sollicitudo timor & tristia sōnia tps: Accrescet rugit⁹:sapor & sputamīs idē. Leuaqꝫ ꝑcipue tīnit & sibilat auris

Denus septen⁹ uix fleubothomiā petit ān⁹
Spūs uberior exit per fleubothomiam
Spiritus ex potu uini mox multiplicatur
Humorūqꝫ cibo damnū lente reparatur
Lumina clarificat sincerat fleubothomia
Mētes & cerebꝝ calidas facit eē medullas
Viscera purgabit stōachū uētrēqꝫ coercet
Puros dat sensus dat somnū tedia tollit
Auditus uocem uires producit & auget

In hoc tex. autor loquitꝰ de fleubothomia: & primo ostēdit etatē reqsitā ad fleubothomiā dicēs ꝙ ān⁹. xvii. uix petit fleubotomiā: & pro isto dicit Galꝰ. .xi. de īgenio qdꝰ pueri nō debēt fleubothomari nisi hēant. xiiii. ānos ad minus:& cā est:qa corpa pueroꝝ sunt faciliter resolubilia a calore extraneo:& iō debilitantꝰ multū ex euacuatiōe forti facta p fleubothomiā. Itē qa indigēt nutrimēto duplici de cā. s. pp nutrimētū & augmētū:iō minutio sanguis nō cōpetit eis. Itē qa facile dissoluuntꝰ a calore extraneo sufficit qdꝰ ab eis dissoluitꝰ qre nō īdigēt fleubothomia. Et circa istd

sciēdū est q sicut fleubothomia nō cōuenit pueris p̄dictis:sed cauē/
da ē:ita ēt ē cauēda i magna etate.s.senii:ut uult Gal.ix.megategni
qa scdm Gal.& Haly.iii.tegni i cōualescētibus & senibus est pau/
cus sanguis bonus & multus malus fleubothomia igit rapiet bonū
& dimittet malū:& inuit Aui.iiii.i ca.xx.de fleubothomia:& iō in
talibus nō cōpetit fleubothomia.Secūdo ponit nocumētū fleubo/
thomie:& est qd ipūs uberies exeūt p fleubothomiā:cuius rō pōt eē
qa cū multa euacuatiōe sanguis q̄ fit p fleubothomiā necesse est ēt
multitudinē spirituū euacuari.Tertio tāgit remedia p q̄ spūs emissi
refocillant & iterato multiplicant:& dicit q ex potu uini subito re
generant spūs:qa oium subito nutriētiū maximū est uinū:ut prius
dcm̄ est:& spūs ēt regenerant & refocillant ex cibo:sed hoc fit lēte
& non subito sicut ex uino:& cibus q debet dari erit digestibilis &
multi sanguinis generatiuus:sicut oua sorbilia:& sīlia:& circa istud
sciēdū est q licet cibus regeneret spūs post fleubothomiā:tñ debēt
cauere patiētes a multo cibo i pria & secūda die. Vñ dicit Isaac in
dietis:cibus est eis minuēdus & potus augēdus.s.respectu cibi:nō tñ
respectu sue cōsuetudinis:imo minus debēt bibere q ante fleubotho
miā qa uirtus digestiua debilior est. Quarto ponit autor.xi.iuua/
mēta fleubothomie debite facte.Primū est qd tpata fleubothomia
cōfortat uisum:qa minuēdo humores ēt minuit effumationē ad ca
put & repletionē eius:offuscātes uisum. Secūdū est q clarificat:&
sincerat mētē & cerebrū pp sīlem cām.Tertiū ē q calefacit medul/
lā:qa minuit supfluitates q̄ ad eā ueniētes ipam īfrigidāt. Quartū
est q purgat uiscera.i.iteriora:qa exonerata natura a sanguine:hūo
res crudos i iterioribus cōtētos melius:digerit. Quītū est q fleubo
thomia restringit uomitu & fluxū uētris:qa diuertit humores ab in
terioribus ad exteriora:& istud uult Aui.lo.pal.dicēs:āplius fleubo
thomia pptetea qd ad diuersa trahit:naturā scdm plurimū retinet:

& istud maxime uerũ ẽ qñ fleubothomia fit de uenis brachii:nã fleu bothomia facta de uenis pedũ nõ sic retinet:põt tñ p accidẽs cõtingere qd' ad fleubothomiã sequat' maior fluxũ uẽtris:& hoc dupl'r. Prĩo qa ex fleubothomia facta tollit' onus nature:tũc.n.uirtus confortata aliqñ ꝓuocat alias euacuatiões. Secũdo si fluxus uẽtris fiat ex multa debilitate uirtutis cõtẽtiue:tũc.n.qa ex fleubothomia debilitat' uirtus:magis augebit' fluxus uẽtris. Sextũ ẽ ꝙ fleubothomia facit puros sensus:qa minuit euaporationẽ ad caput uñ turbãt' sensus. Septimũ est ꝙ ipsa iuuat somnũ ĩpeditũ:qa p ipam euacuant' humores plurimi a quibus eleuant' uapores acuti & diuersi ĩpediẽtes somnũ. Octauũ est ꝙ ipsa tollit tedia & grauitates nimias:qa p ipam uirtus exonerat' a suo grauamine & ẽt educto p ipam sanguinẽ educit' simul melãcolia fex sanguis q̃ ĩducit tedia & grauitates. Nonũ ẽ ꝙ ipsa cõfert auditui qa p ipam diminuunt' uapores & humores ascẽdẽtes ad caput ĩpediẽtes auditũ. Decimũ est ꝙ ipsa confert uoci:qa p ipam diminuunt' supfluitates & hũiditates q̃ possent puenire ad pectus uel cãnã pulmonis & ĩpedire uocẽ. Vndecimũ ẽ ꝙ ipsa auget uires:quia p ipam corpus a suo grauamine exonerat' q̃re uirtus augmentat'.

Tres insunt istis mayus september aprilis
Et sunt lunares sunt uelut ydra dies.
Prima dies primi postremaq; posterioꝝ
Nec sãguis minui nec carnibus ãseris uti
In sene uel iuuene si uene sanguine plene
Omni mense dene confert incisio uene
Hii sũt tres mẽses mayus septẽber aprilis
In quibus eminuas ut longo tpe uiuas

In hoc textu autor tria facit. Prĩo dicit ꝙ isti tres mẽses.s.mayus september aprilis sunt mẽses lunares & in eis sunt dies ꝓhibiti a fleubotomia:uidelicet prima dies maii:& ultĩa septẽbris & aprilis: & istud cões dicũt:uerũtñ ẽ dcm̃ fictũ:nec alicuius ualoris:ĩmo p̃dicti

dies pñt esse ita boni & electi sicut & alii. Secũdũ ꝙ diuersa cõstel/latio ĩ eis põt esse. Et subdit autor qđ ĩ talibus diebus nulli uesci debẽt carnibus anseris: qđ etiã falsum est & erroneũ & magis sortilegio attribuẽdũ: & forte autor & istud habuit a iudeis qui istũ ritũ obseruãt. Secũdo dicit qđ senex senectute & non a senio & iuuenis uenas plenas hñtes sanguine minui pñt oĩ mẽse: quia isti nõ faciliter resolubiles sunt: nec ĩ eis solũ paucus est sanguis bonus: imo mult⁹. Tertio dicit qđ ĩcisio uene pro regimine sanitatis custodiẽdo debet fieri ĩ aliquo istoꝝ triũ mensiũ: qui sunt mayus septẽbris & aprilis: differẽter tñ: quia ĩ aprili & mayo debet ĩcidi uena epatis ꝑꝑ multiplicationẽ sanguis eo tpe: cũ sit tp̃s uernale: & in septẽbri uena splenis ꝑꝑ melancoliã que tunc hẽt multiplicari: cũ sit tp̃s autũnale.

Hic autor põit. xii. q̃ ĩpediunt fleubothomiã. Primũ est frigiditas cõplexiõis. Cũ. n. secundũ Gal. ĩ megategni fleubothomia ĩfrigidat tũc augmẽtaret

Frigida natura frigens regio: dolor ingens
Post lauacrũ coitũ minor etas atq; senilis.
Morbus prolixus repletio potus & esce
Si fragilis uel subtilis sensus stomachi sit
Et fastiditi tibi non sunt fleubothomandi

frigiditatẽ: cã aũt q̃re fleubothomia ĩfrigidat est: quia scđm Isaac in urinis: sanguis est fundamẽtũ caloris naturalis. i. illud ĩ quo calor naturalis seruat᷑: & quia fleubothomia sanguinẽ euacuat: iõ & calorẽ naturalẽ: & tũc ꝑ cõsequẽs ĩfrigidat. Secũdũ regio frigida uehemẽter: sub q̃ debet cõprehẽdi tp̃s multũ frigidũ qđ ẽt ꝓhibet fleubothomiã: quia ĩ regiõe & tpe multũ frigidis: sanguis ĩ frigiditate corpis includit᷑: & ille qui circa extremitates existit a frigiditate cõdensat᷑ & ineptus fit ad hoc qđ fluat. Tertiũ est ĩtẽsus dolor sub quo ẽt põt cõprehẽdi nimia corpis iflãmatio: qa si ĩ istis accidẽtibus fieret fleubothomia sequeret᷑ motus agitatiuus qui est cõtrarius nature: cũ sit

difformis & maior īflāmatio q̄ ēt est naturā magis debilitans:& cā motus agitatiui ī dolore ītēso est:quia fit tractus ad diuersas ptes:p fleubothomiā.n.fit tractio ad locū fleubothomatū:& ex dolore forti fieret tractio ad locū doloris:cā uero maioris īflāmatiōis est:quia ex fleubothomia cōmouent̄ humores q̄re magis īflāmant̄ ex motu & istud uer̄ ē qn̄ fleubothomia fit parua & artificialis:si tn̄ fiat usq; ad sincopim ꝓdest in p̄dictis casibus:quia ista cū uincit atractionē doloris nō facit motū agitatiuū:& silr̄ tollit īflāmationē cū nō sint humores ibi qui cōmoueant̄ & calefiāt & maiorē īflāmationē īducūt.Et istud uoluit Gal̄.ī cō.illius amphorismi.i.pti.ampho.q̄ egerunt̄:cū dixit:qͩ nō est melior medicina ī apostemate uehementis inflāmatiōis:& silr̄ ī febrib9 & dolore forti q̄ fleubothomia. Quartū est balneū & maxīe resolutiuū:tale.n.ꝓhibet fleubothomiā:quia tale etiā est euacuatiuū iā natura nō facile tolerat euacuationē sup euacuationē. Quītū est coitus īmediate p̄cedēs:post talē.n.nō statī debet fieri īcisio uene:quia ex hoc maxīa debilitatio nature seq̄ret̄: cū p coitū prius natura debilitata sit. Sextū est etas maior uel minor q̄ requirit̄ ad fleubothomiā:sicut etas infantie & etas senii:ꝓut declaratū est prius.Et ista īpedimenta tāgit Aui.lo.p̄all̄.dicens:tibi quoq; cauere debes a minutiōe ī cōplexiōe uehemētis frigiditatis:& in regionibus fortis frigiditatis:& ī hora fortis doloris:& post balneū resolutiuū & post coitū & ī etate q̄ est minor.xii.ānis senū q̄to magis poteris:nisi ī figura cōfisus fueris & ī soliditate musculor̄ & uenar̄ amplitudine/& ear̄ repletiōe & coloris rubedine/& ulterius subditi/hos nāq; ex adolescentibus/& senibus fleubothomare audebis.Adolescētes tn̄ secundū ordinē ad fleubothomādū paulatī ꝓuehere debes cū pauca minutiōe. Septimū est morbus ꝓlixus/qa tūc ex tali fleubothomia natura dupl̄r debilitat̄/puta a morbo ꝓlixo & a minutiōe.Et istud est uer̄ scd̄m Aui.lo.p̄al. Nisi sanguis affuerit

corruptio quia si sic fleubothomia pōt cōuenire. Octauū est nimia repletio potus. Nonū est nimia repletio cibi: sub q̄ etiā cōprehendit indigestio cibi. Et cā hoꝝ est qa scd̄m Aui. i. i. attrahētia sunt tria. s. uacuū: calidū: & tota spēs. Si ergo uene p fleubothomiā a sanguine euacuarent cibū idigestū ul' supfluū siue potū supfluū a stomacho uel epate attraherēt q idigestus ueniens ad mēbra nō corrigeret: qa tertia digestio nō corrigit peccatū secūde: nec secūda prime: si pc̄tm̄ sit magnū pp q̄d ī mēbra nō cōuerteret: sed ibi remanēs posset eē cā egritudinis. Decimū est fragilitas. i. debilitas uirtutis: fleubothomia enī est fortis euacuatio: scd̄m Gal'. ii. amphorismoꝝ ī cōmēto illius. In quo morbo: sed uirtus debilis nō pōt pati motū fortē. Vndecimū est subtilis sensatio orificii stomachi: ꝙ p̄cordiū dr̄: qa ex fleubothomia in tali statī sequit sincopis. Et sub isto etiā cōprehēdit debilitas stomachi & facilis fluxus colere ad orificiū eius inducēs ad uomitū facilē colere. Vn̄ ī hn̄tib⁹ p̄dicta accidētia nō cōuenit fleubothomia. Per fleubothomiā. n. humores cōmoti ad os stomachi īducerent tāq̄ ad locū cōsuetū: & qa est mēbrū debile & īpotēs illi fluxui resistere: iō illis ml'ta mala p fleubotbomiā accidūt. Et hoc ē una cā q̄re qn̄qꝫ aliq in fleubothomia sincopāt. s. qa colera ad stomachū fluit q̄ mordicādo stomachū ex cōpassiōe cordis & stomachi sincopim īducit. Duodecimū est fastidiū. Si. n. ī fastidio fieret fleubothomia cū uene euacuarent traherēt ad se materiā malā faciētē fastidiū. Et plurima istoꝝ sex ultimoꝝ accidētiū tāgit Aui. lo. pall'. & circa istud est sciēdū ꝙ p̄ter p̄dicta accidētia sunt adhuc aliq̄ alia ēt īpediētia fleubothomiā: quoꝝ. Primū est alia euacuatio ut qn̄ est fluxus menstruorū aut emorroydaꝝ: tunc. n. nō debet fieri fleubothomia: & hoc ad euacuationē: licet ad diuertēdū fluxū seu materiā posset fieri. Secūdū est corpus siue cōpositiōis raritas: qa a corpib⁹ raris multū dissoluit: & iō sufficit ista resolutio nec euacuatiōe īdigēt: ut uult Gal'. ix.

megetegni. Tertiũ est humoꝝ cruditas & uiscositas: tunc eni est ca/
uẽda fleubothomia: qa augmentaret cruditas humoꝝ: & pp hoc in
morbis longis nõ est faciẽda fleubothomia: qa cruditas humoꝝ aug
mentaret & uirtus debilitaret & morbus ꝓlongaret: & iõ timẽdũ
esset de casu uirtutis: & pp hoc uult Aui. ꝙ ĩ morbis cronicis faciẽ/
da ẽ farmacia añ fleubothomiã & nõ fleubothomia añ faciẽda: licet
utroqꝫ indigeãt patiẽtes: sed cruditas humoꝝ põt accider duabus de
causis: una cã est pp abũdãtiã humoꝝ calorẽ naturalẽ suffocãtiũ q
debilitatus & suffocatus humores crudos generat: & tũc bñ cõpetit
fleubothomia. Vñ scdm Alexãdrũ. ii. libro suo ca. de ydropisi: fleu/
bothomia in principio ypozarce cõpetit cũ ꝓuenit ex multitudine
sanguinis mẽstrualis cũ ꝓhibeant fluere mẽstrua pp cãm aliq̃: aut
ex multitudine sãguinis emorroydalis: qa sicut ignis paru⁹ sub mul
ta lignoꝝ cõgerie suffocat: silr est de calore ĩnato suffocato sub hu/
moꝝ multitudine. Secũda cã cruditatis humoꝝ est caloris ĩnati de/
bilitas ut ĩ illis q sunt debilis cõplexiõis & q habuerũt longã egritu
dinẽ & ĩ senibus: & tũc nõ cõpetit fleubothomia: qa p hoc augeret
cruditas: quia sanguis ĩ quo calor cõseruat extraheret: & ita corpus
infrigidaret & humores magis incrudarent: debet ergo sanguis di/
mitti ut humoꝝ cruditatẽ digerat. Quartũ est aeris ĩdebita disposi
tio & nimia caliditas aut nimia frigiditas: qa p caliditatẽ multã for
tis fit resolutio: & p frigiditatẽ multa ĩceptificatio humoꝝ ad fluxũ.

Quid debes facere qñ uis fleubothomari.
Vel qñ minuis fueris uel quando minutus.
Vnctio siue pot⁹ lauachrũ uel facias mot⁹.
Debent nõ fragili tibi singula mẽte teneri.

In hoc passu au/
tor ponit quinqꝫ que
debẽt fieri circa fleu
bothomiã/ aliq̃ quidẽ
añ fleubothomiã: ali
qua ĩ fleubothomia:
& aliq̃ post fleubothomiã. Primũ est unctio q̃ aliqñ fit ĩ fleubotho/

mia:sicut unctio fleubothomi:ut dolor leniat᷑:aliq̃ñ uero post fleu/
bothomiã:ut cõsolidatio uulneris retardet᷑ ad hoc ut post fleubotho
miã humores relicti ĩ uenis aliq̃ possint hr̃e respirationẽ & fumi aliq
mali exalẽt. Secundũ est potus & maxĩe uini qui ualet ĩ fleubotho/
mia si sincopis accidat:& etiã ualet post fleubothomiã pro regenera
tione nouoꝝ spirituũ & noui sanguis:& isto mõ iã faciũt cões. Ter
tiũ est lauachrũ.i.balneũ ꝙ ualet ꝑ duos uel ꝑ tres añ:& ꝑ duos uel
tres post fleubothomiã & nõ eodẽ die:añ quidẽ:si quis timeat ꝙ ha/
beat ĩ se humores grossos:quia balneũ humores dissoluit & cõmo/
uet eos:& ꝑꝑ hãc cãm etiã cõpetit añ acceptio sirupi acetosi:& mo/
tus ut humores dissoluant᷑ & subtilient᷑:& ergo qñ debet fieri fleu/
bothomia debet fricari brachiũ:ut humores existẽtes ĩ uenis ꝑpin/
quis brachio subtilient᷑ & ꝑ̃parent᷑ ad exeũdũ facilius:post fleubo/
thomiã uero ualet ut reliquie humoꝝ & uapoꝝ derelicta resoluant᷑:
in die uero fleubothomie nõ cõuenit:quia ꝑ balneũ cutis lenis sit q̃
lenificat ꝑcussionẽ factã in fleubothomia fugit:& hoc est periculũ.
Quartũ est fascia.i.ligatura cũ pãnis lineis q̃ ualet post fleubotho/
miã ĩmediate ad retinẽdũ fluxũ:& añ fleubothomiã ad trahẽdũ hu
mores ad locũ ubi q̃rit᷑ fleubothomia ut ex eo ẽt uene ĩgrossent᷑ &
melius uideant᷑. Quintũ est motus siue ambulatio moderata q̃ põt
fieri añ ut humores dissoluant᷑ & subtilient᷑:& post:ad resoluẽdũ re
liquias humoꝝ ex fleubothomia derelictas. Circa ꝑ̃dicta sciẽdũ ẽ ꝙ
cões faciũt se fleubothomare ieiuni:sed quibusdã doctoribus meli⁹
ur̃ & cõueniẽti⁹:ꝙ añ fleubothomiã:primũ unũ ouũ sorbeãt molle
cũ uno hastu uini circa nonã uel decimã horã añ prandiũ & statim
postea se fleubothomari faciant. Et huius cã est:quia stomacho ua/
cuo natura fortius sanguinẽ retinet ne deficiat in nutrimẽto:sed cũ
cibus qui de se multũ nutritiuus est sit in stomacho cuiusmodi sunt
oua sorbilia & uinũ:tunc natura melius sanguine exire permittit.

Exhilarat tristes:irritos placat amētes
Ne sint amentes fleubothomia facit.

In hoc passu autor ponit tres effectus fleubothomie. Primus est q fleubothomia exhilarat.i.letificat tristē hoīem. Secūdus est q fleubothomia placat iratos:& cā/utriusq3 est quia ī sanguine qñ multa cōmiscet melācolia fit tristicia:& qñ multa colera/fit ira/cū melācolia sit cā tristicie/& colera ire iā uterq3 istoꝝ duoꝝ humoꝝ educit eductione sanguīs/quia ei cōmiscet. Tertius est q phibet amētes ne īsaniāt/ quia facit humores fluere ad ptes exteriores/& a capite diuertit/pro maiori declaratiōe sciēdū est q qnq3 sūt cause pp q̄s debet fieri fleubothomia:quaꝝ.Prima est directa & alie q̄ttuor idirecte. Pría q̄ est directa est ut abūdātia sanguīs euacuet:siue abūdet sanguis ī q̄lita te siue q̄titate siue utroq3 mō.nā scđm Aui.lo.p̄al. Duo genera hoim sunt fleubothomāda:quoꝝ unū est ille modus hoīum q iā pati sunt incidere ī egritudines:ut q hēnt abūdātiā sāguīs ī q̄titate:& reliquū genus est genus illoꝝ hoīm q iā egritudinē īciderūt pp humoꝝ siue sanguīs maliciā sed differt fleubothomia ista & illa:qa pp saguinis abūdātiā debet fieri multa fleubothomia:sed si in q̄litate peccet siue sit maliciosus tunc cōpetit fleubothomia pauca:uñ scđm Gal.ix.megategni:si sanguis sit malus ī corpe debet euacuari paulatī:& iō peccāt multū illi qui qñ uidēt sanguinē malū fleubothomāt se quousq3 uideāt sanguinē bonū exire cū forte prius totus sanguis exire q̄ bonus exiret:sed debet fieri pauca euacuatio:& tunc scđm Gal ī casu isto:priusquā fiat:fleubothomia debet dieta bonū sanguinē generās exhiberi ut loco mali sanguīs bonus sanguis generet. Et postea debet fieri post modicum tp̄s fleubothomia pauca:& sic deinceps:ista fleubothomia est directa qa fit p se ad euacuationē illius q p se debet p fleubothomiā euacuari.s.ad euacuationē plenitudinis hūoꝝ siue sanguīs:principaliter tñ scđm q cū eo sūt alii humores.Pria cā

indirecta est magnitudo morbi & magnitudo apostematis uehemētis iflāmatiōes:qa scd̄m Gal.i cō.illius ampho.q̄ egerunt &c.Nō est melior medicina i apostemate uehemētis iflāmatiōis & i febribus & dolore forti quā fleubothomia:ut ēt dictū est ibi frigida natura. Secūda cā idirecta est ut attrahat materia ad ptē illā p quā debet euacuari materia:uñ i retētiōe mēstruorꝝ & emorroydarꝝ debet apiri sophēa scd̄m Gal.& Aui.ut trahat materia sanguis ad iferius.Tertia cā idirecta est ut humores trahant ad locū cōtrariū illi loco ad quē fluūt hūores:& hoc ad diuertēdū materiā a loco ad quē fluūt humores:uñ i nimio fluxu mēstruorꝝ debet fieri fleubothomia de basilica ut trahat materia ad cōtrariū locū ad quē decliat & diuertat a suo fluxu:& pp hoc i pleuresi sinistre ptis:debet fieri fleubothomia i pte dextra ut diuertat materia & attrahat ad locū cōtrariū loco ad quē declinat:& silr si sit in pte dextra debet fieri fleubothomia i pte sinistra. Quarta cā idirecta est ut p fleubothomiā una porcio materie euacuet & natura potētior sit supra residuū:& sic cōpetit fleubothomia qñ repletio est i corpe ne fiat apostema:qa natura est debilis respectu regiminis illorꝝ humorꝝ:iō una porcio illius materie est euacuāda ne pp ipotētiā nature in regēdo illā materiā:illa materia fluat ad aliquē locū debilē in quo aggreget & apostema generet.

Fac plagā largā mediocriter ut cito fum⁹
Exeat:uberius liberiusq; cruor.

In hoc passu autor ponit unū documētū de quātitate scissure in fleubothomia.Et dicit q̄ scissura debet esse larga mediocriter ut fumus & grossus sanguis liberius exeāt:quia qñ scissura est stricta tūc solū subtilis sanguis exit & grossus remanet. Circa istud est sciēdū q̄ aliqñ i fleubothomia debet fieri uuln⁹ magnū & aliqñ paruū:debet āt fieri uulnus magnū tribus de causis. Prio qa hūores sūt grossi:& grossus sanguis ē euacuādus ut p illud uulnus magnū sanguis

facilius possit exire:& ergo melãcolicis faciẽdũ est magnũ uulnus: Secũdo pp tp̄is frigiditatẽ q̄ hũores ĩgrossat.& ergo ĩ hyeme debet fieri uulnus magnũ. Tertio pp abũdãtiã hũoꝝ:qa tũc fit melius euacuatio p uulnus magnũ q̄ puũ:sed uulnus paruũ fit cũ ẽ uirtus debilis:ut de spiritibus & calore minus euacuet᷑:& in tp̄e calido eadẽ de cã:& qñ ẽ sãguis subtil᷑.

Sãguine subtracto sex horis est uigilãdũ.
Ne somni fumus ledat sensibile corpus
Ne neruũ ledas non sit tibi plaga ꝓfunda
Sãguĩe purgatus nõ carpas ꝓtinus escas.

In hoc passu autor tangit tria cõsiderãda circa fleubothomiam. Primũ ẽ q̄ fleubothomatus nõ debet dormire ĩmediate post fleubothomiã:nisi ad minus trãsiuerĩt sex hore:& hui⁹ subdit autor cãm ne fumi:q.s.ĩ sõno cãnt᷑ moti ad caput ledãt cerebrũ:alie tñ p̄nt assignari cãe:q̄ꝝ. Pr̄ia ẽ ne ĩ sõno uertat se patiẽs supra brachiũ fleubothomiaꝝ:& p hoc ledat᷑. Scd̄a ẽ:ne hũores ĩ sõno fluãt ad mẽbrũ lesũ ĩ quo ẽ dolor pp ictũ fleubothomi & fiat apostẽa:uñ Gal᷑.ii.ãph.sup illo ãpho.ĩ quo morbo:uult q̄ ĩ sõno si fiat apostẽa ĩtra corp⁹ aut mẽbrũ sit lesũ ad ip̄m fluũt hũores:Aui.uero aliã assignat cãm.s.q̄ p talẽ sõnũ posset accidere cõfractio mẽbroꝝ.Et istius cã põt eẽ:qa sicut:scd̄m Gal᷑.sup illo ãpho.ĩ quo morbo &c.sõnus ĩ prĩcipio ꝑoxismi nõ cõpetit:qa calor natural᷑ ad ĩteriora regredit᷑:& exteriora ĩfrigidãt᷑:& fumi remanẽt nõ cõsũpti:pp q̄ rigor augmẽtat᷑ & ꝑoxism⁹ ẽt ꝓlõgat᷑:sic ẽt fumi p cõmotionẽ hũoꝝ & ĩ fleubothõia ad neruos & ad lacertos eleuãt᷑ q nõ cõsũpti remanẽtes ĩ sõno ĩfrigidãt᷑ ĩ exteriorib⁹ & ĩgrossãt᷑ & iõ faciũt ad neruoꝝ & lacertoꝝ cõfractõnẽ si fiat supdomitio ĩmediate p⁹ fleubotõiã:alia cã p̄t eẽ:qa mãm ẽ ĩgrossãs ẽ faciẽs cõfractionẽ:sic ĩ q̄rtana ĩ cui⁹ typo fit cõfractio pp frigiditatẽ & grossiciẽ mãe: sed nerui & lacerti sũt frigĩ:iõ ad ĩpos ueniẽs iste fum⁹ ĩ sõno ĩ quo fit retractio caloris ad ĩteriora ĩfrigidat᷑ & ĩgrossat᷑:& iste fum⁹ ĩfrigida

tus & igrossatus frigiditatē & ingrossationē īducit ī mēbro siue cō/fractionē: siue ad mēbrū cōsimile ꝓperant egritudines cōsimiles. Et istud uerū est de somno fleubothomie uicino & nō de remoto post q̄ fumi illi fuerint cōsūpti. Secūdū ꝙ dicit est ꝙ fleubothomans debet cauere ne faciat nimis ꝓfundā apturā ī minutione: ita ꝙ cū fleubothomo ledat neruū uel arteriā uene suppositū: nā ex lesione nerui sequit̃ spasmus: ex quo ulterius acerbissima mors sequit̃ uel ad min⁹ pditio mēbri: puta brachii uel digiti &c. Ex lesiōe arterie sequit̃ fluxus sanguis arterialis difficilime curabilis. Tertiū est ꝙ fleubothomat⁹ nō illico. i. īmediate post fleubothomiā cibū sumere debet: sed debet expectare quousq; ī eo humores fuerint quieti: ne cibus añ ei⁹ digestionē ad subueniēdū mēbro leso cū sanguie simul attrahatur.

Hic autor pōit. v. uitāda ab ipso fleubothomato quoꝝ. Primū est ꝙ fleubothomatus debet uitare lac & lacticinia cuius cā ē: qa ex cōmotione humoꝝ per fleubothomiā sepe

Omnia de lacte uitabis rite minute.
Et uitet potum fleubothomatus homo
Frigida uitabis quia sūt inimica minutis
Inter dictus erit minutis nubilus aer.
Spiritus exultat minutis luce per auras
Oībus apta quies est: motus ualde nociu⁹

fluūt hūores aliq ad stomachū: si ergo lac sumeret̃ ex cōmixtiōe illoꝝ humoꝝ lac ī stomacho corrūpet̃ ex quo de se maxie corruptibile ē: iā & lac pp dulcedinē eius posset trahi īdigestū ad uenas: & pp cōmotionē humoꝝ facile corrūpi. Secundū est ꝙ fleubothomatus debet cauere a potu nimio: quia pp euacuationē uenaꝝ talis potus traheret̃ facile ad uenas īdigestus: ꝓut prius dictū est. Tertiū est ꝙ fleubothomatus debet uitare oīa frigida tā intus sumpta quā exterius adhibita: puta cibaria multū frigida: aerē frigidū: balneū frigidū: tenuitatē uestiū: sessionē supra petrā: frigiditatē capitis uł pedū:

quia cũ calor naturalis p fleubothomiã debilitatus est/corpus facile supflue ĩfrigidaret. Quartũ est q fleubothomatus nõ debet ambulare ĩ aere tenebroso nebuloso turbato/qa talis cõtristat aĩam/& pigriciã ĩ corpibus ĩducit:ut prius dcm̃ ẽ ibi:aer sit mũdus:nã tristitia cã ẽ sanguis melãcolici:sed debet ãbulare ĩ aere claro & lucido:qa ĩ tali aere spũs uitales naturales & aĩales recreant̃ & ad extra mouẽtur cõgaudẽtes simili. Quintũ est q fleubothomatus debet querere quietẽ tpatã:silr & motũ excessiuũ uitare:qa motus excessiuus tunc maxime debilitat & humores cõmouet qes uero tpata motũ sedat.

Principio minuas in acutis peracutis
Etatis medie multum de sanguine tolle
Sed puer atq; senex tollet uterq; parum
Ver tollat duplũ reliquũ tp̃s tibi simplũ.

Hic autor dicit q̃tuor. Primũ est q fleubothomia faciẽda est ĩ prĩcipio egritudinũ p acutarꝶ.i.maxĩe acutarũ:q̃.s.terminant̃ ĩ die quarta:qa tales sunt breues:nec dãt inducias:& iõ a principio medicãde sunt. Secũdũ est q in etate media.s.q̃ ẽ a.xxx.ãno usq; ad.xlv. uel.l.ãnũ plus de sanguĩe extrahẽdũ est q̃ ĩ aliq̃ aliarꝶ etatũ:qa ĩ tali etate maxĩe multiplicat̃ sanguis:& eius subtractio nõ ĩpedit augmẽtũ:nec diminuit̃ uirtus corpis:qa corpus in tali etate nõ auget̃ neq; diminuit̃ sensibiliter:sed stare uĩ. Tertiũ ẽ q senes & pueri parꝶ fleubothomãdi sunt:quia ĩ pueris sanguis multus requirit̃ pp nutritionẽ & augmẽtationẽ ĩ eis. Et ĩ senibus uirtus ĩcipit debilitari. Quartũ est q in uere dupla quãtitas sanguĩs abstrahẽda est p fleubothomiã respectu alioꝶ tẽpoꝶ:cuius rõ est:quia uer est tp̃s maxĩe multiplicatiuũ sanguinis:scdm oẽs autores medicine. Circa primũ dictũ pro maiori declaratiõe ponẽde sunt aliq̃ regule circa fleubothomiã: quarꝶ pria est q ĩ prĩcipio morbi nõ est faciẽda fleubothomia. Medicus.n.est minister nature:scdm Gal.ĩ tegni.cã.illo. Omniũ natura

opatrix: Medicus uero minister: sed scd̃m Gal.iiii.apho.i cõ.illius: egritudinibus quibuscũq; icipiẽtibus nulla euacuatio ĩ pricipio morbi ẽ naturalis: sicut ergo natura ĩ pricipio morbi nõ euacuat: ita nec medicus. Istud tñ ĩ tribus casibus hẽt instãtiã. Prĩo ĩ materie furiositate: uñ Aui. loco sepe alle. uult q in principio morbi fleubothomia nõ debet fieri: qa fleubothomia humores cõmoueret & subtiliaret & currere p corpus faceret nisi materia sit furiosa. Secũdo hẽt instãtiã in materie multitudine. uñ Gal. sup illũ ampho. Ichoãtibus morbis: uult q oportet fieri fleubothomiã aut farmaciã ut natura alleuiet: q̃.s. onerata est pp materie multitudinẽ. Tertio hẽt instãtiã in morbi magnitudine & acuitate: ut qñ ẽ apostema magnũ & dolorosũ: licet nõ sit multa materia. s. añcedẽtis in corpe. uñ dicit Gal. xiii. megategni. Si apostema sit magnũ fleubothomet ĩ pricipio: licet nõ sit materie multitudo ne crepet aut apiat apostema añ sui maturationẽ. Ergo ut mala sinthomata uitent minutio est faciẽda. Secũda regla est q nõ fiat fleubothomia ĩ die motus egritudinis: sicut ĩ crisi nõ ẽ faciẽda fleubothomia: nec aliq̃ euacuatio: ne materia a loco ad quẽ natura mittit ipm diuertat: silr neq; ĩ poxismo: uñ scd̃m Gal. i. ãph. In statu/neq; fleubothõia/neq; farmacia fieri debet: qa ĩ eo fit coctio morbi: q̃ melius fit ĩ qete q̃ motu: sed sicut se hẽt status ad morbũ totalẽ: ita poxismus respectu dieꝝ ĩterpolatiõis: sicut ergo ĩ statu nõ ẽ euacuãdũ: ita nec ĩ poxismo. Tertia regula est q fleubothomia nõ ẽ faciẽda ĩ pricipio morbi: cũ crisis est remota: qa scd̃m Isaac ĩ urinis: sanguis est fundamẽtũ caloris naturalis ipm. s. sustinens: licet cor sit fundamẽtũ generãs: & spũs fundamẽtũ deportãs: sed sanguis ẽ fundamẽtũ caloris naturalis: qa ex eo materialiter generat calor naturalis: & iõ aliqs sanguinẽ euacuãdo euacuat calorẽ qui materiã morbi hẽt digerere: & p cõsequẽs morbus plongat & uirtus debilitat: pp q timẽdũ est ne pp longitudinẽ morbi & debilitatẽ uirtutis natura

ſuccũbat. Q uarta regula eſt ꝙ i corpe hñte fecẽ i ĩteſtinis nõ debet fieri fleubothomia: cuius cã eſt: quia tria ſunt attrahẽtia. ſ. calidũ: ua cuũ & tota ſpẽs. Q uia ergo p fleubothomiã uene euacuant̃ q̃ a mẽ bris ſibi ꝓpinquis attrahũt: & ita meſeraice a ſtomacho: uẽter plus cõſtipat̃: & materia cõtẽta ĩ uenis plus inficit̃: & meſeraice attrahũt humiditatẽ ſecũ: & feces plus deſiccant̃. Debet ergo uẽter prĩo leni ri ut p ſuppoſitoria aut cliſteria: niſi p ſe laxet̃. Q uinta regula eſt ꝙ nõ debet fieri fleubothomia multa: quia ex hoc malũ accidit ĩ ſenio . ſ. multi morbi mali ſicut epilẽſia appoplexia & paraliſis: quia pp re motionẽ ſanguĩs: & caloris generant̃ multe ſupfluitates fleumatice q̃ ſunt cauſebaꝝ egritudinũ. Sexta regula eſt ꝙ nõ debet fieri fleu/ bothomia ĩ muliere mẽſtruata aut ĩpregnata. In ĩpregnata nõ debet fieri: quia p hoc calor digerẽs cibũ diminueret̃ & nutrimentũ fetus auferret̃: & maxĩe qñ fetus eſt magnus cũ tũc ĩdiget ampliori nutri mẽto. Et iſtud dicit Ipo. v. ãpho. In mẽſtruata uero natural̃r. ſ. ſcd̃m reuolutionẽ mẽſis nõ debet fieri fleubothomia: qa ĩ fluxu nimio mẽ ſtruoꝝ eẽt faciẽda ad diuertẽdũ materiã: ſed qñ eueniũt natural̃r & ſcd̃m debitũ curſũ nature tũc nõ debet fieri fleubothomia: cũ mate ria euacuet̃ ſufficiẽter a natura: & natura nõ debet diuerti ab opa/ tiõe. Septĩa regula eſt ꝙ poſt colericã paſſionẽ nõ debet fieri fleubo thomia. Cũ. n. fleubothomia cõmoueat hũores p hoc poſſet humor colericus ad ſtõachũ fluere & ipm ĩflãmare: nec debet fieri poſt uo/ mitũ ne ſil̃r hũores fluãt ad ſtõachũ: neqꝫ poſt fluxũ uẽtris: neqꝫ poſt uigilias magnas: neqꝫ poſt motũ fortẽ: & breuiter nec poſt ullũ cale faciẽs multũ: aut multũ diſſoluẽs: quia fleubothomia humores plus cõmoueret & uirtutẽ magis debilitaret. Deĩde uidẽdũ eſt in quibus hoibus cõpetit fleubothomia: & pro illo ponẽde ſunt aliq̃ regule: q̃ꝝ. Prĩa eſt ꝙ fleubothomia cõpetit hoibus delicatis ocioſis & quieſcẽti bus: multũ carnoſis: & cibis multũ ſanguinẽ generãtibus utentibus.

Secūda regula est q̄ fleubothomia cōuenit illis ī quibus est abūdā/tia sanguīs: q̄ cognoscit̄ p̱ urine spissitudinē. Abūdātia.n.sanguinis facit eā spissam: sed colerā subtilē. Tertia regula est q̄ fleubothomia debet fieri in illis in quibus melācolia abūdat. Vñ cū ē multa melā colia naturalis currēs cū sanguine p̱ totū corpus: quia sanguis ī epa te ab ea mūdificat̄: tūc cōpetit fleubothōia siue minutio postea far/macia. Vñ duplex est melācolia: naturalis & innaturalis: naturalis est fex sanguinis: q̄ qñ abūdat ipsa est currēs cū sanguine q̄re cū sāgui ne p̱ fleubothomiā euacuat̄: iō faciēda ē fleubothomia ad eius eua/cuationē cū sanguine/ab eodē.n.calore.s.calore tp̄ato fiūt sāguis & melācolia/q̄ est eius fex/& postea faciēda ē farmacia. Quarta regu/la est q̄ in illis in quibus timet̄ humoꝶ ebullitio/cōturbatio & cale/factio/cōpetit fleubothomia/& isti stati qñ sentiūt se calefieri debēt fleubothomari cū sit timor ebullitiōis cōturbatiōis & calefactionis/ pp̄ humoꝶ abūdātiā. Aliqñ tñ aliqui decipiunt̄ p̱ istā regulā/qa sta tim qñ sentiūt calefactionē & timēt de humoꝶ ebullitiōe stati fleu/bothomāt se. Et qñ istud est ex colere calefactiōe & incēsiōe/p̱ fleu/bothomiā nō cessat calefactio nec ebullitio/imo p̱ hoc augmentat̄/ quia fleubothomia humores cōmouet/& p̱ corpus currere facit. Et ergo nō cōpetit fleubothomia nisi hoc sit ex abundātia humoꝶ q̄d cognoscit̄ p̱ sudoris multitudinē & maxime in mane. Aliqui.n.sūt qui nō sudant nisi quādo euacuatione indigent. Quinta regula est q̄ illis debet fieri fleubothomia qui habent uirtutē fortē & qui sunt sanguinee cōplexionis nō frigide & sicce. Vnde Rasis.vii.almā. Cor pora apta ad fleubothomiā & que habēt uenas amplas & manife/stas & corpa pilosa & bruna & ex colore rubeo & fusco mixtis sunt colorata/& iuuenes & adolescētes & senes nō decrepiti/sed pueri & infirmi nō sunt minuēdi nisi magna urgente necessitate/& plurime istaꝶ regulaꝶ colligunt̄ ex Aui.iiii.in de fleubothomia.

Estas uer dextras:autũnus hyemsq; sinistras
Quatuor hec mẽbra.cephe.cor.pes.epar.uacuãda
Ver.cor.epar estas.ordo sequens reliquas.

Hic põit autor aliq̃ cõcernẽtia mẽbra euacuãda fleubotomia:& dicit.Prío ꝙ in uere:& estate debẽt euacuari uene dextre:ut dextre manus uel dextri brachii uel pedis:sed ĩ hyeme & autũno debẽt fleubothomari uene sinistre.s.sinistre manus uel sinistri brachii uel pedis.Et istius cã põt eẽ:qa uer est multiplicatiuũ sãguis & istas colere:ergo ĩ uere & estate debẽt euacuari ille uene ĩ qbꝫ magis abũdãt sanguis & colera:sed ille sũt uene dextre:qa ĩ pte dextra corpis situatũ est mẽbrũ generatiuũ sãguis.s.epar & receptaculũ colere.s.cistis fellis.Sed autũnus est generatiuus melãcolie q̃ ẽt coaceruat̃ & nõ resoluit̃ p hyemẽ:ergo ĩ autũno & hyeme debẽt fleubothomari ille uene ĩ qbus magis dñat̃ melãcolia q̃ sunt uene sinistre cũ in sinistra pte corpis cõtineat̃ splẽ:q est receptaculũ melãcolie. Scdo dicit ꝙ ista q̃ttuor mẽbra.s.cephe.i.caput.cor.pes.& epar.scd̃m.iiii.ptes anni sunt euacuãda:cor qdẽ ĩ uere.epar ĩ estate:caput ĩ hyeme & pedes in autũno.

Dat saluatella tibi plurima dona minuta
Purgat epar.splenẽ.pectus.p̃cordia.uocẽ
Innaturalem tollit de corde dolorem.

Hic tangit sex iuuamẽta puenientia ex fleubothõia uene q̃ dr̃ saluatella: & est uena ĩ dorso manus ĩ loco q est ĩter auricularẽ digitũ & medicũ.Primũ est ꝙ ipa purgat epar.Scd̃m ẽ ꝙ ipa mũdificat splenẽ.Tertiũ ẽ ꝙ mũdificat pectus.Quartũ ẽ ꝙ p̃seruat p̃cordia.i.orificiũ stõachi a nocumẽto.Quintũ est ꝙ aufert nocumẽta uocis. Sextũ est ꝙ aufert dolorẽ inaturalẽ cordis:& rõ oĩum iuuamẽtoꝝ est:qa p̃dicta uena ab oĩbus istis locis sanguinẽ euacuat:ut postea etiã patebit:pro maiori declaratiõe p̃dictoꝝ:sciẽdũ est ꝙ in fleubothomia aliqñ aperiunt̃ uene & aliqñ arterie.In aptione aũt arterie est timor:& huius

cā potissima est nimius fluxus sanguis:qui duplici cā hēt fieri ī fleubothomia arterie. Vna cā est caliditas uehemēs sanguinis arterialis: calidū.n.est facile mobile & arteriā dilatans & aperiens:& iō iuuat multū ad euacuationē sanguinis ī fleubothomia arterie. Secūda cā est arterie mobilitas & iō tardius in ea uulnus curat̄ cū uulnera nō sanant̄ nisi quiescāt ꝓdest tñ ista fleubothomia tripliciter. Primo cū est in corpe sanguis subtilis abundātia. Secūda qñ uaporosi. Tertio qñ calidissimi:sanguis.n.subtilis:ex quo calor naturalis & spūs fiūt: habitat in arteria sed sanguis grossus:ex quo mēbra nutriunt̄ in uenis:silr sanguis uaporosus in arteria cōtinet̄:& sanguis sanguineus in uenis:sanguis etiā calidissimus qui a corde efficit̄ & digerit̄:qđ est calidissimū mēbrū etiā cōtinet̄ in arteria:alius aūt sanguis in uenis. Secūdo sciēdū ꝙ uenaꝝ aptio est in multis mēbris:aliqñ in brachio siue manu magna:aliqñ in parua aliqñ in pede aliqñ ī naso:aliqñ in fronte:aliqñ in labiis:aliqñ in lingua siue in palato:aliqñ in angulis oculoꝝ uersus frontē:in manu maiori q̄ est ab ascellis usqꝫ ad cubitos sunt qnqꝫ uene apiende scđm Rasis.vii.almā.& Aui.lo.ꝑal. Vna uocat̄ cephalica q̄ ē uena capitis. Secunda basilica q̄ est uena epatica. Tertia mediana siue cordiaca siue nigra:scđm ꝙ uocat̄ ab Aui.siue matrix:sicut uocat̄ a Rasi:q̄rta ascellaris:& qnta funis brachii:in manu minori est sceiles siue saluatella:& in brachio scđm ꝙ cōtinet maiorē manū & minorē sunt apiende sex uene:cephalica a partibus q̄ sunt supra collū euacuat:& iō passionibus capitis ualet ut in enigranea:mania:& in aliis calidis passionibus siue ex materia calida:uñ & ista īcipit siue orit̄ ab hūero & tēdit uersus ptē sinistrā brachii:basilica euacuat īmediate a partibus sub collo ut a pectore & epate:uñ in passionibus pectoris & epatis & similiū ualet:uñ ualet in pleuresi:& īcipit ista ab ascellari & tēdit ad ptē domesticā brachii:mediana uero est media inter duas ꝑdictas in situ & in cōposi-

tione:qa ex eis cōponit᷑:est.n.ramus utriusq;.Et est ēt media in eua/
cuatione:qa undiq; euacuat & ab inferioribus partibus sub collo:&
a collo:& supra collū.Vñ est uniuersalis toti corpi in euacuādo:non
uniuersalis sicut dicunt quidā qa a corde orit᷑:sed qa ramus est ce/
phalice & basilice:Et ergo cū uolumus fleubothomare de cephalica:
& non apparet:debemus accipe magis medianā q̄ basilicā:& silr cū
uolumus fleubothomare basilicā & nō appet:magis debemus fleu/
bothomare medianā quā cephalicā qa magis cōuenit cū utraq; quā
una cū alia:cū sit ramus istaꝝ|& ista extrema|sceiles siue saluatella ē
uena que est inter auricularē & mediū|tendens plus uersus medicū
digitū & orit᷑ a basilica|& ista apit᷑ in dextra manu ī opilatione epa
tis & in sinistra manu in opilatiōe splenis|& q̄re hoc fit nescit᷑ rōne|
sicut dicit Aui.sed expiētia|hanc.n.inuenit Gal.p somnū|ut ipse di
cit|quia habebat quēdā in cura hñtē opilationē epatis & splenis|&
somniabat se fleubothomare patiētē de illa uena|& sic fecit & cura/
tus est|de ista fit fleubothomia ponēdo manū ī aq̄ calida|quia subti
lis est|iō ut ingrosset᷑ & dilatet᷑ & ne uulnus claudatur citius debito
&|ut sanguis grossus subtiliet᷑|ascellaris est illa q̄ posita est sub basili
ca|& illa appet in ligatura brachii|& de ista idē est iudiciū cū basi/
lica|fumis brachii est illa que est supra cephalicā siue os ultimū siue
altius brachii uersus partē siluestrē|& est idē iudiciū de ista & de ce
phalica|licet ergo scđm Aui.& Gal.ī aptione uene fit euacuatio uni
uersalis a toto corpe|non tñ ab oībus uenis eq̄liter|ut uisum est|licet
etiā uene a toto corpe euacuent|nō tamē ī eis est timor eq̄lis|īmo ce
phalica scđm Ra.vii.almā.est securior|& basilica est magis timēda|
& cardiaca ēt multū est timēda|licet minus q̄ basilica|cephalica est
securior|quia neq; iuxta eā ē neruus neq; arteria neq; sup eā|sed sub
cardiaca est neruus & altius supra eā est neruus subtilis|iō timēdū
est ne icidat᷑ neruus|basilica est piculosa ualde|quia est sub ea arte/

ria & iuxta eā est neruus & masculus / & iō est timenda ualde / sceiles siue saluatella nō est piculosa / sed tamē subtilis est. & iō ut apiat̃ / melius est q̧ ponat̃ ī aq̄ calida. In pede sunt tres uene. s. sciatica / sophena / & uena poplicis / & hec apiunt̃ cū uolumus trahere sanguinē ad partes īferiores ut ī ꝓuocatiōe mēstruoꝝ & illa que est ī poplice fecūdū Aui. magis ualet q̃ sophena aut sciatica / quia ꝓpīquior est matrici / & iō melius pōt ab ea trahere / sophena uero a uirga testiculis & a mīice sanguinē attrahit / sed sciatica ab anchis renibus & mēbris que sunt situate uersus ptē siluestrē melius trahit / sophena uero & a mīice a mēbris positis uersus ptē domesticā licet sint rami unius uene / ī medio frōtis est uena una q̄ apienda est ī antiq̄tis passiōibus faciei ut ī morphea & īpetigine scabie & ī passiōibus oculoꝝ / prius tñ debet fieri minutio de cephalica / & silr̃ est una uena ī naso / & ī utriusq̧ aptiōe debet collū ligari / & postea apiri una āte aliā / p ligationē eni colli melius manifestat̃. In aliis etiā sūt uene que apiunt̃ pp apostemata existētia ī hore aut gingiuis / cephalica tñ prius minuta / ī palato sunt q̄ttuor uene / que si apiant̃ ualent fluxui reumatis & ad dētes in eis facientes dolorē / & iste uene sunt manifeste & debent apiri materia digesta / itē quedā sunt uene ī āgulis oculoꝝ uersus frōtē / & apiunt̃ ī passiōib⁹ oculoꝝ / cephalica prius minuta / itē q̄dā sūt uene sub ligna q̄ apiunt̃ ī squinātia / cephalica prius minuta / itē uene que sunt in timporibus incidunt̃ pp emigrancā / & pp dolorē magnū capitis / & egritudinē capitis / diuturnā / & iste sūt q̄s uocat Ipo. & Aui. Iuuenales / q̄rū īcisio reddit hoīem īpotētē generare / itē ī collo ēt sunt uene q̄ uocāt̃ guides q̄ minuēde sūt ī prīcipio lepⁱ / & maxīe qñ āhelitus āgustat̃ / uñ ī sqnātia īpediēte āhelitū minuūt̃.

In hoc passu autor duo notat. Primū ē q̧ si dolor capitis accidat

Si dolor est capitis ex potu limpha bibat̃
Ex potu nimio nam febris acuta creatur.
Si uertex capitis uel frons estu tribulent̃

Tipora frósq; simul moderate sepe fricēt ex potu nimio & ma-
Morella cocta nec non calidaq; lauentur. xime uini uel alicuius alterius potus quo cō-tingit hoies inebriari:tūc supbibi debet aq̄ frigida q̄ sui frigiditate atq; igrossatioē ipedit ne fumi ex tali potu eleuati cerebrū ledāt uel ad ipm eleuent. Scdm ē q̄ si fumitas capitis uł frōs nimio calore ue xet tūc debēt tipora & frōs moderate fricari:& postea debēt ex aq̄ decoctiōis morelle calida lauari:qa morella q̄ a cōib⁹ medicis solatrū dr̄ hēt ifrigidar̄:qa frigida ē.

Temporis estiui ieiunia corpa siccāt.
Quolibet i mēse cōfert uomit⁹ quoq; purgat
Humores nocuos stōachi:lauat ambitus oēs
Ver autūnus hyems estas dominat in anno
Tempore uernali calidus fit aer humidusq;
Et nullū tempus melius fit fleubothomie.
Vsus tunc homini ueneris cōfert moderatus.
Corporis & motus uentrisq; solutio sudor
Balnea purgent tunc corpora cum medicinis
Estas more calet sicca nascatur in illa.
Tunc quoq; precipue colerā rubeā dominari.
Humida frigida fercula dētur:sit uenus extra
Balnea nō prosunt:sint rare fleubothomie.
Vtilis est requies:sit cum moderamine potus

In hoc passu autor plura notat. Primū est q̄ ieiunare multū exsiccat corpora i estate:qa ex quo estas de natura est calida & sicca: ipsa resoluit humiditates corpis:q̄ ēt resoluunt p sudores i estate multiplicatos:& sic supueniēte ieiunio corpa plus exsiccātur:qa absente humido cibali:calor nr̄i corpis agit in humiditates ppias ipsas exsiccādo:& ergo bn̄ dicit Ipo.vii.parti.āpho.corpibus humidas carnes hn̄tibus famē adhibere cōuenit: Fames.n.corpa exsiccat. Secūdū est q̄ uomit⁹ cōfert quolibet mēse:qa p uomitū euacuant humores nociui cōtēti in toto ambitu stomachi:& istud etiā uoluit Aui.iii.in.i.c.xiii.de iuuamētis q̄ affert uomitus:cū dixit:q̄ Ipo.pce

pit uomitũ fieri bis ĩ unoquoq; mẽse.s.duob⁹ dieb⁹ cõtinuis:ut scđo die expellat̃ illud ꝙ prĩo die nõ potuit ĩpelli & ꝑ hoc scđm Ipo.cõ/ seruat̃ sanitas:cũ talis uomitus mũdificat stõachũ euacuando fleũa & colerã:stõachus.n.nõ hẽt aliqd ꝙ mũdet ipm sicut ĩtestina hñt colerã rubeã ipam mũdificãtẽ & postea Aui.lo.pal.põit plura alia iu/ uamẽta uomitus bñ facti:quoꝶ.Primũ ẽ ꝙ cõfert grauitati capitis: & hoc ẽ ueꝶ qñ illa grauitas accidit ex materia hũorali uaporosa ꝑ ueniẽte a stõacho & mẽbris ĩferiorib⁹ ad caput:si.n.grauitas corpis fieret a nocumẽto ꝓprio ipsi⁹ cerebri:tũc uomitus magis noceret q̃ cõferret.Scđm ẽ ꝙ clarificat uisũ & hoc qñ obscuratio uisus ꝓuenit ex materia uaporali ꝓueniẽte a stõacho ad ipos oculos alias aũt nõ. Tertiũ est ꝙ aufert fastidiũ.i.nauseã & abhominationẽ:remouẽdo & euacuãdo hũorẽ a stõacho q ẽ cã fastidii.Q uartũ ẽ ꝙ cõfert ei ad cui⁹ stõachũ descẽdit colera corrũpẽs ei⁹ cibũ.Q uitũ ẽ qđ remouet abhominationẽ q̃ fit ꝑꝑ unctuositatẽ.Sextũ ẽ ꝙ remouet cãm desi/ derii & illud ꝙ facit desiderare acutũ põticũ aut acetosũ:qa uomit⁹ remouet cãm oium istaꝶ dispositionũ:iã remota cã remouet̃ effect⁹. Septimũ ẽ ꝙ cõfert laxitati.i.cathecie q̃ p̃cedit ydropisĩ:euacuãdo materiã tal' laxitatis & mũdãdo stõachũ.Octauũ ẽ ꝙ cõfert ulcerib⁹ ĩ renib⁹ & uesicca diuertẽdo materias currẽtes ad illa loca ad ptẽ op positã.Nonũ ẽ ꝙ ẽt cõfert lepre maxĩe qñ fit cũ uomitiuo forti:sicͣ elleboro:qa talis uomitus euacuat materias q̃ sũt ĩ locis remotis & difficilis eradicatiõis:ex qb⁹ fit lepra:ẽt uomitus corrigit digestionẽ primã:ex q̃ alie.digestiõis melius fiũt:uñ lepra peccat in corruptiõe digestiue.Decimũ ẽ qđ cõfert malicie coloris ĩ cute ex aliquo hũore diuertẽdo ipm a cute.Vndecimũ ẽ qđ cõfert epilẽsie stõatice.euacuã do hũorẽ cõtẽtũ ĩ stõacho:ex cuius effumatiõe causat̃ epilẽsia.Duo decimũ ẽ qđ cõfert ictericie:maxĩe illi q̃ ẽ ex opilatiõe.Nã ꝑꝑ motũ fortẽ ĩ uomitu:materia opilãs mouet̃ & remouet̃ a loco ĩ quo facie

bat opilationẽ. Silr euacuat' materia fleumatica p uomitũ q̃ cõiter est cã isti⁹ opilatiõis. Decimũtertiũ ẽ qđ cõfert asmati euacuãdo ma teriã añcedẽtẽ ex stõacho: q̃ fouebat materiã asmatis: & ẽt calefaciẽ do mẽbra spũalia & pulmonẽ: ex quoꝝ calefactiõe seqt' cõsumptio supfluitatũ faciẽtiũ asma. Decimũq̃rtũ ẽ qđ cõfert tremori & palisi euacuando materiã istaꝝ passionũ. Decimũqntũ qđ cõfert hñtibus uiscera nigra magna sup ptes extrẽas: diuertẽdo hũores a ptibus ex tremis. Et licet uomit⁹ debite ministratus ista cõferat iuuamẽta: sup flue tñ factus multa ĩducit nocumẽta: qa debilitat stõachũ & resoluit ipm: & facit eũ aptũ ut materie fluãt ad ipm: & obest pectori & ui- sui & dẽtibus & ãtiqs capitis doloribus &c. Prout dicit Aui. iiii. i. c. xiiii. Tertiũ qđ notat hic tex. ẽ qđ q̃ttuor sũt tpa ãni. s. uer estas au- tũnus & hyems: put mãifestũ ẽ: & iter ista tpa uer ẽ calidũ & hũidũ & hoc respectu alioꝝ tẽpoꝝ: licet ĩ se sit tps tpamẽto attinẽs: ut uult Gal. i de cõplexiõibus. Et ex isto seqt' qđ istud tps magis aptũ ẽ fleu bothomie: qa magis ẽ multiplicatiuũ hũoꝝ q̃ alia tpa. Et ergo ẽt isto tpe põt cõuenire moderatus usus coitus & motus tpatus: & uentris solutio siue fluxus: & sudor tpatus: & silr balnea tpata ad diminuen dũ repletionẽ. Et ergo etiã istud tps aptũ ẽ ad purgationẽ corpis cũ medicinis. Quartũ est qđ estas calefacit & exsiccat: & ergo ĩ ipa etiã mltiplicat' colera rubea q̃ calida est: & sicca: pp hoc ẽt ĩ estate fercula debẽt eẽ frigida & hũida: ad remouẽdũ distẽpãtiã caliditatis & sicci tatis ex cõplexiõe estatis ĩductã: & debet fieri abstinẽtia coitus: cũ ta lia etiã exsiccãt: & abstinẽtia a multis balneis: silr de cã: & rara fleu- bothomia: eadẽ de cã: nisi necessitas hoĩem cõpellat: & debet fieri qes & paucus motus: qa qes hũectat & multus motus nimiũ exsiccat: & debet hõ p̃dicto tpe uti potu cũ moderamĩe & maxĩe frigido: qa ex supflua sumptiõe potus frigidi pp aptionẽ poroꝝ aliqñ seqt' subita ĩfrigidatio corpis uel paralisis siue laxitas mẽbroꝝ ul' mors subita: A qua nos defẽdat q eternaliter uiuit & regnat ĩ secl'a secl'oꝝ. Amẽ.

Hoc opus optatur:quod
Flos medicine vocatur.

